

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1979

ECONOMIC SURVEY 1979

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS
OSLO - NORWAY

Til brukere av ØKONOMISK UTSYN

Statistisk Sentralbyrå har gitt ut ØKONOMISK UTSYN siden 1927. Bortsett fra enkelte mindre endringer, har hovedopplegget vært det samme gjennom mer enn 50 år.

Økonomisk utsyn er en av våre mest populære publikasjoner, og en stor del av opplaget selges i bokhandelen. Vi vet derfor lite om hvem som bruker den, og om alt i Økonomisk utsyn er av like stor interesse for brukerne.

Vi ber Dem derfor besvare spørsmålene nedenfor, og sende dette arket tilbake til:

Statistisk Sentralbyrå, Informasjonsavdelingen
Postboks 8131 Dep, Oslo 1

Vennlig hilsen

Erik Botheim
Erik Botheim

Liv Argel
Liv Argel

1. Hvor har De fått tak i dette eksemplaret av ØKONOMISK UTSYN?

☐ Kjøpt den selv	☐ Arbeidsstedet har den	☐ Lånt fra bibliotek
☐ Lånt på skolen/fått den utdelt i klassen		☐ Lånt annet sted

2. Hvorfor skaffet De Dem ØKONOMISK UTSYN?

☐ Bruker den i mitt arbeid	☐ Ofte	☐ Av og til
☐ Bruker den som medlem i forening	☐ Bruker den som politiker	☐ Bruker den som elev/student/kursdeltager

3. Hvilke avsnitt eller emner som behandles i ØKONOMISK UTSYN er etter Deres syn de viktigste og mest interessante? (Sett kryss ved alle avsnitt De mener å ha bruk for).

☐ Verdensøkonomien
N o r g e		
☐ Produksjon og sysselsetting	☐ Pris- og lønnsutvikling	☐ Offentlige finanser og kredittmarked
☐ Inntektsnytting	☐ Utenriksøkonomi	☐ Sluttord
☐ Økonomisk/politisk kalender	☐ Tabeller. Nasjonalregnskap	

4. Er det andre emner enn dem som er nevnt under spørsmål 3 De gjerne vil ha med i en slik årsoversikt fra Statistisk Sentralbyrå? (Bruk gjerne baksiden).

5. Hender det at De bruker tidligere utgaver av ØKONOMISK UTSYN som a) oppslagsverk eller sammen med den nyeste utgaven for å få b) oversikt over utviklingen over tid?

a) Som oppslagsverk:

☐ Ja, ganske ofte	☐ Ja, av og til	☐ Nei, aldri

b) Utvikling over tid:

☐ Ja, ganske ofte	☐ Ja, av og til	☐ Nei, aldri

6. Bakgrunnsopplysninger:

Yrke/sysselsatt med: _____

Arbeidssted (hvis yrkesaktiv): _____

☐ Privat firma. Bransje: _____
☐ Offentlig etat, hvilken: _____
☐ Undervisningsinstitusjon

Skoleslag: _____ Trinn: _____

☐ Forskningsinstitusjon, fag: _____
☐ Annet, spesifiser: _____

Hvis De har kommentarer, ønsker eller forslag, vennligst bruk baksiden av arket.

NORGES OFFISIELLE STATISTIKK B 90

ØKONOMISK UTSYN OVER ÅRET 1979

ECONOMIC SURVEY
1979

STATISTISK SENTRALBYRÅ
CENTRAL BUREAU OF STATISTICS OF NORWAY
OSLO 1980

ISBN 82 - 537 - 1074 - 7

Forord

Økonomisk utsyn over året 1979 er lagt opp etter samme retningslinjer som året før.

Sluttordet vil også i år bli oversatt til engelsk og sendt til de utenlandske abonnentene på Økonomisk utsyn.

Publikasjonen er redigert av planlegger Erik Botheim. Avsnittet om arbeidsmarkedet er skrevet i samarbeid med Arbeidsdirektoratet og avsnittet om fiske og fangst av Fiskeridirektoratet og Fiskeridepartementet. De andre avsnitt er skrevet av funksjonærer i Byrået.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 22. januar 1980

Petter Jakob Bjerve

Odd Aukrust

Preface

Economic Survey 1978 follows the same outline as for the previous year.

An English Summary will as usual be sent separately to all foreign subscribers to Economic Survey.

The publication has been edited by Mr. Erik Botheim. The section on the labour market has been prepared in co-operation with the Directorate of Labour and the section on fishing and sealing by the Directorate of Fisheries and the Ministry of Fisheries. The other sections have been prepared by the staff of the Central Bureau of Statistics.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 22 January 1980

Petter Jakob Bjerve

Odd Aukrust

Innhold.

	Side
Verdensøkonomien	5
Den økonomiske utvikling i de enkelte land	9
Norge	21
Produksjon og sysselsetting	21
Arbeidsmarkedet	21
Jordbruk	27
Skogbruk	30
Fiske og fangst	32
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	35
Byggevirksomheten	45
Sjøfart	48
Annen samferdsel	54
Pris- og lønnsutvikling	60
Prisutviklingen	60
Lønnsutviklingen	69
Offentlige finanser og kredittmarked	71
Offentlige finanser	71
Kredittmarkedet	78
Inntektsnytting	94
Privat konsum	94
Investering	98
Utenriksøkonomi	104
Utenriksregnskapet	104
Vareomsetning med utlandet	106
Kostnadsutvikling og markedsandeler for konkurranseutsatt industri	119
Sluttord	125
Økonomisk-politisk kalender	135
Tabeller	*1

Utkomne publikasjoner.

1. Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden 1. januar 1978 *13
2. Utvalgte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker (SSH) ... *17

Standardtegn

- . Tall kan ikke forekomme
- .. Oppgave mangler
- Null
- * Foreløpig tall
- Brudd i den loddrette serie
- | Brudd i den vannrette serie

Contents.

	Page
World economic situation	5
Economic development in some countries	9
Norway	21
Production and employment	21
Labour market	21
Agriculture	27
Forestry	30
Fishing, sealing and whaling	32
Mining, quarrying, manufacturing and electricity production	35
Construction	45
Shipping	48
Other transport and communication ...	54
Prices and wages	60
Prices	60
Wages	69
Finances and credit market	71
Public finance	71
Credit market	78
Income disposal	94
Private consumption	94
Capital formation	98
External economy	104
Balance of payments	104
External trade	106
Relative costs and market shares for exposed manufacturing industries ...	119
Concluding remarks	125
Calendar of economic events	135
Tables	*1

Publications.

1. Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1978 *13
2. Selected publications in the series Manuals from the Central Bureau of Statistics (MAN) *17

Explanation of Symbols

- . Category not applicable
- .. Data not available
- Nil
- * Provisional or preliminary figure
- Break in the homogeneity of a vertical series
- | Break in the homogeneity of a horizontal series

Verdensøkonomien

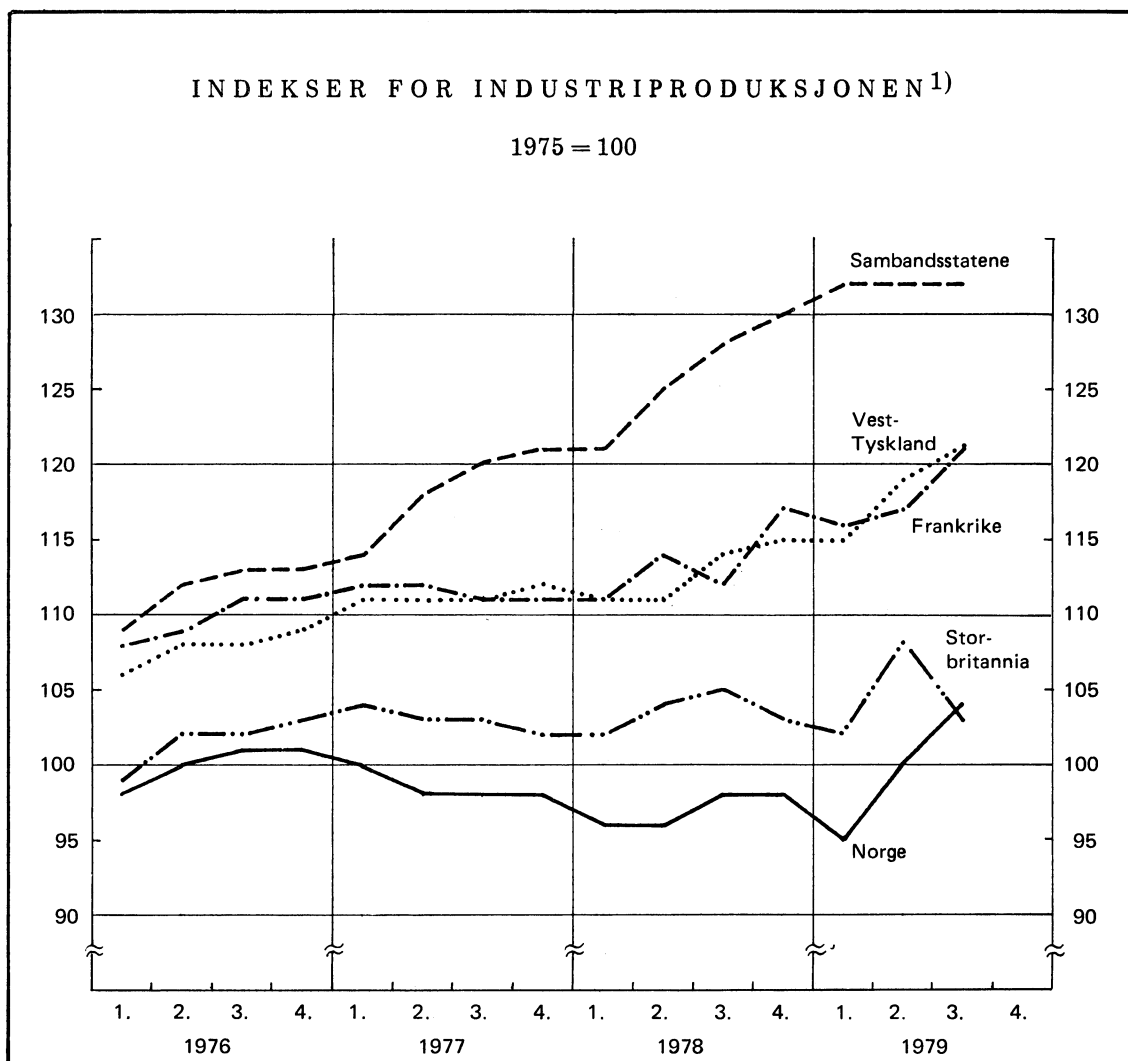
Samlet produksjon og etterspørsel i OECD-området (Nord-Amerika, Vest-Europa, Japan, Australia og New Zealand) var i moderat oppgang gjennom 1977 og 1978. I begge årene var produksjonsøkningen høyest i Sambandsstatene og Japan, men i 1978 fant det sted en viss tilnærming av veksttakten mellom Sambandsstatene og Vest-Europa; i Sambandsstatene gikk den noe ned, mens produksjonsoppgangen i Vest-Europa forsterket seg. Utover i 1979 ble veksttakten i Sambandsstatene betydelig redusert. Også i Vest-Europa fant etter hvert en avdemping sted, men i Japan fortsatte produksjonen å vokse i om lag samme tempo som årene før. — Produksjonsveksten i 1977 og 1978 var for svak til å gi noen vesentlig reduksjon i det høye tallet på arbeidsløse i OECD-området, men det ble på den annen side heller ikke registrert noen økning å snakke om i de tre første kvartalene av 1979 for OECD-landene under ett. — Drivkraften bak produksjonsveksten gjennom 1977 og 1978 var i de fleste landene konsum- etterspørselen og det offentliges egen etterspørsel. Noe varig og sterkt oppsving i de private realinvesteringene i fast realkapital fant derimot ikke sted. Utover i 1979 ble veksttakten i konsumetterspørselen og det offentliges etterspørsel gjennomgående svekket, og boliginvesteringene gikk ned i flere av de større landene. Investeringssetterspørselen viste fortsatt gjennomgående svikt, selv om de private realinvesteringene økte betydelig i enkelte land.

Den økonomiske politikken i OECD-landene sett under ett ble ikke endret vesentlig gjennom 1977 og 1978 og var gjennomgående forholdsvis restriktiv. Stimulerings tiltak ble riktignok satt i verk i flere større land, men disse førte ikke til noen stor reduksjon i arbeidsløsheten eller vesentlig økning i kapasitetsutnyttningen. I 1979 fant det sted en viss omlegging av politikken i flere av de større landene; i Japan og Vest-Tyskland ble pengepolitikken strammet til og i Storbritannia førte regjeringsskiftet til en sterk dreining av den økonomiske politikken i restriktiv retning.

Arbeidsløsheten var høy i alle de større vestlige industrilandene i 1979. Både i Vest-Tyskland og Storbritannia gikk tallet på arbeidsløse noe ned gjennom året, men i Frankrike og Italia var arbeidsløsheten økende. I Sambandsstatene endret tallet på arbeidsløse seg lite gjennom første halvår, men gikk noe opp utover seinsommeren og høsten. Høsten 1979 var vel 5 prosent av arbeidsstyrken i OECD-området uten arbeid etter offisiell statistikk. Arbeidsløsheten var særlig høy i Canada, Italia, Belgia, Australia, Danmark og Irland, men forholdsvis lav i Norge, Sverige, Østerrike og Japan.

Også i løpet av 1979 fant det sted forholdsvis betydelige endringer i valutakursene til flere av de større landene. Kursen på dollar regnet som SDR/US \$ økte noe gjennom vinteren og våren, men gikk ned i løpet av sommermånedene. Høsten 1979 var kursen 1,2 prosent lavere enn ved inngangen til året. Kursen på yen hadde passert et toppunkt sommeren 1978 og sank med 24,1 prosent gjennom de tre første kvartalene av 1979. Kursen på pund var derimot gjennomgående stigende i samme tidsrom, fra januar til oktober var økningen 7,5 prosent. — I midten av mars 1979 ble det nye europeiske valutasystemet (EMS) satt iverk. Det omfatter alle EF-landene unntatt Storbritannia. En felles europeisk valutaenhet (ECU) er etablert og kursene på medlemslandenes valuta tillates å avvike maksimalt 2,25 prosent (6 prosent for lire) i forhold til en fastsatt sentralkurs på ECU. I slutten av september ble kursene innenfor EMS endret; sentralkursen på danske kroner ble satt ned med 3 prosent og ble økt med 2 prosent for tyske mark. I de tre første kvartalene av 1979 endret kursene på tyske mark, italienske lire og franske franc regnet i SDR seg forholdsvis lite.

Prisstigningen i OECD-området sett under ett endret seg forholdsvis lite gjennom 1978, men etter årsskiftet 1978/79 tiltok veksttakten i konsumprisene merkbart. I Sambandsstatene var prisstigningen tiltakende både gjennom 1978 og 1979. I Vest-Europa skjøt prisstigningen fart fra vinteren 1978/79. Både

Kilde: Beregnet på grunnlag av OECD Indicators of Industrial Activities.

1) Sesongkorrigert.

Fig. 1.

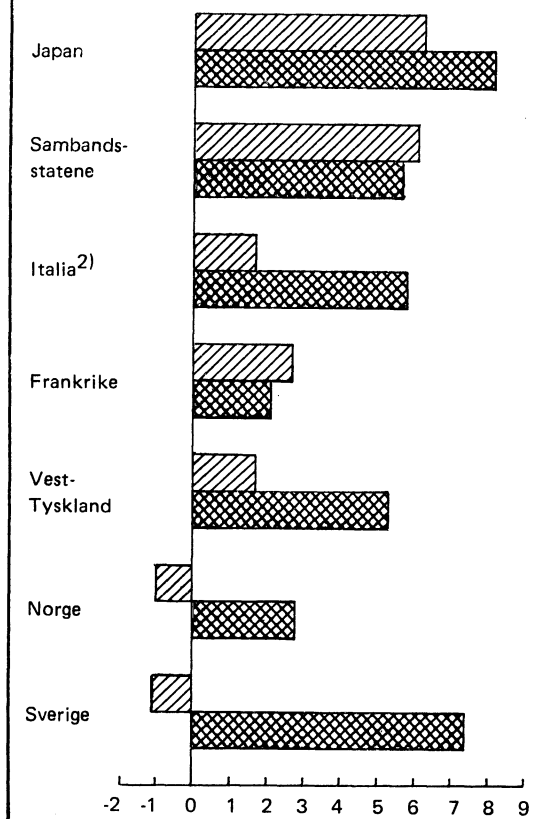
i Storbritannia, Vest-Tyskland og Italia økte prisveksten gjennom sommerhalvåret 1979. I Japan derimot, endret stigningen i konsumprisene seg lite gjennom de tre første kvartalene av 1979, trass i at økningstakten i engrosprisene tiltok. I september 1979 var konsumprisene 10,6 prosent høyere enn ett år tidligere for OECD-landene sett under ett. Blant de større landene var stigningen sterkst i Storbritannia, Italia og Sambandsstatene, henholdsvis 16,5, 15,8 og 12,1 prosent. (3—4 prosentpoeng av økningen i Storbritannia skyldtes hevingen av merverdiavgiftssatsen fra 1. juli.) I Frankrike økte konsumprisene med 11,0 prosent fra september 1978 til sep-

tember 1979, mens i Japan og Vest-Tyskland var den tilsvarende stigningen henholdsvis 3,1 og 5,3 prosent. I Norge var økningen 3,5 prosent.

Verdens industriproduksjon (unntatt produksjonen i land med sentraldirigert planøkonomi i Øst-Europa og Asia) økte med 4½ prosent fra 1977 til 1978, mot en stigning på 4 prosent fra 1976 til 1977. Produksjonsveksten fra 1977 til 1978 var noe sterkere i utviklingslandene enn i de industrialiserte landene. I land med sentraldirigert planøkonomi i Øst-Europa var veksten i industriproduksjonen om lag 7 prosent både i 1977 og i 1978. Produksjonsveksten i disse landene fortsatte

PROSENTVIS ENDRING I
INDUSTRIPRODUKSJONEN

 Fra 1977 til 1978
 Fra 1978 til 1979¹⁾

Kilde: OECD.

1) Fra 1.-3. kvartal 1978 til 1.-3. kvartal 1979.

2) Sesongkorrigerte tall fra 1978 til 1979.

Fig. 2.

RAVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET
REUTER'S OG MOODY'S INDEKSER

Omregnet til kroner, dvs. korrigert for
endring i pund- og dollarkursen.

1970 = 100

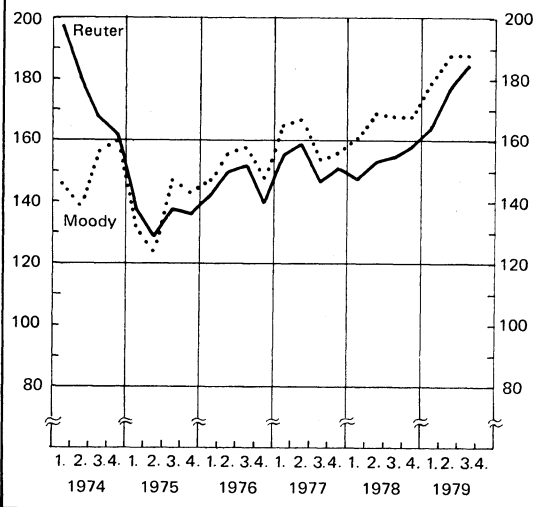

Fig. 3.

utover i 1979, men trolig med noe dempet tempo; i første halvår 1979 var produksjonen 5 prosent høyere enn ett år tidligere. Også i OECD-området ble veksttakten svekket i 1979; fra andre halvår 1978 til første halvår 1979 steg den sesongkorrigerte produksjonsindeksen med vel 4 prosent årlig rate, mens den tilsvarende økningen fra første til andre halvår 1978 var hele 7 prosent.

I Vest-Europa økte industriproduksjonen betydelig gjennom andre halvår 1978, men for året under ett var den bare nær 2 prosent høyere enn i 1977. Produksjonsveksten fort-

Tabell 1. Verdenshandelen. Volumindekser for eksport. 1975 = 100

	1973	1974	1975	1976	1977	1978	Prosentvis endring fra samme periode året før		
							1978	1. kvartal 1979	2. kvartal 1979
Verden i alt ¹	100	105	100	112	116	122	5,2	7,0	2,4
Industrielt utviklede land	98	105	100	111	116	123	6,0	7,8	3,1
Vest-Europa	100	106	100	111	116	123	6,0	7,7	4,8
Nord-Amerika ..	99	105	100	106	109	120	10,1	14,8	2,4
Utviklingsland	104	105	100	115	115	121	5,2	5,4	..

Kilde: FN.

¹ Unntatt land med sentraldirigert planøkonomi.

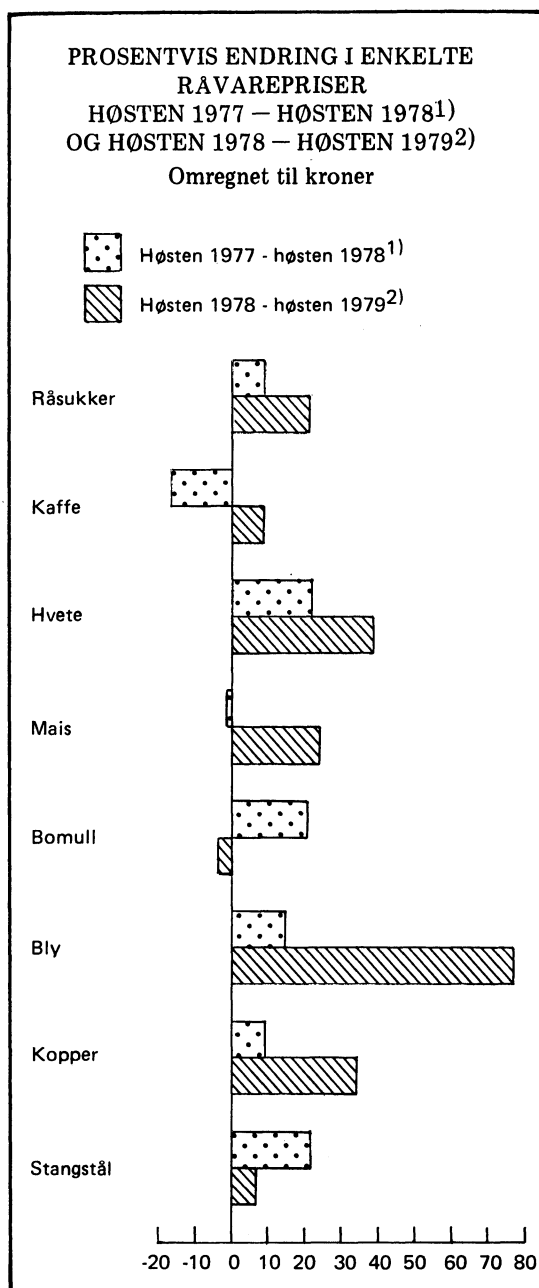
satte i 1979, men veksttakten var svekket. Gjennom første halvår 1979, fra 4. kvartal 1978 til 2. kvartal 1979, steg produksjonsindeksen med bare 3,5 prosent sesongkorrigert årlig rate. Utover seinsommeren og høsten ble veksttakten ytterligere svekket.

Bruttonasjonalproduktet (total vare- og tjenesteproduksjon) i OECD-området økte med 3,9 prosent fra 1977 til 1978. Stignings- takten var sterkere i andre enn i første halv- år 1978. Utover i 1979 avtok veksttakten merkbart; i første og andre halvår var øknin- gen fra foregående halvår henholdsvis 3,1 og 2,25 prosent sesongkorrigert årlig rate etter OECD's anslag ved årsskiftet 1979/80. Øk- ningen fra 1978 til 1979 er foreløpig anslått til 3,25 prosent. I perioden 1966—77 var den gjennomsnittlige årlige veksten 4,2 prosent.

Blant de større landene hadde Japan og Sambandsstatene den sterkeste veksten fra 1977 til 1978, henholdsvis 5,6 og 4,4 prosent. I Sambandsstatene ble stigningen i den sam- lede vare- og tjenesteproduksjonen kraftig svekket i 1979; ved årsskiftet 1979/80 anslo OECD økningen mellom 1978 og 1979 til bare 2 prosent. Veksten i bruttonasjonalproduk- tet i Japan ble derimot anslått til 6 prosent.

I Vest-Europa var tilveksten i landenes samlede bruttonasjonalprodukt 3,0 prosent fra 1977 til 1978. Veksten var sterkest i Hellas og Irland, mens Sveits og Danmark hadde svært svak produksjonstilvekst. Veksten i både Storbritannia, Vest-Tyskland og Frank- rike var om lag 3,5 prosent, nær ett prosent- poeng mer enn i Italia. — Høsten 1979 regnet de fem største vest-tyske forskningsinstitut- tene med en økning i Vest-Tysklands brutto- nasjonalprodukt på 4 prosent fra 1978 til 1979. I Frankrike og Italia ble det regnet med en vekst på henholdsvis 2,6 og 4 prosent. For Storbritannia ventet det britiske forsk- ningsinstituttet NIESR i november at total- produksjonen av varer og tjenester ville øke med bare 0,4 prosent fra 1978 til 1979. For Norge regnet regjeringen høsten 1979 med en vekst på 3,0 prosent.

Etter den britiske Reuters indeks passerte råvareprisene (regnet i pund) et bunnpunkt vinteren 1978 og var økende gjennom de neste 1½ år. Høsten 1979 var råvareprisene etter denne indeksen 10,2 prosent høyere enn ett år tidligere. Den amerikanske Moody's indeks (som noterer prisene i dollar) viste om lag samme utvikling, men det siste bunnpunktet ble passert noe før, trolig i første rekke på grunn av det kraftige fallet i dollarkursen i forhold til pund i vinterhalvåret 1977/78. Etter Moody's indeks økte dollarprisene på råvarer med 20,3 prosent fra høsten 1978 til høsten 1979. — Råoljeprisene økte kraftig

1) 20. oktober 1977 - 19. oktober 1978.

2) 18. august 1978 - 17. august 1979.

Fig. 4.

gjennom første halvår 1979. Kontraktprisene på OPEC-landenes leveranser av råolje var ved utgangen av juni hele 60 prosent høyere enn et halvt år tidligere.

Endringene i råvareprisene etter noteringer ute regnet i norske kroner fra seinsommeren 1978 til seinsommeren 1979 varierte betydelig mellom de ulike råvarene. Særlig sterk pris-

stigning viste solarolje (132 prosent), bly (77 prosent), bensin (71 prosent) og rug (69 prosent). Prisstigningen på aluminium, hvete, koks og kopper var noe svakere, henholdsvis 43, 39, 38 og 34 prosent. Prisen på sukker økte med vel 20 prosent, mens prisen på bomull gikk ned med 3 prosent.

Verdenshandelen viste forholdsvis sterk vekst fra 1977 til 1978; samlet eksport fra alle land (unntatt de med sentraldirigert plan-økonomi i Øst-Europa og Asia) økte med 5 prosent. Fra 1976 til 1977 var økningen 3½ prosent. Eksporten fra de industrialiserte landene økte noe sterkere enn eksporten fra utviklingslandene fra 1977 til 1978. Oppgangen i verdenshandelen fortsatte utover i 1979, men den underliggende veksttakten var trolig noe svekket. I de to første kvartalene av 1979 var verdenshandelen henholdsvis 7 og 2½ prosent høyere enn samme kvartal ett år tidligere.

Den økonomiske utvikling i de enkelte land

I Storbritannia ble veksten i samlet produksjon og etterspørsel betydelig dempet fra 1978 til 1979. Både konsumetterspørselen og utenlandsetterspørselen gav riktignok fortsatt vekstimpulser, men investeringsetterspørselen viste svikt. Den økonomiske politikken ble strammet til. Prisstigningen tiltok gjennom 1979, også når en ser bort fra førstegangsvirkningen av økte merverdiavgiftssatser. Tallet på arbeidsløse var synkende gjennom de tre første kvartalene av 1979. Driftsregnskapet overfor utlandet forverret seg.

Bruttonasjonalproduktet passerte et bunnpunkt i 1975 og var de neste årene i jamn, men forholdsvis moderat vekst. Mot slutten av 1978 og de første månedene av 1979 var totalproduksjonen i nedgang, men tok seg opp igjen utover våren og sommeren etter sesongkorrigerte bruttonasjonalregnskapstall å dømme. Svikten i vinterhalvåret 1978/79 skyldtes i stor grad omfattende streiker i deler av næringslivet og særlig dårlig vintervær. National Institute of Economic and Social Research (NIESR) regnet i sin novemberrapport med en volumøkning i bruttonasjonalproduktet til markedspris på 0,8 prosent fra 1978 til 1979. Fra 1977 til 1978 var veksten 3,1 prosent.

Industriproduksjonen endret seg gjennomgående lite gjennom 1977 og 1978; i 1978 var produksjonen i underkant av én prosent høyere enn i 1977. I første halvår av 1979 var industriproduksjonen i forholdsvis sterk oppgang når en ser bort fra svikten i januar, men utover seinsommeren og de første høst-

månedene viste produksjonen sterk svikt. Det var i første rekke produksjonen i maskin- og metallindustrien som trakk totalproduksjonen opp i første halvdel av 1979. Produksjonen i kjemisk industri var også i moderat oppgang i perioden, mens de sesongjusterte produksjonstallene for tekstil- og bekledningsindustrien endret seg lite. Produksjonen i alle disse industrigruppene viste markert svikt i tredje kvartal.

Tallet på arbeidsløse passerte et toppunkt høsten 1977 og var svakt synkende gjennom 1978 og de første 9 månedene av 1979, når en ser bort fra en midlertidig økning vinteren 1979. I 3. kvartal 1979 var det registrert 1,3 millioner arbeidsløse etter sesongkorrigerte tall; 145 000 færre enn to år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var i 3. kvartal 1979 5,2 prosent mot 5,7 prosent i 3. kvartal 1978. Tallet på ledige plasser endret seg lite i 1977, men tiltok gjennom 1978. Økningen fortsatte i første halvår 1979, men utover høsten var tallet på ledige plasser i nedgang. I 3. kvartal 1979 var det i gjennomsnitt registrert 247 000 ledige plasser mot 215 000 i samme periode året før.

De samlede bruttoinvesteringene i fast realkapital økte med 1,5 prosent fra 1977 til 1978. Investeringene var økende gjennom første halvår 1978, men viste svikt i andre halvår. Svikten fortsatte utover i 1979 og fra andre halvår 1978 til første halvår 1979 var nedgangen 5,1 prosent sesongkorrigert årlig rate. Varelagrene var gjennomgående økende fra sommeren 1976 til sommeren 1979. NIESR regnet i sin novemberrapport med en nedgang i de samlede bruttoinvesteringene i fast realkapital på 3,4 prosent fra 1978 til 1979. Nedgangen skyldtes først og fremst svikt i boliginvesteringene, men NIESR regnet også med en nedgang i industriinvesteringene fra 1978 til 1979.

Prisstigningen passerte et bunnpunkt i sommerhalvåret 1978 og var da 7—8 prosent årlig rate regnet som endring i konsumprisindeksen fra samme måned året før. Rundt årsskiftet 1978/79 tiltok veksttakten, og den kom forsommeren 1979 opp i 10—12 prosent. 1. juli ble merverdiavgiften på de fleste varer satt opp med 2,5—7 prosentpoeng, noe som isolert sett gav en økning i konsumprisindeksen på 3—4 prosent. I 3. kvartal 1979 var konsumprisindeksen (ukorrigert) 16 prosent høyere enn ett år tidligere. Veksttakten i lønningene endret seg forholdsvis lite gjennom 1977, men tiltok gjennom første halvdel av 1978. Gjennom andre halvår 1978 og de tre første kvartalene av 1979 endret den underliggende stigningstakten i lønningene seg lite og var da 15—16 prosent årlig rate.

Den personlige disponible realinntekten steg med hele 7,0 prosent fra 1977 til 1978, mens volumet av det private konsumet økte med 5,4 prosent, etter nedgang året før. Veksten i personlige disponible realinntekter vedvarte gjennom 1978 og utover i 1979; fra andre halvår 1978 til første halvår 1979 var økningen 4,4 prosent sesongjustert årlig rate. Den tilsvarende stigningen i volumet av det private konsumet var 6,7 prosent. Den sterke veksten i konsumet skyldtes i hovedsak en «kjøpebølge» før innføringen av høyere merverdiavgiftssatser fra 1. juli; seinere oppgaver over detaljomsetningen tyder på at det private konsumet gikk noe ned utover høsten 1979. For året under ett regnet NIESR i sin novemberrapport med en volumvekst i det private konsumet på 4,2 prosent fra 1978 til 1979.

Volumet av vareeksporten var økende i 1977 og 1978. Fra 1977 til 1978 var økningen 4,1 prosent. I 1. kvartal 1979 viste vareeksporten kraftig svikt, men tok seg raskt opp igjen utover våren og forsommeren. I 3. kvartal var den 4,4 prosent høyere enn i samme periode ett år tidligere. — Volumet av vareimporten var gjennomgående økende fra høsten 1977 til høsten 1979, når en ser bort fra avdempingen i vinterhalvåret 1978/79. I 3. kvartal 1979 var importvolumet 10,0 prosent høyere enn ett år tidligere. — Seinsommeren 1979 var de gjennomsnittlige eksport- og importprisene henholdsvis 11,5 og 9,6 prosent høyere enn ett år tidligere. — Etter flere år med betydelige underskott viste driftsregnskapet overfor utlandet overskott i 1977 og 1978 med henholdsvis 293 og 1 032 millioner pund. I første halvår 1979 viste driftsregn-

Tabell 2. Bruttonasjonalprodukt i Storbritannia etter anvendelse

	1978 Mill. £	Prosentvis volumendring fra foregående periode ¹						
		1978	1978				1979	
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.
Privat konsum	96 086	5,4	2,6	0,6	2,2	0,1	1,2	4,0
Offentlig konsum	32 693	1,5	0,7	— 0,1	0,5	1,3	— 1,2	0,9
Investeringer i fast kapital	29 218	1,0	2,5	— 2,2	— 0,6	— 3,3	6,8	— 8,6
Lagerendring	1 528							
Eksport	47 636	2,1	1,0	0,8	3,0	— 0,4	— 9,9	15,6
— Import	45 522	4,0	8,5	— 2,5	3,6	— 2,1	5,1	12,8
Bruttonasjonalprodukt	161 639	3,1	0,2	0,8	1,1	0,2	— 2,5	1,2

Kilde: Central Statistical Office of United Kingdom.

¹ Beregnet på grunnlag av sesongkorrigerte oppgaver.

Tabell 3. Storbritannia. Noen økonomiske hovedtall

	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnstakere i industri 1 000	7 326	7 298	7 331	7 315	7 243	7 217	..
Arbeidsløse ¹	1 416	1 389	1 368	1 334	1 357	1 304	1 269
Industriproduksjon ¹	108	111	112	111	112	118	114
Eksportvolum, varer ¹	121	122	126	127	112	134	133
Importvolum, » ¹	116	117	119	117	121	133	132
Ordretilgang, volum ¹ , ²	114	114	119	137	112	128	..
Detaljomsetningsvolum ¹ ...	100	101	104	105	103	109	103
Konsumpriser	141,6	145,2	148,2	150,8	154,7	160,2	171,9
Valutabeholdning ³	17 002	13 922	13 739	13 100	14 651	14 716	15 712

Kilder: OECD og Central Statistical Office of United Kingdom.

¹ Korrigert for sesongvariasjoner. ² Til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder. ³ Ved kvartalets utgang.

skapet et underskott på 2,3 milliarder pund etter sesongkorrigererte oppgaver. — Kursen på pund, regnet i SDR, endret seg forholdsvis lite i siste halvdel av 1978, men var i sterk oppgang gjennom det første halvår av 1979. Utover høstmånedene gikk kursen noe ned og var i midten av oktober 9,2 prosent høyere enn ett år tidligere.

Den økonomiske politikken ble lagt om i en mer ekspansiv retning mot slutten av 1977 og fulgt opp med et aktivitetsstimulerende statsbudsjett for finansåret 1978/79. Den ekspansive virkningen av budsjettet ble noe mindre enn opprinnelig planlagt bl.a. som følge av høyere kostnadsstigning enn den opprinnelig innkalkulerte. For finansåret 1979/80 ble budsjettet opprinnelig lagt fram i april 1979, men i juni ble et nytt budsjett lagt fram etter at Parlamentsvalget hadde ført til ny regjering. Det siste budsjettet la opp til omlegging fra direkte til indirekte beskatning, sterk reduksjon av de offentlige utgifter og salg av offentlig eide foretak. Lettelser i den personlige beskatning ble innført med det nye budsjettet og høyere merverdiavgift ble satt i verk fra 1. juli. Alt i alt medførte den nye regjeringens budsjett en markert tilstramming i den økonomiske politikken. — I oktober vedtok regjeringen å selge aksjer i «British Petroleum» for 300 millioner pund og dermed redusere statens aksjeandel i dette selskap fra 51 til 46 prosent. I november la regjeringen igjen fram planer om å selge halvparten av aksjene i det statlig eide «British Aerospace Company».

Diskontoen ble trinnvis satt ned i de første fire månedene av 1979 fra 15 prosent ved inngangen av året til 12 prosent i april. Ut-

over sommeren og høsten ble diskontoen trinnvis hevet igjen og var i november rekordhøy med 17 prosent.

I Vest-Tyskland fortsatte veksten i samlet produksjon og etterspørsel i forholdsvis høyt tempo i første halvår 1979, men stigningstakten ble noe svekket mot slutten av året. Investeringssetterspørselen økte sterkt, men veksttakten i det private forbruket avtok noe utover seinsommeren og høsten. Tallet på arbeidsløse var synkende, og lønnsstigningen tiltok svakt. Prisstigningen var økende i 1979, men var fortsatt lavere enn i de fleste andre industriland. Overskottet på handelsbalansen ble betydelig redusert, blant annet som en følge av en forverring av bytteforholdet.

Volumet av bruttonasjonalproduktet økte med 3,5 prosent fra 1977 til 1978. De fem største økonomiske forskningsinstituttene regnet høsten 1979 med en vekst i samlet vare- og tjenesteproduksjon på 4 prosent fra 1978 til 1979.

Industriproduksjonen holdt seg om lag uendret gjennom 1977 og begynnelsen av 1978. I løpet av sommerhalvåret tiltok produksjonen, og veksten fortsatte utover i 1979. Fra andre halvår 1978 til første halvår 1979 var økningen 3,7 prosent sesongkorrigert årlig rate. Produksjonsoppgaver for seinsommeren og høsten i fjor tyder på at den underliggende stigningstakten da var blitt noe svekket. Produksjonen av råvarer og halvfabrikata var i sterk vekst gjennom 1978 og de tre første kvartalene av 1979. Produksjonen av investeringsvarer endret seg forholdsvis lite fra seinsommeren 1978 til høsten 1979,

Tabell 4. *Bruttonasjonalprodukt i Vest-Tyskland etter anvendelse*

	1978 Milli- arder DM	Prosentvis volumendring fra foregående periode ¹							
		1978	1978				1979		
			1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal
Privat konsum .	708	3,5	0,5	1,5	0,5	0,0	1,5	1,0	— 0,5
Offentlig konsum	257	3,6	1,5	0,5	0,0	0,5	1,0	1,5	0,0
Investering i fast kapital	277	4,8	1,1	3,3	6,3	6,0	— 5,2	13,4	2,2
Lagerendring ..	9								
Eksport	349	4,4	1,0	0,5	2,0	2,0	0,5	1,5	1,5
— Import	312	5,9	3,0	2,0	1,0	5,0	1,0	4,0	2,0
Bruttonasjonalprodukt	1 288	3,5	0,5	1,0	2,0	1,0	— 0,5	3,5	0,5

Kilde: Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung.

¹ Beregnet på grunnlag av sesongkorrigererte oppgaver.

mens produksjonen av konsumvarer økte sterkt utover våren og sommeren 1979, men gikk noe ned utover høsten. Volumet av nye ordre til industrien steg betydelig gjennom 1978 og i første halvår 1979, men viste tegn til svikt utover høsten 1979.

Tallet på arbeidsløse var synkende gjennom andre halvår 1977 og hele 1978. Nedgangen fortsatte i 1979, og i september var det registrert 835 000 arbeidsløse, 150 000 færre enn ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var 3,2 mot 3,8 i september 1978. Tallet på ledige plasser steg i 1978 og i de tre første kvartalene av 1979 til 318 000 i september, nær 70 000 flere enn ett år tidligere.

Volumet av bruttoinvesteringene i fast realkapital steg med 6,4 prosent fra 1977 til 1978. Veksten tiltok ytterligere i 1979, og forskningsinstituttene regnet høsten 1979 med en økning i bruttoinvesteringene på 7,5 prosent fra 1978 til 1979. Investeringssetterspørselen var i sterkest grad rettet mot maskiner og redskaper (10 prosent økning), mens investeringsveksten i bygg og anlegg ble anslått til 5,5 prosent. Også lagerinvesteringene ble anslått til å øke kraftig. (Lagerinvesteringene blir bestemt residualt i det tyske nasjonalregnskapet. Det er følgelig usikkerhet forbundet med tolkningen av lagerendringene.)

Prisstigningen var lav og jamn i 1978 med en gjennomsnittlig vekst i konsumprisindeksen fra 1977 til 1978 på 2,6 prosent. Utover i 1979 tiltok stigningstakten betraktelig og prisindeksen var i oktober 5,7 prosent høyere enn ett år tidligere. Lønnsstigningen endret seg ikke nevneverdig gjennom 1978 og for året under ett var lønningene 5,1 prosent

høyere enn i 1977. I 1979 tiltok lønnsstigningen svakt, og konjunkturinstituttene regnet med en økning på 5,5 prosent fra 1978 til 1979.

Veksttakten i volumet av det private forbruket avtok svakt i løpet av 1978. For året under ett var konsumet 3,4 prosent høyere enn i 1977. Veksten fortsatte utover i første halvår 1979, men ble ytterligere svekket utover seinsommeren og høsten. Forskningsinstituttene ventet høsten 1979 en vekst i det private konsum på 3 prosent fra 1978 til 1979.

Volumet av vareeksporten viste svikt i første halvår 1978, men tok seg opp igjen utover i andre halvår og var i god vekst gjennom de tre første kvartalene av 1979. Fra 1. til 3. kvartal var stigningen 10,4 prosent sesongkorrigert årlig rate. For den samlede vare- og tjenesteeksporten regnet forskningsinstituttene med en vekst på 7 prosent fra 1978 til 1979. Volumet av vareimporten var i jamn og sterk vekst gjennom 1977 og 1978. Økningen fortsatte i høyt tempo i 1979, og mellom 1. og 3. kvartal var veksten 5,7 prosent sesongkorrigert årlig rate. Forskningsinstituttene regnet med en stigning i den samlede importen på 9,5 prosent fra 1978 til 1979. Bytteforholdet overfor utlandet forverret seg betraktelig i 1979; fra 1978 til 1979 steg import- og eksportprisene med anslagsvis 8 og 4 prosent etter forskningsinstituttene anslag. Sterkere volumvekst i import enn eksport sammen med forverringen i bytteforholdet gav en betydelig reduksjon i overskottet på vare- og tjenestebalansen fra 1978 til 1979; fra 37,1 milliarder DM til 21,5 milliarder DM etter instituttene anslag. Driftsregnskapet ble

Tabell 5. Vest-Tyskland. Noen økonomiske hovedtall

	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnstakere i alt ¹ ... 1 000	21 490	21 550	21 610	21 680	21 800	21 910	22 000
» » i industri ¹ 1 000	7 376	7 341	7 338	7 351	7 359	7 354	7 379
Arbeidsløse ¹ 1 000	1 007	1 008	989	963	937	875	854
Industriproduksjon ¹ 1975 = 100	111	111	114	115	116	117	120
Eksportvolum, varer ¹ ... »	119	121	123	126	127	132	133
Importvolum, » ¹ ... »	124	126	127	133	137	137	140
Ordretilgang, volum ¹ , ² ... 1970 = 100	105	111	111	112	116	118	112
Detaljomsetningsvolum ¹ .1975 = 100	110	110	111	111	113	114	..
Konsumpriser »	110,7	111,7	111,7	111,8	114,1	115,8	117,2
Valutabeholdning ³ Mill. SDR	34 150	32 845	34 846	41 360	41 297	39 850	43 059

Kilder: OECD, Statistisches Bundesamt, Deutsche Bundesbank.

¹ Korrigert for sesongvariasjoner. ² Til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder. ³ Ved kvartalets utgang.

anslått til å vise et lite underskott, mot store overskott gjennom de siste årene.

Den økonomiske politikken var forholdsvis ekspansiv i 1978. Det ble i løpet av året satt i verk flere aktivitetsstimulerende tiltak blant annet etter betydelig utenlandsk press. Tiltakene gikk først og fremst ut på å stimulere den private konsumetterspørselen ved å redusere inntektsskatten og øke barnebidragene. Flere av tiltakene ble iverksatt fra 1. januar 1979 samtidig med at staten vedtok å øke sitt forbruk med 2,75 milliarder mark i 1979 i forhold til tidligere budsjettplaner. Med virkning fra 1. juli ble pensjonist- og svangerskapsbidrag økt, men merverdiavgiftssatsen ble satt opp med ett prosentpoeng. Regjeringens forslag til statsbudsjett for 1980 som ble lagt fram i september hadde en total utgiftsside på 215,3 milliarder mark, 5,6 prosent høyere enn det opprinnelige budsjettforslaget for 1979. Forslaget var gjort opp med et underskott på 28 milliarder mark, mot et budsjettert underskott på 35,6 milliarder mark i 1979, og medfører trolig en viss tilstramning av finanspolitikken. Pengepolitikken ble også strammet noe til i løpet av sommerhalvåret 1979. Diskontoen ble trinnvis hevet gjennom 1979 fra 3 prosent ved inngangen av året til 6 prosent 1. november.

I Frankrike ble veksttakten i samlet produksjon og etterspørsel betydelig svekket i 1979. Utenlandsetterspørselen gav fortsatt vekstimpulser, men innenlandsetterspørselen viste svikt. Tallet på arbeidsløse fortsatte å stige. Prisstigningen tiltok.

Volumet av bruttonasjonalproduktet økte med 3,3 prosent fra 1977 til 1978. Høsten 1979 ventet regjeringen en stigning på 2,6 prosent i 1979.

Industriproduksjonen økte betydelig gjennom 1978 etter at et bunnpunkt ble passert i slutten av 1977. Rundt årsskiftet 1978/79 avtok veksttakten og gjennom det første halvåret av 1979 endret produksjonen seg lite. Produksjonen av investeringsvarer falt kraftig etter årsskiftet 1978/79 og svikten fortsatte utover våren og sommeren, mens produksjonen av halvfabrikata og konsumvarer var i svak vekst fram mot seinsommeren.

Tallet på arbeidsløse steg kraftig gjennom 1977 og 1978. Økningen fortsatte gjennom 1979, og fra 1. til 3. kvartal gikk tallet på arbeidsløse opp med 104 000 etter sesongkorrigerte oppgaver. Det var da registrert 1 388 000 arbeidsløse. Arbeidsløshetsprosenten var 6,1, mot 5,4 ett år tidligere. Tallet på ledige plasser økte svakt gjennom de tre første kvartalene av 1979 etter sesongkorrigerte oppgaver.

Prisstigningen endret seg lite gjennom 1977 og 1978 og var vel 9 prosent årlig rate. Utover i 1979 tiltok veksttakten, og i 2. og 3. kvartal var konsumprisindeksen henholdsvis 10,1 og 10,7 prosent høyere enn samme kvartal ett år tidligere. — Gjennomsnittlig timefortjeneste i det private næringsliv var i juli 1979 12,2 prosent høyere enn ett år tidligere.

Volumet av det private konsumet økte med 4,0 prosent fra 1977 til 1978. Oppgangen fortsatte utover i 1979, men med betydelig dempet veksttakt. Fra 4. kvartal 1978 til 2. kvartal 1979 var økningen bare 1,3 prosent sesongkorrigert årlig rate. Seinere oppgaver over detaljomsetningen i store magasiner tyder på at den svake veksten i konsumetterspørselen fortsatte utover seinsommeren og høsten.

Utenlandsetterspørselen var i kraftig oppgang gjennom 1977 og 1978. Veksten fortsatte utover i 1979, og fra andre halvår 1978 til

Tabell 6. Frankrike. Noen økonomiske hovedtall

	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnsst. i industri 1975 = 100	96,7	95,9	96,2	95,8	95,2	94,6	94,7
Arbeidsløse ¹ 1 000	1 061	1 139	1 234	1 224	1 285	1 369	1 388
Industriproduksjon ¹ 1970 = 100	126	129	128	131	131	132	137
Eksportvolum, varer ¹ 1975 = 100	119	121	123	126	128	133	..
Importvolum, » ¹ »	122	126	129	133	136	141	..
Detaljomsetningsvolum ¹ .. »	104	105	106	105	110	108	106
Konsumpriser »	125,5	129,1	132,5	135,3	138,3	142,2	146,8
Valutabeholdning ² Mill. SDR	8 273	9 345	10 205	10 692	14 639	14 767	14 863

Kilder: OECD og Institut National de la Statistique et des Etudes Économiques.

¹ Korrigert for sesongvariasjoner. ² Ved kvartalets utgang.

første halvår 1979 var stigningen i volumet av vareeksporten 9,9 prosent sesongkorrigert årlig rate. Fra 2. til 3. kvartal var veksten 30,7 prosent sesongkorrigert årlig rate. Også volumet av vareimporten økte kraftig gjennom 1978, og den sterke veksten fortsatte utover i 1979. Bytteforholdet med utlandet forbedret seg fra 1977 til 1978; eksportprisene og importprisene økte med henholdsvis 5,0 og 1,6 prosent. I første halvdel av 1979 forverret bytteforholdet seg med 5,0 prosent årlig rate. Varebalansen viste et underskott på 8,7 milliarder franc (sesongkorrigert årlig rate) i de tre første kvartalene av 1979, mot et overskott på 2,0 milliarder franc i 1978.

I begynnelsen av september 1978 la regjeringen fram sitt forslag til statsbudsjett for 1979. Budsjettet hadde en total utgiftsramme på 495 milliarder franc og var gjort opp med et underskott på 15 milliarder. Offisielle anslag fra juni 1979 tydet på at underskottet ville bli over det dobbelte og nær opp til 1978-underskottet på 34 milliarder franc, blant annet på grunn av de stimuleringsiltakene som ble satt i verk i løpet av året. I april ble det gitt skattelettelse for å stimulere de private investeringer og sysselsettingstiltak til en samlet verdi av 3,5—4 milliarder franc ble satt i verk 1. juli. I august presenterte regjeringen en pakke på 4,5 milliarder til økt offentlig arbeid og ekstra overføringer til lavinntektsfamilier, og i september foreslo regjeringen å bevilge 1,8 milliarder franc til investeringsstøtte til stålindustrien.

Utkastet til budsjett for 1980 er gjort opp med totale utgifter på 525 millioner franc og et underskott på 31 millioner franc.

Diskontoen har vært 9,5 prosent siden 31. august 1977.

Også i Italia ble økningen i samlet produksjon og etterspørsel svekket i 1979. Både konsumetterspørselen og investeringsetterspørselen gav riktignok vekstimpulser, men stigningstakten var lavere enn i andre halvår 1978. Utenlandsetterspørselen viste svikt i første halvår 1979. Arbeidsløsheten var høy og økende i 1979. Prisstigningen tiltok betydelig.

Industriproduksjonen passerte et bunnpunkt mot slutten av 1977, og var i oppgang gjennom 1978. Våren 1979 nådde produksjonsindeksen et toppunkt og gikk betydelig ned gjennom de neste månedene. I sommermånedene var produksjonen (sesongkorrigert) hele 4,3 prosent lavere enn et halvt år tidligere. Den kraftige nedgangen i sommermånedene kan ha skyldtes tilfeldige forhold; utover høsten viste industriproduksjonen tegn til å ta seg opp igjen.

Tallet på arbeidsløse endret seg lite gjennom 1978, men var økende i de tre første kvartalene av 1979. Etter en utvalgsundersøkelse i juli 1979 var det 1,9 millioner arbeidsløse. Arbeidsløshetsprosenten var da hele 8,3, høyere enn i noen av de andre større industrilandene.

Volumet av bruttoinvesteringene i fast realkapital gikk ned med 0,4 prosent fra 1977 til 1978, trass i at investeringene var økende gjennom 1978. Fra første til andre halvår var stigningen hele 5,5 prosent sesongkorrigert årlig rate. Veksttakten avtok i 1979, men for året under ett regnet OECD i sin juli-rapport likevel med en økning på 4,5 prosent fra året før. Veksten i boliginvesteringene ble anslått til bare ¼ prosent, mens det er ventet en stigning i de øvrige private investeringene på hele 8 prosent.

Prisstigningen endret seg forholdsvis lite

Tabell 7. Italia. Noen økonomiske hovedtall

	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnstakere i industri ..1 000	6 519	6 499	6 629	6 502	6 454	6 495	6 644
Arbeidsløse1 000	1 565	1 556	1 576	1 586	1 684	1 688	1 785
Industriproduksjon ¹1975 = 100	115	114	114	121	123	119	120
Eksportvolum, varer ¹ »	120	129	126	162	146	138	..
Importvolum, » ¹ »	109	115	122	148	139	133	..
Detaljomsetningsvolum »	100	109	106	136	111	..	..
Konsumpriser »	149,7	154,5	158,2	163,0	169,8	176,9	183,1
Valutabeholdning ² Mill. SDR	8 562	10 633	11 014	11 436	14 927	17 036	16 522

Kilder: OECD. FN.

¹ Korrigert for sesongvariasjoner. ² Ved kvartalets utgang.

i 1978, men utover i 1979 tiltok stignings-takten i konsumprisene; i 1., 2. og 3. kvartal var konsumprisindeksen henholdsvis 13,4, 14,5 og 15,8 prosent høyere enn samme kvartal ett år tidligere. Lønnsstigningen endret seg også lite gjennom 1978 og tiltok i 1979. Seinsommeren 1979 lå gjennomsnittlig timefortjeneste i industri knapt 19 prosent høyere enn sommeren 1978.

Volumet av det private konsumet passerte et bunnpunkt i siste halvdel av 1977 og var økende i 1978. For 1978 under ett var konsumet 2,6 prosent høyere enn året før. Veksten fortsatte utover i 1979 og for året under ett regnet OECD ved halvårsskiftet 1979 med en økning på 4 prosent fra året før.

Varehandelen med utlandet viste sterk vekst i 1978; fra 1977 til 1978 økte volumet av vareeksporten og vareimporten med henholdsvis 11,6 og 8,8 prosent. Etter årsskiftet 1978/79 avtok veksttakten raskt, og gjennom første halvår var volumet av både vareeksporten og vareimporten i stagnasjon eller nedgang. De gjennomsnittlige eksport- og importprisene var i 2. kvartal 1979 henholdsvis 17,1 og 14,5 prosent høyere enn ett år tidligere. For de 9 første månedene av 1979 var underskottet på varebalansen nær 1 600 milliarder lire mot snaut 300 milliarder i samme periode i 1978.

Det økonomiske programmet for treårsperioden 1979—81 som ble lagt fram høsten 1978, tok blant annet sikte på å dempe veksten i det offentlige konsumet og økte veksten i de offentlige investeringer. Anslag over statens utgifter i 1979, som ble lagt fram utpå høsten, tydet på at omleggingen av politikken i første år av programperioden ville bli mindre enn planlagt. Anslagene viste at de løpende utgifter ville bli kuttet ned med bare halvparten av den opprinnelig foreslåtte reduksjon, og at investeringene ville øke med 1 600 milliarder lire, mens det ble planlagt en økning på 2 250 milliarder lire. I slutten av september la regjeringen fram sitt utkast til budsjett for 1980. For å forsøke å unngå en betydelig økonomisk nedgang i 1980, foreslo regjeringen enkelte nye ekspansive tiltak. Budsjettet inneholder forslag om å øke de skattefrie fradrag for personer, redusere arbeidskostnadene for industri og stimulere boligbygging gjennom en investeringspakke på 3 000 milliarder lire. Budsjettet for 1980 er gjort opp med en total utgiftsside på 124 948 milliarder lire, 18 prosent høyere enn i budsjettet for 1979. Underskottet for 1980 er anslått til 49 319 milliarder lire mot 40 450 milliarder lire i 1979. Diskontoen ble ikke endret gjennom de tre første kvartalene av 1979, men ble satt opp

med 1½ prosentpoeng til 12 prosent i midten av oktober og med 3 prosentpoeng til 15 prosent i begynnelsen av desember.

I Sverige var både utenlandsetterspørselen og den innenlandske etterspørselen i sterk vekst i 1979. Industriproduksjonen økte, og tallet på arbeidsløse gikk noe ned. Prisstigningen tiltok utover sommeren og høsten. Driftsunderskottet økte betydelig.

Volumet av bruttonasjonalproduktet gikk ned i 1977, men tok seg opp igjen i 1978 og var da 2,7 prosent høyere enn året før. Produksjonsoppgangen vedvarte i 1979, og Konjunkturinstitutet regnet i sin oktoberrapport med en vekst på 4,2 prosent fra 1978 til 1979.

Industriproduksjonen var i nedgang i to år fram til et bunnpunkt forsommeren 1978. Gjennom andre halvår 1978 og de tre første kvartalene av 1979 var produksjonen i moderat oppgang; den sesongjusterte produksjonsindeksen var i 3. kvartal 1979 7,8 prosent høyere enn i samme periode ett år tidligere. Produksjonsoppgangen var sterkest i treforedlingsindustri, jern- og metallindustri og verkstedindustri utenom skipsverft, mens skipsverftene hadde en betydelig produksjonsnedgang.

Tallet på arbeidsløse passerte et bunnpunkt sommeren 1976 og økte i de neste to årene; sommeren 1978 var det om lag 35 000 flere arbeidsløse enn to år tidligere. Gjennom siste kvartal av 1978 og de tre første kvartalene av 1979 gikk tallet på arbeidsløse svakt ned. Etter undersøkelser foretatt av Statistiska Centralbyrån var det i tredje kvartal 1979 i gjennomsnitt 92 000 arbeidsløse, mot 106 000 i samme periode året før. — Arbeidsløshetsprosenten var i tredje kvartal 1979 2,2 prosent.

Tallet på sysselsatte i industrien gikk noe ned i 1976 og 1977, men endret seg lite gjennom 1978 og de tre første kvartaler av 1979 når en ser bort fra sesongvariasjoner og tilfeldige svingninger. I tredje kvartal 1979 var det sysselsatt 1 083 000 i industrien, om lag 25 000 og 70 000 færre enn henholdsvis to og tre år tidligere.

Volumet av de samlede bruttoinvesteringer gikk ned med 2,8 prosent fra 1976 til 1977 og ytterligere 5,7 prosent fra 1977 til 1978. Særlig sterk svikt viste industriens investeringer. Høsten 1979 regnet Konjunkturinstitutet med en økning i investeringene på 6,1 prosent fra 1978 til 1979. Veksten i de offentlige investeringene ble anslått til 6,4 prosent, mens boliginvesteringene ville være om lag uendret fra 1978 til 1979 etter Konjunkturinstitutets anslag. For industriens investeringer ble det regnet med en økning på 4 prosent. De sam-

Tabell 8. Sverige. Noen økonomiske hovedtall

	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsetting i alt 1 000	4 059	4 110	4 170	4 121	4 096	4 185	4 230
Sysselsatte lønnstakere i industri 1 000	1 071	1 073	1 077	1 060	1 065	1 076	1 083
Arbeidsløse 1 000	99	86	106	84	100	85	92
Industriproduksjon ¹ 1970 = 100	109	106	109	112	114	114	117
Eksportvolum, varer ¹ ... 1975 = 100	105	108	103	112	108	..	..
Importvolum, « ¹ ... »	91	93	91	97	100	..	..
Detaljomsetningsvolum ¹ 1.kv.1973 = 100	123	121	122	126	127	126	123
Konsumpriser 1975 = 100	133,3	134,1	136,0	138,4	141,8	144,3	148,5
Valutabeholdning ² Mill. SDR	3 158	3 584	3 493	3 375	3 169	3 167	2 960

Kilder: OECD og Statistiska Centralbyrån.

¹ Korrigert for sesongvariasjoner. ² Ved kvartalets utgang.

lede varelagrene gikk betydelig ned i 1977 og 1978. Lager nedbyggingen fortsatte i 1979, men i et betydelig lavere tempo enn i 1978. Konjunkturinstitutet regnet i sin oktober-rapport med at endringene i lagerinvesteringene ville gi et tillegg til etterspørselen fra 1978 til 1979 svarende til 1,2 prosent av bruttonasjonalproduktet.

Prisstigningen avtok gjennom andre halvår 1978 og fram til våren 1979. Gjennom sommerhalvåret 1979 tiltok stigningstakten betydelig, og høsten 1979 var konsumprisindeksen om lag 8,2 prosent høyere enn et år tidligere. Vinteren 1979 var den tilsvarende stigningstakten 6,3 prosent. Prisene på olje og bensinprodukter steg særlig sterkt i 1979; fra desember 1978 til august 1979 med hele 30 prosent.

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bergverk var seinsommeren 1979 6,9 prosent høyere enn ett år tidligere.

Volumet av det private konsumet passerte et bunnpunkt i første halvdel av 1978 og var i oppgang gjennom resten av året. For 1978 under ett var det likevel 0,7 prosent lavere enn i 1977. Veksten i det private konsumet fortsatte utover i 1979, men stigningstakten var svekket. Høsten 1979 regnet Konjunkturinstitutet med en økning i volumet av det private konsumet på om lag 3 prosent fra 1978 til 1979.

Volumet av vareeksporten var i jamn oppgang i 1978 og i første halvdel av 1979. Utover sommeren og høsten ble veksttakten noe dempet. Konjunkturinstitutet regnet i sin oktoberrapport med en økning i volumet av vareeksporten på 5,9 prosent fra 1978 til 1979. Volumet av vareimporten passerte et

bunnpunkt rundt halvårsskiftet 1978 og var i sterk oppgang gjennom resten av året. Importstatistikken for de tre første kvartalene av 1979 viste fortsatt sterk vekst, og Konjunkturinstitutet regnet med en volumøkning på hele 11,1 prosent fra 1978 til 1979. Driftsregnskapet overfor utlandet forbedret seg vesentlig fra 1977 til 1978. Fra 1978 til 1979 forverret varebalansen seg betydelig på grunn av en sterkere volumvekst i importen enn i eksporten og en forverring av bytteforholdet. Høsten 1979 regnet Konjunkturinstitutet med et underskott på driftsbalansen på nær 13 milliarder svenske kroner i 1979, mot et underskott på vel 3 milliarder svenske kroner i 1978.

Etter at den økonomiske politikken var blitt strammet til i 1977, iverksatte regjeringen enkelte ekspansive tiltak i 1978, deriblant investeringsstimulerende tiltak og en økning i offentlige byggearbeider. I januar 1979 la regjeringen fram sitt forslag til statsbudsjett for finansåret 1979/80 (1. juli—30. juni). Forslaget hadde en total utgiftsside på 171,9 milliarder svenske kroner; om lag 7 prosent mer enn det antatte regnskapsresultatet for finansåret 1978/79. Det nye budsjettet var gjort opp med et underskott på 45 milliarder svenske kroner, omtrent det samme som året før. I budsjettet foreslo regjeringen bl.a. å heve statlige boligbidrag til lavinntektsfamilier med 240 svenske kroner til 1 500 svenske kroner pr. barn. I midten av februar ble prisstoppen på en del kjøtt- og meierivarer opphevet. Samtidig ble også prisstoppen på fyringsolje, dieselolje og bensin opphevet og erstattet med maksimalpriser. Utover våren og sommeren ble maksimalprisene på disse

oljeproduktene hevet en rekke ganger, seinest i midten av juli.

Kredittpolitikken ble strammet til i 1979. Med virkning fra 1. mars ble likviditetskravene for de tre største forretningsbankene satt opp med ett prosentpoeng og for de øvrige forretnings- og sparebankene med to prosentpoeng. Med virkning fra 1. juli ble likviditetskravene for Post- og kreditbanken, provinsbanker og kooperasjonsbanker satt opp med et prosentpoeng. I begynnelsen av juni vedtok regjeringen et system med likviditetskonti for å motvirke den høye likviditetstilgangen som følge av det store budsjettunderskottet. Ved åpningen av riksdagen i begynnelsen av oktober foreslo den nye regjeringen å senke marginalskatten for 1980 og å heve avgiftene på alkohol, tobakk og elektrisk kraft.

I Sambandsstatene var konjunkturbildet i 1979 preget av betydelig svekket veksttakt i samlet produksjon og etterspørsel. Det var i første rekke innenlandsetterspørselen som viste svikt, mens utenlandsetterspørselen var i forholdsvis god vekst. Prisstigningen tiltok kraftig gjennom de tre første kvartalene av 1979. Den økonomiske politikken var forholdsvis restriktiv. Driftsregnskapet viste om lag balanse etter flere år med store underskott.

Volumet av bruttonasjonalproduktet passerte et bunnpunkt i begynnelsen av 1975 og var i sterk oppgang gjennom de neste fire årene. Fra 1977 til 1978 var veksten 4,4 prosent. Gjennom de tre første kvartalene av 1979 endret den samlede vare- og tjeneste-

produksjon seg derimot lite, når en ser bort fra sesongvariasjoner og produksjonssvikt i 2. kvartal som i stor grad skyldtes den særlig knappe forsyningssituasjonen for olje.

Også den samlede industriproduksjonen passerte et bunnpunkt tidlig i 1975 og økte betydelig fram til våren 1979. Utover sommeren og høsten endret den sesongkorrigerte indeksen seg lite. Allerede seinsommeren og høsten 1978 begynte konsumvareproduksjonen å flate ut, mens produksjonen av råvarer og halvfabrikat var i oppgang noe lenger. Utover i 1979 var alle disse tre produksjonsgreinene i stagnasjon eller svak nedgang. Investeringsvareproduksjonen flatet ut først sommeren 1979. Veksttakten i verdien av igangsatte bygge- og anleggsarbeider avtok betydelig ved halvårsskiftet 1978 og var svært moderat i 1979.

Tallet på sivilt sysselsatte var i svært sterk oppgang gjennom 1977 og 1978; den underliggende veksttakten var om lag 4,0 prosent årlig rate. Utover vinteren og våren 1979 avtok veksttakten, og fra 1. kvartal til 3. kvartal var stigningen bare 0,8 prosent sesongkorrigert årlig rate. Tallet på arbeidsløse var i nedgang gjennom 1977 og 1978, men endret seg lite gjennom de tre første kvartalene av 1979. I tredje kvartal 1979 var den sesongkorrigerte arbeidsløshetsprosent, 5,8 mot 6,0 et år tidligere.

De samlede private bruttoinvesteringene i fast realkapital utenom boliger var i sterk vekst i 1977 og 1978. Fra 1977 til 1978 var volumøkningen hele 8,4 prosent. Veksten fortsatte utover i 1979, men noe svekket. Boliginvesteringene passerte et toppunkt allerede

Tabell 9. *Bruttonasjonalprodukt i Sambandsstatene etter anvendelse*

	1978 Milli- arder \$	Prosentvis volumendring fra foregående periode ¹							
		1978	1978				1979		
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Privat konsum	1 350,8	4,5	0,2	1,4	1,2	1,7	0,2	— 0,7	1,1
Offentlig bruk av varer og tje- nester	435,6	1,8	— 0,3	0,2	1,3	0,5	— 0,5	— 0,8	—
Private investeringer i fast ka- pital	} 351,5	7,2	3,0	3,7	— 1,3	1,6	— 0,1	2,0	— 3,3
Lagerendring									
Eksport	207,2	10,7	3,5	8,4	2,5	1,7	2,8	— 0,9	5,6
— Import	217,5	11,0	4,4	1,6	1,7	2,5	— 1,0	2,9	0,2
Bruttonasjonalprodukt	2 127,6	4,4	0,5	2,0	0,9	1,4	0,3	— 0,6	0,6

Kilder: OECD og US Department of Commerce.

¹ Beregnet på grunnlag av sesongkorrigerte oppgaver.

våren 1978, og var i nedgang i andre halvår 1978 og de to første kvartalene av 1979. Verdien av nye ordre til investeringsvareindustrien passerte et toppunkt våren 1979, og var noe lavere utover sommeren og høsten. Lagerinvesteringene var særlig høye i 1977 og 1978, og lagrene økte sterkt også i de tre første kvartalene av 1979, blant annet som følge av svikt i konsumvareetterspørselen i vårmånedene.

Prisstigningen passerte høsten 1977 et bunnivå og var da om lag 5 prosent årlig rate. Gjennom de neste 2 årene tiltok veksttakten i konsumprisene betydelig, og høsten 1979 var konsumprisindeksen 12,2 prosent høyere enn ett år tidligere. Stigningen gjennom sommerhalvåret var hele 14,0 prosent årlig rate. Den sterke veksten i konsumprisindeksen skyldtes blant annet en særlig kraftig stigning i prisene på nye og brukte hus; prisindeksen for privat konsum økte med bare 9,1 prosent fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979. Trass i den tiltakende prisstigningen endret ikke stigningstakten i lønningene seg vesentlig gjennom 1978 og 1979. Høsten 1979 var gjennomsnittlig timefortjeneste i industrien vel 8 prosent høyere enn ett år tidligere.

Det private konsumet økte i volum med 4,5 prosent fra 1977 til 1978, mens veksten i de personlig disponible realinntekter var 4,6 prosent. Veksttakten i volumet av det private konsumet avtok gjennom vinterhalvåret 1978/79, blant annet som følge av redusert stigningstakt i de personlig disponible realinntekter, og fra 1. til 3. kvartal 1979 steg konsumet med bare 0,9 prosent sesongkorrigert årlig rate.

Utenrikshandelen økte kraftig gjennom 1978. For året under ett var volumet av eksporten og importen av varer og tjenester henholdsvis 10,7 og 11,0 prosent høyere enn ett år tidligere. Gjennom de tre første kvartalene av 1979 viste både eksporten og importen svekket veksttakt; fra 1. til 3. kvartal var stigningen henholdsvis 8,9 og 4,9 prosent sesongkorrigert årlig rate. De gjennomsnittlige eksport- og importprisene var i 3. kvartal 1979 14,3 prosent og 17,9 prosent høyere enn ett år tidligere. Underskottet på driftsregnskapet ble betydelig redusert i løpet av 1978, både på grunn av nedgang i underskottet på vare- og tjenestebalansen og økning i kapitalinntekter opptjent i utlandet. En ytterligere forbedring av driftsregnskapet fant sted utover i 1979; i de to første kvartalene viste driftsregnskapet et lite underskott på 1,2 milliarder dollar årlig rate, mot et underskott på hele 13,9 milliarder dollar i 1978.

President Carter la i slutten av januar 1979 fram sitt forslag til statsbudsjett for finansåret 1980 (1. oktober 1979—30. september 1980). Forslaget hadde totale utgifter på 531,6 milliarder dollar og et underskott på 29 milliarder dollar, mot et anslått regnskapsresultat på henholdsvis 495 milliarder dollar og 42 milliarder i budsjettåret 1979. Målt i faste priser vil de offentlige utgiftene etter presidentens budsjettforslag bare stige svakt fra finansåret 1979 til finansåret 1980. Regjeringen foreslo en betydelig økning i forsvarsutgiftene, og gikk inn for nedskjæring i de sosiale utgiftene. Den stramme kredittpolitikken som ble innført høsten 1978, blant annet for å styrke dollaren, fortsatte i 1979.

Tabell 10. *Sambandsstatene. Noen økonomiske hovedtall*

	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsetting i alt ¹ Mill.	93,1	94,1	94,7	95,6	96,6	96,4	97,2
Sysselsatte lønnstakere i industri ¹ »	20,2	20,4	20,5	20,8	21,0	21,1	21,0
Arbeidsløse ¹ »	6,2	6,0	6,0	5,9	5,9	5,9	6,0
Industriproduksjon ¹ 1975 = 100	120	123	126	128	129	129	129
Eksportvolum, varer ¹ »	103	116	118	122	119	122	..
Importvolum, » ¹ »	136	136	138	139	139	140	..
Ordretilgang ¹ , ² »	161	166	172	189	211	197	197
Detaljomsætningsvolum ¹ .. »	110	112	112	115	114	111	111
Konsumpriser »	116,9	119,9	122,7	125,2	128,4	133,0	137,4
Valutabeholdning ³ Mill. SDR	15 757	15 479	15 278	15 031	17 426	17 071	14 853

Kilder: OECD og US Department of Commerce.

¹ Korrigert for sesongvariasjoner. ² Samlet verdi av ordretilgang til investeringsvareindustrien.

³ Ved kvartalets utgang.

Dette medførte sterke rentestigninger; «prime rate» (bankenes lånerente til sine mest pålitelige kunder) steg betydelig utover høsten 1979 og var i gjennomsnitt 15 prosent i oktober 1979. Diskontoene ble hevet trinnvis gjennom 1979 fra 9,5 prosent ved årets begynnelse til 12 prosent i oktober.

I Japan var produksjon og etterspørsel i forholdsvis sterk vekst i 1979. Både innenlandsetterspørselen og utenlandsetterspørselen gav vekstimpulser. Det offentlige utgifter steg også, men noe svakere enn året før. Stigningstakten i produsentprisene økte, mens konsumprisene viste om lag uendret veksttakt gjennom de tre første kvartalene. Driftsregnskapet gav underskott etter store overskott de nærmest foregående år.

Volumet av bruttonasjonalproduktet økte med 5,6 prosent fra 1977 til 1978. Veksttakten tiltok noe i 1979, og fra andre halvår 1978 til første halvår 1979 steg totalproduksjonen av varer og tjenester med 6,8 prosent sesongkorrigert årlig rate.

Industriproduksjonen var i jamn vekst i 1978 etter stagnasjon i de tre første kvartalene av 1977. Produksjonsveksten vedvarte gjennom de tre første kvartalene av 1979, og i tredje kvartal var den sesongjusterte produksjonsindeksen 7,7 prosent høyere enn ett år tidligere. Også i 1979 var det produksjonen av varige konsumvarer som sterkest bidrog til økningen i den totale industriproduksjonen, men også produksjonen av halvfabrikat og investeringsvarer var i vekst. Produksjonen av ikke-varige konsumvarer endret seg derimot lite gjennom 1978 og de tre første kvartalene av 1979. Stålproduksjonen var i opp-

gang i første halvdel av 1979, men utover sommeren avtok veksttakten. I de 8 første månedene var produksjonen 10,7 prosent høyere enn ett år tidligere.

Tallet på arbeidsløse endret seg forholdsvis lite gjennom 1978 og 1979, men var likevel noe høyere høsten 1979 enn ved inngangen til året. Etter utvalgsundersøkelser i tredje kvartal var det 1 220 000 arbeidsløse (sesongkorrigert), knapt 70 000 færre enn ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var 2,1 i tredje kvartal 1979.

Volumet av de private bruttoinvesteringene i fast realkapital tok til å stige mot slutten av 1977 og økte med 8,0 prosent fra 1977 til 1978. Også i 1979 har veksten i investeringene vært sterk og i første halvår var de private bruttoinvesteringene 16,4 prosent (sesongkorrigert årlig rate) høyere enn i andre halvår 1978. Det var særlig investeringer i maskiner og utstyr som økte sterkt, mens boliginvesteringene var om lag uendret. Lagerinvesteringene tiltok mot slutten av 1978, og var svært høye i første halvår 1979.

Prisstigningen avtok kraftig gjennom andre halvår 1977. I løpet av 1978 og de tre første kvartalene av 1979 endret den underliggende stigningstakten i konsumprisene seg forholdsvis lite. I tredje kvartal var konsumprisindeksen 3,5 prosent høyere enn ett år tidligere. Produsentprisene nådde et bunnpunkt ved årsskiftet 1978/79 og steg betydelig gjennom første halvår 1979; fra januar til juli økte den ukorrigerte produsentprisindeksen med hele 11,6 prosent årlig rate. Gjennomsnittlig månedslønn i industrien var 4,9 prosent høyere i 2. kvartal 1979 enn et år tidligere.

Tabell 11. *Bruttonasjonalprodukt i Japan etter anvendelse*

	1978 Milli- arder yen	Prosentvis volumendring fra foregående periode ¹						
		1978	1978				1979	
			1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.
Privat konsum	118595	4,9	1,7	1,3	1,4	1,9	1,8	1,6
Offentlig bruk av varer og tjenester	19 655	12,6	0,7	5,1	3,9	1,8	— 0,3	— 2,5
Private investeringer i fast kapital	62 929	7,6	2,4	2,8	0,2	7,8	4,1	3,3
Lagerendring	1 499							
Eksport	24 104	0,8	6,0	— 3,5	— 3,7	— 0,9	3,3	3,7
— Import	20 480	8,5	3,4	5,1	0,5	11,3	6,0	2,4
Bruttonasjonalprodukt	206303	5,6	2,3	1,0	0,8	1,7	1,7	1,6

Kilde: OECD.

¹ Beregnet på grunnlag av sesongkorrigerte oppgaver.

Tabell 12. Japan. Noen økonomiske hovedtall

	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
Sysselsatte lønnstakere i							
industri ¹ 1975 = 100	95,6	95,0	94,6	94,2	94,1	94,2	94,2
Arbeidsløse ¹ 1 000	1 173	1 251	1 288	1 251	1 118	1 162	1 220
Industriproduksjon ¹ 1975 = 100	119,6	121,8	123,4	126,0	128,2	131,4	..
Eksportvolum, varer ¹ »	142	128	129	127	125	127	..
Importvolum, » ¹ »	114	117	120	127	131	132	..
Detaljomsetningsvolum ¹ ... »	98,5	99,8	108,6	106,7	105,3	103,6	..
Konsumpriser »	120,8	123,3	124,3	124,7	124,4	127,4	128,7
Valutabeholdning ² Mill. SDR	23 957	22 388	23 148	25 714	22 759	19 551	19 463

Kilde: OECD.

¹ Korrigert for sesongvariasjoner. * Ved kvartalets utgang.

Volumet av det private konsumet steg jamt i 1978 og for året under ett var konsumet 4,9 prosent høyere enn i 1977. Utover i 1979 tiltok veksten; fra andre halvår 1978 til første halvår 1979 økte konsumet med 7,2 prosent sesongkorrigert årlig rate.

Volumet av vare- og tjenesteeksporten var synkende gjennom 1978 blant annet på grunn av sterk forverring i konkurranseevnen til den japanske eksportindustrien etter kursstigningen på yen. For 1978 under ett var likevel eksportvolumet 0,8 prosent høyere enn i 1977. Utover i 1979 tok eksporten seg opp igjen, og økte med 9,8 prosent (sesongkorrigert årlig rate) fra andre halvår 1978 til første halvår 1979. Seinere verdioppgaver over vareeksporten tyder på at volumveksten fortsatte utover seinsommeren og høsten. — Volumet av vare- og tjenesteimporten økte bare svakt i de tre første kvartalene av 1978. Mot slutten av året og inn i 1979 tiltok veksten kraftig, og fra andre halvår 1978 til første halvår 1979 var veksten hele 28 prosent sesongkorrigert årlig rate. Veksten fortsatte utover i tredje kvartal, men i et noe lavere tempo etter verdioppgaver å dømme. Både eksportprisene og importprisene (regnet i yen) falt kraftig gjennom 1977 og de tre første kvartalene av 1978, noe som i hovedsak skyldtes den sterke kursstigningen på yen — hele 36,4 prosent fra 3. kvartal 1976 til 3. kvartal 1978 regnet i SDR. Utover i 1979 var yenkursen i nedgang og både eks-

portprisene og importprisene steg betydelig. Høsten 1979 var eksportprisene og importprisene i gjennomsnitt henholdsvis 13,6 og 50,7 prosent høyere enn ett år tidligere. Den sterkt forverrede konkurranseevnen i løpet av 1977 og 1978 førte etter hvert til en sterk reduksjon av overskottet i utenriksregnskapet. Handelsbalansen for de 9 første månedene av 1979 viste et overskott på 3,8 milliarder dollar mot et overskott på hele 24,6 milliarder dollar i samme periode i 1978. Forverringen av utenrikshandelen i 1979 var også i noen grad et resultat av den økonomiske politikk i 1978 som tok sikte på å redusere driftsoverskottet bl.a. ved å bygge opp lagre av importerte varer.

Den økonomiske politikken var også i 1979 forholdsvis ekspansiv, men statsbudsjettet for finansåret 1979 (starter 1. april) var gjort opp med en total utgiftsside på 38 600 milliarder yen, og det var bare 12,6 prosent høyere enn året før mot en økning på 20,3 prosent fra 1977 til 1978. I august vedtok regjeringen en økonomisk 7-årsplan. Etter denne tar regjeringen sikte på å øke beskatningen for å redusere finansieringsbehovet for staten og intensivere boligbyggingen. Det blir også foreslått å innføre 5 dagers arbeidsuke. Pengepolitikken ble strammet til i 1979. Diskontoen ble fra årsskiftet 1978/79 hevet trinnvis med til sammen 2,75 prosentpoeng til 6,25 i november 1979.

NORGE

Produksjon og sysselsetting

Arbeidsmarkedet

Den avslapning på arbeidsmarkedet som fant sted i 1978, fortsatte også i første halvår 1979. I annet halvår var utviklingen gunstigere med en gradvis tilstramming. For året sett under ett var imidlertid arbeidsmarkedet betydelig slappere enn vanlig i 70-årene. Et mål som indikerer dette, er Arbeidsdirektoratets stramhetsindikator¹⁾. Denne lå i gjennomsnitt for første halvår 1979 på 33, mot 47 for samme periode 1978, og 61 i gjennomsnitt for årene 1970—78. For perioden juli—september 1979 var indikatoren 43, mot 47 samme periode i 1978.

Ifølge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser (AKU) steg den totale sysselsetting litt i 1979 sammenliknet med året før. Innenfor industri-, bygge- og anleggsvirksomhet sank den gjennomsnittlige sysselsetting for de tre første kvartaler sammenliknet med tilsvarende periode ett år tidligere (2,5 prosent), mens det innen bergverksdrift var en markert økning i sysselsettingen²⁾ (10,2 prosent).

Den totale arbeidsledighet målt som arbeidsøkere uten arbeidsinntekt, var stabil i de tre første kvartalene av 1979, men den registrerte arbeidsløshet ved arbeidskontoret viste en klart fallende tendens i samme tidsrom når en ser bort fra sesongvariasjon. Foruten bedre internasjonale konjunkturer må denne nedgang ses i sammenheng med de ekstraordinære tiltak myndighetene satte inn for å begrense ledigheten. Trass i nedgangen var imidlertid både den totale ledighet og den registrerte henholdsvis 16 og 31 prosent høyere i de første 9—10 måneder av 1979 enn i tilsvarende periode i 1978 og 25 og 49 prosent over gjennomsnittet for siste femårsperiode. Likevel var arbeidsløsheten i Norge lav sett i forhold til de fleste vestlige industriland.

En like gunstig utvikling skjedde imidlertid ikke i etterspørselen etter arbeidskraft, målt ved tilgang av meldte ledige plasser til arbeidsformidlingen. For første halvår 1979 var tilgangen på meldte ledige plasser noe lavere enn for samme periode i 1978, mens

det for siste halvår skjedde en viss bedring i forhold til året før. I perioden januar—oktober ble det således registrert en tilgang på 186 600 ledige plasser, mot henholdsvis 193 100 og 222 200 i samme periode i 1978 og 1977.

Ved vurdering av disse tallene må en imidlertid huske at bare en mindre del av den samlede etterspørsel etter arbeidskraft meldes til arbeidskontorene.

Arbeidsdirektoratets undersøkelse av ledige plasser i et utvalg av industribedrifter pr. utgangen av oktober, viste et udekket behov på 2 700 personer. Dette svarte til 1,8 prosent av sysselsettingen i de samme bedrifter, mot 1,3 prosent i 1978 og 1,9 prosent i 1977. En tilsvarende undersøkelse i byggevirksomhet viste 1 020 ledige plasser, eller 3,6 prosent av sysselsettingen i de undersøkte bedrifter. De tilsvarende tall for 1978 og 1977 var henholdsvis 1 190 (4,0 prosent) og 1 980 (6,7 prosent).

Sysselsettingen

Statistisk Sentralbyrås kvartalsvise arbeidskraftundersøkelse (AKU) viser at det var en liten økning i tallet på sysselsatte¹⁾ fra 1978 til 1979, fra 1 849 000 til 1 863 000 (0,5 prosent) som gjennomsnitt for de tre første kvartalene. Det var også i 1979 en klar økning i tallet på sysselsatte kvinner — fra 733 000 til 753 000 (2,5 prosent) — mens det var en ubetydelig nedgang i tallet på sysselsatte menn, fra 1 116 000 til 1 110 000 (—0,5 prosent). Tallet på utførte timeverk i undersøkelsesukene gikk ubetydelig ned i de tre første kvartalene i 1979 sammenliknet med samme periode i 1978, men lå ved undersøkelsen i 3. kvartal 1979 klart over tallet for 3. kvartal 1978.

Samlet sysselsetting i tredje kvartal 1979 utgjorde 65 prosent av alle personer i aldersgruppen 16—74 år. For menn var sysselsettingsprosenten 78 og for kvinner 52. I tredje

¹⁾ Antall ledige plasser registrert ved arbeidsformidlingen i løpet av måneden (inklusive beholdning ved månedens begynnelse) i prosent av det tilsvarende antall arbeidssøkere.

²⁾ Kilde: Regional sysselsettingsstatistikk.

¹⁾ «Sysselsatte» består av «sysselsatte i inntektsgivende arbeid», dvs. personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst en times varighet i undersøkelsesuken og «sysselsatte midlertidig fraværende fra inntektsgivende arbeid» på grunn av ferie, sykdom o. l. For familiearbeidere uten fast avtalt lønn har en satt en grense på 10 arbeidstimer.

Tabell 13. Tallet på sysselsatte i bergverksdrift, industri og bygge- og anleggsvirksomhet

	1978				1979		
	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal*	1. kvartal*	2. kvartal*	3. kvartal*
Bergverksdrift	12 332	13 283	13 376	15 709	13 762	14 299	15 186
Industri	385 391	385 940	379 725	384 427	374 623	377 524	370 809
Bygge- og anleggsvirksomhet .	135 696	139 321	140 539	138 495	132 860	136 467	135 957

kvartal 1978 var prosentene henholdsvis 77 og 51. Av de sysselsatte i tredje kvartal 1979 var 1 616 000 (86 prosent) lønnstakere og resten selvstendig næringsdrivende eller personer som arbeidet i familiebedrift uten fast lønnsavtale.

Av de sysselsatte i inntektsgivende arbeid i 3. kvartal hadde 1 325 000 (77 prosent) en arbeidsuke på over 30 timer, mens 350 000 (20 prosent) arbeidet under 30 timer pr. uke. For de øvrige 38 000 (2 prosent) sysselsatte i inntektsgivende arbeid var arbeidstiden uoppgitt. Blant de sysselsatte med under 30 timer var 80 prosent kvinner, og disse utgjorde 41 prosent av alle kvinner sysselsatt i inntektsgivende arbeid. Den høye andel av kvinnelig arbeidskraft i denne gruppen kommer også til uttrykk i den gjennomsnittlige arbeidstid pr. uke som for kvinner var 30 timer mot 42 timer for menn. Det var her bare ubetydelige endringer i forhold til 1978.

Av samlet sysselsetting i 3. kvartal falt 9 prosent på primærnæringene (jordbruk, skogbruk, fiske og fangst). I alt 21 prosent av de sysselsatte var knyttet til industri, bergverksdrift og kraft- og vannforsyning som etter tallene å dømme samlet hadde en liten nedgang i tallet på sysselsatte i forhold til 3. kvartal 1978, men tallet på utførte timeverk var nærmest uendret. Over halvparten av de sysselsatte finner vi i de tjenesteytende næringer, og sett under ett hadde de en vesentlig økning i sysselsetting og utførte timeverk fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979.

Ved bruk av de tall som her er gjengitt, må en imidlertid ta hensyn til at undersøkelsen er basert på et utvalg av befolkningen slik at den statistiske usikkerhet kan være relativt stor, spesielt ved vurdering av endringstall.

Statistisk Sentralbyrå gjennomfører i samarbeid med Arbeidsdirektoratet og de lokale arbeidskontorene kvartalsvise, regionale undersøkelser av sysselsettingen i bergverksdrift, industri og bygge- og anleggsvirksomhet. Ifølge disse undersøkelsene var det i gjennomsnitt for 1.—3. kvartal 1979 sysselsatt 388 738 i bergverksdrift og industri og 135 204 i bygge- og anleggsvirksomhet. Dette var en nedgang fra samme periode året før på 7 936 (2,0 prosent) sysselsatte i bergverksdrift og industri, mens tallet for sysselsatte i bygge- og anleggsvirksomhet gikk ned med gjennomsnittlig 3 424 (2,5 prosent). Siden undersøkelsen bygger på utvalg som holdes fast fra undersøkelse til undersøkelse, vil endringstallene være mer pålitelige enn nivåtallene.

Ifølge den samme undersøkelsen var det fra august 1978 til august 1979 en nedgang i sysselsettingen i industri og bygge- og anleggsvirksomhet på henholdsvis 2,3 og 3,3 prosent, mens sysselsettingen i bergverksdrift økte med 13,5 prosent. Nedgangen i industrisysselsettingen var særlig sterk i produksjon av verkstedprodukter, mens hele økningen innen bergverksdrift fant sted i utvinning av råolje og naturgass.

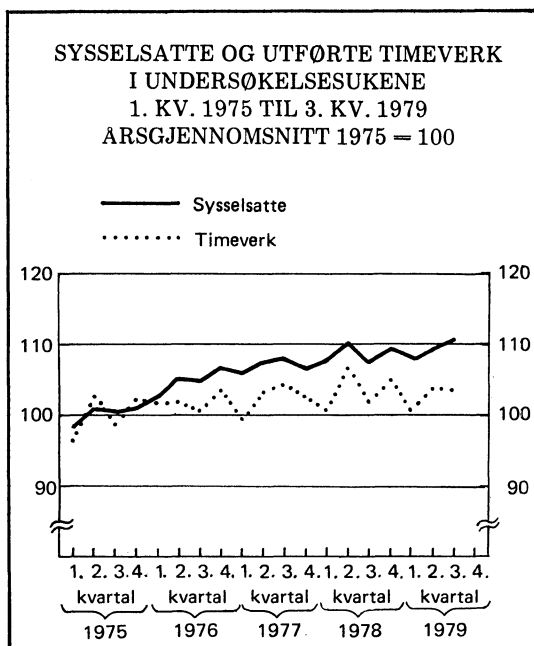

Fig. 5.

ARBEIDSSØKERE UTEN ARBEIDSINNTEKT OG REGISTRERTE ARBEIDSLØSE
VED ARBEIDS- OG SJØMANNSKONTORENE I PROSENT AV ARBEIDSSTYRKEN

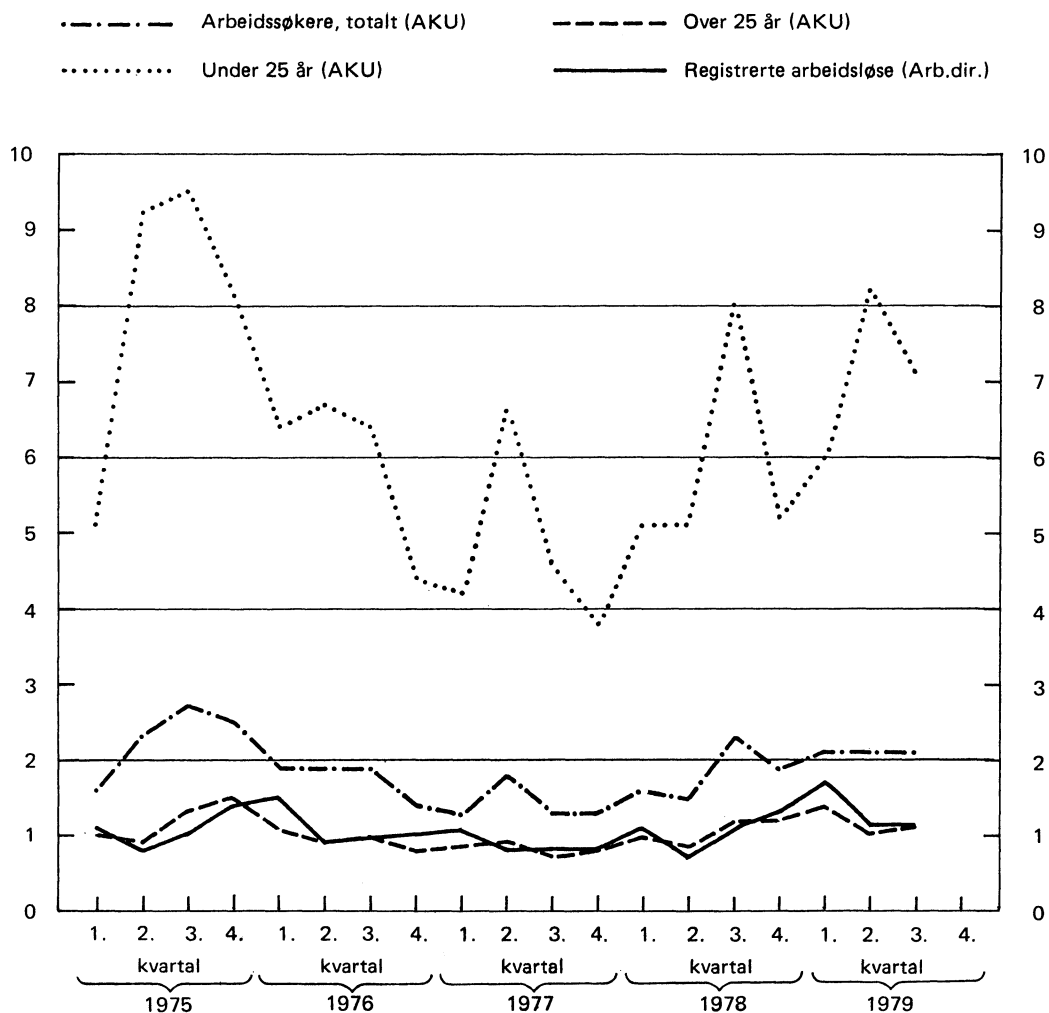

Fig. 6.

I august 1979 var det sysselsatt 36 200 personer i oljeaktivitetene¹⁾, eller 6 400 flere enn i august 1978. Av de sysselsatte var 4 800

¹⁾ Tallene er hentet fra en undersøkelse som foretas to ganger årlig (januar og august) av Arbeidsdirektoratet i samarbeid med fylkesarbeidskontorene.

Siste undersøkelse omfattet 475 norskregistrerte bedrifter som er engasjert i oljeaktiviteter på den norske og britiske kontinentalsokkel og norsk landterritorium. Den dekker foruten den direkte oljeutvinning også virksomhet med direkte tilknytning til denne, som baser, transport, bygging av oljeplattformer og forsyningsskip og bygging og drift av nye raffinerier og petrokjemisk industri.

(13 prosent) utlendinger, mot 5 800 (20 prosent) i august 1978. Det var således en nedgang i tallet på sysselsatte utlendinger fra ett år tidligere på 1 000 og en økning i tallet på nordmenn på hele 7 400. Det var sysselsatt 17 600 i bygging av betong- og stålplattformer og forsyningsskip, 7 500 i transport, catering, administrasjon og på baser, 9 100 i undersøkelser, boring, produksjon o. l. og resten i bygging og drift av nye raffinerier og petrokjemisk industri. Det er fire fylker som skiller seg klart ut med betydelig sysselsetting i oljeaktivitetene. I august 1979 var det i Rogaland sysselsatt 19 000 i slik virksomhet (52 prosent av samlet sysselsetting

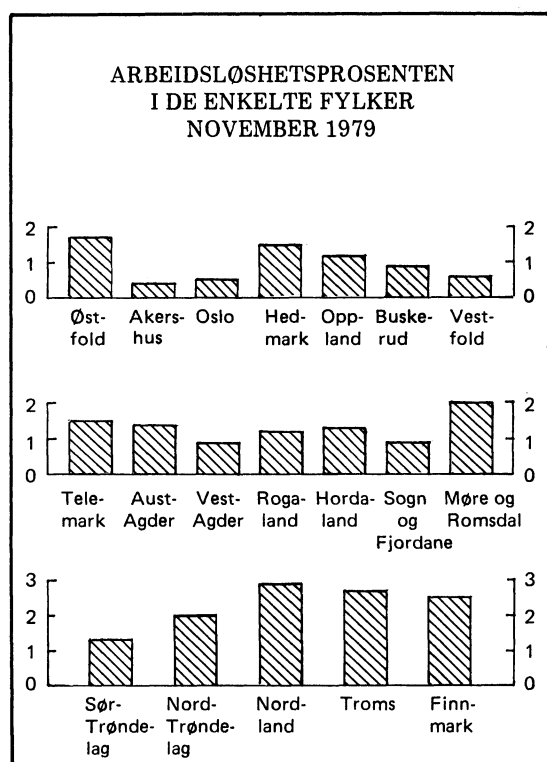

Fig. 7.

i næringen). Deretter fulgte Hordaland med 4 800 (13 prosent), Oslo/Akershus 4 400 (12 prosent) og Telemark med 1 900 (5 prosent).

Arbeidsløsheten

Den registrerte arbeidsløshet ved arbeidskontorene var i gjennomsnitt for perioden januar—oktober 1979 24 300, eller 1,5 prosent av arbeidsstyrken, fordelt på 15 600 menn og 8 700 kvinner. I samme periode året før var det 18 500, eller 1,2 prosent av arbeidsstyrken. Ved utgangen av oktober var det registrert 19 900 helt arbeidsløse, det vil si 1 900 færre enn ett år tidligere og 2 700 flere enn gjennomsnittet for oktober 1974—78.

Kvinnenes andel av den registrerte arbeidsløshet har økt noe de siste årene. Dette må bl.a. ses i sammenheng med kvinnenes økende yrkesdeltaking. I årene 1974—78 var kvinnenes andel av den totale registrerte ledighet henholdsvis 34, 35, 36, 39 og 38 prosent. I januar—oktober 1979 var andelen 36.

Etter Byråets kvartalsvise arbeidskraftundersøkelser var tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt 40 000 i gjennomsnitt for de tre første kvartalene i 1979 (2,1 prosent av arbeidsstyrken), mens det tilsvarende tall i 1978 var 34 000 arbeidssøkere (1,8 prosent av

Tabell 14. *Meldte helt arbeidsløse ved arbeidskontorene. Kvartalsgjennomsnitt*

	Menn	Kvinner	I alt	Industri-, bygge- og anleggsarb. i alt
1976				
1. kvartal ...	18 126	8 128	26 254	12 483
2. kvartal ...	11 457	6 137	17 594	8 044
3. kvartal ...	9 437	6 854	16 291	5 793
4. kvartal ...	11 985	7 312	19 297	7 916
1977				
1. kvartal ...	13 659	6 909	20 568	9 284
2. kvartal ...	8 572	5 659	14 231	6 435
3. kvartal ...	7 293	6 215	13 508	4 020
4. kvartal ...	9 744	6 458	16 202	5 914
1978				
1. kvartal ...	13 362	7 737	21 099	9 391
2. kvartal ...	9 097	6 214	15 311	6 313
3. kvartal ...	10 297	7 713	18 010	5 722
4. kvartal ...	16 646	8 944	25 590	10 241
1979				
1. kvartal ...	22 416	9 601	32 017	14 737
2. kvartal ...	14 366	7 812	22 178	9 148
3. kvartal ...	11 541	8 684	20 225	6 181

arbeidsstyrken). Blant arbeidssøkerne var det drøyt 20 000 kvinner som utgjorde 2,7 prosent av den kvinnelige arbeidsstyrken, mot 18 000 eller 2,4 prosent i 1978. De tilsvarende tall for menn var 20 000 arbeidssøkere i de tre første kvartalene i 1979 (15 000 i 1978) som utgjorde 1,8 prosent av den mannlige arbeidsstyrken (1,3 prosent i 1978). I 3. kvartal 1979 var tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt 40 000, mot 43 000 på samme tidspunkt i 1978. Kvinnenes andel av den totale ledighet målt ved arbeidskraftundersøkelsene har vært høyest i år med relativ lav total ledighet — f.eks. i 1977 da andelen kvinner var 59 prosent — og lavere i år med relativ høy total ledighet — f.eks. i 1975 da andelen kvinner var 46 prosent. I de tre første kvartalene i 1979 var andelen kvinner i gjennomsnitt 50 prosent.

Det var i 1979, som i tidligere år, betydelige geografiske variasjoner i den registrerte arbeidsløshet (se figur 7). Den var klart høyest i de fire nordligste fylkene. Lavest ledighet var det i Akershus, Oslo, Vestfold, Oppland og Sogn og Fjordane.

Tabell 15. Tallet på berørte personer ved nye driftsinnskrenkninger meldt til Arbeidsdirektoratet. Mottatte forhåndsmeldinger. Gjennomsnitt av månedstall

	Oppsigelser	Permitteringer	Innskrenkninger av arbeidstiden	Sum
1976				
1. kvartal ...	738	2 740	619	4 097
2. kvartal ...	1 158	1 892	371	3 421
3. kvartal ...	449	1 323	131	1 903
4. kvartal ...	584	5 894	405	6 883
Sum	2 929	11 849	1 526	16 304
1977				
1. kvartal ...	614	9 927	2 988	13 529
2. kvartal ...	580	4 828	216	5 624
3. kvartal ...	1 097	2 375	362	3 834
4. kvartal ...	1 131	7 642	2 151	10 924
Sum	3 422	24 772	5 717	33 911
1978				
1. kvartal ...	1 310	9 022	743	11 075
2. kvartal ...	1 705	4 654	598	6 957
3. kvartal ...	1 228	2 922	1 897	6 047
4. kvartal ...	1 845	9 995	1 619	13 459
Sum	6 088	26 593	4 857	37 538
1979				
1. kvartal ...	2 485	4 832	1 189	8 506
2. kvartal ...	851	2 554	467	3 872
3. kvartal ...	462	571	230	1 263

Mot slutten av første halvår kunne en registrere de første tegn til tilstramning på arbeidsmarkedet, en utvikling som forsterket seg i 2. halvår. Mens det fra utgangen av juli til oktober 1978 var en økning i registrert ledighet på 7 500, var det i samme periode 1979 en økning på bare 1 500. Ved utgangen av oktober var det registrert 1 900 færre ledige enn på samme tid i 1978. Nedgangen var størst i Vest-Agder med 380 personer, Nord-Trøndelag 300 og Møre og Romsdal 270, mens Troms og Østfold hadde størst oppgang med henholdsvis 170 og 100 personer.

De foreliggende oppgaver tyder på at de arbeidsledige i 1979 i gjennomsnitt hadde litt lengre ledighetsperioder enn de som var arbeidsledige i 1978. Gjennomsnittlig varighet av ledigheten i 1979 for arbeidssøkere uten arbeidsinntekt var henholdsvis 16, 10 og 9 uker ved undersøkelsene i de tre første kvartalene, mot 15, 10 og 8 uker i de tilsvarende kvartaler i 1978. Det var i første rekke blant kvinnelige arbeidssøkere at den gjennomsnitt-

lige søkerperioden var lengre i 1979 enn i 1978. Blant arbeidssøkerne i 1979 var det henholdsvis 72, 47 og 44 prosent som hadde søkt etter arbeid i 5 uker eller mer i de tre første kvartalene, mot 65, 47 og 43 prosent i 1978.

Blant de registrerte arbeidsløse var den gjennomsnittlige periode de hadde vært registrert som arbeidsløse 10,9 uker ved undersøkelsen i september 1979, mot 9,7 uker på samme tidspunkt i 1978. Både andelen som hadde stått registrert ledig mer enn 8 uker, og andelen som hadde stått registrert ledig mer enn et halvt år, steg fra 1978 til 1979. De registrerte arbeidsløse med alder under 20 år hadde i gjennomsnitt stått registrert i 5,4 uker i september 1979, mot 18,8 uker for gruppen 60—64 år og 24,2 for gruppen 65—66 år.

Driftsinnskrenkninger

Omfanget av driftsinnskrenkninger¹⁾ var i 1979 noe lavere enn året før. I perioden januar til oktober meldte 368 bedrifter om driftsinnskrenkninger som i alt berørte 15 600 personer, fordelt på 4 000 oppsagte, 9 600 permitterte og 2 000 med innskrenket arbeidstid. Dette var en nedgang på henholdsvis 11 800 og 9 400 i samlet antall driftsinnskrenkninger i forhold til samme periode i 1978 og 1977. Hovedtyngden av nedgangen fra januar—oktober 1978 til januar—oktober 1979 falt på permisjoner med 9 200. Nedgangen i antall berørte av henholdsvis oppsigelser og innskrenket arbeidstid var henholdsvis 700 og 1 900.

¹⁾ Mottatte forhåndsmeldinger.

Tabell 16. Arbeidssøkere og ledige plasser registrert ved arbeidskontorene¹

	Arbeidssøkere	Ledige plasser
1.—3. kvartal		
1977.....	275 502	209 452
1978.....	273 831	183 278
1979.....	288 009	173 887
Endringer		
1977—78.....	— 1 671	— 26 174
1978—79.....	14 178	— 9 391

¹ Antall ved årets begynnelse + tilgang i perioden.

Tabell 17. *Syssetting ved arbeidsmarkedstiltak under Arbeidsdirektoratets virkeområde. Gjennomsnitt av månedstall*

	Sysse- set- tings- tiltak i off. virk- som- het ¹	Ar- bei- der av miljø- messig ka- rakter i indu- stri- be- drifter	Opp- læ- rings- til- tak ²	Yrkes- orien- terende pro- gram- mer ³	Til- skotts- beret- tignede en- kelt- ar- beids- plasser for ung- dom i pri- vate be- drifter	Attfør- ings- tiltak	I alt	Av dette		
								Kvin- ner 20 år og over	Ung- dom under 20 år	Kvin- ner under 20 år
<i>1978</i>										
1. kvartal	3 196	82	3 513	549	71	5 944	13 355	3 089	2 024	1 192
2. kvartal	2 109	103	2 204	158	34	5 853	10 461	2 499	1 332	714
3. kvartal	884	84	1 539	335	86	6 010	8 825	2 083	829	424
4. kvartal	2 197	27	3 179	939	201	6 509	13 052	3 290	2 689	1 497
<i>1979</i>										
1. kvartal	3 723	12	4 190	1 032	246	6 768	16 324	3 962	3 295	1 701
2. kvartal	3 466	37	2 285	380	247	6 902	13 424	3 386	2 677	1 348
3. kvartal	1 232	—	1 434	531	141	6 937	10 415	2 786	1 436	696

¹ Kommunale, fylkeskommunale og statlige arbeider. ² Yrkesopplæring for voksne og intern bedriftsopplæring for voksne og ungdom. ³ For ungdom, arbeidsløse kvinner og yrkeshemmede.

De fylker som var sterkest berørt av drifts-innskrenkninger i årets ti første måneder, var Møre og Romsdal (2 000 personer), Rogaland (1 900 personer), Oslo (1 500 personer), Hordaland (1 400 personer) og Buskerud (1 200 personer). Flest personer ble berørt i næringsgruppene produksjon av transportmidler med 3 500, produksjon av elektriske apparater og materiell 2 400, produksjon av trevarer m.m. 1 300 og industriproduksjon ellers med 1 200 personer. Som grunn for innskrenkningene oppgav de fleste bedriftene ordresvikt.

Beholdningen av personer berørt av permisjoner og innskrenket arbeidstid var ved utgangen av oktober 4 100 fordelt på 1 100 permitterte og 3 000 med innskrenket arbeidstid. Dette var henholdsvis 2 000 færre permitterte og 5 000 færre med innskrenket arbeidstid enn i oktober 1978. Ved utgangen av oktober var flest personer berørt av permisjoner og innskrenket arbeidstid i Nordland, Møre og Romsdal, Østfold og Troms.

Arbeidsmarkedstiltak

Også i 1979 har det vært gjennomført ulike arbeidsmarkedstiltak fra myndighetenes side for å motvirke arbeidsløshet. Flere bedriftsrettede tiltak er trappet sterkt ned og det er i stedet lagt større vekt på tiltak som stimulerer ekspansive bransjer og bedrifter og tiltak rettet mot de arbeidsløse, bl.a. opplæringstiltak, ekstraordinære statlige og kommunale arbeider og utbyggingstiltak mv.

I de tre første kvartal i 1979 var omfanget av ekstraordinære syssettingstiltak under Arbeidsdirektoratets virkeområde noe høyere enn for samme tidsrom i 1978. I 1., 2. og 3. kvartal var det sysselsatt henholdsvis 16 300, 13 400 og 10 400 personer ved forskjellige syssettingstiltak og opplæringstiltak (inklusive attføringstiltak), mot 13 400, 10 500 og 8 800 i de tilsvarende kvartaler i fjor. I oktober var det sysselsatt 16 400 eller 2 700 flere enn i samme måned 1978.

Jordbruk

Areal og avling

Samlet jordbruksareal i drift i 1979 er foreløpig beregnet til 9,4 mill. dekar, en økning på 4 prosent fra 1978. Kornarealet økte med 2 prosent. Arealet av bygg økte med 6 prosent, mens arealet av hvete og havre minket med henholdsvis 19 prosent og 2 prosent. I tillegg til et samlet kornareal på om lag 3,2 mill. dekar, var det 57 000 dekar oljevekster til modning, en økning på 19 prosent. Arealet av poteter minket med 30 000 dekar eller 12 prosent og arealet av rotvekster med 7 prosent. Arealet av grønnfôr og silovekster viste en liten nedgang siste året. Samlet areal av åker og hage økte med 2 prosent siste året og arealet av eng og beite økte med 6 prosent.

Tallet på bruk med minst 5 dekar jordbruksareal i drift har i perioden 1969—1979 gått ned fra 155 000 til 112 000. Nedgangen i de tre første årene av perioden var om lag 9 000 bruk i året. Etter 1976 har det vært små endringer i brukstallet, og foreløpige tall for 1979 viser en liten oppgang i forhold til 1978.

Vinteren 1978—79 var lang og kald over store deler av landet. Det ble til dels store frostskafer i frukthagene, særlig i Sogn og Fjordane. På Sør-Vestlandet og i Nord-Trøndelag ble det en del overvintringsskade på enga.

På grunn av kjølig vær og stedvis mye nedbør kom våronna seint i gang over hele landet. Vårnærbeidet ble imidlertid utført under stort sett gode værforhold. Ved utgangen av mai måned lå forholdene godt til rette for årsveksten.

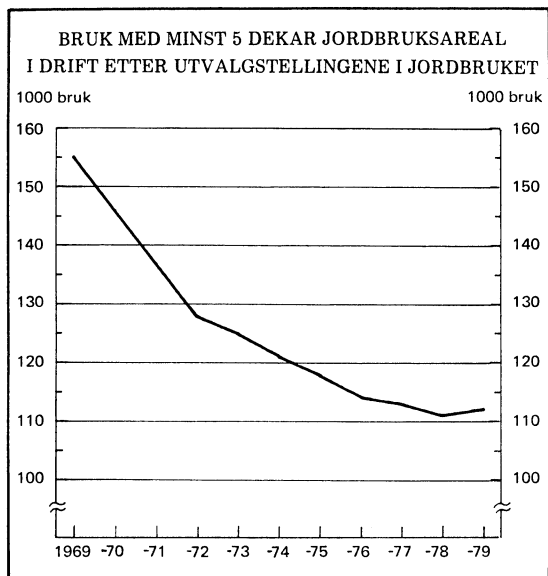

Fig. 8.

Grasavlingene ble gode over hele landet bortsett fra på Sør-Vestlandet og i Øst-Finnmark. Bergingsforholdene for engvekstene var variable. Kvaliteten på siloslåttene ble stort sett god, mens kvaliteten på høyet i Sør-Norge ble redusert på grunn av dårlig vær. Utover sommeren var det i Sør-Norge kjølig vær med mye nedbør. Det førte til mye legde i kornåkrene. I Nord-Norge var det stort sett gunstige værforhold.

I Sør-Norge begynte innhøstingen noe seinere enn normalt, mens den i Nord-Norge begynte om lag til normal tid. Mye regn i Sør-Norge førte til vanskelige innhøstingsforhold. Særlig vanskelig var forholdene i Trøndelag. Det førte bl. a. til at noe av kornet ble høstet som sams halm og korn for bearbeiding til briketter til fôr.

Avlingene ble stort sett gode på Sør- og Østlandet og i Nord-Norge, mens de på Vestlandet ble godt under det normale. I Trøndelag ble avlingene redusert på grunn av det dårlige været i september måned.

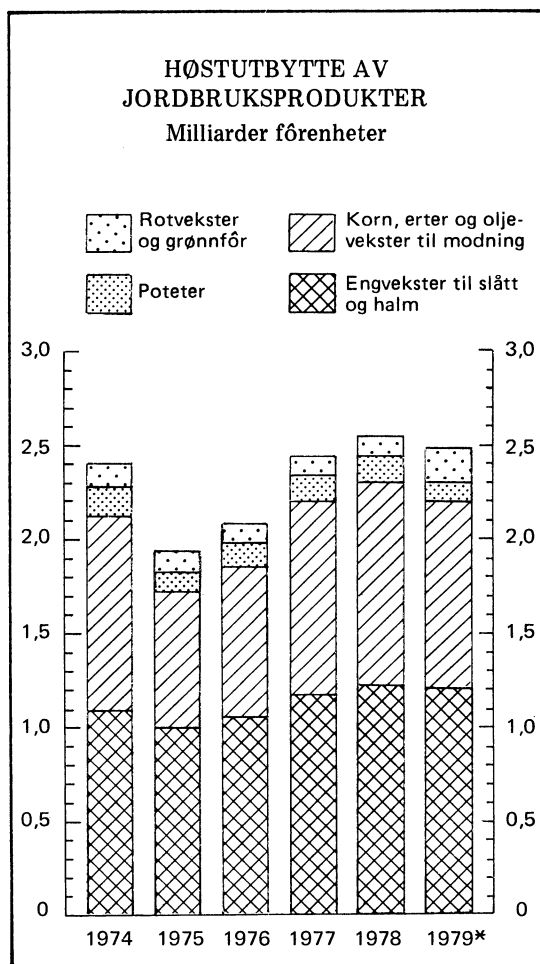

Fig. 9.

På grunnlag av landbruksdirektørens melding om årsveksten ved utgangen av august måned ble samlet avling i 1979 foreløpig beregnet til 2 475 mill. føreheter. For 1978 ble avlingen beregnet til 2 563 mill. føreheter.

Foreløpige tall for avling av engvekster til slått, beregnet som tørt høy, viser en nedgang fra 2,67 mill. tonn i 1978 til 2,60 mill. tonn i 1979. I forhold til et normalår var avlingen av engvekster til slått størst i Akershus, Buskerud og Vestfold og minst i Rogaland og Hordaland. Avlingen av rotvekster og grønnfôr ble noe større enn året før. Årets kornavling er foreløpig beregnet til 1 043 000 tonn, mot 1 126 000 tonn i 1978. I forhold til et normalår var kornavlingen størst i Akershus, Hedmark og Buskerud, og minst på Sør-Vestlandet og i Nord-Trøndelag.

Fruktavlingene i 1979 ble betydelig mindre enn i et normalår på grunn av frostskaide og ugunstige værforhold i vekstperioden. Bærvlingen ble om lag som i et normalår, mens det for grønnsaker ble godt under normalårsavling.

Husdyrhold og husdyrproduksjon

Siste året økte storfeholdet med om lag 2 prosent. Kutallet var 377 000 pr. 20. juni 1979, en liten økning fra året før. Saueholdet og geiteholdet økte med henholdsvis 4 prosent og 3 prosent. Tallet på svin viste en økning på 1 prosent fra 1978 til 1979.

Til meieriene ble det levert 1 328 mill. liter mjølk de tre første kvartal i 1979, en økning på 20 mill. liter eller 2 prosent i forhold til samme periode året før. Salget av konsummjølk og produksjon av ost økte med henholdsvis 1 prosent og 4 prosent, mens produksjonen av smør viste en nedgang på 2 prosent.

Foreløpige oppgaver fra den offentlige kjøttkontrollen viser at det ble kontrollert 113 000 tonn husdyrslakt (fjørfe ikke medregnet) i månedene januar—september 1979, en økning på 5 000 tonn i forhold til samme periode året før. Det ble levert 1,27 mill. skinn fra pelsdyrgårdene i sesongen 1978—79, mot 1,22 mill. skinn i sesongen 1977—78.

Driftsmidler

Ved utvalgstillingen for jordbruket pr. 20. juni 1979 ble det ikke hentet inn oppgaver over maskiner.

I mai 1978 ble det lagt en importavgift på jordbrukstraktorer. Det førte til en betydelig nedgang i importen av traktorer til jordbruket, fra 10 419 4-hjulstraktorer i 1977 til 7 064 i 1978. I 1979 er det ytterligere nedgang i importen.

Beregnet som tonn grunnstoff (N, P og K) var forbruket av handelsgjødsel 197 000 tonn i

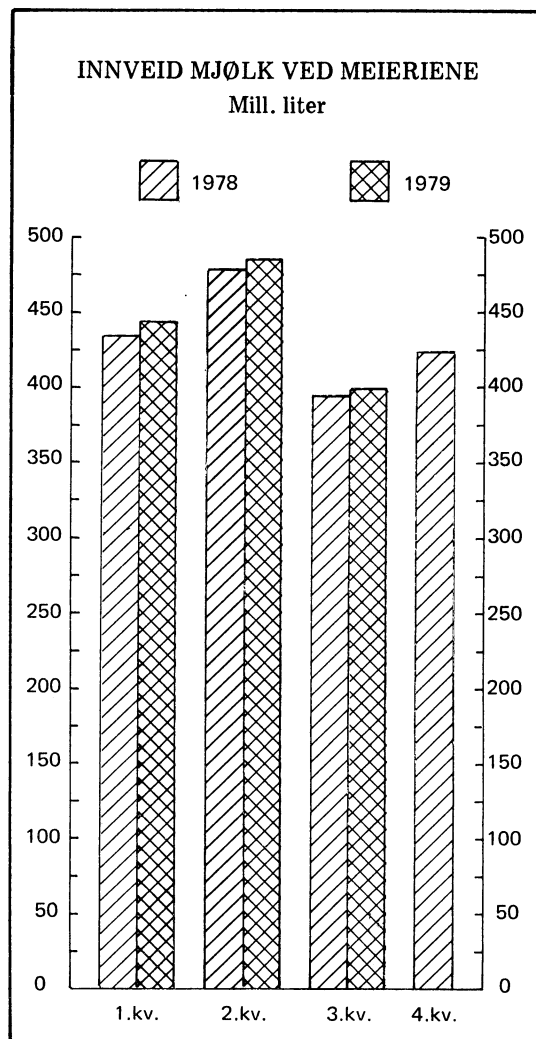

Fig. 10.

1977/78. En anslår forbruket i 1978/79 til å være noe større. Forbruket av kraftfôr (leiemalt ikke medregnet) var 1 016 000 tonn i perioden januar—september 1979, en økning på 7,7 prosent i forhold til samme periode året før.

Priser og lønninger

Ved forhandlingene om Jordbruksavtalen for perioden 1. juli 1978—30. juni 1980 ble partene enige om at det før 1. juli 1979 skulle forhandles om bestemmelser for 2. avtaleår. Seinere ble partene enige om at på grunn av regjeringens lønns- og prisstopp skulle avtalen for 1. avtaleår gjelde ut året 1979. Før årsskiftet 1979/80 skal det forhandles om avtale for perioden 1. januar—30. juni 1980.

Til gjennomføring av driftstilskottsordningen for bruk med over 10 dekar jordbruksareal ble

Tabell 18. *Jordbrukets prisindeks 1975=100*

	Jordbruksprodukter			Pro- duk- sjons- midler
	I alt	Plante- pro- dukter	Husdyr- pro- dukter	
1973.....	80	85	78	70
1974.....	87	89	86	83
1975.....	100	100	100	100
1976.....	116	114	117	112
1977.....	128	125	129	125
1978.....	136	128	139	135
1978				
1. kvartal ¹	129	129	129	131
2. »	130	135	129	134
3. »	141	126	147	136
4. »	144	130	150	136
1979				
1. kvartal ¹	138	135	140	136
2. »	142	149	140	139
3. »	146	139	148	138

¹ Uveid gjennomsnitt av månedsindeks.

det bevilget 255 mill. kroner for tilskottsåret 1978—79. I alt 73 000 søknader om driftstilskott ble godkjent.

Jordbrukets prisindeks (pris til produsent, 1975=100) steg fra 143 i september 1978 til 145 i september 1979, dvs. 1,4 prosent. I samme perioden steg prisindeksen for produksjonsmidler og produksjonstjenester fra 136 til 139, eller med 2,2 prosent. Utviklingen går ellers fram av tabell 18.

Høsten 1979 var markedsprisen for poteter og flere grønnsakslag høyere enn året før. Periodevis lå prisen på enkelte grønnsakslag over øvre prisgrense. Prisen på norsk frukt lå høsten 1979 høyere enn året før. På grunn av liten tilgang på norsk frukt ble det tidlig på høsten gitt tillatelse til begrenset import av pærer og epler. Fra 15. november 1979 ble det fri import av pærer.

For kjøtt, flesk og egg skal jordbruksorganisasjonene fortsatt sørge for å holde gjennomsnittsprisene på eller under et avtalt nivå. For avtaleåret 1978—79 ble de avtalte gjennomsnittsprisene oppnådd for mellomkalv, okse, kvige, lam, gris og egg, mens de oppnådde gjennomsnittsprisene lå noe under for spedkalv og ku. Oppstillingen nedenfor viser de avtalte gjennomsnittspriser de siste år:

Gjennomsnittspris etter jordbruksavtalen	Kr pr. kg			
	Okse kl. 1	Lam kl. 1	Gris kl. 1	Egg kl. A
1/7 1976—30/4 1977	18,65	21,30	13,10	9,35
1/5 1977—30/6 1977	18,65	21,30	14,45	10,35
1/7 1977—30/6 1978	20,05	22,70	15,15	11,05
1/7 1978—31/12 1979	21,65	24,30	16,20	11,90

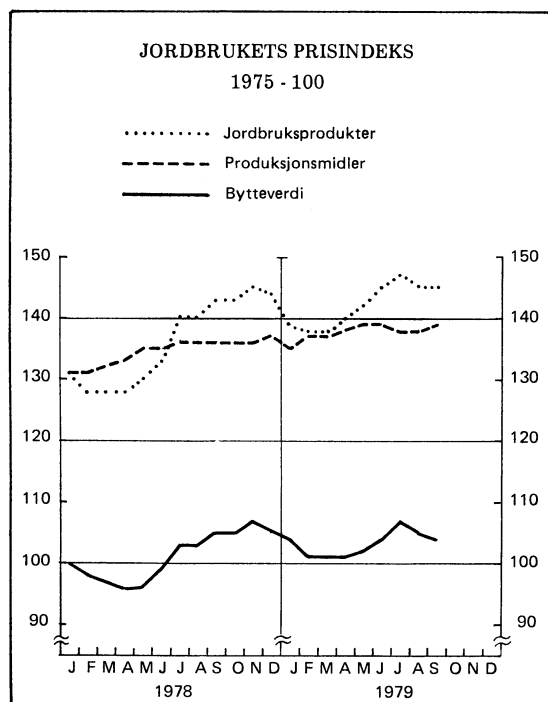

Fig. 11.

Ved pelsskinnauksjonene i sesongen 1978—79 ble det for alle typer skinn oppnådd høyere priser enn ved tilsvarende auksjoner i sesongen 1977—78. Gjennomsnittlig salgspris for samtlige minkskinn i 1978—79 var 170 kroner, mot 132 kroner i sesongen før.

Arbeidslønnen for månedsbetalte menn i jordbruket steg etter Byråets statistikk med 10 prosent fra september 1977 til september 1978. På grunn av pris- og inntektsstoppen har det ikke vært lønnsregulering etter 1. mai 1978.

Norges Landbruksøkonomiske Institutt bearbeider driftsregnskap fra vel 1 000 bruk fordelt over hele landet. Hovedresultatene går fram av tabell 19. Nettoinntekten av jordbruk, skogbruk og binæringer regnet under ett var 121 000 kroner pr. familie i 1978, en økning på 12 400 kroner eller 11 prosent fra 1977. Den gjennomsnittlige nettoinntekt pr. årsverk var 74 100 kroner i 1978 mot 67 900 kroner i 1977, en økning på 9 prosent.

Tabell 19. Regnskapsresultater i jordbruket pr. bruk

	Areal ¹	Pro- duk- sjons- inn- tekter	Kost- nader	Driftsoversk.	
				I alt	Av dette famill- ens ar- beids- for- tjen- este
	D _{aa}	1 000 kr	1 000 kr	1 000 kr	1 000 kr
1973.....	154	120,1	81,5	38,6	30,5
1974.....	154	139,6	92,7	46,8	37,0
1975.....	156	167,6	112,2	55,4	43,2
1976.....	156	213,1	134,2	79,2	65,4
1977.....	158	252,8	158,2	94,6	76,9
1978.....	158	286,4	177,8	108,6	84,3
1978					
50,1—100daa	78	200,5	122,0	78,5	62,7
100,1—200 »	143	291,0	178,3	112,7	88,6
200,1—300 »	242	374,4	234,1	140,3	106,3
300,1—500 »	373	457,2	297,8	159,4	115,9

¹ Innmarksareal.

Skogbruk

Driftsforhold og avvirkning

Det var brukbare driftsforhold i skogen vinteren 1979 over store deler av landet, særlig på Østlandet og Sørlandet. Store snømengder midtvinters gjorde imidlertid forholdene vanskelige på Vestlandet og i Namdalen. På tross av streng kulde det meste av vinteren var skogbunnen bløt, og mange måtte derfor innstille skogsdriften allerede før påske.

Tabell 20. Hogst av bar- og lauvtrevirke til salg og industriell produksjon

Driftsår	I alt	Tømmer og kubb	Ved	Verdi
	Mill. m³			Mill. kr
1974-75	9,0	8,9	0,1	1 443
1975-76	8,3	8,2	0,1	1 357
1976-77	6,8	6,7	0,1	1 239
1977-78	7,2	7,1	0,1	1 299
1978-79*	7,4	7,3	0,1	1 350

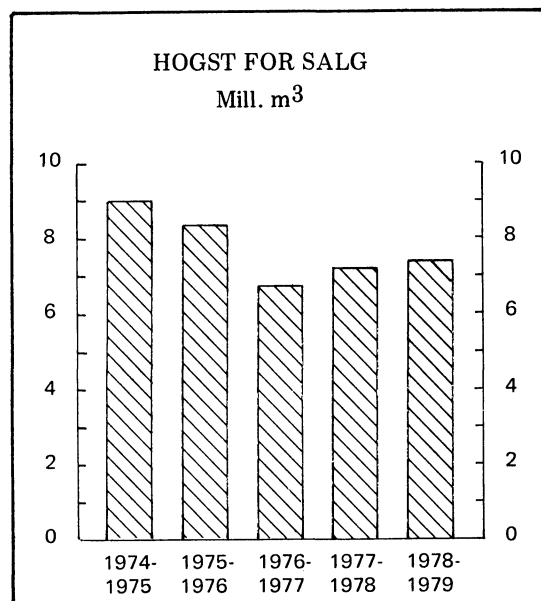

Fig. 12.

Avvirkningen til salg og industriell produksjon antas å ha vært om lag 7,4 mill. m³ i driftsåret 1978—79. Av dette var 0,7 mill. m³ tørt eller billeskadd grantømmer. Sammenliknet med foregående driftsår ser det ut til at avvirkningen har økt på Østlandet og Sørlandet, mens den har gått ned på Vestlandet, i Trøndelag og Nord-Norge. For driftsåret 1977—78 ble det avvirket 7,2 mill. m³ tømmer for salg og industriell produksjon.

Tømmermarked

Gjennom det meste av året 1979 var det gode avsetningsmuligheter for de viktigste sortimentsgruppene både til sagbruks- og treforedlingsindustrien. For enkelte andre sortimenter som lokalt har stor betydning, var det til dels vanskelige avsetningsforhold. Skurtømmer av lauvtre er eksempel på dette.

Det ser ut til å ha vært lettere enn ventet å få omsatt de store mengdene av tørt og billeskadd grantømmer.

Utenrikshandel

I de ni første månedene av 1979 ble det innført 0,62 mill. m³ rundvirke av nordiske treslag. Av dette var 0,46 mill. m³ massevirke. I samme periode i 1978 var innførselen av nordiske treslag 0,60 mill. m³, hvorav 0,44 mill. m³ massevirke. Det ble i de ni første månedene av 1979 også innført 0,20 mill. m³ treavfall og 0,16 mill. m³ celluloseflis, mot henholdsvis 0,10 mill. m³ og 0,18 mill. m³ i 1978.

Tabell 21. *Antall personer som arbeider med hogst og framkjøring*

	1975-76 ¹	1976-77	1977-78	1978-79
Pr. 15. november	5 450	..	..	..
» 15. desember	6 991	8 763	7 671	7 827
» 15. februar	9 406	..	..	..
» 15. mars	9 188	10 650	9 427	10 155
» 15. april	6 653	..	..	..

¹ Gjelder bare personer som arbeider med hogst.

Utførselen av rundvirke var i perioden januar—september 1979 0,40 mill. m³, mot 0,11 mill. m³ i samme periode i 1978. Det ble utført 0,09 mill. m³ treavfall og 0,13 mill. m³ celluloseflis. Tilsvarende tall for 1978 var 0,09 mill. m³ for begge sortimenter.

Sysselsetting

Oppgavene over hoggere og kjørere i arbeid pr. 15. desember og 15. mars er gitt av Landbruksdepartementet. Tallene for driftsåret 1978—79 er høyere enn for foregående driftsår.

Skogkultur

Det ble satt ut om lag 50 mill. planter under vårplantingen og om lag 20 mill. planter under høstplantingen i 1979. Dette er omtrent det samme som året før.

Det største problemet på skogkultursiden er fortsatt billeskader og uttørking.

Tømmerpriser

Nedenfor er prisene for de viktigste sortimenter listet opp. Prisene gjelder driftsåret 1978—79. Prisendring i forhold til foregående driftsår er satt i parentes.

Kr

Prima skurvirke gran	215,80 (— 5,20)
Prima skurvirke furu	236,60 (som før)
Sekunda skurvirke gran	195,— (— 10,40)
Sekunda skurvirke furu	205,40 (som før)
Ubarket massevirke gran ...	135,— (+ 3,—)
Ubarket massevirke furu ...	127,50 (+ 3,—)
Ubarket massevirke bjørk ..	103,— (+ 8,—)

For driftsåret 1979—80 er det gjort prisavtale både for skur- og massevirke. For prima skurvirke av gran er det en prisøkning på ca. 12 kroner pr. m³, og for ubarket massevirke av gran og furu er det en økning på 10 kroner pr. m³.

Tabell 22. *Utdrag av lønssatsene for skogsarbeid*

	Driftsår				
	1975—76	1976—77	1977—78	1978—79	1979—80
Hogst av ubarket tømmer ^{1,2} pr. m ³ kr	12,38	13,21	13,72	14,02	14,02
tillegg pr. tre ¹	1,61	1,75	1,81	1,84	1,84
Snarekjøring med jordbruks-traktor ³	20,11	23,21	24,05	24,98	24,98
Lagsakkord, stammedrift:					
Høydeklasse 1,00—1,19					
Gran, grunnsats	13,48	14,60	15,13	15,43	15,43
» , tillegg pr. tre	1,94	2,10	2,18	2,22	2,22
Timelønt arbeid:					
Arbeider over 18 år	18,93	22,70	24,01	26,00	26,00
Fagarbeider	20,43	24,20	25,51	30,00	30,00
Maskinfører	21,93	25,70	27,01	32,00	32,00
Mann og hest	30,40	34,60	36,44	43,00	43,00
Traktor m. fører (40—60 hk) ..	—	59,00	62,20	73,00	73,00
» » » (61—80 hk) ..	—			84,00	84,00

¹ Hogst, aptering og kapping. Gran høydeklasse 1,00—1,19. ² Målt utenpå bark. ³ Snarekjøring uten forutgående lunning av tømmer kappet i fallende lengder. Beregnet etter 3,5 trær pr. m³, kjøreavstand 400—500 m og sortering av 2 til 4 sortimenter og opprulling.

De oppgitte prisene og prisendringene for skurvirke gjelder tømmer av 5 m lengde og 20 cm topp.

Lønnsavtaler mv.

Overenskomsten av 31. mai 1978 mellom Skogbrukets Arbeidsgiverforening og Direktoratet for statens skoger på den ene siden, og Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Skog- og Landarbeiderforbund på den andre siden, gjelder fram til 30. april 1980. På grunn av pris- og inntektsstoppen ble det ikke adgang til justeringer pr. 1. mai 1979. Utdrag av lønns-satsene er gitt i tabell 22.

Jakt

Det ble felt om lag 17 300 elg og om lag 8 200 villrein i 1979, mot henholdsvis 14 800 og 6 400 i 1978.

Fiske og fangst

De samlede fangstresultater i fiske

Årsfangsten i 1979 anslås foreløpig til 2 400 000 tonn fersk vekt til en førstehandsverdi av 2 850 mill. kroner. Både fangstmengde og førstehandsverdi var om lag som fjorårets utbytte.

Sysselsetting i fiske

Ved utgangen av 1978 var det om lag 33 600 fiskere etter oppgaver som Fiskeridirektoratet mottar fra de kommunale fiskenemnder. Av

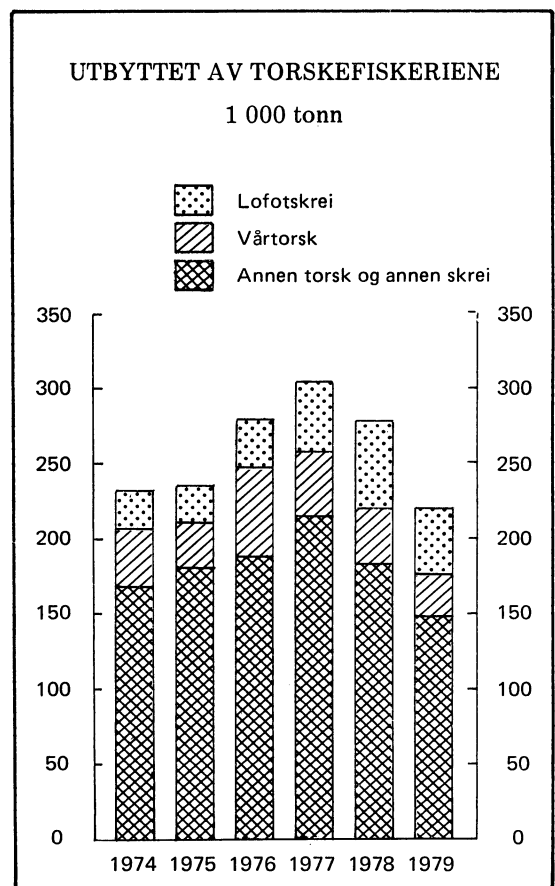

Fig. 13.

disse hadde om lag 18 200 fiske som eneste yrke, 6 500 fiske som hovedyrke og 8 900 fiske som biyrke.

Fiskefarkoster

Det var pr. 31. desember 1978 registrert 25 180 farkoster med maskin, mot 24 847 farkoster ved utgangen av 1977. Tallet på farkoster fordelte seg med 17 317 på åpne fiskefarkoster, 6 011 på dekte farkoster av tre, 740 på dekte stålfarkoster, 1 059 på dekte farkoster av plast, og 53 på dekte farkoster av annet byggemateriale.

Torskefisket

L o f o t f i s k e t . Av skrei ble det oppfisket 43 387 tonn fersk vekt i Lofoten i 1979. Det var 14 054 tonn mindre enn året før. Ved hovedopptellingen pr. 22. mars deltok det i alt 1 655 fartøyer med en samlet besetning på 4 682 mann. I 1978 deltok 1 738 fartøyer med en samlet besetning på 4 648 mann.

Tabell 23. Samlet fangstutbytte

	Mengde i tonn	Verdi i 1 000 kr
Gj.snitt 1960—1964	1 278 570	702 918
Gj.snitt 1965—1969	2 522 737	1 159 336
1970	2 707 214	1 426 398
1971	2 810 466	1 597 836
1972	2 910 220	1 618 223
1973	2 720 160	1 978 646
1974	2 397 926	2 250 408
1975	2 305 468	1 958 947
1976.....	3 179 636	2 791 621
1977.....	3 220 868	3 079 731
1978*.....	2 399 441	2 833 308
1979*.....	2 400 000	2 850 000

Vårtorskefisket i Finnmark gav i 1979 et fangstresultat på i alt 27 306 tonn, som er om lag 8 500 tonn mindre enn i 1978. I fisket deltok det 1 283 fartøyer med en samlet besetning på 3 181 mann. I 1978 var deltakelsen 933 fartøyer og 2 320 mann.

Samlet gav torskefiskeriene i 1979 et langt mindre utbytte enn i 1978. Fangstkvantumet i 1979 er beregnet til om lag 220 000 tonn mot 277 000 tonn i 1978.

Fiske etter sild, makrell og lodde

På grunn av bestandsituasjonen har det vært forbud mot fiske av vintersild i de seinere år, men som forsøksfiske ble det tatt 691 tonn i 1979.

Feit- og småsildfisket gav etter foreløpige oppgaver et samlet fangstutbytte på 3 000 tonn. Året før var utbyttet 10 500 tonn.

Det var totalforbud mot fiske av feit- og småsild nord for Stad. Det var også forbud mot fiske av sild i Nordsjøen og vest av Skottland. Det antas at fisket etter fjordsild i Skagerrak gav om lag 2 000 tonn i 1979 mot 2 400 tonn året før.

Makrellfisket i Nordsjøen, Skagerrak og vest av Skottland gav om lag 117 000 tonn i 1979, mot 92 000 tonn i 1978.

Loddefisket. I 1979 ble det oppfisket i alt om lag 1 220 000 tonn lodde. Av dette var 553 000 tonn vinterlodde og 667 000 tonn sommerlodde. I 1978 var samlet kvantum 1 280 000 tonn, hvorav om lag 500 000 tonn var sommerlodde.

Annet fiske

Annet industrifiske i 1979 ventes å gi 140 000 tonn øyepål og 105 000 tonn tobis,

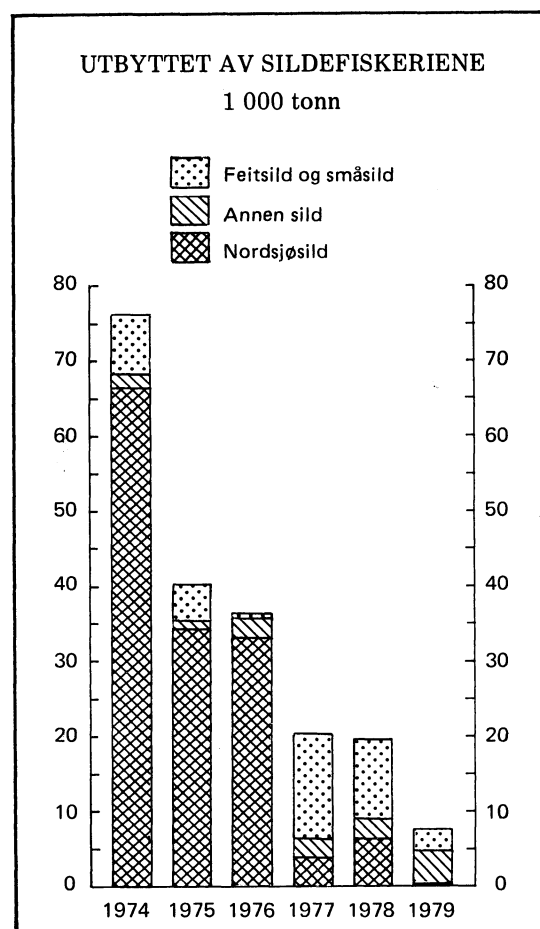

Fig. 14.

mot 156 000 tonn øyepål og 94 000 tonn tobis i 1978. Av kolmule ble det i 1979 tatt om lag 217 000 tonn mot 118 000 tonn i 1978.

Tabell 24. Feit- og småsild, kystbrisling og havbrisling. Tonn

	Feit- og småsild			Kystbrisling			Havbrisling		
	1977	1978*	1979* ¹	1977	1978*	1979* ¹	1977	1978*	1979* ¹
Frosset	3 483	2 390	783	—	123	12	—	—	—
Fersk eksport	594	676	738	48	163	12	—	—	—
Fersk innenlands									
Salting	7 708	6 337	747	428	396	435	—	—	—
Mjøl og olje	78	95	5	380	246	7	20 710	89 919	80 696
Hermetikk	1 506	833	505	10 721	9 563	9 286	347	—	216
Agn	92	—	17	—	—	—	1	—	—
Dyrefôr	303	212	45	1 639	2 039	732	—	—	234
I alt	13 764	10 543	2 840	13 216	12 530	10 495	21 058	89 919	81 146

¹ Foreløpige tall pr. 25. november 1979.

Tabell 25. *Makrell og pir. Tonn*

	1977	1978*	1979* ¹
Fersk	4 827	3 590	4 563
Hermetikk	299	213	252
Agn	6 030	5 670	4 882
Salting, krydring og røking	127	92	170
Frysing	33 515	49 665	44 798
Mjøl, olje og dyrefôr	136 917	38 666	62 474
Uspesifisert	27	—	—
I alt	181 742	92 896	117 139

¹ Foreløpige tall som omfatter tidsrommet 1. januar—25. november 1979.

Se ifisket antas å gi et fangstutbytte på om lag 115 000 tonn fersk vekt eller om lag 15 000 tonn mer enn i 1978.

Brislingfisket i fjordene gav et fangstkvantum på om lag 11 500 tonn, mot 12 200 tonn i 1978. Havbrislingfisket antas i 1979 å komme opp i et kvantum på om lag 81 000 tonn, mot 90 000 tonn i foregående år.

Anvendelse av fangstene

Foreløpige totaloppgaver for 1979 viser at mengden av fisk til hending vil bli dobbel så stor som i 1978. Fisk til salting antas å ville bli om lag 20 000 tonn mindre enn foregående år. Fisk levert til fersk bruk vil bli noe større i 1979 enn året før. Anvendelse av fisk til frysing viser derimot nedgang sammenliknet med 1978.

Priser og støttetiltak

Den 18. desember 1978 bevilget Stortinget 640 mill. kroner i form av lån og tilskott, som ramme for støtte til fiskerinæringen i 1979.

Tabell 26. *Lodde. Bruken av fangsten. Tonn*

	Total fangst	Fersk/ frysing	Oppm./ dyrefôr	Agn
1971..	1 371 154	2 758	1 368 244	152
1972..	1 556 369	3 578	1 552 787	4
1973..	1 332 119	24 776	1 307 343	—
1974..	1 030 158	14 174	1 015 923	61
1975..	980 202	4 644	975 433	125
1976..	1 972 289	14 220	1 958 062	7
1977..	2 137 200	10 225	2 126 903	72
1978*.	1 280 630	6 924	1 273 630	76
1979 ¹ .	1 220 000	25 000	1 195 000	—

¹ Omfatter tidsrommet 1. januar—11. november.

Rammen ble fordelt på de enkelte tiltak gjennom forhandlinger med Norges Fiskarlag.

Utviklingen i fiskerinæringen gjennom 1979 gjorde det nødvendig med mer støtte. I mai gjorde Stortinget vedtak om 105 mill. kroner som lån og garantier for lån, men heller ikke denne bevilgningen viste seg å være tilstrekkelig til å gjennomføre støttetiltakene. Høsten 1979 ble det derfor bevilget ytterligere 47 mill. kroner. Dessuten ble det bevilget 6 mill. kroner til fiskere som ble særlig vanskelig stilt som følge av forbudet mot fiske etter atlanto-skandisk sild.

I avtalen om fordelingen av støtterammen som ble fastsatt, ble det garantert lånebeløp til Prisreguleringsfondet for sild, slik at pris til fisker tilsvarende en avregningspris på kr 2,10 pr. kg mjøl og olje skulle kunne opprettholdes selv om markedet skulle svikte.

Av det totale støttebeløpet på 798 mill. kroner ble det nødvendig med 105 mill. kroner til Prisreguleringsfondet i 1979 for å opprettholde den garanterte prisen på kr 2,10 pr. kg.

Markedsprisene i 1979 var svært dårlige, ca. kr 1,90 i gjennomsnitt over året for mjøl og olje, slik at avregningsprisen gikk ned fra kr

Tabell 27. *Gjennomsnittspriser til fisker. Kr pr. tonn¹*

	1973	1974	1975	1976	1977*	1978*	1979* ²
Kveite	9 231	9 976	10 674	12 849	14 933	16 554	19 060
Torsk	2 072	2 973	2 738	3 367	3 716	3 763	3 888
Sei	1 018	1 468	1 295	1 701	1 941	2 215	2 389
Makrell	660	702	670	770	859	1 170	1 074
Makrellstørje	4 826	2 905	4 392	6 535	7 715	9 445	..
Pigghå	1 170	1 803	1 924	2 493	2 707	2 665	3 001

¹ Fersk vekt. ² Gjennomsnittspriser januar—september.

Tabell 28. *Utbyttet av selfangsten*

	1977	1978	1979*
Antall fartøyer ..	22	20	18
Besetning	295	267	248
Innklarerte fangst- turer	22	20	18
Fangst:			
Dyr i alt Stk.	78 154	59 107	75 088
Av dette			
Grønlandssel »	56 682	35 537	46 599
Klappmyss »	21 438	23 566	28 487
Storkobbe »	15	1	0
Snadd »	19	3	2
Isbjørn »	—	0	0
Spekk Tonn	1 440	1 139	1 775
Innklareringsverdi 1 000 kr	11 745	9 665	12 809

* I tillegg kommer 69 grønlandssel (1 år og eldre) og 68 «klappmyss og grønlandssel uansett alder og kjønn» fanget for vitenskapelige formål.

2,20 i 1978 til den garanterte pris på kr 2,10 i 1979, trass i at sildefondet ikke fikk lån i 1978.

Av det samlede støttebeløp på 798 mill. kroner for 1979, er i alt 245 mill. kroner gitt i form av lån og garanti for lån, mens det resterende, 553 mill. kroner, er gitt som tilskott.

Av det samlede tilskott på 553 mill. kroner er 285 mill. kroner gått til pristilskott o.l. i torskesektoren, 77 mill. kroner til pristilskott i sildesektoren, mens 191 mill. kroner gikk til kostnadsreducerende og andre tiltak, som minstelott, agn- og redskapssubsidier, letetjeneste, kondemnering mv.

I torskesektoren lå nettoprisene for bedriftene i 1979 litt over gjennomsnittet for 1978. Tilskottssatsene økte noe som følge av litt høyere støttebeløp og noe mindre kvantum, slik at pris til fisker økte med mellom 5 og 10 prosent fra 1978 til 1979.

Markedene for torskefisk var gode i 1979, og prisene viste en svak, men jamn økning for de viktigste produktene. Ustabil dollar kompliserer markedsbildet.

Selfangst

I selfangsten deltok det 18 fartøyer i 1979. I alt ble det innklarert fangst fra 18 turer, mot 20 turer i 1978. Den samlede fangst utgjorde 75 088 dyr, mot 59 107 dyr i 1978. Førstehåndsverdien av fangsten utgjorde 12,8 mill. kroner, mot 9,7 mill. kroner i 1978.

Hvalfangst

Norske fartøyer drev også i 1979 bare små-hvalfangst i nordlige farvann. Førstehåndsverdien av fangsten utgjorde om lag 31 mill. kroner, mot 22 mill. kroner i 1978.

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning

I bergverksdrift, industri og kraftforsyning i alt var produksjonen om lag 7 prosent høyere i 1979 enn i 1978. Etter stagnasjon i produksjonsvolumet fra 1976 til 1977 steg totalproduksjonen sterkt både gjennom 1978 og 1979. Veksten i 1978 skyldtes økt utvinning av råolje og naturgass og bedring i kraftproduksjonen. I 1979 var veksten fortsatt sterk i disse næringene. I tillegg viste industriproduksjonen stigning for første gang siden 1976. I årene fra 1970 til 1978 var den gjennomsnittlige årlige vekstrate 5,2 prosent for samlet produksjon i bergverksdrift, industri og kraftforsyning.

Industriproduksjonen gikk etter sesongkorrigerte beregninger å dømme ned gjennom 1977 og i vinter- og vårmånedene 1978. I de neste 10 måneder endret produksjonen seg gjennomgående lite, men i vår- og sommermånedene 1979 viste industriproduksjonen sterk vekst. Veksttaket avtok imidlertid i høstmånedene. Produksjonsoppgangen våren og sommeren 1979 var den sterkeste produksjonsoppgang siden 1973—1974. For året sett under ett var produksjonen om lag 2 prosent høyere enn i 1978. Produksjonsutviklingen var i 1979 preget av fortsatt bedring i utenlandsetterspørselen, men mot slutten av året gav også det innenlandske markedet klare vekstimpulser. Industriproduksjonen var i 1970-åra preget av god vekst fram til og med 1974. Vekstraten for perioden 1970—1974 var 4,6 prosent pr. år mot — 1,5 prosent i tidsrommet 1974—1978.

Industriens lagre av egne produkter har falt sterkt siden utgangen av 1. kvartal 1978, og lå ved utgangen av 3. kvartal 1979 på samme lave nivå som i 1974. Nedgangen var mest markert for eksportvarer som metaller og tre- og treforedlingsprodukter, og avspeiler de bedrede markedsf forholdene for disse varene.

Kapasitetsutnyttningen, særlig i eksportnæringene, bedret seg merkbart i 1979. For enkelte av disse næringene oppstod det en viss knapphet på produksjonskapasitet.

Produksjonen i bergverksdrift var etter foreløpige anslag om lag 20 prosent

Tabell 29. *Produksjonsindeks for bergverksdrift, industri og kraftforsyning.*
Gjennomsnittlig vekstrate pr. år

Næring, næringsområde, næringshovedgruppe		1970— 1974	1974— 1978	1970— 1978	Jan.— okt. 1978— 1979
2, 3, 4	Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	5,3	5,0	5,2	7,4
2	Bergverksdrift	16,3	61,3	37,0	18,9
21	Bryting av kull	4,0	—7,5	—1,9	—36,8
22	Utvinning av råolje og naturgass	..	106,8	..	20,2
23	Bryting og utvinning av malm	3,4	1,9	2,7	9,6
29	Bergverksdrift ellers	8,3	2,4	5,3	7,1
3	Industri	4,6	—1,5	1,4	2,4
31	Prod. av næringsmidler, drikkevarer og tobakks- varer	3,3	—0,3	1,4	1,4
311–312	Produksjon av næringsmidler	4,4	—0,9	1,7	0,6
313	Produksjon av drikkevarer	4,4	2,1	3,2	2,2
314	Produksjon av tobakksvarer	—2,2	—0,6	—1,4	2,8
32	Prod. av tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	—4,3	—4,0	—4,1	—2,4
321	Produksjon av tekstilvarer	—2,1	—1,9	—2,0	0,7
322–323	Produksjon av klær, lær- og skinnvarer, unntatt skotøy	—6,3	—5,7	—6,0	—4,9
324	Produksjon av skotøy	—6,0	—9,0	—7,5	—13,9
33	Produksjon av trevarer	8,2	—0,3	3,9	—2,0
331	Prod. av trevarer, unntatt møbler og innred- ninger	9,6	0,2	4,8	—3,2
332	Produksjon av møbler og innredninger av tre	5,4	—1,7	1,8	1,7
34	Treforedling, grafisk produksjon og forlagsvirk- somhet	1,9	—1,3	0,3	4,6
341	Treforedling	3,3	—3,4	—0,2	11,4
342	Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	0,8	0,2	0,4	—0,8
35	Produksjon av kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	6,4	—1,3	2,4	11,0
351	Produksjon av kjemiske råvarer	8,6	—1,0	3,7	27,4
352	Produksjon av kjemisk-tekniske produkter ...	2,4	—0,9	0,8	3,4
353–354	Raffinering av jordolje, prod. av jordolje- og kullprodukter	9,8	—1,4	4,1	3,4
355–356	Produksjon av gummi og plastvarer	5,3	—3,0	1,1	1,0
36	Produksjon av mineralske produkter	4,8	—3,5	0,5	0,3
361–362	Prod. av keramiske produkter, glass og glass- varer	4,5	—2,0	1,2	—4,8
369	Produksjon av mineralske produkter ellers ...	4,8	—4,0	0,3	1,9
37	Produksjon av metaller	10,6	—3,7	3,2	14,7
371	Produksjon av jern, stål og ferrolegeringer ..	7,4	—4,7	1,2	19,1
372	Produksjon av ikke-jernholdige metaller	14,0	—1,2	6,1	8,4
38	Produksjon av verkstedprodukter	5,0	—0,9	2,0	—1,3
381	Produksjon av metallvarer	1,7	—2,1	—0,2	—0,5
382	Produksjon av maskiner	9,0	0,9	4,9	10,4
383	Produksjon av elektriske apparater og materiell	7,9	0,2	4,0	—6,2
384	Produksjon av transportmidler	2,3	—2,6	—0,2	—8,3
39	Industriproduksjon ellers	—0,4	—1,9	—1,1	—2,6
4	Kraftforsyning	7,4	1,7	4,5	12,3
Etter konkurranstype ¹					
	Skjermet industri og bergverksdrift	4,6	0,1	2,3	0,6
	Utekonkurrerende industri og bergverksdrift..	9,4	—2,6	3,2	15,6
	Hjemmekonkurrerende industri	2,9	—1,8	0,5	—0,9
Bruttoproduksjon etter anvendelse					
	Eksport	6,6	7,0	6,8	10,6
	Konsum	3,0	2,4	2,7	1,8
	Investering	10,6	1,0	5,7	3,3
	Vareinnsats i bygg og anlegg	7,3	2,1	4,7	0,1
	Vareinnsats ellers	4,4	1,0	2,7	6,6

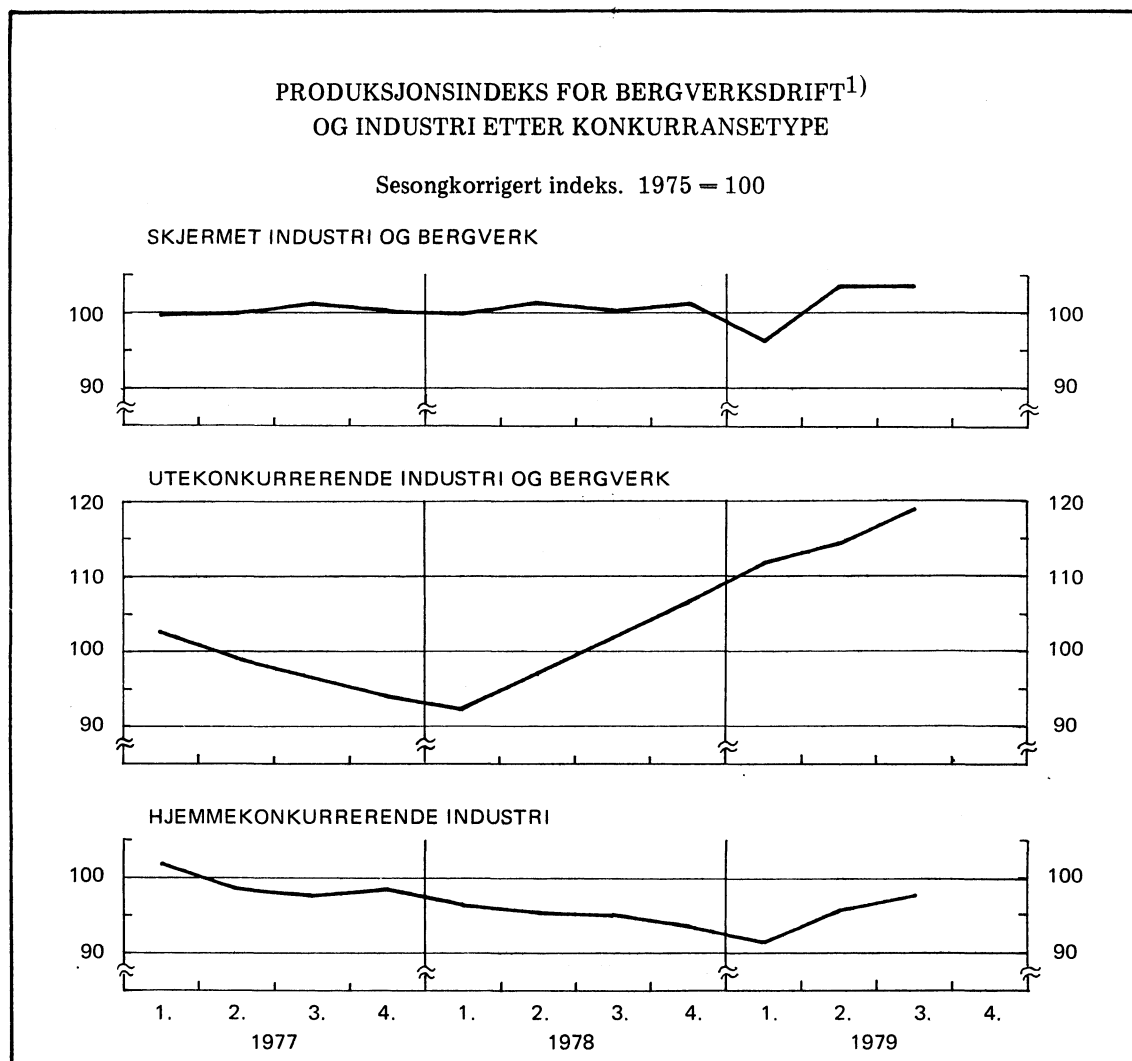
¹ Utvinning av råolje og naturgass og kraftforsyning er holdt utenfor.

høyere i 1979 enn året før. Næringen omfatter utvinning av råolje og naturgass og tradisjonell bergverksdrift (kull, malm, stein osv.). Veksten i denne næringen de siste årene (9, 60 og 20 prosent i henholdsvis 1977, 1978 og 1979) gjenspeiler i stor grad utviklingen i utvinning av råolje og naturgass. Den sterke økningen fra 1977 til 1978 hadde sammenheng med at oljeproduksjonen i 1977 var lav pga. utblåsningen på Bravo-plattformen og at gassproduksjonen fra både Ekofisk- og Friggfeltet først kom i gang høsten 1977. Dette næringsområdet omtales nærmere i avsnittet om energiforsyning og -forbruk nedenfor. Produksjonen i tradisjonell bergverksdrift gikk opp med 5 prosent fra 1978 til 1979. Fra 1970 til 1978 var den gjennomsnittlige årlige vekstrate 3,5 prosent.

I kraftforsyning steg produksjonen med om lag 11 prosent fra 1978 til 1979. Produksjonen var om lag 25 prosent høyere enn i bunnåret 1977. I perioden 1970—1978 steg elektrisitetsproduksjonen med gjennomsnittlig 4,5 prosent pr. år. Kraftproduksjonen er nærmere omtalt i avsnittet om energiforsyning og -forbruk nedenfor.

Etter sesongkorrigerte beregninger å dømme passerte produksjonen i utekonkurrerende industri og bergverk et bunnpunkt 1. kvartal 1978. Fra da av var produksjonen i markert oppgang fram til høsten 1979. For året 1979 sett under ett var det en økning på om lag 16 prosent.

Produksjonen i hjemmekonkurrerende industri gikk markert ned gjennom 1977 og 1978. I 1. kvartal 1979 ble et bunnpunkt pas-

1) Utvinning av råolje og naturgass er holdt utenfor.

Fig. 15.

PRODUKSJON I BERGVERKSDRIFT, INDUSTRI OG KRAFTFORSYNING
ETTER ANVENDELSE.

Sesongkorrigert indeks. 1975 = 100

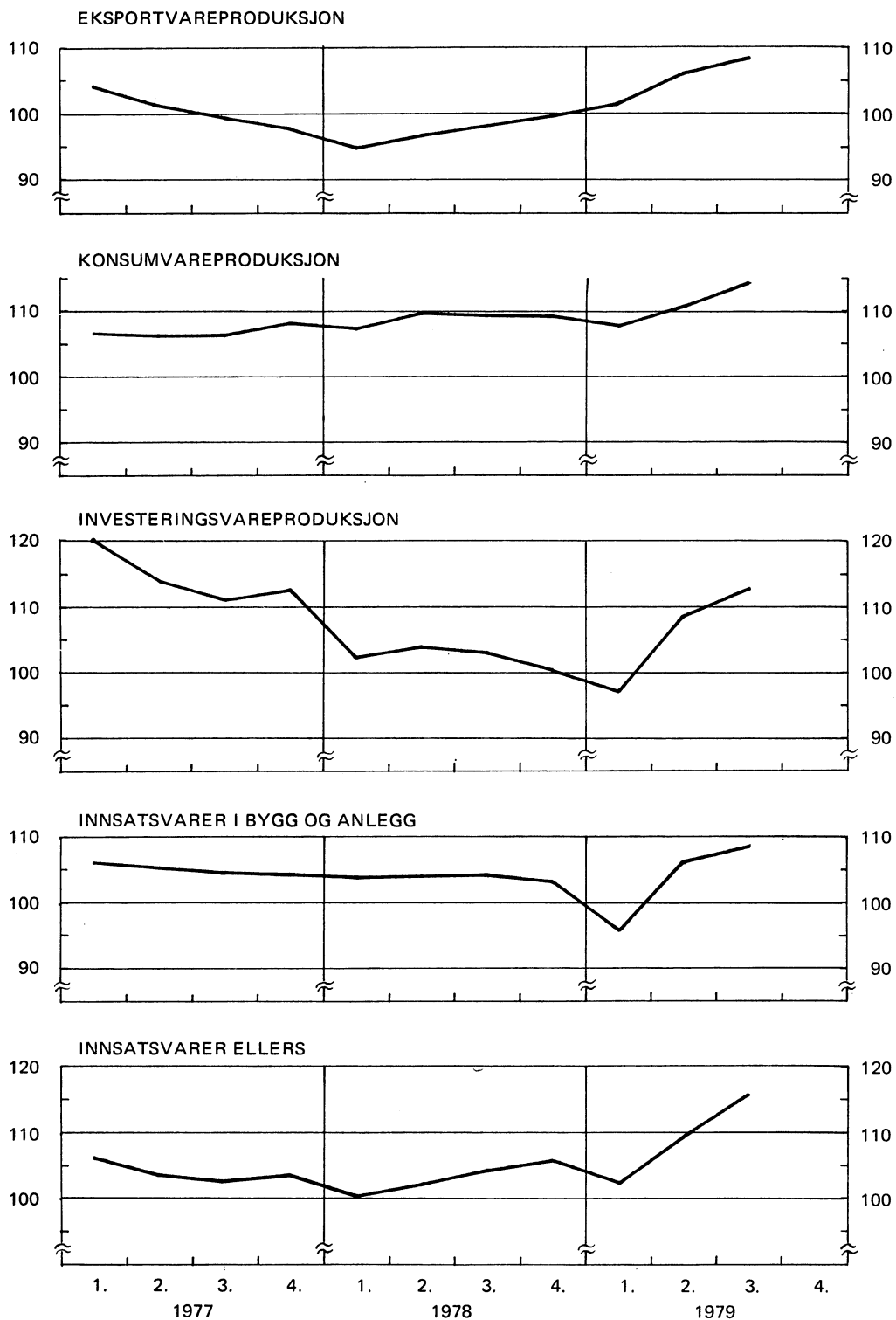

Fig. 16.

PRODUKSJONSINDEKS FOR INDUSTRI

Sesongkorrigert. 1975 = 100

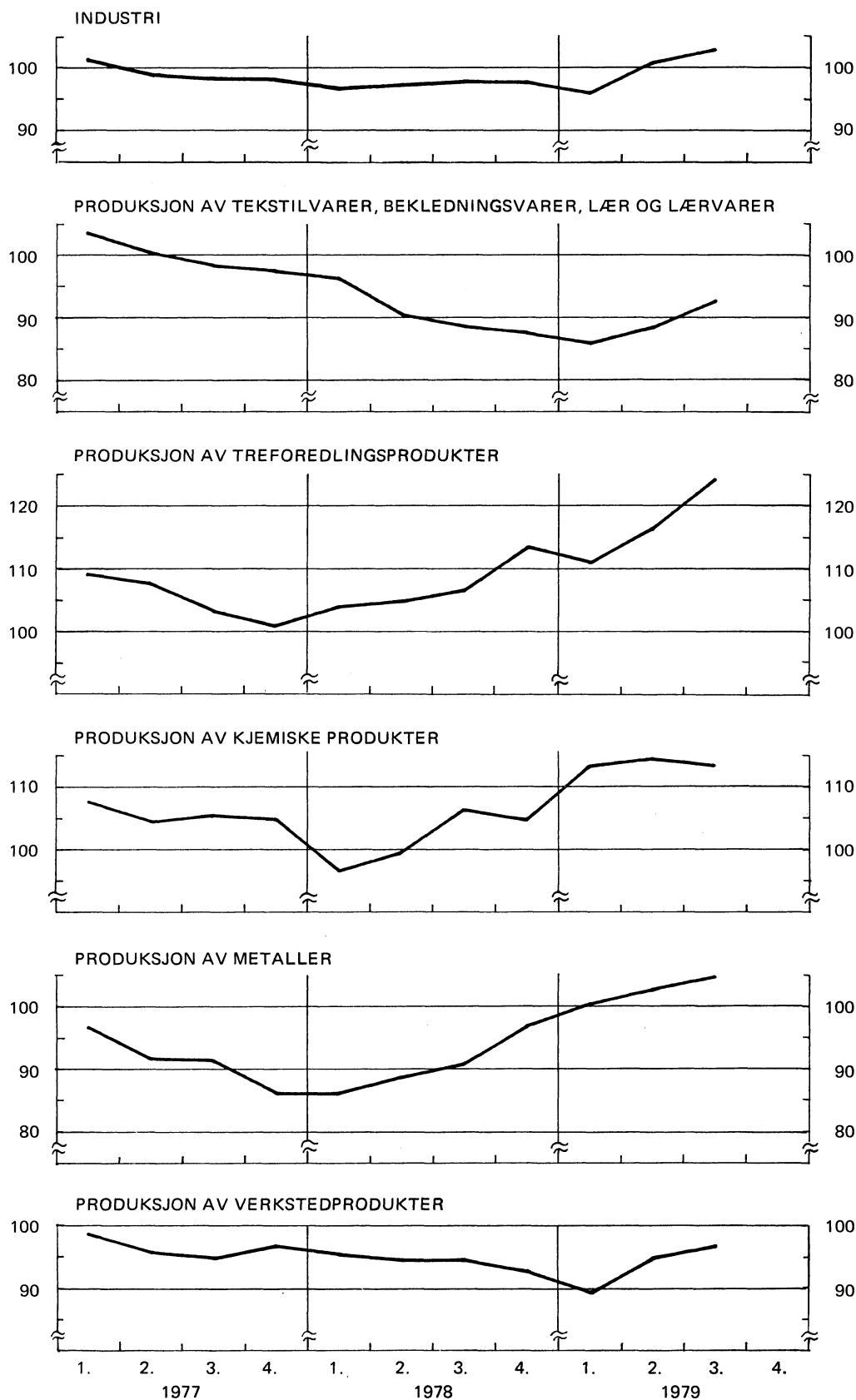

Fig. 17.

sert, og det var en klar tendens til produksjonsøkning ut over våren og sommeren. For året 1979 sett under ett ble produksjonen likevel om lag 1 prosent lavere enn året før.

Produksjonen i skjermet industri og bergverk endret seg ikke nevneverdig i løpet av 1977 og 1978. Etter en kortvarig nedgang i de aller første månedene av 1979 viste produksjonen stigning fra våren av.

Produksjonen etter anvendelse — eksport, konsum, investering og vareinnsats — viste oppgang fra våren 1979 for samtlige av gruppene.

For eksportvareproduksjonen tok oppgangen til allerede våren 1978. I 1979 nådde produksjonsvolumet opp til toppnivåene i 1974 og ved årsskiftet 1976/77. For året under ett var produksjonen av eksportvarer 10 prosent høyere enn i 1978. Blant de grupper som vesentlig produserer for eksport var det også i 1979 sterk økning i utvinning av råolje og naturgass. For tremasse, papir, papp og ferrolegeringer økte produksjonen sterkt i 1979. Også for malmer var det oppgang i produksjonen fra 1978 til 1979, etter nedgang året før. Produksjonen av fiskevarer og -hermetikk

Tabell 30. *Produksjon av visse varer i bergverksdrift og industri*

Vare	Mengde- enhet	1978	Januar—oktober		
			1978	1979	Endring 1 prosent
Sildolje	Tonn	171 333	153 768	169 045	9,9
Silde- og fiskemjøl	»	330 420	309 022	305 374	— 1,2
Margarin	»	74 866	61 513	60 246	— 2,1
Sildehermetikk	»	18 204	15 327	12 512	— 18,4
Koke- og spisesjokolade	»	21 436	17 777	18 082	1,7
Mineralvann og alkoholfritt øl	1 000 liter	228 364	191 614	..	..
Øl kl. I	»	9 361	7 966	7 766	— 2,5
Øl kl. II	»	146 070	121 040	123 654	2,2
Øl kl. III	»	27 665	19 162	19 908	3,9
Svovelkis, urøstet	Tonn	296 784	257 649	191 530	— 25,7
Sement	»	2 150 004	1 755 919	1 829 338	4,2
Jernmalm	»	3 775 252	2 988 992	3 457 693	15,7
Titanmalm	»	767 033	629 020	673 426	7,1
Koppermalm, konsentrat	»	114 090	94 043	96 534	2,6
Sinkmalm	»	56 645	47 303	45 273	— 4,3
Blymalm	»	5 712	4 867	4 925	1,2
Kull	»	378 258	321 722	205 595	— 36,1
Koks	»	309 015	258 453	279 387	8,1
Råolje	»	17 082 676	14 261 860	14 782 316	3,6
Naturgass	1000 Sm ³	14 845 040	11 302 997	16 838 489	49,0
Nitrogen	Tonn	526 458	419 906	445 509	6,1
Tremasse, tørr beregnet	»	811 794	656 491	752 692	14,7
Cellulose og halvkjemisk masse, tørr beregnet ¹	»	581 655	480 927	500 983	4,2
Sponplater	»	186 716	158 528	172 987	9,1
Trefiberplater	»	120 182	101 287	91 957	— 9,2
Papir og papp	»	1 240 161	1 012 925	1 162 185	14,7
Råjern	»	555 964	450 705	541 576	20,2
Ferrosilisium, beregnet 75 %	»	268 613	211 714	290 584	37,3
Andre ferrolegeringer	»	433 303	343 132	447 622	30,4
Råstål	»	812 500	656 642	763 889	16,3
Nikkel, primær	»	23 737	18 616	24 489	31,5
Kopper, primær uraffinert	»	20 056	15 050	21 412	42,3
Kopper, primær raffinert	»	14 523	10 893	16 526	51,7
Aluminium, primær	»	639 757	530 836	548 552	3,3
Sink, primær	»	71 320	58 585	64 841	10,7

¹ Unnt. videreførdet importert cellulose.

viste derimot betydelig nedgang. Prisene for de fleste eksportvarene steg sterkt gjennom 1979.

Produksjonen av konsumvarer viste stigning fra våren 1979 etter å ha endret seg lite gjennom 1978. For året sett under ett økte produksjonen av konsumvarer med knapt 2 prosent fra 1978. Blant de grupper som vesentlig produserer for konsum var det økning i produksjonen fra 1978 til 1979 i gruppene slaktning og annen produksjon av kjøttvarer, bakervarer, drikkevarer, tobakksvarer og i produksjon av garn og trikotasjevarer. Også produksjon av møbler og innredninger av tre, som for en stor del går til konsum, hadde større produksjon i 1979 enn året før. Produksjon av klær og skotøy gikk fortsatt ned gjennom 1979.

Investeringsvareproduksjonen passerte et markert toppunkt 1. kvartal 1977 og viste deretter nedgang fram til vårmånedene 1979. Fra våren steg produksjonen, og ut på høsten var den om lag 10 prosent høyere enn ved årsskiftet 1978/79. Etter foreløpige beregninger ble investeringsvareproduksjonen om lag 3 prosent høyere i 1979 enn året før.

Produksjonen av innsatsvarer til bygge- og anleggsvirksomhet gikk noe ned fra 1977 til 1978. I 1979 var produksjonen svært lav i 1. kvartal, men den tok seg godt opp utover sommeren og høsten. På grunn av det lave produksjonsnivået i 1. kvartal ble det for året sett under ett ingen endring fra året før. Produksjonen av andre innsatsvarer økte gjennom 1978. Etter en tilbakegang i de første månedene av 1979 var det sterk økning fra våren av. For året sett under ett gikk produksjonen opp med vel 6 prosent.

Blant de enkelte industrigrupper viste produksjonen av metaller størst stigning fra 1978 til 1979 med om lag 14 prosent. Bedringen i markeds- og avsetningsforholdene fortsatte i 1979 med sterk økning i priser og etterspørsel. Fra et bunnpunkt rundt årsskiftet 1977/78 steg produksjonen gjennom hele 1978. I 1979 viste produksjonen sterke svingninger fra måned til måned, men hele tiden på et forholdsvis høyt nivå. En svak avdemping i veksten utover i 1979 har først og fremst sammenheng med den høye kapasitetsutnyttningen i flere viktige metallindustri-bransjer.

For produksjon av kjemiske produkter mv. var det markert økning i produksjonsvolumet fra våren 1978 og fram til høsten 1979. For 1979 sett under ett økte produksjonen med om lag 10 prosent fra året før. Veksten var sterkest for produksjon av kjemiske råvarer. Dette skyldes for en stor del opptrapping av driften ved de petrokjemiske anleggene i

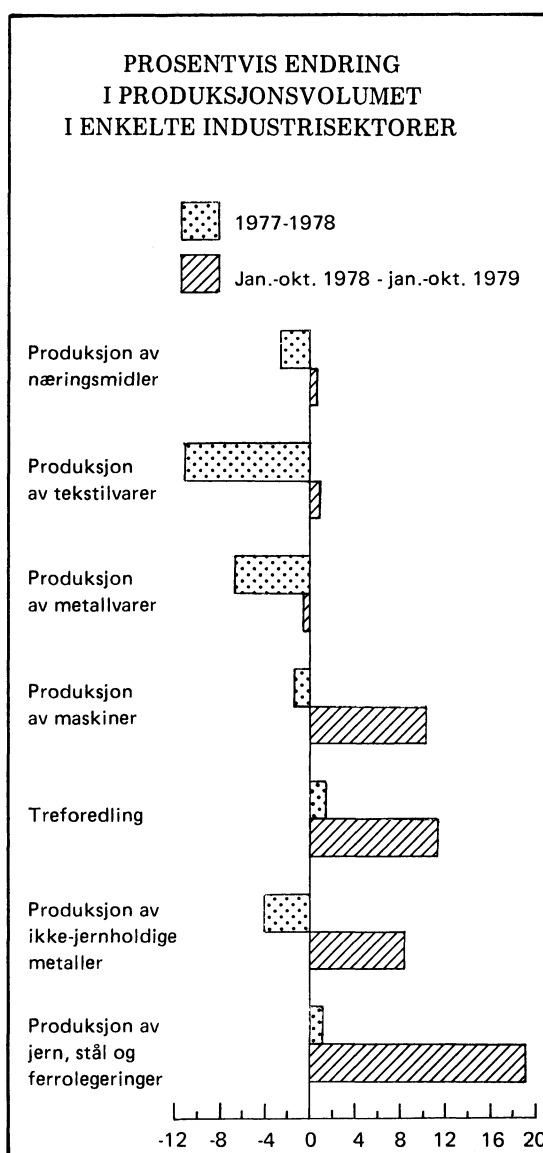

Fig. 18.

Bamble. For nærmere om dette, se avsnittet om energiforsyning og -forbruk nedenfor. For produksjon av kjemisk-tekniske produkter, som var i nedgang gjennom 1977 og deler av 1978, var det en økning på om lag 3 prosent fra 1978 til 1979.

Markedssituasjonen for de fleste treforedlingsproduktene var gjennom hele 1979 preget av jamn bedring. Produksjonstoppunktene lå da på samme høye nivå som i 1974. For produsentene av de viktigste eksportkvalitetene av papir var 1979 preget av høy etterspørsel og nær full kapasitetsutnyttning.

Produksjon av næringsmidler, drikkevarer og tobakk viste sterke svingninger fra måned til måned i 1979, men med en underliggende

tendens til svak oppgang. Fra 1978 til 1979 steg produksjonen med vel 1 prosent.

I produksjon av tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer var det fra våren 1979 en klar oppgang for første gang på flere år. Det var produksjon av tekstilvarer, særlig garn og trikotasjevarer som bidrog til dette. Allikevel ble produksjonen om lag 2 prosent lavere enn i 1979. Det var først og fremst produksjonen av bekledningsvarer og skotøy som var lavere enn året før.

Produksjonen av trevarer varierte som i tidligere år, mye fra måned til måned i 1979. For året under ett var det en nedgang på 2 prosent i forhold til 1978. Tilgangen på skurtømmer var noe bedre enn i 1978, men i siste kvartal 1979 ble det igjen knapphet på råstoff. De gode avsetningsforholdene på eksportmarkedene (høye priser) førte i siste halvår 1979 til en viss knapphet på sagbruksprodukter på hjemmemarkedet.

Produksjon av verkstedprodukter ble etter foreløpige beregninger om lag 1 prosent lavere i 1979 enn i 1978. Nedgangen i denne næringen har nå vart fra midten av 1975 og skyldes særlig problemene i skipsbyggingsindustrien. Gjennom 1979 var det imidlertid tegn til økt produksjon, en utvikling som gikk igjen for alle hovedgruppene unntatt for transportmidler. Produksjonen av transportmidler har vært i nedgang siden vinteren 1976/77, og produksjonssvikten på om lag 9 prosent siste år er den sterkeste i dette tidsrommet. Som nevnt var det nybygging av

skip som bidrog mest til nedgangen. Ordremassen var synkende og tallet på sysselsatte gikk ned med om lag 15 prosent i løpet av året. Nedbyggingen av skipsverftene har til en viss grad blitt kompensert av økt engasjement i oljevirksomhet, bygging av plattformen og deler til plattformer. Fullføringen av Statfjord A, byggingen av Statfjord B og videre utbygging av Ekofiskfeltet var de største enkeltoppdrag norsk verkstedindustri var engasjert i. Produksjonen av maskiner, som bl.a. omfatter bygging av oljerigger mv., økte sterkt gjennom 1979 etter stagnasjon i 1978. Produksjonen av elektriske apparater og materiell steg i vårmånedene 1979 sterkt fra bunnpunktet i 1. kvartal, og holdt seg på et relativt høyt nivå til ut på høsten da den igjen viste nedgang. For året sett under ett ble produksjonen om lag 6 prosent lavere enn året før. Produksjonen av metallvarer var i nedgang gjennom hele 1978. I 1979 var det sterke svingninger fra måned til måned, men med svakt stigende tendens.

Energiforsyning og -forbruk

Elektrisitetsproduksjonen i 1979 var om lag 90 000 GWh, en økning på 11 prosent fra året før. Økningen må ses i sammenheng med det gode vanntilsiget til reguleringsmagasinene i 1979 (se tabell 33). Kraftsituasjonen i 1979 førte til stor nettoeksport av kraft gjennom hele året. Fram til og med oktober var det et eksportoverskott på 3 986 GWh, mens det for

Tabell 31. *Produksjon, import, eksport og forbruk av elektrisk kraft*

	1976	1977	1978 ¹	Januar—september ¹		
				1978	1979	Endring
	GWh	GWh	GWh	GWh	GWh	Pst.
Produksjon	82 133	72 432	81 104	57 425	63 828	11,2
+ Import	240	2 653	845	577	692	19,9
— Eksport	6 877	1 570	4 242	2 844	3 879	36,4
= Brutto forbruk	75 496	73 515	77 707	55 158	60 640	9,9
— Pumpekraftforbruk	148	258	215	191	361	89,0
— Totalt tap i linjenettet ²	7 981	7 408	8 061	5 651	6 198	9,7
= Netto forbruk i alt	67 367	65 849	69 430	49 316	54 080	9,7
Fastkraft i alt	64 838	65 225	69 183	48 488	53 166	9,6
Treforedling	2 924	2 919	3 020	2 184	2 267	3,8
Kraftintensiv industri	26 517	24 673	25 812	18 798	21 088	12,2
Annet fastkraftforbruk ³	35 397	37 633	40 351	⁴ 27 506	29 812	8,4
Tilfeldig kraft til elektrokjeler ..	2 529	624	1 247	828	914	10,4

¹ Foreløpige tall. ² Inklusive eget forbruk i kraftstasjonene og statistiske differanser. ³ Omfatter industri ikke spesifisert, bergverk, anleggskraft, tjenesteyting, husholdninger og jordbruk. ⁴ Residualt bestemt.

Tabell 32. Nyinstallasjoner og elektrisitetsproduksjon, etter fylke

	Nyinstallasjoner			Produksjon av elektrisk kraft				
	1977	1978 ¹	1979 ¹	1977	1978 ¹	Januar—oktober ¹		
						1978	1979	Endring
	MW	MW	MW	GWh	GWh	GWh	GWh	Pst.
Østfold	—	99	—	3 490	3 567	3 063	3 323	8,5
Akershus	11	—	—	553	652	553	597	8,0
Oslo	—	—	—	19	18	16	15	6,2
Hedmark	—	—	—	1 277	1 223	989	1 173	18,6
Oppland	—	—	—	3 744	3 925	3 177	4 034	27,0
Buskerud	29	10	—	7 582	8 369	6 738	7 412	10,0
Vestfold	—	—	—	25	24	21	17	— 19,0
Telemark	—	—	60	9 592	11 505	9 416	9 469	0,6
Aust-Agder	55	—	—	2 475	3 227	2 594	2 424	6,6
Vest-Agder	—	200	—	5 829	6 796	5 056	5 940	17,5
Rogaland	—	—	—	3 343	4 166	3 234	3 885	20,1
Hordaland	133	12	—	7 198	8 852	6 662	7 815	17,3
Sogn og Fjordane ..	16	100	360	6 740	7 716	5 978	7 131	19,3
Møre og Romsdal ..	33	—	—	4 010	4 526	3 482	4 119	18,3
Sør-Trøndelag	135	—	—	2 306	2 784	2 155	2 320	7,7
Nord-Trøndelag	—	—	—	1 844	2 060	1 637	1 848	12,9
Nordland	30	—	240	9 811	9 109	7 343	8 375	14,1
Troms	7	—	—	1 956	1 881	1 478	1 526	3,2
Finnmark	—	20	—	608	673	551	608	10,3
Svalbard	—	—	—	30	31	25	24	— 4,0
I alt	449	441	660	72 432	81 104	64 168	72 053	12,3

¹ Foreløpige tall.

samme periode i 1978 var et eksportoverskott på 2 340 GWh.

I de tre første kvartalene av 1979 økte nettoforbruket av fastkraft med 9,6 prosent fra samme periode året før. Elektrisitetsforbruket i kraftintensiv industri økte med 12,2 prosent, mens forbruket i treforedling økte med 3,8 prosent og annet fastkraftforbruk økte med 8,4 prosent i denne perioden (se tabell 31).

Tabell 32 gir oversikt over nyinnstallasjonene og produksjonen av elektrisk kraft i de enkelte fylkene, og figur 19 viser produksjonen i 1978 og 1979 i de enkelte måneder.

Utbyggingen av oljefeltene på den norske kontinentalsokkel fortsatte i 1979. Det vises til avsnittet om investeringer seinere i publi-

kasjonen for nærmere omtale av investeringer i oljevirksomheten.

Statfjordfeltet — det hittil største olje- og gassfunn i Nordsjøen — ble satt i drift i november 1979. Produksjon fra to felter i Ekofiskområdet — Albuskjell og Eldfisk — kom også i gang i 1979. Begge feltene inneholder både olje og gass.

Produksjonen av råolje var om lag 17,9 millioner tonn i 1979, mot 17,0 millioner tonn i 1978 (se fig. 20). Produsert mengde naturgass til salg var i 1979 om lag 19,5 milliarder standard kubikkmeter, mot 13,5 milliarder standard kubikkmeter i 1978.

Det meste av råoljen produsert på den norske del av kontinentalsokkelen i 1979 ble transportert i rørledning fra Ekofisk til Tees-

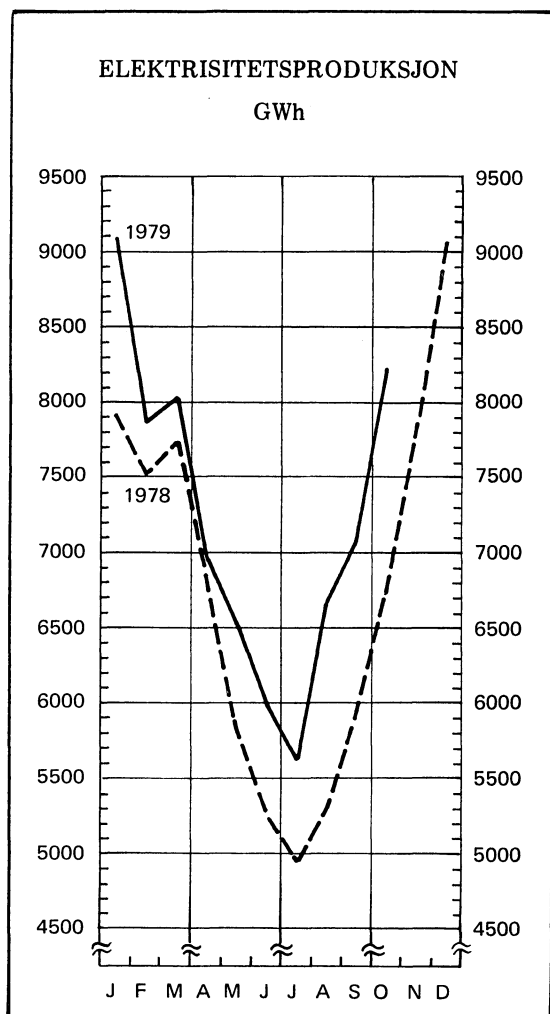

Fig. 19.

side i England. Bare en mindre del av denne oljen, om lag 10 prosent, ble tilbakeført til Norge. Resten gikk til en rekke land, mest til Storbritannia, USA og Vest-Tyskland. De norske raffineriene importerte i 1979 det meste av råoljen fra arabiske landområder, Storbritannia, Sovjet og Iran.

Anleggene i Teesside for behandling av våtgass (NGL) fra Ekofiskområdet kom i ordinær drift i løpet av sommeren 1979. På vårparten gikk det første skipet fra Teesside til Rafnes lastet med propan. Leveransene til de petrokjemiske anleggene på Rafnes bygger på en avtale som ble inngått mellom Staten og Phillipsgruppen i 1973. Statens rettigheter i våtgassavtalen ble seinere overtatt av Norsk Hydro, Statoil og Saga.

Den norskproduserte naturgassen ilandføres i Skottland og Vest-Tyskland og selges til

Tabell 33. *Reguleringsmagasinenes energibeholdning. GWh*

	Sør- østre elområde	Landet ellers	I alt
1977			
31. mars	3 978	9 387	13 365
30. juni	13 780	16 333	30 113
30. september .	15 990	24 453	40 443
31. desember .	14 901	22 024	36 925
1978			
31. mars	6 065	12 249	18 314
30. juni	15 677	21 264	36 941
30. september .	18 129	27 143	45 272
31. desember .	15 329	25 251	40 580
1979			
31. mars	6 173	13 539	19 712
30. juni	16 840	24 474	41 314
30. september .	20 724	32 882	53 606

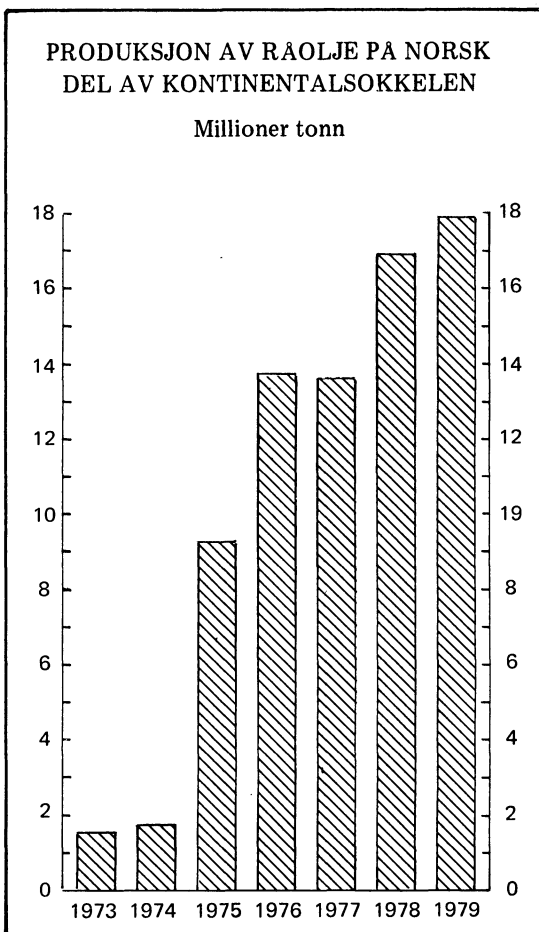

Fig. 20.

Tabell 34. Innenlandsk salg av petroleumprodukter. 1 000 m³

	1976	1977	1978	Januar—oktober		Endring i prosent
				1978	1979 ¹	
Bilbensin og autodiesel	2 400	2 552	2 628	2 190	2 304	5,2
Parafin, fyringsolje nr. 1 og 2	2 154	2 219	2 209	1 666	1 877	12,7
Marine gassolje og marine diesel	1 090	1 249	1 310	1 122	1 117	— 0,4
Tung fyringsolje	1 790	1 855	1 665	1 352	1 436	6,2
Andre petroleumprodukter ²	1 321	1 469	1 458	1 236	1 076	—12,9
Innenlandsk salg i alt	8 755	9 344	9 270	7 566	7 810	3,2
Bunkers ³	702	524	479	396	341	—13,3

¹ Foreløpige tall. ² Omfatter flytende propan og butan (LPG), nafta, flybensin, ekstraksjonsbensin, white spirit, jetdrivstoff, traktorbensin, spesialdestillater, smøremidler, veiolje og asfalt. ³ Leveranser av petroleumprodukter fra norske havner til skip i utenriksfart uansett skipenes nasjonalitet.

utenlandske kjøpere. Ikke noe av denne gassen kommer tilbake til Norge.

Det innlandske salget av petroleumprodukter viste en økning på 3,2 prosent i de ti første månedene av 1979 i forhold til samme periode i 1978 (se tabell 34). Salget av bilbensin og autodiesel økte med 5,2 prosent, mens salget av parafin, fyringsolje nr. 1 og 2 samlet viste en økning på 12,7 prosent. Salget av tung fyringsolje økte med 6,2 prosent. Leveransene til utenriks sjøfart viste en nedgang på om lag 13 prosent i denne perioden.

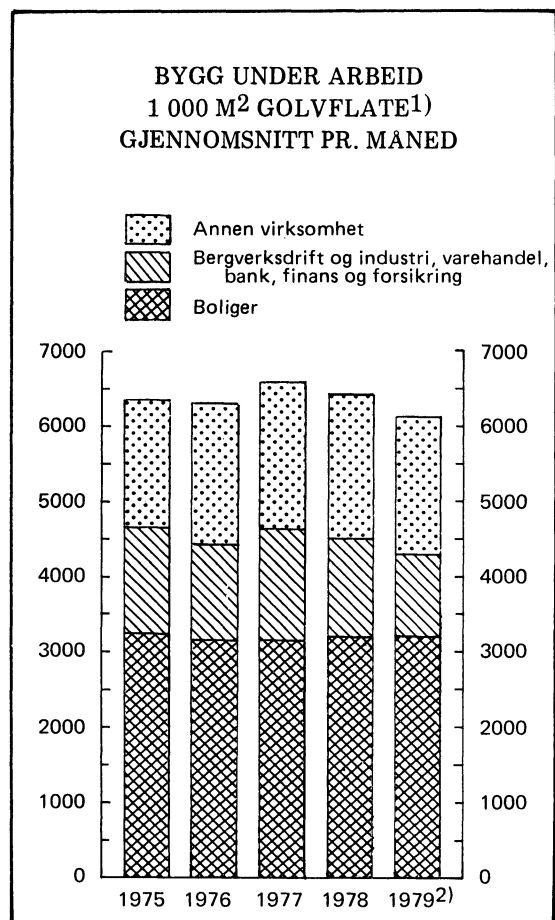
Det totale energiforbruket (unntatt utenriks sjøfart) økte trolig med om lag 6 prosent fra 1978 til 1979.

Byggevirksomheten

Den samlede byggevirksomheten var lavere i 1979 enn i 1978. Regnet som gjennomsnitt pr. måned var samlet byggeareal under arbeid mindre enn året før, se figur 21. Dette gjaldt særlig for månedene i første halvår, mens det utover høsten var klare tegn til at aktiviteten tok seg opp igjen.

I årets ti første måneder ble det fullført et byggeareal som var 13,1 prosent mindre, og satt i gang arbeid med et samlet byggeareal som var 3,5 prosent større enn i samme periode 1978. Det totale byggeareal under arbeid pr. 31. oktober 1979 var 3,7 prosent større enn ved utgangen av oktober 1978.

I løpet av de ti første månedene i 1979 ble det satt i gang arbeid med 34 061 boliger (leiligheter og hybler), dette er 5,1 prosent flere

1) Ekskl. bygg for jordbruk, skogbruk og fiske.

2) Januar-oktober.

Fig. 21.

Tabell 35. Bygg satt i gang. Areal i 1 000 m² og antall boliger

	1976	1977	1978	Januar—oktober		
				1978*	1979*	Prosentvis endring
Boliger	3 573	3 624	3 492	3 005	3 189	6,1
Bergverksdrift og industri	727	745	572	440	365	— 17,0
Varehandel, bank, finans og forsikring	467	542	461	364	377	3,6
Undervisning og forskning	341	317	259	214	224	4,7
Helse- og veterinærvesen	179	164	231	156	115	— 26,3
Annen virksomhet ¹	845	776	740	569	645	13,4
I alt¹	6 132	6 168	5 755	4 748	4 915	3,5
Leiligheter, antall	39 216	38 602	36 944	31 587	33 167	5,0
Hybler, antall	905	1 172	1 018	828	894	8,0
Boliger i alt, antall	40 121	39 774	37 962	32 415	34 061	5,1

¹ Omfatter ikke tall for jordbruk, skogbruk og fiske.

enn i samme tidsrom i 1978. Arealet økte med 6,1 prosent. Det var særlig igangsettingstallene for mai—august som viste stor økning. I disse månedene var igangsettingen hele 2 300 høyere enn i samme periode året før. Det er trolig en høyere igangsetting for privatfinansierte boliger som har ført til denne sterke økningen hittil i år. For hele 1979 er tallet på igangsatte boliger anslått til om lag 40 000, som er vel 6 prosent flere enn igangsatt i året før.

For andre bygg enn boliger og bygg for jordbruk, skogbruk og fiske gikk igangsatt areal ned med 1,0 prosent fra januar—oktober 1978 til samme periode i 1979. Det var kraftig nedgang for helse- og veterinærbygg og for bygg i industri og bergverk, mens igangsettingstallene for de andre gruppene økte. Se ellers tabell 35.

I tiden januar—oktober 1979 ble det fullført 28 583 boliger (leiligheter og hybler) med en samlet boligflate på 2 644 000 m². Dette var 8,6 prosent færre boliger og 7,4 prosent mindre boligflate enn i samme tidsrom i 1978. For hele året 1979 er tallet på fullførte boliger anslått til om lag 36 500, som er vel 3 000 færre enn i 1978.

For 1979 ble arealkvoten etter etableringsloven fastsatt til 650 000 m², som var 50 000 m² lavere enn byggeknoten for 1978. Av dette skulle 50 000 m² bare brukes hvis det oppstod spesielle behov. Kvoten gjelder bygg til næringsvirksomhet i «bedre utbygde områder». Ved revisjon av føresegnene til etableringsloven er det geografiske virkeområde for arealkvoteordningen redusert fra 71 til 24 kommuner.

I 1979 var Kommunalbankens innvilgningsramme for kontantlån til tomtetekniske arbeid, grunnerverv og grunnlagsinvesteringer satt til 370 millioner kroner. Seinere ble rammen redusert med 10 prosent. Den endelige lånerammen ble dermed 243 millioner kroner til tomtetekniske arbeid og kontantlån til grunnerverv — mot 279 millioner kroner i 1978 — og 90 millioner kroner til grunnlagsinvesteringer — mot 99 millioner kroner i 1978.

Husbankens totale innvilgningsramme til lån var i alt 5 115 millioner kroner i 1979, mot 5 084 millioner kroner i 1978. Innvilgningsrammen til lån for nye boliger ble først satt til 4 850 millioner kroner, men ble seinere redusert til 4 315 millioner kroner. Med et antatt gjennomsnittslån på 174 000 kroner regnet en med at det gjennom Husbanken skulle være mulig å gi lån til ca. 24 800 nye boliger.

Rammen for lån til innskott av egenkapital i 1979 ble — etter en økning på 25 millioner kroner — satt til 275 millioner kroner. Lån til daginstitusjoner og miljøtiltak ble satt til 160 millioner kroner, utbedringslån til 305 millioner kroner og lån til erverv av eldre boliger 60 millioner kroner.

Landbruksbankens målsetting i 1979 var å finansiere 1 750 nye boliger med et gjennomsnittslån på 149 000 kroner pr. bolig. Lånerammen til nye boliger var først fastsatt til 261 millioner kroner for 1979. Den ble seinere satt ned til 232 millioner kroner, og vil dermed kunne gi lån til ca. 1 550 nye boliger. Rammen for lån til reparasjoner mv. ble satt til 49

Tabell 36. Bygg under arbeid¹. Areal i 1 000 m² og antall boliger

	1976	1977	1978	Under arbeid pr. 31. oktober		
				1978*	1979*	Prosentvis endring
Boliger	3 149	3 287	3 169	3 433	3 707	8,0
Bergverksdrift og industri	831	796	624	669	588	— 12,1
Varehandel, bank, finans og forsikring	481	554	504	512	509	— 0,6
Undervisning og forskning	468	464	346	368	348	— 5,4
Helse- og veterinærvesen	604	554	530	524	471	— 10,1
Annen virksomhet ²	918	980	900	900	1 022	13,6
I alt ²	6 451	6 635	6 073	6 406	6 645	3,7
Leiligheter, antall	34 349	35 135	33 495	36 188	38 537	6,5
Hybler, antall	967	1 060	788	921	939	2,0
Boliger i alt, antall	35 316	36 195	34 283	37 109	39 476	6,4

¹ Ved utgangen av perioden. ² Omfatter ikke bygg for jordbruk, skogbruk og fiske.

Tabell 37. Fullførte bygg. Areal i 1 000 m² og antall boliger

	1976	1977	1978	Januar—oktober		
				1978*	1979*	Prosentvis endring
Boliger	3 663	3 457	3 583	2 854	2 644	— 7,4
Bergverksdrift og industri	622	771	736	620	431	— 30,5
Varehandel, bank, finans og forsikring	538	468	523	428	380	— 11,2
Undervisning og forskning	310	322	378	302	211	— 30,1
Helse- og veterinærvesen	195	214	255	192	165	— 14,1
Annen virksomhet ¹	643	705	804	589	502	— 14,8
I alt ¹	5 971	5 937	6 279	4 985	4 333	— 13,1
Leiligheter, antall	41 257	37 550	38 311	30 331	27 823	— 8,3
Hybler, antall	1 424	1 047	1 294	958	760	— 20,7
Boliger i alt, antall	42 681	38 597	39 605	31 289	28 583	— 8,6

¹ Omfatter ikke bygg for jordbruk, skogbruk og fiske.

millioner kroner for 1979. Landbruksbankens totale låneramme til boligformål ble dermed 281 millioner kroner, mot 293 millioner kroner i 1978.

For 1979 var det opprinnelig ikke avsatt midler på budsjettet til vintertilskott til småhusbyggingen. Stortinget vedtok imidlertid at ordningen skulle opprettholdes, og avsatte 11 millioner kroner til formålet. Ordningen som ble opprettet i 1968, omfatter de fire nordligste fylkene og deler av Sør-Trøndelag, Oppland og Hedmark fylke. Formålet med tilskottsord-

ningen er å stimulere sysselsettingen i byggevirksomheten i vintermånedene.

Statistisk Sentralbyrå publiserte for første gang byggekostnadsindekser for boliger (eneboliger, rekkehus og blokker) i mars 1979. Indekstallene er regnet tilbake til januar 1978. I perioden januar 1978 til januar 1979 steg totale byggekostnader for boliger med vel 2 prosent. Det var ingen vesentlig forskjell på de tre hovedtypene av boliger.

Kostnadsstigningen holdt seg lav gjennom de tre første kvartalene av 1979, men mot slutten

av året forsterket stigningen seg kraftig. Fra januar til november økte de totale byggekostnader for rekkehus av tre med 3,8 prosent, for eneboliger av tre med 3,6 prosent og for boligblokk med 3,0 prosent. Særlig sterk stigning viste materialkostnadene i forbindelse med rørleggerarbeid, maling, tapetsering, legging av golvbelegg og elektrikerarbeid. Materialer til tømring og snekring viste svakere kostnadsstigning.

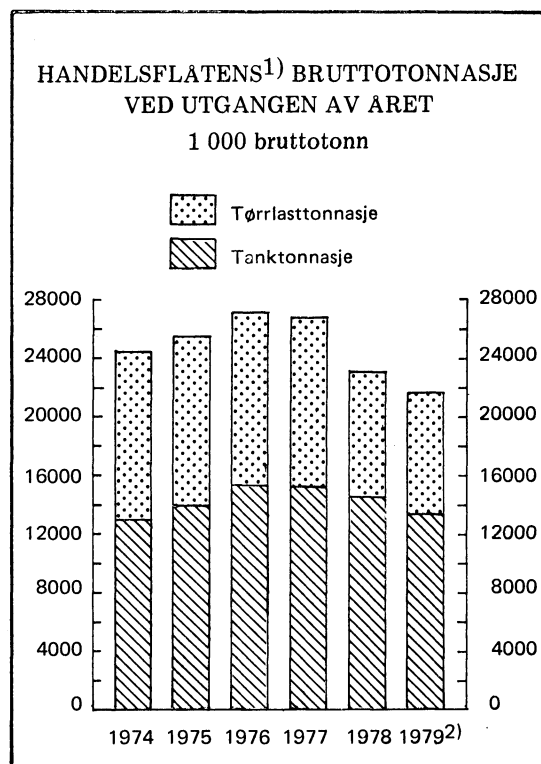
Sjøfart

Norges handelsflåte

Fra århundreskiftet og fram til og med 1976 viste den norske handelsflåten kontinuerlig økning (bortsett fra årene under de to verdenskriger). De siste årene fram mot 1976 var økningen forholdsvis moderat, og Norges andel av verdensflåten gikk ned.

I løpet av 1977 gikk handelsflåten litt ned i tonnasje, fra 27,0 mill. bruttotonn til 26,8 mill. bruttotonn (se tabell 39). I 1978 var nedgangen sterkere, med et fall i tonnasje på hele 3,7 mill. bruttotonn. Nedgangen fortsatte i første halvår 1979; da gikk tonnasje ned med 1,5 mill. bruttotonn. Fra 1977 til 1979 var det således en samlet nedgang på om lag 20 prosent av tonnasje. Norges andel av verdensflåten var sommeren 1979 på 5,4 prosent, mot vel 10 prosent i 1968, da andelen var på det høyeste.

Den norske handelsflåten bestod 1. oktober 1979 av 1 729 skip på i alt 21,6 mill. brutto-

1) Handelsskip på 100 bruttotonn og over, ikke medregnet fiske- og fangstbåter og spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere o.l.

2) For 1979 pr. 1. oktober.

Fig. 22.

tonn. Forsyningsskip for oljevirksomhet er da regnet med, men ikke boreskip, borerigger o.l. Heller ikke handelsskip under 100 bruttotonn,

Tabell 38. Tilgang og avgang i handelsflåten. 1 000 bruttotonn¹

År	Tilgang i alt	Nybygd i Norge	Nybygd i utlandet	Annen tilgang ²	Avgang i alt	Forlist, kondemnerert mv.	Solgt til utlandet	Annen tilgang og avgang. Netto	Nettoøkning i alt	Av dette tanktonnasje
1974	2 874	634	2 164	76	1 823	53	1 770	11	1 062	1 353
1975	3 285	585	2 572	128	2 318	8	2 310	8	975	983
1976	4 158	440	2 706	1 012	2 443	12	2 431	— 32	1 683	1 437
1977	2 260	258	1 917	85	2 513	6	2 507	— 7	— 260	— 8
1978	1 102	127	956	20	4 795	5	4 790	15	—3679	— 839
Jan.—sept. 1978	832	54	764	14	3 580	3	3 577	..	—2748	— 747
1979	992	199	544	249	2 474	12	2 462	..	—1482	—1050

¹ Handelsskip på 100 br.tonn og over. Ikke medregnet fiske- og fangstbåter, hvalkokerier og spesialskip som taubåter, bergingsbåter, isbrytere, kabelskip o. l. ² Omfatter vesentlig eldre skip kjøpt fra utlandet.

Tabell 39. Handelsflåten 1975—1979¹. Tilgang og avgang i 1.—3. kv. 1979. 1 000 bruttotonn

	I alt	100— 9 999 br.tonn	10 000— 19 999 br.tonn	20 000— 29 999 br.tonn	30 000— 49 999 br.tonn	50 000— 99 999 br.tonn	100 000— 149 999 br.tonn	150 000 br.tonn og over
Flåten 1. januar 1975	24 390	2 236	3 194	2 329	3 649	5 464	7 518	
—>— 1976	25 365	2 131	3 081	1 958	3 278	6 210	8 172	535
—>— 1977	27 048	1 993	3 111	1 877	3 075	6 788	8 861	1 343
—>— 1978	26 788	1 832	2 765	1 783	3 048	6 799	8 861	1 700
—>— 1979	23 109	1 565	2 269	1 542	1 767	5 500	8 409	2 057
Tilgang 1/1–1/10 1979:								
Nybygg i utlandet ..	544	39	12	195	152	146	—	—
» i Norge	199	59	34	44	62	—	—	—
Annen tilgang ²	249	0	—	—	35	214	—	—
Tilgang i alt	992	98	46	239	249	360	—	—
Avgang 1/1–1/10 1979:								
Solgt til utlandet	2 462	254	397	167	248	581	815	—
Forlist, kondemn., hogd opp innenlands	12	12	—	—	—	—	—	—
Avgang i alt	2 474	266	397	167	248	581	815	—
Netto tilgang i alt ..	— 1 482	— 168	— 351	72	1	— 221	— 815	—
Flåten 1. oktober 1979	21 627	1 397	1 918	1 614	1 768	5 279	7 594	2 057
Av dette:								
Tankskip	13 486	303	846	316	374	2 489	7 101	2 057
Kombinasjonsskip	2 313	—	—	—	453	1 367	493	—
Bulkskip	3 697	30	620	924	818	1 305	—	—
Andre tørrlastskip ...	2 131	1 064	452	374	123	118	—	—

¹ Se note 1, tabell 38. ² Se note 2, tabell 38.

fiske- og fangstbåter og spesialskip som tau-båter, bergingsbåter, isbrytere o.l. er regnet med i disse tallene.

I alt 281 skip på til sammen 13,5 mill. bruttotonn, dvs. 62 prosent av tonnassen, var tankskip. Resten, 1 448 skip på til sammen 8,1 mill. bruttotonn, var tørrlastskip av ulike slag (figur 22). Kombinasjonsskip som malm-tankskip og bulk-tankskip er her regnet som tørrlastskip.

Bruttotilgangen (vesentlig nye skip) til den norske handelsflåten har vært stor i årene fram til 1977 (se tabell 38). I 1977 var den 2,3 mill. bruttotonn, i 1978 var den falt til 1,1 mill. bruttotonn og i de tre første kvartaler av 1979 var bruttotilgangen på 1,0 mill. bruttotonn.

Samtidig med den store tilgangen av nye skip fram til 1977 har det vært et betydelig salg av eldre skip til utlandet. Dette salget har fortsatt også i 1978 og 1979. Avgangen

fra handelsflåten økte fra 2,5 mill. bruttotonn i 1977 til 4,8 mill. bruttotonn i 1978. I de tre første kvartaler av 1979 var avgangen på 2,5 mill. bruttotonn.

Tabell 39 viser flåtens sammensetning etter størrelse. Pr. 1. oktober 1979 var 45 prosent

Tabell 40. Bruttotonnassen etter alder ved utgangen av året. Prosent

	1974	1975	1976	1977	1978
0— 4 år	52	55	52	51	48
5— 9 »	32	31	34	34	40
10—14 »	10	9	9	11	9
15—19 »	4	4	4	3	2
20—29 »	2	1	1	1	1
30 år og over	0	0	0	0	0
I alt	100	100	100	100	100

av tonnasjen skip på 100 000 bruttotonn og over, mot 31 prosent ved utgangen av 1974. Av tanktonnasjen lå 68 prosent i størrelsesgruppen 100 000 bruttotonn og over den 1. oktober 1979.

Fordelingen av flåten etter aldersgrupper (se tabell 40) viser at 88 prosent av tonnasjen var yngre enn 10 år ved utgangen av 1978, mot 85 prosent ett år tidligere. Imidlertid ble tonnasjen i aldersgruppen yngre enn 5 år redusert fra 51 prosent ved utgangen av 1977 til 48 prosent ved utgangen av 1978.

Den samlede kontraktbestand for norsk regning har sunket sterkt i de seinere år. Pr. 1. oktober 1979 var den på 1,7 mill. bruttotonn, mot 9,4 mill. bruttotonn pr. 1. oktober 1975 (se tabell 41).

Salg av skip til utlandet

I løpet av 1978 ble det solgt uvanlig mange store kombinasjons- og bulkskip til utlandet, hele 19 kombinasjonsskip på 1,2 mill. bruttotonn og 61 bulkskip på 1,6 mill. bruttotonn. Salget var også stort av tankskip og andre

Tabell 41. Norsk kontraktbestand etter byggeland. Sannsynlig leveringsår for kontraktbestanden pr. 1. oktober 1979. 1 000 bruttotonn

Byggeland	Kontraktbestand i alt pr. 1. oktober					Sannsynlig leveringsår for kontraktbestanden 1979			
	1975	1976	1977	1978	1979	4. kv. 1979	1980	1981	1982 og seinere
Finland	557	497	420	389	89	45	1	—	43
Sverige	2 191	1 340	841	316	63	—	63	—	—
Polen	404	453	307	269	305	43	56	42	164
Vest-Tyskland	828	264	143	8	106	—	—	106	—
Japan	3 974	1 492	900	587	473	—	213	260	—
Andre land	446	256	273	116	368	24	24	220	100
Utland i alt	8 400	4 302	2 884	1 685	1 404	112	357	628	307
Norge	1 000	¹ 562	¹ 385	¹ 358	292	48	149	95	—
I alt	9 400	4 864	3 269	2 043	1 696	160	506	723	307

Kilde: Handelsdepartementet.

¹ Kontraktbestanden pr. 1. juli.

Tabell 42. Kontrahering av norske handelsskip ved utenlandske verft. 1 000 bruttotonn

År	I alt			Tankskip			Tørrelastskip		
	Kontrahert netto	Inngåtte kontrakter	Solgte, kansellerte kontrakter o. l.	Kontrahert netto	Inngåtte kontrakter	Solgte, kansellerte kontrakter o. l.	Kontrahert netto	Inngåtte kontrakter	Solgte, kansellerte kontrakter o. l.
1974	¹ 868	¹ 1 533	665	¹ 421	¹ 830	409	447	703	256
1975	— 2 086	1 024	3 110	— 2 938	—	2 938	852	1 024	172
1976	— 177	822	999	— 574	185	759	397	637	240
1977	277	805	528	360	637	277	— 83	168	251
1978	— 263	140	403	— 46	—	46	— 217	140	357
1.—3. kv.									
1978	48	140	92	— 45	—	45	93	140	47
1979	668	782	114	294	339	45	374	443	69

Kilde: Handelsdepartementet.

¹ Medregnet 335 000 bruttotonn som refererer seg til omvurdering av bruttotonnasjen på en del LNG-tankere som er kontrahert i 1973 og 1974.

Tabell 43. Salg av skip til utlandet i 1978 og 1.—3. kvartal 1979

	1978				1.—3. kvartal 1979			
	Skip	Tonnasje		Gjen-nom-snitts-alder	Skip	Tonnasje		Gjen-nom-snitts-alder
		1 000 br.tonn	Pst. ¹	Ar		1 000 br.tonn	Pst. ¹	Ar
I alt	232	4 790	18	13	139	2 462	11	12
Tankskip i alt.....	47	1 514	10	12	39	1 488	10	10
100— 9 999 br.tonn	11	28	9	11	11	40	12	10
10 000— 49 999 br.tonn	27	819	35	13	15	292	17	12
50 000— 99 999 br.tonn	6	331	12	10	7	459	17	10
100 000—149 999 br.tonn	3	336	4	7	6	697	9	8
150 000 br.tonn og over	—	—	—	—	—	—	—	—
Kombinasjonsskip i alt	19	1 181	33	8	4	264	11	9
10 000— 49 999 br.tonn	6	262	36	11	2	85	18	12
50 000— 99 999 br.tonn	12	803	37	7	1	62	4	6
100 000 br.tonn og over	1	116	16	6	1	117	19	7
Bulkskip i alt	61	1 623	30	10	20	452	11	11
6 000— 9 999 br.tonn	—	—	—	—	—	—	—	—
10 000— 49 999 br.tonn	55	1 245	34	10	19	392	15	11
50 000— 99 999 br.tonn	6	378	22	5	1	60	4	3
100 000 br.tonn og over	—	—	—	—	—	—	—	—
Andre tørrlastskip i alt	105	472	20	16	76	258	12	13
100— 9 999 br.tonn	101	366	25	16	73	215	18	13
10 000— 49 999 br.tonn	4	106	13	13	3	43	5	18
50 000 br.tonn og over	—	—	—	—	—	—	—	—

¹ Prosent av tonnasje ved begynnelsen av året.

tørrlastskip, men likevel mindre sett i forhold til flåten størrelse enn for kombinasjons- og bulkskip. I alt ble det i 1978 solgt 232 skip på 4,8 mill. bruttotonn (se tabell 43). Det betydelige salget har fortsatt også i 1.—3. kvartal i 1979, om enn i atskillig mindre omfang enn i 1978. I 1.—3. kvartal 1979 ble det solgt i alt 139 skip på 2,5 mill. bruttotonn. Salget i forhold til bruttotonnasjens størrelse ved begynnelsen av året var noenlunde det samme for de forskjellige arter av skip. Gjennomsnittsalderen for de solgte skipene var 12 år. Det ble likevel solgt en del store og forholdsvis moderne tank-, kombinasjons- og bulkskip. I gruppen tankskip på 100 000—150 000 tonn økte salget fra 3 skip på 0,3 mill. bruttotonn i 1978 til 6 skip på 0,7 mill. bruttotonn i 1.—3. kvartal 1979.

Fraktmarked og lønnsomhetsforhold

Den uvanlig sterke konjunktursvikten etter oljekrisen 1973/74 førte til store endringer i

skipsfartsmarkedet. Som følge av nedgangen i transportbehovet for olje og økningen i verdens tankflåte, ble fraktmarkedet for tankskip raskt dårligere i løpet av 1974. Den store tilgangen til verdens tankflåte som følge av tidligere bestillinger, førte til at ratene stort sett holdt seg svært lave helt fram til høsten 1978. Økningen i verdens tankflåte stoppet da opp. Utover ettersommeren og høsten 1978 økte transportbehovet for olje noe, blant annet som følge av forventninger om prisstigning for råolje fra 1. januar 1979. Fraktratene steg derfor relativt sterkt utover ettersommeren og høsten 1978. Rundt årsskiftet 1978/79 sank transportbehovet igjen, og ratene gikk da noe ned, men utover i 1979 ble det på ny registrert et økt transportbehov. Tankflåtens størrelse holdt seg nesten uendret, og fraktmarkedet viste igjen bedring. For de største tankskipene (150 000 dt. og over) har oppgangen likevel vært forholdsvis moderat (se tabell 44). Disse skipene oppnådde i 1979 å få dekket driftsutgiftene, men bare en

Tabell 44. *Norwegian Shipping News' turfraktindekser*

	Tørrlastskip. Juli 1965— juni 1966 =100	Tankskip, Worldscale				
		150 000 dvt. og over for råolje	60 000— 149 999 dvt. for råolje	30 000— 59 999 dvt. for råolje og raffinerte produkter	Under 30 000 dvt.	
					For råolje	For raffinerte produkter
Årsgjennomsnitt						
1975.....	142	22	43	70	101	106
1976.....	134	29	51	82	109	117
1977.....	133	25	47	85	122	128
1978.....	140	29	64	108	152	162
1979 ¹	177	46	117	209	324	334
1978						
Januar	134	20	47	74	121	128
Februar.....	133	21	44	80	110	123
Mars	134	20	42	77	122	126
April	135	19	46	80	121	120
Mai	148	20	49	79	114	121
Juni	138	21	47	81	107	120
Juli	137	26	49	88	127	133
August	140	31	65	104	148	172
September	141	36	64	104	157	186
Oktober	142	45	92	136	149	205
November.....	149	50	128	213	282	275
Desember	150	40	97	181	270	239
1979						
Januar	145	31	97	185	278	304
Februar.....	146	22	96	174	297	280
Mars	159	44	119	204	308	258
April	156	39	84	146	226	300
Mai	168	38	101	181	249	275
Juni	179	44	128	243	327	351
Juli	196	71	150	233	329	363
August	190	54	126	206	345	365
September	201	55	122	236	366	373
Oktober	203	55	124	222	403	408
November.....	206	54	135	265	431	398
Desember	..	..	..	..	..	..

¹ Januar—november.

del av kapitalutgiftene. Den moderate oppgangen for disse skipene skyldtes til dels at mange store tankskip som lå i opplag rundt årsskiftet, etter hvert ble satt i fart igjen utover i 1979. For mellomstore og mindre tankskip var stigningen i ratene større. Disse skipene fikk dekket både kapital- og driftsutgifter. En viktig grunn til den bedre balanse mellom transportbehovet for olje og tilbudet av tanktonnasje var at de høye bunkerspriser gjorde det lønnsomt for tankskipene å gå med redusert fart. En regner med

at størrelsen av verdens tankflåte vil være stort sett uendret de første årene framover. Fraktmarkedet for tankskip vil da avhenge av hvordan verdenshandelen med olje utvikler seg, og hvor effektivt flåten blir utnyttet.

Fraktmarkedet for tørrlastskip holdt seg noe lenger oppe enn for tankskip; først vinteren 1974/1975 begynte tørrlastfraktene å falle og holdt seg så stort sett på et lavt nivå fram til 1978. I første halvår 1978 var markedet periodevis noe bedre, og høsten 1978 var fraktmarkedene for tørrlastskip i jamn bed-

ring. Transportbehovet økte også utover i 1979, og med bare liten endring i verdens tørrlastflåte førte dette til til dels gode rater. Ratene var således tilstrekkelige til å dekke både drifts- og kapitalutgifter. En regner med at verdens tørrlastflåte stort sett vil være uendret i de nærmeste årene framover. Utviklingen i den internasjonale handel med tørrlastvarer (malm, kull, korn mv.) vil da bli bestemmende for fraktmarkedet for tørrlastskip.

For spesialskip var også fraktmarkedene i 1979 bedre enn året før. Dette gjaldt mindre gasstankskip, i noen grad skip i linjefart og forsyningsskip for oljevirksomhet. Cruiseskipene har stort sett seilt med godt belegg.

Tabell 45. *Norske skip i opplag*

	Pst. av tonnasje i alt	Pst. av tank- tonnasje	Pst. av tørrlast- tonnasje
Årsgjennomsnitt			
1974	0,2	0,3	0,1
1975	20,5	30,6	8,6
1976	23,5	36,3	7,3
1977	19,5	28,0	8,1
Ved utgangen av måneden			
1978			
Januar	21,1	27,8	12,1
Februar	22,8	29,1	14,3
Mars	23,9	30,0	15,6
April	25,6	31,9	16,7
Mai	25,4	33,7	13,9
Juni	25,5	34,5	12,8
Juli	26,0	34,8	13,4
August	23,4	30,7	12,8
September	21,5	29,9	9,5
Oktober	15,4	22,3	4,8
November	11,9	17,8	2,7
Desember	11,6	17,3	2,7
1979			
Januar	12,1	18,3	1,6
Februar	12,2	19,3	0,2
Mars	11,8	18,8	0,1
April	11,7	18,4	—
Mai	10,4	16,5	—
Juni	8,8	13,9	—
Juli	6,5	10,4	—
August	5,4	8,7	0,0
September	4,2	6,7	0,0
Oktober	3,6	5,7	0,0
November	3,6	5,7	0,0
Desember	..	..	..

Oversikten over utviklingen på fraktmarkedet som er gitt foran, gjelder først og fremst skip som seiler i løsfart. Om lag 40 prosent av den norske tank- og tørrlastflåten var i 1979 sluttet på langsiktige certepartier og fraktkontrakter. En del av certepartiene var inngått før sammenbruddene på tank- og tørrlastmarkedene. Nettoinntektene under disse certepartiene var opprinnelig gode, men de ble redusert etter hvert, bl.a. som følge av sterk økning i driftsutgiftene og utviklingen i valutakursene (særlig fallet i dollar). En del skip er også sluttet på langsiktige fraktavtaler i løpet av 1979 til forholdsvis gunstige rater.

For norske rederier som helhet har valuta-kursutviklingen vært ugunstig i de siste årene. Inntektene er for en stor del stipulert i dollar, og nedgangen i dollarkursen har ført til mindre fraktinntekter regnet i kroner. Dette blir til dels motvirket av nedgang i gjeldsbyrden i kroner for rederier som har gjelden stipulert i dollar. Rederier med gjeld i japanske yen og sveitserfranc har derimot fått økt gjeldsbyrde regnet i kroner.

Norske rederier har også investert i bore-rigger for oljevirksomhet. Markedet var her svakt i 1978, men har siden årsskiftet vært i oppgang. Høsten 1979 var det 29 norskregistrerte borerigger. Ingen borerigger lå i opplag.

Norske skip i opplag

Opplagstallene tok tidlig i 1975 til å øke markert og var svært høye helt fram til sommeren 1978 (se tabell 45). Høyest har opplagstallene vært for tankflåten. Da de var på det høyeste i juli 1978, lå 26 prosent av den totale tonnasje og hele 35 prosent av tanktonnasjen i opplag. Oppgangen i fraktmarkedene førte til at opplagstonnasjen siden har sunket jamt og kraftig. Siden begynnelsen av 1979 har det ikke ligget tørrlasttonnasje av betydning i opplag. I vintermånedene 1979 lå fortsatt 18—19 prosent av tanktonnasjen i opplag, men ved utgangen av november var det bare 5,7 prosent av tanktonnasjen i opplag.

Skipsfartspolitik

Økonomien for norsk rederivirksomhet som helhet ble markert dårligere utover i 1977 og 1978 som følge av den uvanlig langvarige og sterke svikten i fraktmarkedet. For de vanskeligst stilte rederier hadde de sterkt reduserte skipsverdier, høye kanselleringsersattinger for tidligere inngåtte kontrakter og sviktende fraktinntekter ført til sterkt redusert likviditet og egenkapital. Det høye nor-

ske kostnadsnivået har også ført til reduserte overskott på skipenes drift. I mange tilfeller har egenkapitalen gått tapt. Enkelte rederier ble avvirket. Andre rederier har kommet fram til avtaler med kreditorene om sanering og utsettelse av betaling av gjeld.

Oppgangen i fraktratene høsten 1978 og utover i 1979 har etter hvert forandret denne situasjonen. De økte fraktinntekter har økt inntjeningen og ført til bedre likviditet. Av stor betydning er det også at stigningen i fraktratene har ført til sterkt økende priser på brukte skip, og dette har styrket egenkapitalen i rederiene.

For å unngå at rederier i en vanskelig formues- og likviditetsstilling måtte selge moderne skip til utlandet, gikk myndigheter, rederier og finansinstitusjoner sammen om å opprette Norsk garantiinstitutt for skip og borefartøyer A/S i slutten av 1975. Instituttet har en garantiramme på 4 milliarder kroner og hadde pr. 30. september 1979 innvilget og gitt tilsagn om garantier på 1,0 milliard kroner for borefartøyer og 2,2 milliarder for skip. De garantier instituttet har gitt for skip, gjelder særlig rederier med store moderne tankskip, og dette var en viktig årsak til det forholdsvis begrensede salget av slike skip fram til 1978. Nye garantier er bare i liten utstrekning gitt i 1978 og 1979, og i det hele er det gitt lite garantier for kombinasjons- og bulkskip.

Virksomheten for instituttet i 1978 og 1979 har vesentlig bestått i forhandlinger om eksisterende garantier. Utover i 1979 har også den økonomiske situasjonen for rederiene bedret seg slik at det ikke lenger er det samme behov som før for å gi nye garantier. For å unngå ytterligere salg av skip til utlandet vedtok Stortinget i januar 1979 at 300 millioner kroner av rammebeløpet for Garantiinstituttet for skip og borefartøyer skulle nyttes til en rein statlig garantiordning for inntil 30 prosent av kjøpesummen for skip som kjøpes av solide norske rederier.

Rederinæringen har i de seinere år gått sterkt inn for utvidet adgang til registrering i utlandet for bl.a. å unngå det høye norske kostnadsnivået. Myndighetene har hittil gitt få slike tillatelser og lisens blir ikke gitt når motivet er kostnadsreduksjon.

I mange år har det vært arbeidet med å innskrenke adgangen til fri konkurranse i internasjonal sjøtransport ved flaggdiskriminering mv. Norske myndigheter har internasjonalt gått mot disse framstøtene. Utviklingslandene har nå en fortrinnsrett til 40 prosent av transportene med linjeskip av egen utenrikshandel, men bortsett fra dette er det fortsatt fri konkurranse i internasjonal sjøtransport.

Annen samferdsel

Bilparken

Ved utgangen av 1978 var det i Norge i alt 1 848 000 sivile motorkjøretøyer og tilhengere. Tallet på personbiler (stasjonsvogner medregnet) økte med 3,6 prosent i løpet av 1978 og var ved utgangen av året 1 147 000. Tallet på tilhengere har økt kraftig i de seinere år; i løpet av 1978 steg tallet med 13,9 prosent. Oppgangen gjaldt særlig campingtilhengere og varetilhengere for personbiler (se tabell 46).

I flere år fram til og med 1977 viste tallet på førstegangsregistrerte biler sterk økning, særlig stor var oppgangen i 1976 og 1977. I 1978 kom det et markert omslag, og tallet på førstegangsregistrerte biler sank fra 166 000 i 1977 til 94 000 i 1978. Nedgangen var spesielt sterk for nye personbiler, med en nedgang på 46,4 prosent. I 1979 har tallet på førstegangsregistrerte biler vært noe høyere enn i 1978, men ligger fortsatt betydelig under nivået i 1976 og 1977. I månedene januar—oktober ble det førstegangsregistrert 88 800 nye biler og 1 800 brukte biler, mot henholdsvis 79 500 og 2 300 i samme periode i 1978. Det er særlig i månedene fra mai og utover at det har vært økning fra 1978 til 1979. Nedgangen i bilsalget i 1978 og 1979 førte til sterkt reduserte utgifter til import av biler, og trolig også til noe redusert sysselsetting i bedrifter som driver engros- og detaljsalg av biler.

Den sterke reduksjonen i bilsalget i 1978 og 1979 har sammenheng med blant annet de kredittpolitiske tiltak som ble satt i verk i februar 1978 for å bremse veksten i det private konsum. Bankene skulle i meget begrenset utstrekning gi lån til konsumformål og vilkårene for avbetalingskjøp ble skjerpet. Importavgiftene for biler ble også økt i 1978.

Nedgangen i bilsalget i 1978 og 1979 må også ses i sammenheng med det uvanlig høye salget i 1976 og 1977. Bilsalget i 1978 og 1979 kan derfor delvis ses på som en tilpasning til en mer normal langtidsutvikling.

Veitransport

Persontransport med personbil har i en rekke år vist jamn og sterk økning. For 1978 er den beregnet til 32 200 mill. personkilometer, dvs. vel 75 prosent av det samlede persontransportarbeidet utført i Norge. I forhold til 1977 var det en økning på 5,6 prosent. En regner med at tallet på personbiler har økt også i 1979. Sammen med en oppgang i salget av bilbensin på 4,4 prosent fra januar—oktober 1978 til januar—oktober 1979, tyder dette på at persontransportene med personbil økte også i 1979. Det ser dermed ut til at bruken av personbil har økt på tross av stagnasjon i privat konsum

Tabell 46. *Sivile motorkjøretøyer og tilhengere ved utgangen av året¹*

	1974	1975	1976	1977	1978	Prosentvis endring i 1978
Personbiler	890 361	953 657	1 022 918	1 106 605	1 146 894	3,6
Busser	8 341	8 714	9 215	10 038	10 779	7,4
Godsbiler	144 995	138 463	138 709	143 150	145 825	1,9
Biler i alt	1 043 697	1 100 834	1 170 842	1 259 793	1 303 498	3,5
Traktorer o. a.	94 098	100 918	108 563	118 202	126 800	7,3
Motorsykler ²	22 378	21 292	21 801	23 423	24 789	5,8
Mopeder	113 282	113 620	113 321	114 407	115 066	0,6
Motorkjøretøyer i alt	1 273 455	1 336 664	1 414 527	1 515 825	1 570 153	3,6
Tilhengere	150 251	175 125	205 169	243 505	277 354	13,9
Kjøretøyer i alt	1 423 706	1 511 789	1 619 696	1 759 330	1 847 507	5,0

¹ Omfatter bare kjøretøyer med påmonterte skilt pr. 31. desember. ² Medregnet beltemotorsykler.

Tabell 47. *Førstegangsregistreringer av biler i Norge*

Bilenes art og opprinnelsesland	Hele året			Januar—oktober		
	1976	1977	1978	Antall		Prosent- vis endring
				1978	1979	
NYE BILER						
Personbiler ¹						
Sverige	13 259	16 502	9 951	8 270	8 032	— 2,9
Frankrike	14 565	17 389	9 315	7 955	8 609	8,2
Italia	4 414	5 392	3 508	2 987	3 611	20,9
Nederland	1 335	1 460	1 061	813	1 488	83,0
Sovjetunionen	2 792	2 818	1 674	1 376	2 377	72,7
Storbritannia	3 879	5 048	1 944	1 733	1 585	— 8,5
Vest-Tyskland	49 647	57 475	32 382	28 225	30 245	7,2
Sambandsstatene	471	664	605	507	639	26,0
Japan	35 806	36 833	15 866	14 483	18 271	26,2
Andre land	829	1 666	1 515	1 281	1 192	— 6,9
I alt	126 997	145 247	77 821	67 630	76 049	12,4
Varebiler	7 310	8 873	7 269	6 144	8 011	30,4
Lastebiler ²	5 560	7 043	5 399	4 692	3 804	— 18,9
Busser	988	1 292	1 219	1 026	963	— 6,1
Nye biler i alt	140 855	162 455	91 708	79 492	88 827	11,7
BRUKTE BILER						
Personbiler ¹	2 513	3 508	2 249	1 995	1 601	— 19,7
Varebiler, lastebiler ² og busser	207	340	316	273	182	— 33,3
Brukte biler i alt	2 720	3 848	2 565	2 268	1 783	— 21,4

Kilde: Opplysningsrådet for biltrafikken.

¹ Medregnet stasjonsbiler. ² Medregnet kombinerte biler, trekk- og tankbiler.

Tabell 48. Innenlandske transportytelser etter transportmåte

Transportmåte	1974	1975	1976	1977	1978
Passasjerkilometer. Mill.					
I alt (alle transportmåter)	32 722	35 541	37 459	39 764	41 663*
Sjøtransport	676	660	698	705	712*
Jernbanetransport mv.	2 211	2 271	2 338	2 377	2 449
Veitransport	28 983	31 700	33 419	35 568	37 297*
Lufttransport	852	910	1 004	1 114	1 205
Tonnkilometer. Mill.					
I alt (alle transportmåter)	17 278	17 133	17 921	18 237	18 280*
Sjøtransport	11 293	10 834	11 246	11 181	10 964*
Tømmerfløting	71	92	84	62	62*
Jernbanetransport	1 536	1 508	1 587	1 588	1 538
Veitransport	4 370	4 690	4 994	5 394	5 703*
Lufttransport	8	9	10	12	13

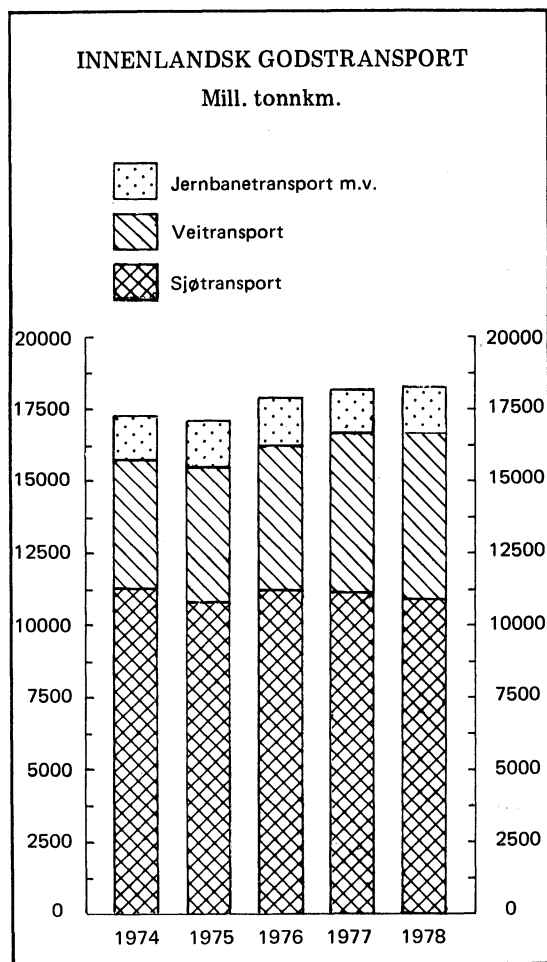

Fig. 23.

ellers, og på tross av myndighetenes henstilling til publikum om å redusere bensin- og oljeforbruket.

Rutebilene utførte i 1977 en persontransport på nær 4 000 mill. passasjerkilometer og en godstransport på 394 mill. tonnkilometer. En har ennå ikke statistikk over rutebilenes person- og godstransporter i 1978 og 1979.

Av den samlede innenlandske godstransport står lastebilene for om lag 75 prosent av transportert mengde og for 30 prosent av transportarbeidet (målt i tonnkilometer). For 1978 er godstransporten beregnet til 229 mill. tonn og vel 5 300 mill. tonnkilometer. Transportarbeidet (tonnkilometer) økte fra 1977 til 1978 med 6,2 prosent. En antar at tallet på lastebiler også økte utover i 1979. Oppgaver over salg av autodiesel viser en økning på 6,8 prosent fra januar—oktober 1978 til samme tidsrom i 1979. Virksomhet som fører til lastebiltransport (bygge- og anleggsvirksomhet mv.) har således fortsatt å øke i 1979.

Jernbanetransport

Persontrafikken med jernbane har vist en jamn, men forholdsvis moderat økning i de senere årene (se tabell 48). I 1979 var veksten noe større enn tidligere. Fra januar—august 1978 til januar—august 1979 økte tallet på passasjerkilometer med 9,1 prosent. Denne økningen henger sammen med at NSB i forbindelse med sitt 125-årsjubileum tilbød en jubileumbillett til kr 150,—, uavhengig av reiselengde. Godstrafikken med jernbane har holdt seg stort sett

stabil i de seinere år. I januar—august 1979 var det en økning på 5,8 prosent i netto tonnkilometer (eksklusive malm på Ofotbanen) i forhold til januar—august 1978.

Sjøtransport

Passasjertransporten i innenlandsk rutefart svarer for bare en liten del av de samlede transporter og har holdt seg omtrent uendret i de seinere år (se tabell 48). Godstransportene i innenlandsk sjøtransport teller derimot svært mye. Skip i innenlandsk rutefart utførte i 1978 et transportarbeid på 697 mill. tonnkilometer, som er 12,4 prosent mindre enn i 1977. En har ingen statistikk over utviklingen i trafikken i innenlandsk rutefart 1979. For godstransportene med skip i innenlandsk leie- og egentransport har en ingen statistikk etter 1975.

Lufttransport

Flytrafikken økte betydelig både fra 1976 til 1977 og fra 1977 til 1978 (se tabell 49). Dette gjaldt både innenlandstrafikken og trafikken til utlandet. For innenlandstrafikken fortsatte

økningen i 1979. Tallet på passasjerer reist innenlands fra norske flyplasser økte med 11,0 prosent fra januar—september 1978 til januar—september 1979. For trafikken til utlandet var det stagnasjon og ingen endring i tallet på passasjerer reist utenlands fra norske flyplasser fra januar—september 1978 til samme tidsrom i 1979. En kan her vise til avsnittet nedenfor om reiseliv.

Tilskott fra staten til rutedrift

Tilskott over statsregnskapet til drift av rutegående transportmidler er store og har også vist en sterk økning i de seinere år. Bakgrunnen for dette er blant annet ønsket om å fremme kollektivtransportene. Tilskottene steg med 9,7 prosent fra 1976 til 1977 og med 9,4 prosent fra 1977 til 1978 (se tabell 50). I 1979 regner en med at tilskottene økte med 12,5 prosent og kom opp i rundt 1 850 mill. kr. På grunn av bestemmelsene om pris- og inntektsstopp ble ikke takstene for rutegående transport økt i 1979, og dette førte til økte subsidier. De største tilskottene går til Norges Statsbaner (736 mill. kroner i 1979) og bilruter (477 mill. kroner i 1979).

Tabell 49. Sivil luftfart

	Hele året			Prosentvis endring fra 1977 til 1978	Januar—september		
	1976	1977	1978		1978	1979	Prosentvis endring
A. Innenlandsk ruteflyging							
1. Passasjerer i alt	2 678 095	2 966 861	3 184 898	7,3	2 365 719	2 612 023	10,4
2. Passasjerkilometer i alt (1 000)	1 102 521	1 224 205	1 324 268	8,2	999 157	1 089 179	9,0
B. Passasjerer reist fra norske flyplasser							
1. Innenlands	2 315 134	2 614 574	2 848 607	9,0	2 103 996	2 334 831	11,0
2. Til utlandet	1 020 602	1 157 035	1 250 213	8,1	988 500	988 298	0,0

Tabell 50. Tilskott fra staten til rutegående transportmidler. Mill. kr

	1976 regnskap	1977 regnskap	1978 regnskap	1979 budsjett	1980 budsjett ¹
I alt	1 365,5	1 498,4	1 638,8	1 843,2	1 783,3
Kystruter ¹ , lokalruter, bygderuter og innsjøruter	216,2	240,5	259,1	273,6	280,8
Bilferjeruter	217,6	251,0	280,7	321,0	362,6
Innenlandske flyruter	33,5	29,0	34,3	35,3	34,1
Bilruter	318,3	325,5	400,3	477,1	450,7
Norges Statsbaner ²	579,9	652,4	664,4	736,2	655,1

¹ Hurtigruten Bergen—Kirkenes. ² Ikke medregnet renter av kapital investert i jernbane.

Tabell 51. *Reiseliv*

	Hele året			Januar—oktober ¹		
	1976	1977	1978	1978	1979	Prosent- vis endring
<i>Personer innreist til Norge direkte fra ikke-nordiske land</i>						
Med fly.....	777 062	918 382	1 031 560	905 431	908 589	0,3
Med skip	211 592	221 594	207 072	187 328	190 372	1,6
I alt	988 654	1 139 976	1 238 632	1 092 759	1 098 961	0,6
Nordmenn	572 101	693 413	770 165	668 548	665 296	— 0,5
Utlendinger i alt	416 553	446 563	468 467	424 211	433 665	2,2
Av dette						
Briter	99 401	107 646	122 974	110 029	118 866	8,0
Vesttyskere	88 483	90 951	88 641	80 599	91 744	13,8
Nederlendere	36 086	37 494	36 831	33 614	33 237	— 1,1
Franskmenn	23 149	35 563	36 495	33 885	23 339	— 31,1
USA-borgere	86 921	88 793	89 893	82 408	78 848	— 4,3
Andre	82 513	86 116	93 633	83 676	87 631	4,7
Passasjerer ved selskapsreiser med charterfly fra Norge	237 633	306 895	363 295	342 053	310 338	— 9,3
<i>Valutaregnskap</i>						
Inntekter (Mill. kr)	2 223	2 586	3 018	2 500	2 432	— 2,7
Utgifter (Mill. kr)	3 522	4 639	5 661	4 333	4 459	2,9

¹ For passasjerer ved selskapsreiser med charterfly fra Norge januar—november. For valutaregnskap januar—september.

Reiseliv

Tallet på innreiste utlendinger som kom direkte til Norge med skip eller fly fra ikke-nordiske land steg med 7,2 prosent fra 1976 til 1977 og noe mindre, med 4,9 prosent fra 1977 til 1978 (se tabell 51). I 1979 var det for vintersesongen (januar—april) en nedgang på 11,4 prosent i tallet på innreiste utlendinger i forhold til samme periode året før. Denne utviklingen snudde på våren, og for perioden mai—oktober 1979 var det en oppgang i tallet på innreiste utlendinger på 7,0 prosent i forhold til mai—oktober 1978.

Tallet på innreiste nordmenn som kom direkte til Norge med skip eller fly fra ikke-nordiske land økte sterkt fra 1976 til 1977 (21 prosent) og økte også med 11 prosent fra 1977 til 1978. I 1979 stagnerte trafikken, og for perioden januar—oktober var det en nedgang på 0,5 prosent fra året før. Denne stagnasjonen skyldes omfanget av feriereiser til andre land. Etter en kraftig oppgang i de seinere år sank tallet på passasjerer ved selskapsreiser med charterfly fra Norge med 9,3 prosent fra januar—november 1978 til januar—november 1979. Nedgangen

skyldes antakelig en sterk prisøkning for reiser til utlandet samtidig som prisnivået i Norge har økt relativt lite.

Tallet på gjestedøgn ved godkjente hoteller var omtrent uforandret fra 1977 til 1978 (se tabell 52). I vintersesongen (januar—april) 1979 sank tallet på gjestedøgn med 3,3 prosent fra vintersesongen 1978. For godkjente leirplasser var det en svak økning på 1,6 prosent i tallet på overnattinger fra 1977 til 1978. Tallet på gjestedøgn ved pensjonater, gjestgiverier mv. sank fra 1977 til 1978 med vel 3 prosent.

En har ingen fullstendig statistikk over utviklingen i tallet på gjestedøgn for godkjente hoteller utover sommeren og høsten 1979. Oppgaver for enkelte hoteller og økning i tallet på innreiste utlendinger, tyder på at tallet på gjestedøgn har økt i sommersesongen (mai—september) 1979 i forhold til samme periode i 1978. En regner med at det har vært en liknende utvikling for godkjente leirplasser og pensjonater, gjestgiverier mv. i 1979.

Statistikken viser at den sterke økningen i nordmenns utgifter til reiseliv i de seinere år, stagnerte i 1979 og gikk til dels ned. Dette gjaldt særlig reiser til utlandet.

Tabell 52. Hotellbesøk

	1976	1977	1978	Vintersesong (januar—april)		
				1978	1979	Prosentvis endring
<i>Godkjente hoteller</i>						
Ankomne gjester 1 000	3 380	3 619	3 677	961	959	— 0,2
Gjestedøgn etter gjestenes nasjonalitet						
Norge »	4 010	4 324	4 405	1 522	1 521	— 0,0
Danmark »	268	248	260	135	120	— 11,2
Sverige »	478	452	399	200	169	— 15,9
Nederland »	187	170	164	26	26	0,2
Storbritannia »	253	224	252	63	56	— 11,1
Vest-Tyskland »	432	417	416	43	43	1,5
Sambandsstatene »	428	466	397	43	34	— 21,3
Andre land »	447	461	460	83	76	— 8,7
I alt »	6 503	6 762	6 753	2 115	2 045	— 3,3

Pris- og lønnsutvikling

Prisutviklingen

I 1979 var stigningen i konsumprisene klart svakere enn i de foregående år. Stigningen var den svakeste på 10 år. Fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979 steg konsumprisindeksen med 4,3 prosent, mot 7,8 prosent ett år tidligere og 9,1 prosent og 9,0 prosent henholdsvis to og tre år tidligere.

Engrosprisindeksen viste en motsatt utvikling — sterkere prisstigning i 1979 enn i de to foregående år. Stigningen var omtrent som i 1976. Fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979 steg engrosprisindeksen med 8,4 prosent, mot 5,4 prosent og 5,9 prosent i de samme periodene ett og to år tidligere.

Produsentprisindeksen, prisindeks for produksjonen i bergverksdrift, industri og kraftforsyning, steg med 7,6 prosent fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979. Stigningen var 4,4 prosent i samme periode året før.

Etter at importvarene viste svak prisstigning i 1. kvartal 1979, økte stigningen sterkere utover året. I løpet av de tre første kvartalene i 1979 steg indeksen for import-

varer (uten skip) med knapt 11 prosent, mot om lag 2 prosent i samme periode ett år tidligere og knapt 7 prosent to år tidligere. For de ulike importvarene var prisutviklingen, som vanlig, svært forskjellig (tabell 54).

Eksportvarene viste en markant prisstigning i 1979. Prisindeksen for eksportvarer (uten skip) steg således med 24 prosent i løpet av de tre første kvartalene i 1979, mens stigningen i tilsvarende periode ett år før var 2 prosent og to år før vel 5 prosent.

Konsumprisindeksen

I løpet av de ti første månedene av 1979 (fra desember 1978 til oktober 1979) steg konsumprisindeksen med 3,9 prosent, mot 7,8 prosent i samme tidsrom året før. Prisstigningen (målt ved 12-måneders endringstall) var svakt fallende gjennom 1. kvartal 1979, fra 5,7 prosent i januar til 4,9 prosent både i mars og april. I mai økte stigningstakten noe, men den falt igjen utover sommeren og høsten. Septemberindeksen var bare 3,4 prosent høyere enn ett år tidligere. I oktober økte takten igjen slik at stigningen i konsumprisindeksen fra oktober 1978 til oktober 1979 var 4,2 prosent. I gjennomsnitt for de ti første månedene i 1979 var indeksen 4,8 prosent høyere enn i tilsvarende periode i 1978.

Prisutviklingen for de forskjellige konsumgruppene framgår av tabell 55. For to av gruppene, reiser og transport og bolig, lys og brensel, var prisstigningen sterkt påvirket av økningen i oljeprisene i løpet av 1979. Reiser og transport var en av de grupper som viste sterkest prisstigning fra oktober 1978 til oktober 1979. Det skyldtes i stor grad at prisen på bensin gikk opp med 12 prosent og bilprisene med 10 pst. Bortsett fra prisene på innenlands flyreiser, som steg med 16 prosent, var det ingen takstendring for offentlige transportmidler i perioden. Når halvparten av stigningen i gruppen bolig, lys

Tabell 53. *Prisindeks for importvarer og eksportvarer (uten skip) etter handelsstatistikken. 1970 = 100*

Ar	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal	Gjennomsnitt
Importvarer					
1976	157	160	166	164	161
1977	169	172	175	180	174
1978	177	183	184	188	183
1979	189	196	208		
Eksportvarer					
1976	160	160	172	169	165
1977	174	175	178	178	176
1978	180	198	183	182	186
1979	196	202	225		

Tabell 54. Gjennomsnittlige importpriser etter handelsstatistikken. Kr pr. kg

	Hvete	Mais	Sukker (farin)	Kaffe, rå	Råbakk, usauset	Kopra	Ull, vasket, ikke kardet	Råbomull	Kangarn, ufarget	Fyringsolje nr. 1	Steinkull
1972	0,42	0,39	1,17	7,32	11,90	1,06	10,30	5,12	24,84	0,24	¹ 171,75
1973	0,69	0,47	1,60	8,39	10,50	1,16	16,49	4,12	35,52	0,35	¹ 166,14
1974	1,13	0,88	3,19	8,96	12,43	3,70	17,12	6,19	35,01	0,66	¹ 229,91
1975	0,83	0,76	4,23	8,44	15,52	2,11	13,15	6,22	32,83	0,57	¹ 312,38
1976	0,85	0,78	2,36	13,86	16,46	1,18	15,63	6,60	34,01	0,63	0,33
1977	0,59	0,61	1,80	25,06	17,18	2,19	19,25	8,77	38,68	0,67	0,34
1978	0,68	0,61	1,72	20,65	18,90	2,08	18,55	6,86	39,88	0,69	0,35
1978 1. kv.	0,63	0,56	1,65	24,54	17,92	1,84	18,61	6,85	38,78	0,68	0,36
2. »	0,68	0,64	1,67	22,46	19,15	2,00	17,91	6,75	40,75	0,68	0,34
3. »	0,72	..	1,72	19,42	19,28	2,29	18,67	7,02	40,08	0,70	0,36
4. »	0,72	0,61	1,85	17,03	19,09	2,31	18,84	6,86	40,11	0,70	0,35
1979 1. kv.	0,76	0,60	1,88	16,97	19,11	2,55	20,28	7,23	40,80	0,88	0,38
2. »	0,73	0,71	1,83	15,61	20,41	..	21,47	7,59	42,83	1,18	0,35
3. »	0,81	..	1,85	19,10	19,49	..	22,81	7,16	45,03	1,23	0,36
September	0,90	..	1,85	19,82	20,40	..	21,74	7,44	44,52	1,37	0,45
Prosentvis endring: Jan.—sept. 1978—1979 ...	13,4	3,2	10,1	— 21,6	4,1	..	16,9	7,9	8,4	58,8	2,9
Sept. 1978— sept. 1979	26,8	..	3,9	12,6	7,5	..	26,6	3,9	6,0	98,6	50,0

¹ Prisen pr. tonn.

og brensel skyldtes at prisene på parafin og fyringsolje steg med henholdsvis 25 og 29 prosent. De to gruppene klær og skotøy og møbler og husholdningsartikler viste om lag samme prisstigning (5 prosent) fra oktober 1978 til oktober 1979, mens indeksen for hver av gruppene matvarer og helsepleie steg med vel 3 prosent, fritidssysler og utdanning med 2 prosent og drikkevarer og tobakk med bare 0,5 prosent. Av gruppene var det andre varer og tjenester som viste sterkest prisstigning (7 prosent) fra oktober 1978 til oktober 1979. Gruppen omfatter personlig hygiene, andre varer (bl.a. reiseeffekter, ur og smykker) og utgifter på restauranter, hoteller, selskapsreiser o.l. Gull- og sølvvarer har vist en spesiell sterk prisstigning i løpet av 1979.

Tabell 56 viser at prisutviklingen fra oktober 1978 til oktober 1979 for de enkelte grupper av matvarer var svært forskjellig. Poteter og varer av poteter var den gruppe som hadde sterkest prisstigning i dette tidsrommet (17 prosent). Prisstigningen i gruppen grønnsaker, frukt og bær (10 prosent) skyldtes høyere priser både på norsk og importert frukt og grønnsaker. Prisen på sukker steg

med 12 prosent — dobbelt så sterkt som prisene på kaffe, te, kakao og kokesjokolade. Sukkerprisene var stabile i første halvår av 1979, mens kaffeprisene var svakt fallende. Det var fra juli og utover høsten at prisene steg. Indeksen for fisk og fiskevarer steg med knapt 5 prosent fra oktober 1978 til oktober 1979, mens indeksen for kjøtt, kjøttvarer og fleisk steg med 1 prosent. For gruppen mjølk, fløte, ost og egg var det så godt som ingen prisendring fra oktober 1978 til oktober 1979.

Tabell 57 viser de enkelte konsumgruppers prosentvise andel av stigningen i totalindeksen fra oktober 1978 til oktober 1979. Det framgår at stigningen i gruppen reiser og transport stod for vel en fjerdedel av den totale prisstigning, matvarer for om lag en femtedel, klær og skotøy for 13 prosent og at de tre gruppene bolig, lys og brensel, møbler og husholdningsartikler og andre varer og tjenester hver sto for om lag 11 prosent av stigningen.

For å kaste noe mer lys over årsakene til stigningen i konsumprisene er representantvarene i konsumprisindeksen også gruppert etter leveringssektor. I Økonomisk utsyn over

Tabell 55. Konsumprisindeks. 1974 = 100

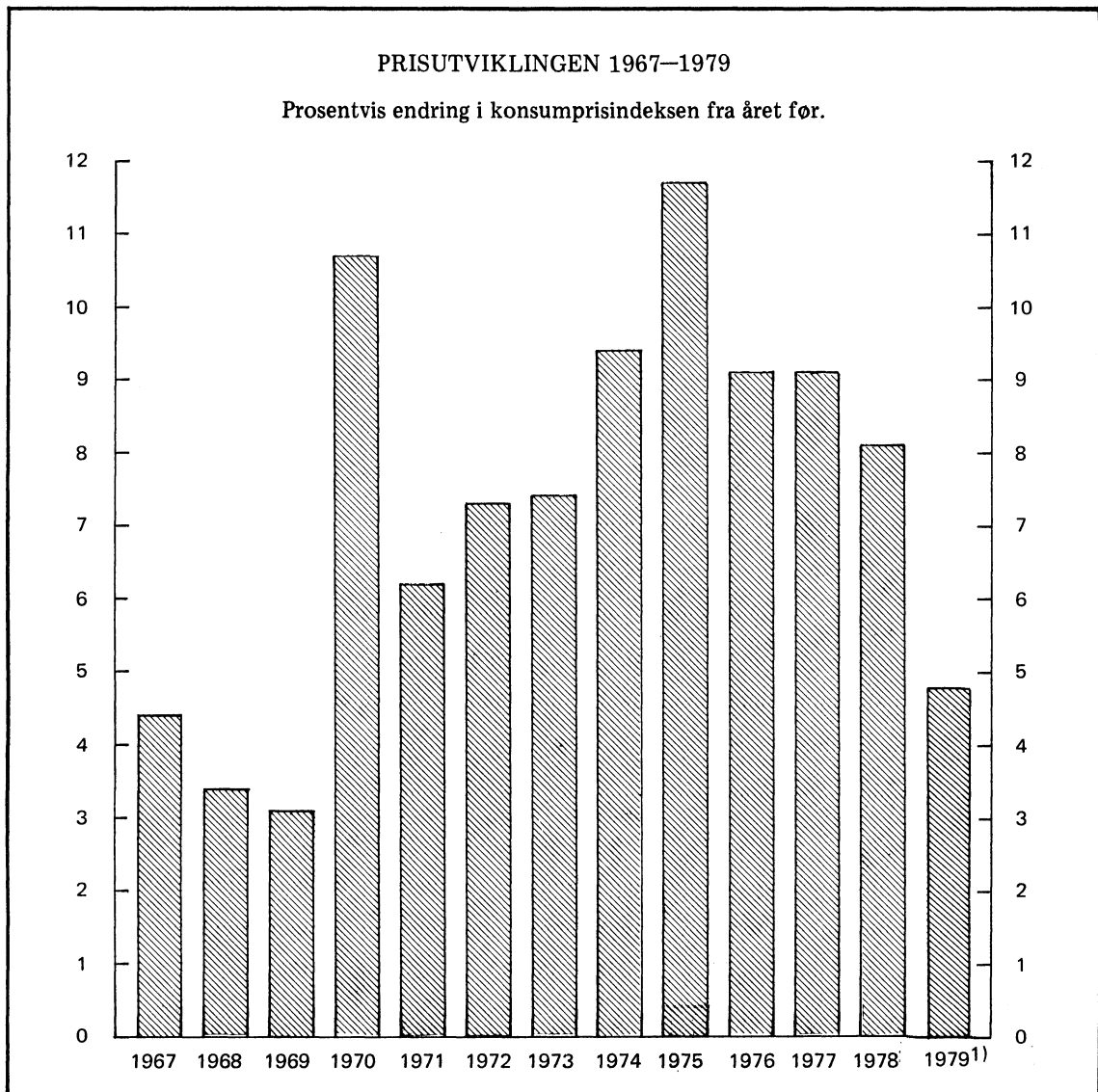
	Total	Mat- varer	Drik- ke- varer og tobakk	Klær og skotøy	Bolig, lys og bren- sel	Møbler og hus- hold- nings- artik- ler	Helse- pleie	Reiser og trans- port	Fri- tids- sysler og utdan- ning	Andre varer og tje- nester
1972	85,1	86	87	83	84	83	88	84	88	85
1973	91,4	92	95	91	89	89	94	91	94	91
1974	100,0	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1975	111,7	115	114	107	110	113	115	109	109	116
1976	121,9	127	126	115	119	123	128	120	118	127
1977	133,0	137	135	127	129	133	138	133	127	139
1978	143,8	145	150	139	143	141	148	147	136	151
1978 1. kvartal ¹	140,1	142	149	134	137	138	144	144	133	146
2. »	142,4	143	150	138	139	141	146	146	135	149
3. »	145,5	147	150	139	147	142	150	148	137	153
4. »	147,2	148	151	143	149	143	151	150	139	154
1979 1. kvartal	147,7	148	151	141	150	144	152	152	140	154
2. »	149,6	150	151	146	151	146	152	154	139	157
3. »	151,7	153	151	147	153	147	154	156	141	161
Oktober	153,2	153	152	150	154	149	156	158	142	164
Prosentvis endring ² :										
3. kv. 1978—3. kv. 1979 .	4,3	4,4	0,7	5,4	3,9	3,7	2,4	5,4	2,8	5,4
Okt. 1978—okt. 1979 ...	4,2	3,3	0,5	5,2	3,6	4,9	3,4	5,7	2,2	7,0

¹ Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal. ² Den prosentvise endring er beregnet på grunnlag av indekstall med 1 desimal.

Tabell 56. Konsumprisindeks. Gruppeindekser for matvarer. 1974 = 100

	Mjøl, gryn og baker- varer	Kjøtt, kjøtt- varer og flesk	Fisk og fiske- varer	Mjøl, fløte, ost og egg	Spise- fett og spise- oljer	Grønn- saker, frukt og bær	Po- teter og varer av poteter	Suk- ker	Kaffe, te, kakao og koke- sjoko- lade	Andre mat- varer
1972	84	95	75	102	88	81	95	43	85	80
1973	89	100	84	102	89	90	109	51	96	86
1974	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1975	112	116	102	120	107	116	130	141	97	121
1976	117	132	103	134	104	126	179	77	141	125
1977	123	144	114	131	118	137	154	49	230	135
1978	131	158	123	139	122	147	136	48	215	144
1978 1. kvartal ¹	129	152	122	131	121	143	132	45	234	141
2. »	131	153	123	133	120	148	140	46	220	144
3. »	131	160	123	144	124	151	136	48	209	146
4. »	132	167	124	149	124	145	138	53	197	146
1979 1. kvartal	132	168	125	148	124	145	143	53	184	147
2. »	132	167	126	150	125	151	170	53	182	147
3. »	132	166	128	148	126	163	200	56	196	147
Oktober	132	166	130	148	127	162	158	59	209	148
Prosentvis endring ² :										
3. kv. 1978—3. kv. 1979 .	0,8	3,9	3,7	2,4	1,4	8,1	46,8	15,4	6,2	0,6
Okt. 1978—okt. 1979 ..	0,4	0,7	4,7	— 0,2	2,4	10,1	17,2	12,0	5,9	1,1

¹ Alle kvartalsindekser er beregnet på grunnlag av månedsindekser med 1 desimal. ² Den prosentvise endring er beregnet på grunnlag av indekstall med 1 desimal.

1) Prosentvis endring fra jan.- nov. 1978 til jan.- nov. 1979.

Fig. 24.

året 1971, side 153, er det redegjort for grupperingen av varene. Tabell 58 viser utviklingen i disse prisindeksene i årene 1975–1978, for hvert kvartal i 1978 og de tre første kvartalene i 1979. Tabellen viser også vektene for de forskjellige leveringssektorer i januar 1978 og januar 1979. Revisjonen av vektene ble foretatt i januar 1979.

Til tross for endringen i vektor er hovedinntrykket av en slik gruppering etter leveringssektor at prisstigningsimpulsene fra utlandet var betydelig sterkere i 1979 enn i 1978, men ikke så sterke som i 1976 og 1977. Ingen annen gruppe viste så sterk stigning i 1979 som importvarene. I perioden oktober

1978–oktober 1979 steg norskproduserte konsumvarer, unntatt fiskevarer, med snaut halvparten av stigningen for disse gruppene i samme periode ett år tidligere. Husleie og andre tjenester — de to grupper som steg sterkest fra oktober 1977 til oktober 1978 — viste bemerkelsesverdig svak stigning fra oktober 1978 til oktober 1979.

På grunnlag av konsumprisindeksens materiale beregner Byrået også en prisindeks for detaljhandel — konsumprisindeksen gruppert etter næring. Om lag 70 prosent av konsumprisindeksens vektgrunnlag er med i disse beregningene. Resten — hovedsakelig tjenester — faller naturlig utenfor beregningene. Fra

Tabell 57. *Konsumprisindeksen. De enkelte konsumgruppers bidrag til endringen i totalindeksen oktober 1978—oktober 1979*

Konsumgruppe	Prosentvis andel
<i>Matvarer</i>	19,2
Mjøl, gryn og bakervarer	0,2
Kjøtt, kjøttvarer og flesk	1,2
Fisk og fiskevarer	1,8
Mjøl, fløte, ost og egg	—0,1
Spisefett og spiseoljer	0,4
Grønnsaker, frukt og bær	9,2
Poteter og varer av poteter	3,3
Sukker	0,4
Kaffe, te, kakao og kokesjokolade	2,4
Andre matvarer	0,4
<i>Drikkevarer og tobakk</i>	0,6
Drikkevarer	0,3
Tobakk	0,3
<i>Klær og skotøy</i>	12,6
Beklekningsartikler	7,9
Tøyer og garn mv.	1,3
Skotøy og skoreparasjoner	3,4
<i>Bolig, lys og brensel</i>	11,1
Bolig og vedlikeholdsutgifter	4,2
Lys og brensel	6,9
<i>Møbler og husholdningsartikler</i>	10,9
Møbler og golvtepper mv.	2,9
Tekstiler og utstyrsvare mv.	2,3
Komfyrer, kjøleskap og annet elektrisk utstyr	2,3
Kjøkkenredskap, glass, dekketøy mv.	1,9
Diverse husholdningsartikler og tjenester	1,3
Leid hjelp til hjemmet	0,2
<i>Helsepleie</i>	2,0
Helsepleie	2,0
<i>Reiser og transport</i>	27,6
Kjøp av egne transportmidler	15,0
Drift og vedlikehold av egne transportmidler	11,3
Bruk av offentlige transportmidler	1,3
Porto, telefon og telegrammer	—
<i>Fritidssysler og utdanning</i>	4,9
Utstyr og tilbehør, inkl. reparasjon	3,7
Offentlige forestillinger og andre tjenester	1,0
Bøker, aviser og tidsskrifter	0,2
Skolegang	—
<i>Andre varer og tjenester</i>	11,1
Personlig hygiene	1,7
Andre varer, ikke nevnt foran ...	4,7
Utgifter på restauranter, hoteller, selskapsreiser mv.	4,7
Total	100,0

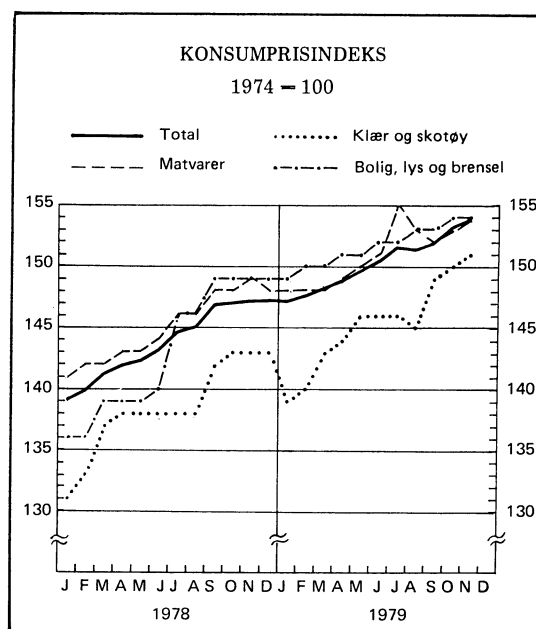

Fig. 25.

desember 1978 til oktober 1979 steg prisindeksen for detaljhandel med 4,7 prosent, mot 6,7 prosent i samme periode ett år tidligere. (Se ellers tabell 59.) Prisstigningen i 1979 (målt ved 12-måneders endringstall) var jamnere for denne indeksen enn for den offisielle konsumprisindeksen. I de fleste månedene lå stigningsprosenten på omkring 5 prosent.

Produsentprisindeks

I løpet av de ti første månedene av 1979 (fra 15. desember 1978 til 15. oktober 1979) steg produsentprisindeksen med 8,4 prosent, mot 5,2 prosent i samme periode ett år tidligere. Sammenliknet med de tilsvarende månedene i 1978 var prisstigningen stort sett økende gjennom hele perioden, fra 5,1 prosent fra januar 1978—januar 1979 til 8,9 prosent fra oktober 1978—oktober 1979. I gjennomsnitt for de ti første månedene i 1979 var produsentprisindeksen 6,7 prosent høyere enn i tilsvarende periode i 1978. (Se tabell 60.)

Prisendringen fra januar—oktober 1978 til januar—oktober 1979 var svært forskjellig for de ulike næringsgruppene. Produsentprisindeksen for bergverksdrift steg med 13,2 prosent, for industri med 6,4 prosent og for kraftforsyning med 8,2 prosent. Av prisendringen for de enkelte næringsområder går det fram at det er eksportvarene som har hatt sterkest prisstigning.

Tabell 58. Konsumprisindeks. 1974 = 100. Varer og tjenester etter leveringssektor

	Jordbruksvarer			Fiskevarer	Andre norskproduserte konsumvarer			
	I alt	Mindre bearbeidde	Mer bearbeidde		I alt	Lite påvirket av verdensmarkedets priser	Påvirket av verdensmarkedet p.g.a. stort importinnhold eller råstoffpris bestemt på verdensmarkedet	Påvirket av verdensmarkedet p.g.a. konkurranse fra utlandet
Vekt (promille) jan. 1978	140,1	90,1	50,0	19,3	348,8	151,4	35,3	162,1
Vekt (promille) jan. 1979	140,1	90,1	50,0	19,3	396,9	152,4	38,7	205,8
1975	118,2	118,6	117,3	101,5	111,4	115,4	111,4	108,3
1976	135,1	137,2	131,4	103,0	120,4	126,0	114,7	117,3
1977	139,6	140,0	139,0	114,6	131,2	138,8	125,6	126,7
1978	149,3	149,1	149,6	123,6	142,6	152,4	134,1	136,9
1978 1. kvartal	144,3	144,3	144,3	122,4	139,2	148,1	130,0	134,3
2. »	146,0	146,5	145,1	123,0	141,4	149,6	133,5	136,7
3. »	151,9	151,7	152,2	124,0	144,2	155,4	135,6	137,4
4. »	155,0	153,9	156,9	124,8	145,8	156,9	137,2	139,2
1979 1. kvartal	157,1	156,7	157,9	125,3	146,0	157,7	135,7	137,3
2. »	159,4	160,4	157,4	126,8	147,7	158,6	136,6	140,0
3. »	161,0	163,0	157,5	128,4	149,3	159,7	137,0	142,2
Oktober	158,7	159,4	157,4	130,6	151,4	161,6	139,2	144,7
Prosentvis endring:								
3. kv. 1978—3. kv. 1979	6,0	7,4	3,4	3,5	3,5	2,8	1,0	3,4
Okt. 1977—okt. 1978...	7,6	6,8	9,4	5,1	9,0	11,6	6,9	7,3
Okt. 1978—okt. 1979...	3,0	3,9	1,3	4,6	4,0	3,0	1,7	4,2
	Importerte konsumvarer			Husleie	Andre tjenester			Total
	I alt	Uten norsk konkurranse	Med norsk konkurranse		I alt	Med arbeidslønn som dominerende prisfaktor	Også med andre viktige pris-komponenter	
Vekt (promille) jan. 1978	247,8	148,1	99,7	66,4	177,6	56,7	120,9	1 000,0
Vekt (promille) jan. 1979	199,7	147,1	52,6	66,4	177,6	56,7	120,9	1 000,0
1975	110,7	111,3	108,8	106,2	111,5	115,5	109,7	111,7
1976	119,3	121,3	113,7	112,4	123,5	131,2	119,9	121,9
1977	132,4	136,8	119,9	119,0	139,4	147,1	135,9	133,0
1978	141,6	146,0	129,4	127,8	152,8	160,4	149,2	143,8
1978 1. kvartal	138,4	142,7	126,1	122,8	149,4	155,8	146,5	140,1
2. »	140,5	144,6	129,0	126,1	152,0	158,4	148,9	142,4
3. »	143,1	147,6	130,5	129,5	154,5	162,9	150,5	145,5
4. »	144,5	149,0	132,0	132,8	155,2	164,8	150,7	147,2
1979 1. kvartal	144,5	149,3	137,6	133,0	155,6	166,3	150,6	147,7
2. »	147,9	152,0	141,8	133,6	156,5	166,8	151,7	149,6
3. »	152,0	158,3	143,3	134,1	157,5	166,9	153,1	151,7
Oktober	155,5	161,7	147,0	134,3	158,3	166,9	154,2	153,2
Prosentvis endring:								
3. kv. 1978—3. kv. 1979	6,2	7,2	9,8	3,6	1,9	2,4	1,7	4,3
Okt. 1977—okt. 1978...	5,3	4,6	7,6	9,7	9,1	8,7	9,2	8,0
Okt. 1978—okt. 1979...	7,5	8,5	11,1	1,1	2,1	1,6	2,3	4,2

Tabell 59. *Prisindeks for detaljhandel. 1974 = 100. Konsumprisindeksen gruppert etter næring*

	I alt	Detalj. med nærings- og nytelsesmidler	Detalj. med beklednings- og tekstilvarer	Detalj. med møbler og innbo	Detalj. med jern- og fargevarer, glass, steintøy, sportsartikler	Detalj. med ur, optiske artikler, musikk-instrumenter, gull- og sølvvarer	Detalj. med motor-kjøretøyer og bensin	Detalj. ellers
1974.....	100	100	100	100	100	100	100	100
1975.....	112	115	108	109	114	114	107	114
1976.....	122	127	115	116	126	125	117	125
1977.....	132	138	127	122	138	130	125	136
1978.....	142	146	138	126	148	138	139	147
1978 1. kvartal.....	139	144	133	125	144	135	134	144
2. »	141	145	138	126	147	135	137	146
3. »	143	148	139	127	148	140	140	147
4. »	145	149	142	127	150	144	143	150
1979 1. kvartal.....	145	149	140	128	151	145	146	152
2. »	148	151	145	128	154	146	151	152
3. »	150	153	146	130	157	152	154	155
Oktober	152	153	149	132	161	161	158	158
Prosentvis endring:								
3. kv. 1978–3. kv. 1979	5,0	3,5	5,4	2,2	5,7	8,7	9,7	5,3
Okt. 1978–okt. 1979 ..	5,0	2,8	5,2	3,5	8,0	13,9	10,4	4,7

Engrosprisindeks

Engrosprisindeksen steg med 9,0 prosent i løpet av de ti første månedene av 1979 (fra 15. desember 1978 til 15. oktober 1979), mot 5,9 prosent i samme periode året før. Takten i prisstigningen i 1979 fra tilsvarende måneder i 1978 var stigende gjennom mesteparten av året. Stigningen fra januar 1978 til januar 1979 var 6,3 prosent og fra oktober 1978 til oktober 1979 9,8 prosent.

Prisutviklingen for de enkelte varegruppene i engrosprisindeksen framgår av tabell 61. Tabellen viser også prisendringene for varene gruppert etter anvendelsene konsum, investering og vareinnsats i bygg og anlegg.

Prispolitikk og prisregulering

Den linje i den økonomiske politikken som myndighetene fulgte i 1978 med sikte på å dempe den innenlandske kostnadsstigningen, ble ført videre i 1979. Av de prisdempende tiltak som ble satt i verk i 1978, var prisreguleringsbestemmelser fra og med 10. februar som ble gitt i forbindelse med devalueringen av den norske krone. Fra 23. juni 1978 ble disse forskrifter avløst av bestemmelser om skjerpet prisregulering. Ved kongelig resolusjon av 15. september 1978 ble det fastsatt

forskrifter om prisstopp samtidig som det ble vedtatt provisorisk anordning om inntektsstopp. 17. november 1978 ble den provisoriske anordning om lønnsstopp avløst av lov om inntektsstopp, gjeldende ut året 1979. Ved utgangen av 1979 hadde det således vært prisstopp i nærmere to år. Prisstoppforskriftene er nærmere beskrevet i Økonomisk utsyn over året 1978.

Regjeringens prispolitiske mål var å redusere prisstigningen fra 1978 til 1979 til om lag halvparten av hva den har vært de siste årene. For å nå dette målet var det bl.a. nødvendig med en streng håndheving av prisstoppbestemmelsene. I retningslinjene for prismyndighetenes virksomhet i 1979, gitt i kongelig resolusjon av 30. mars 1979, inngikk derfor gjennomføringen og kontrollen av pris- og inntektsstoppen som en meget vesentlig del. Endringene i retningslinjene fra foregående år var særlig knyttet til forskriftene om pris- og inntektsstopp.

De dispensasjoner fra forskriftene om prisstopp som ble gitt i 1978 og de første måneder av 1979, var forholdsvis få og med begrenset rekkevidde. Prismyndighetenes holdning til dispensasjonssøknadene var at bedriftene selv, så langt som mulig, måtte løse sine kostnadsproblemer gjennom økt effektivitet og kostnadsreduksjon og ikke ved

Tabell 60. *Produsentprisindeks. 1977 = 100*

	1978				1979			Prosentvis endring	
	1. kvar-tal	2. kvar-tal	3. kvar-tal	4. kvar-tal	1. kvar-tal	2. kvar-tal	3. kvar-tal	Okt. 1978– okt. 1979	Jan.-okt. 1978– jan.-okt. 1979
<i>Bergverksdrift, industri og kraftforsyning ...</i>	102	103	105	106	108	110	113	8,9	6,7
<i>Bergverksdrift</i>	100	100	100	99	102	110	122	29,1	13,2
<i>Bryting og utvinning av malm</i>	94	91	91	90	97	104	104	18,8	11,5
<i>Industri</i>	102	103	104	106	107	109	112	8,7	6,4
<i>Produksjon av næringsmidler, drikkevarer og tobakk</i>	105	106	108	110	110	110	110	1,5	3,6
<i>Prod. av tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer</i>	105	105	106	107	108	108	110	4,2	3,6
<i>Prod. av trevarer</i>	102	102	103	103	104	105	106	5,7	3,1
<i>Treforedling, grafisk prod. og forlagsvirksomhet</i>	97	98	99	101	102	102	104	4,4	4,6
<i>Prod. av kjem. prod., mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter</i>	102	103	104	104	106	112	119	20,1	10,4
<i>Prod. av mineralske produkter</i>	104	105	105	107	107	107	108	3,1	2,8
<i>Prod. av metaller</i>	99	98	101	104	108	114	123	23,9	16,7
<i>Prod. av verkstedprodukter</i>	103	104	105	106	107	108	109	4,8	3,9
<i>Kraftforsyning</i>	107	107	116	117	119	119	121	3,9	8,2

prisforhøyelser. For enkelte varer og tjenester som var særlig hardt rammet av stigningen i oljeprisene, ble det imidlertid utover sommeren og høsten gitt en del unntak fra prisstoppbestemmelsene, bl.a. på sement, innenlands flyreiser og på drosjetakster.

I kongelig resolusjon av 30. mars 1979 ble det fastsatt forskrifter om gjennomføring av prisstoppbestemmelsene for avdragsbetalinger og kalkulasjon, og for priser regulert ved indekssklausuler. Samme dag ble det i kongelig resolusjon bestemt at det var forbudt å forhøye priser i prisstopperioden (som begynte 10. februar 1978) med tilbakevirkende kraft etter at prisstoppen er opphevet. Bestemmelsene gjaldt også ved sluttoppgjør etter periodens utløp.

Forbruker- og administrasjonsdepartementet vedtok 30. mars 1979 at det for materialer til verkstedsindustrien (mekaniske verksteder), til bygg- og anlegg og for ferdighus og andre typehus av tre, under bestemte forhold, kunne regnes tillegg for prisstigningen etter endringene i materialindeksene i Statistisk Sentralbyrås byggekostnadsindeks.

Med virkning fra 30. mars 1979 ble det gitt unntaksbestemmelser fra prisstoppforskriftene for salg av varer og ytelser som ble fremstilt eller utført spesielt til bruk i Nordsjøområdet. Videre ble levering av petroleum fra Nordsjøområdet unntatt fra prisstoppforskriftene.

Av de varer og tjenester som fortsatt er regulert ved maksimalpriser (mjølk, fløte,

Tabell 61. Engrosprisindeks. 1977 = 100

	Total- indeks	Matvarer	Drikke- varer og tobakk	Råvarer, ikke spiselige unntatt brensel- stoffer	Brensel- stoffer, brensel- olje og elektrisk kraft	Dyre- og plante- fett, voks	Kjemi- kalier	Bear- beidde varer, hoveds. gruppert etter materiale	Maskiner og trans- port- midler	For- skjellige ferdig- varer	Engrosprisindeks etter anvendelse		
											Konsum	Inves- tering	Vare- innsats i bygg og anlegg
1972	62	65	68	60	48	55	59	62	67	67	66	66	63
1973	67	69	74	64	52	70	63	69	71	72	71	69	68
1974	80	78	78	79	73	108	79	84	78	82	78	75	82
1975	87	87	87	91	81	87	89	88	87	88	87	85	87
1976	94	94	95	97	91	86	94	94	95	93	93	95	93
1977	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
1978	105	106	110	95	106	108	104	105	107	107	107	107	105
1978 1. kvartal	102	102	109	94	103	103	102	102	104	104	104	104	103
2. »	104	103	110	95	104	108	104	104	107	106	105	106	104
3. »	106	107	110	96	109	109	105	105	108	108	108	108	105
4. »	107	110	111	96	109	111	106	107	110	109	110	109	106
1979 1. kvartal	109	109	112	99	115	113	109	108	112	111	111	111	107
2. »	112	110	112	102	125	116	115	110	113	113	113	112	109
3. »	115	111	112	105	135	116	119	112	115	115	115	113	110
Oktober	118	113	113	106	142	118	120	114	116	117	116	115	112
Prosentvis endring:													
3. kv. 1978-3. kv. 1979	8,4	3,6	1,4	10,1	23,2	6,5	13,1	6,1	5,6	7,1	6,1	5,0	5,1
Okt. 1978-okt. 1979	9,8	3,4	1,4	9,8	31,2	6,3	13,9	7,0	5,9	7,8	6,5	5,4	6,2

sement, kunstgjødsel, drosje- og lastebilkjøring og de vanligste brødsorter) ble, som før nevnt, prisen satt opp på sement (fra 22. august) og på drosjetakster (fra 29. oktober).

Som følge av forskriftene om pris- og inntektsstopp har det hverken vært tariff- eller jordbruksoppgjør i 1979.

Til avsløsning av prisstopp ble det fra årsskiftet 1979/1980 fastsatt midlertidige forskrifter om prisberegning og meldeplikt. Hovedbestemmelsen er at alle næringsdrivende, unntatt handlende, ikke må forhøye de priser som gjaldt pr. 31. desember 1979. Det kan imidlertid gjøres tillegg for stigning i prisene på råvarer, halvfabrikata, materialer, hjelpestoffer, frakt og transportforsikring. Handlende (herunder importør, grossist og detaljist) må ikke regne høyere bruttoavanse i prosent enn den som ble regnet for samme eller tilsvarende vare pr. 31. desember 1979. Meldeplikt ble innført for produsenter som i 1978 hadde en samlet omsetning på 5 mill. kroner eller mer (tidligere 10 mill. kroner). Forhøyelse av prisene kan ikke skje før tidligst en måned etter at melding er sendt Statens pristilsyn. Meldeplikten gjelder bare prisforhøyelser som medfører at prisen blir mer enn 3 prosent høyere enn pr. 31. desember 1979. Importører som i 1978 hadde en samlet omsetning på 10. mill. kroner eller mer, må sende melding om sine nettopriser og videresalgspriser til Statens pristilsyn.

Lønnsutviklingen

Lønnsoverenskomstene for de langt fleste lønnstakergruppene ble revidert i 1978 og fikk 2 års varighet. Avtalene inneholdt bl. a. bestemmelser om adgang til forhandlinger om eventuell lønnsregulering etter første avtaleår. Disse bestemmelsene ble seinere satt ut av kraft ved innføringen av pris- og inntektsstopp fra 12. september 1978. Inntektsstoppen gav forbud mot lønnsøkning, men det ble gitt visse tillem্পninger til regelen. For sentrale avtaler med utløp før 1. desember 1978 ble det tillatt å forhandle på vanlig måte, men resultatet måtte tilpasses Rikslønnsnemndas kjennelse våren 1978 for vårfagene. Det ble gitt adgang til å forhandle om lokale avtaler fram til 1. desember forutsatt at disse avtalene hadde utløp før 12. september. Unntatt fra inntektsstoppen var ansiennitets- tillegg etter allerede opprettet tariffavtale og fortjenestøkning som skyldtes bl. a. økt innsats under akkordarbeid. Også opprykk i høyere stilling ble godtatt dersom vedkommende arbeidstaker fikk samme lønn som den som før hadde stillingen. Mot slutten av året 1978 ble det gitt enkelte dispensasjoner fra inntektsstoppen. I landtransport ble det gitt et tillegg på kr 2,— pr. time med virkning fra 1. oktober 1978. Tillegget ble gitt etter bestemmelse (erklæring) i tidligere avtale om opptrapping av lønnen inntil den når 96 prosent av en indu-

Tabell 62. Tariffbestemt lønnsøkning og lønnsglidning for voksne mannlige arbeidere i industrien¹

	Tariff- bestemt tillegg	Lønns- glidning	Lønns- økning i alt
1. kvartal 1962—1. kvartal 1963.....	Pst. 3,2	Pst. 2,7	Pst. 5,9
1. » 1963—1. » 1964.....	3,1	2,6	5,7
1. » 1964—1. » 1965.....	4,8	3,7	8,5
1. » 1965—1. » 1966.....	3,1	3,3	6,4
1. » 1966—1. » 1967.....	4,6	4,2	8,8
1. » 1967—1. » 1968.....	3,0	3,6	6,6
1. » 1968—1. » 1969.....	² 8,1	4,0	12,1
1. » 1969—1. » 1970.....	—	6,0	6,0
1. » 1970—1. » 1971.....	8,7	6,9	15,6
1. » 1971—1. » 1972.....	4,4	4,9	9,3
1. » 1972—1. » 1973.....	3,8	5,8	9,6
1. » 1973—1. » 1974.....	4,9	7,3	12,2
1. » 1974—1. » 1975.....	17,2	8,0	25,2
1. » 1975—1. » 1976.....	8,9	4,1	13,0
1. » 1976—1. » 1977.....	² 9,4	6,2	15,6
1. » 1977—1. » 1978.....	2,9	6,8	9,7
1. » 1978—1. » 1979.....	1,8	3,5	5,3

¹ Beregnet på grunnlag av Norsk Arbeidsgiverforenings statistikk over gjennomsnittlig timefortjeneste, ikke medregnet betaling for bevegelige helge- og høytidsdager. ² Medregnet kompensasjon for arbeidstidsforkortelsen.

Tabell 63. Lønnsutviklingen for enkelte grupper av lønnstakere

	Tids- enhet	Gjennomsnittsførtjeneste i kroner			Prosentvis endring fra året før		
		1977	1978	1979	1977	1978	1979
M e n n							
Jordbruk ¹ :							
Månedslønte ansatte	Måned	4 583	5 054	..	12,9	10,3	..
Timelønte ansatte	Time	24,67	26,55	..	12,1	7,6	..
Industri:							
Voksne arbeidere	»	33,77	36,44	² 37,77	10,9	7,9	³ 4,0
Tekniske funksjonærer ⁴	Måned	8 248	8 906	8 944	10,4	8,0	0,4
Kontorfunksjonærer ⁴	»	7 684	8 321	8 424	11,5	8,3	1,2
Arbeidere i privat bygge- og anleggsvirksomhet	Time	39,44	43,13	² 44,94	11,8	9,4	³ 5,7
Losse- og lastearbeidere	»	40,55	43,99	² 46,14	14,9	8,5	³ 6,5
Utenriksfart, voksne sjømenn ⁵ .	Måned	9 674	10 386	11 189	14,8	7,4	7,7
Innenriksfart, voksne sjømenn ⁶	»	⁷ 5 803	5 870	..	.	.	..
Privat landtransport, voksne arbeidere	Time	31,19	33,40	² 35,63	10,0	7,1	³ 7,5
Varehandel ⁸ :							
Kontorfunksjonærer	Måned	6 503	7 293	..	10,8	12,1	..
Butikkfunksjonærer	»	4 627	5 215	..	9,8	12,7	..
Lagerfunksjonærer	»	4 747	5 335	..	10,1	12,4	..
Bankvirksomhet, ansatte i alt ⁴	»	6 547	7 083	7 227	14,8	8,2	2,0
Forsikringsvirksomhet, ansatte i alt ⁴	»	8 437	9 090	9 134	9,6	7,7	0,5
Statens embets- og tjenestemenn ⁹	»	6 674	7 171	..	9,0	7,4	..
K v i n n e r							
Jordbruk ¹ :							
Timelønte ansatte	Time	23,49	24,74	..	11,6	5,3	..
Industri:							
Voksne arbeidere	»	26,96	29,24	² 30,15	11,6	8,5	³ 4,4
Kontorfunksjonærer ⁴	Måned	4 790	5 243	5 250	11,8	9,5	0,1
Varehandel ⁸ :							
Kontorfunksjonærer	»	4 315	4 865	..	11,7	12,7	..
Butikkfunksjonærer	»	3 509	3 978	..	8,9	13,4	..
Bankvirksomhet, ansatte i alt ⁴	»	4 807	5 231	5 401	14,6	8,8	3,2
Forsikringsvirksomhet, ansatte i alt ⁴	»	5 125	5 682	5 687	10,7	10,9	0,1
Statens embets- og tjenestemenn ⁹	»	5 275	5 723	..	9,3	8,5	..

¹ September. ² 2. kvartals oppgaver. ³ Stigningen fra 2. kv. 1978 til 2. kv. 1979. ⁴ Pr. 1. september.
⁵ Mars. ⁶ November. ⁷ Statistikken for 1977 er ikke jämförbar med seinere år på grunn av endring
i tariffavtalene som en følge av arbeidstidsforkortelsen fra 1. juli 1977. ⁸ Pr. 1. mars. ⁹ Pr. 1. oktober.

striarbeiders gjennomsnittslønn. Inntektsstoppen gjaldt ut året 1979.

Den lønnsøkning som finner sted utover de tariffbestemte endringer (lønnsglidningen) beregnes for industriarbeidere som differansen mellom den totale lønnsøkning og den tariffbestemte økning. Lønnsglidningen vil være påvirket av faktorer som innføring av og endring i personlige tillegg til minstelønnssetser, fastsetting av akkordsatser og premielønn, ansiennitetstillegg, endringer i omfanget av overtidarbeid o. a. Tabell 62 viser den samlede årlige lønnsøkning

fra 1962 for industriarbeidere, fordelt på tariffbestemte tillegg og lønnsglidning. Fra 1. kvartal 1978 til 1. kvartal 1979 var lønnsglidningen vesentlig lavere enn året før. Statistikken for 2. og 3. kvartal viser fortsatt nedgang i lønnsglidningen.

Lønnsutviklingen for en del viktigere lønnstakergrupper i årene 1977—1979 går fram av tabell 63. Tallene gjelder ulike tidspunkter i året, og en må være varsom med å sammenlikne lønnsnivået gruppene imellom.

Offentlige finanser og kredittmarked

Offentlige finanser

Ifølge foreløpige oppgaver var de totale offentlige inntekter i 1979 121,2 milliarder kroner. Dette var 10,1 prosent mer enn året før, og svarte til 52,0 prosent av bruttonasjonalproduktet. De påløpne direkte og indirekte skatter, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer, samt pliktige trygdeavgifter og pensjonspremier, utgjorde i 1979 i alt 113,7 milliarder kroner. Dette var en økning på 10,0 prosent fra 1978. Målt i prosent av bruttonasjonalproduktet var de samlede skattene (medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer) 48,8 prosent i 1979, det samme som i 1978.

Den offentlige forvaltnings totale rente-utgifter og subsidier (medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer) og stønader til private konsumenter er for 1979 anslått til 63,3 milliarder kroner. Dette var 13,9 prosent mer enn i 1978. Offentlige nettokjøp av varer og tjenester — medregnet økning av kapitalinnskott i statsforetak — beløp seg til anslagsvis 60,6 milliarder kroner i 1979, en økning på om lag 3,9 prosent fra foregående år. Det må her nevnes at i forhold til Økonomisk utsyn over året 1978, er føringsmåten for kurpengerefusjonene fra folketrygden til offentlige helseinstitusjoner lagt om for hele perioden. Tidligere er disse refusjonene ført som stønader til private konsumenter. Et tilsvarende beløp som inngikk i det private konsum, ble ført som gebyrer betalt av private konsumenter for mottatte helsetjenester. Etter omleggingen føres kurpengerefusjonene som overføringer fra trygdeforvaltningen til henholdsvis statens bevilgningsregnskap og kommuneforvaltningen. Omleggingen gir en økning i det offentlige konsum lik nedgangen i det private konsum. I tillegg går nettoskatter opp tilsvarende.

Den offentlige forvaltnings totale utgifter i 1979, medregnet økning i kapitalinnskott i statsforetak, er anslått til 125,8 milliarder kroner, en økning på 8,8 prosent fra året før. Utgiftene steg dermed svakere enn inntekten

og inntektsunderskottet for den offentlige forvaltning sett under ett gikk ned fra 5,6 milliarder kroner i 1978 til 4,6 milliarder kroner i 1979. Det var en betydelig nedgang i underskottet for statens bevilgningsregnskap, mens anslagene viser en økning i underskottet for kommuneforvaltningen og en nedgang i overskottet for trygdeforvaltningen.

Det har vært vanlig å bruke endringen i «overskott før lånetransaksjoner» som en grov indikator på endringer i den kontraktive eller ekspansive virkning av den offentlige forvaltnings inntekter og utgifter. En svakhet ved dette mål er at det ikke tar hensyn til at de ulike inntekts- og utgiftspostene har forskjellig virkning på aktivitetsnivået. Vanligvis endres ikke sammensetningen av det offentliges inntekter og utgifter mye fra år til år. I de seinere år har det imidlertid kommet til så mange nye, store poster både på inntekts- og utgiftssiden av statsbudsjettet at «overskott før lånetransaksjoner», og endringer i dette overskottet, blir upålitelige indikatorer for budsjettpolitikkenes virkninger. Anslagene for 1979 tyder likevel på at det totalt sett foregikk en svak omlegging av finanspolitikken i kontraktiv retning fra 1978 til 1979.

Den offentlige forvaltnings regnskaper

Statens bevilgningsregnskap

Statsbudsjettet for 1979 ble vedtatt høsten 1978 med et underskott før lånetransaksjoner på 6 558 mill. kroner. De samlede utgifter utgjorde 78 137 mill. kroner og inntektene 61 512 mill. kroner. En regnet således med et finansieringsbehov på 16 625 mill. kroner (lånemidler og bruk av kontantbeholdning). Sett i forhold til statsregnskapet for 1978 viste det vedtatte budsjett for 1979 en utgiftsøkning på 8,1 prosent.

I løpet av budsjettåret ble det vedtatt tilleggsbevilgninger som innebar en økning i utgiftene på 989 mill. kroner. Av dette var

Tabell 64. Den offentlige forvaltnings inntekter og utgifter, etter art. Beløp i mill. kr

	1. I alt			2. Stats- og trygdeforvaltningen						3. Kommune- forvaltningen medr. kommune- foretak			
				a. I alt			b. Av dette statens bevilgningsregnskap						
	1977	1978*	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978*	1979*	
Inntekter													
1. Formuesinntekt	4 909	6 674	7 478	3 470	5 094	5 958	2 316	3 790	4 548	1 439	1 580	1 520	
A. Renter og utbytte.....	4 921	6 526	7 404	4 388	5 936	6 854	3 234	4 632	5 444	533	590	550	
B. Inntektsført overskott av statlige foretak, eierinntekt i kommunale foretak	— 12	148	74	— 918	— 842	— 896	— 918	— 842	— 896	906	990	970	
2. Trygde- og pensjonspremier ¹	24 733	27 755	29 931	24 733	27 755	29 931	—	—	—	—	—	—	
3. Direkte skatter ¹	31 578	37 958	43 905	11 169	15 708	21 045	9 427	11 219	14 719	20 409	22 250	22 860	
4. Indirekte skatter, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer ¹ ..	36 327	37 615	39 834	35 998	37 246	39 434	34 042	36 662	38 498	329	369	400	
A. Indirekte skatter, fratrullet kompensert merverdiavgift på matvarer ¹ ..	35 139	36 344	38 472	34 810	35 975	38 072	32 913	35 507	37 159	329	369	400	
B. Kompensert merverdiavgift på matvarer ¹	1 188	1 271	1 362	1 188	1 271	1 362	1 129	1 155	1 339	—	—	—	
5. Overføringer fra private konsumenter	60	66	38	60	66	38	60	66	38	—	—	—	
6. Overføringer mellom stats- og kommuneforvaltningen	—	—	—	498	822	641	331	369	426	11 536	12 967	14 078	
7. Overføringer til bevilgningsregnskapet fra trygdeforvaltningen og annen statsforvaltning	—	—	—	—	—	—	407	331	343	—	—	—	
8. Inntekter i alt	97 607	110 068	121 186	75 928	86 691	97 047	46 583	52 437	58 572	33 713	37 166	38 858	
Utgifter													
9. Renteutgifter	5 467	6 940	8 918	3 580	4 640	6 118	3 548	4 601	6 076	1 887	2 300	2 800	
10. Subsidiar og stønader til private konsumenter	41 160	48 606	54 367	38 213	45 216	50 567	12 970	15 544	16 329	2 947	3 390	3 800	
A. Trygde- og pensjonsstønader	23 549	27 777	32 319	23 234	27 437	31 969	—	—	—	315	340	350	
B. Andre stønader til konsumenter	3 500	4 239	4 820	1 411	1 839	2 070	1 351	1 773	2 000	2 089	2 400	2 750	
C. Subsidiar, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer ²	14 111	16 590	17 228	13 568	15 940	16 528	11 619	13 771	14 329	543	650	700	
a. Subsidiar fratrullet kompensert merverdiavgift på matvarer ²	12 923	15 319	15 866	12 380	14 669	15 166	10 491	12 616	12 990	543	650	700	
b. Kompensert merverdiavgift på matvarer ²	1 188	1 271	1 362	1 188	1 271	1 362	1 129	1 155	1 339	—	—	—	
11. Overføringer mellom stats- og kommuneforvaltningen	—	—	—	11 536	12 967	14 078	5 396	6 337	6 554	498	822	641	
12. Overføringer fra bevilgningsregnskapet til trygdeforvaltningen og annen statsforvaltning	—	—	—	—	—	—	7 149	8 960	9 410	—	—	—	
13. Stønader til utlandet (netto)	1 448	1 758	1 903	1 448	1 758	1 903	1 448	1 758	1 903	—	—	—	
14. Konsum (netto)	38 625	43 326	46 063	15 881	17 469	18 560	15 223	16 725	17 823	22 744	25 857	27 503	
A. Bruk av varer og tjenester til forsvarsformål	5 741	6 292	6 645	5 736	6 286	6 639	5 736	6 286	6 639	5	6	6	
B. Bruk av varer og tjenester til sivile konsumformål	31 268	35 156	37 342	9 716	10 687	11 383	9 058	9 943	10 646	21 552	24 469	25 959	
C. Kapitalslit	1 616	1 878	2 076	429	496	538	429	496	538	1 187	1 382	1 538	
15. Nettoinvestering i sivil konsumkapital og i kommunale foretak	10 011	11 312	10 713	2 734	2 965	2 556	2 575	2 859	2 445	7 277	8 347	8 157	
16. Økning i kapitalinnskott i statsforetak (statens forretningsdrift)	3 314	3 683	3 827	3 314	3 683	3 827	3 314	3 683	3 827	—	—	—	
17. Annen nettofordringsøkning («Overskott før lånetransaksjoner»).....	—2418	—5557	—4605	— 778	—2007	— 562	—5040	—8030	—5795	—1640	—3550	—4043	
18. Utgifter i alt	97 607	110 068	121 186	75 928	86 691	97 047	46 583	52 437	58 572	33 713	37 166	38 858	
Spesifikasjoner													
19. Skatter og avgifter på olje- og gassutvinning	3 333	6 060	9 719	3 333	6 060	9 719	3 164	3 865	6 369	—	—	—	
20. Brutto skatter og avgifter i alt, medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer (post 2+3+4)	92 638	103 328	113 670	71 900	80 709	90 410	43 469	47 881	53 217	20 738	22 619	23 260	
21. Post 20 i prosent av bruttonasjonalproduktet (BNP)	48,4	48,8	48,8	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
22. Brutto skatter unnt. skatter på olje- og gassutvinning i prosent av BNP ..	46,6	45,9	44,6	..	..	..	..	..	..	..	..	..	
23. Netto skatter og avgifter i alt (post 2+3+4÷10)	51 478	54 722	59 303	33 687	35 493	39 843	30 499	32 337	36 888	17 791	19 229	19 460	
24. Post 23 i prosent av BNP	26,9	25,8	25,5	..	..	..	..	..	..	..	..	..	

¹ I kolonnene 1 og 2 a påløpne skatter, i kolonnene 2 b og 3 bokførte skatter, dvs. beregnet etter kontantprinsippet. Statskassens andel av fellesskatten (fra Skattefordelingsfondet) er tatt med under pkt. 7, kommuneforvaltningens under pkt. 6 i forspalten. ² I kolonnene 1 og 2 a påløpne beløp, i kolonnene 2 b og 3 utbetalte beløp.

910 mill. kroner utgifter til lån og avdrag mv. Inntektsanslagene ble satt ned med i alt 399 mill. kroner. Av vedtatte større tilleggsbevilgninger kan nevnes 364 mill. kroner til Forsvarsdepartementet, hvorav 170 mill. kroner til FN-styrken i Libanon, 108 mill. kroner til barnetrygd og 76 mill. kroner i tilskott til Det Norske Flyktningsråd. Av tilleggsbevilgninger til utlån, aksjekjøp mv. utgjorde aksjekjøp i A/S Årdal og Sunndal verk 370 mill. kroner og utvidelse av aksjekapitalen i A/S Kongsberg Våpenfabrikk 77 mill. kroner.

På inntektssiden er blant annet anslagene på ordinær skatt på formue og inntekt satt ned med 500 mill. kroner. Videre er anslagene for merverdiavgift og avgift på investeringer redusert med 400 mill. kroner. Av økninger på inntektssiden kan nevnes salg av aksjer i Alcan Aluminium Ltd. for 202 mill. kroner. Anslaget på ordinær skatt og særskatt på petroleumsutvinning er hevet med 450 mill. kroner. På samme måte som i tidligere år regner en imidlertid med visse innsparinger på utgiftssiden, som følge av ubesatte stillinger og overføring til neste år av en del av de vedtatte bevilgninger. Etter en totalvurdering ved årsskiftet ventes underskottet før lånetransaksjoner i 1979, slik det er definert i det trykte statsbudsjettet og statsregnskapet å ligge på en størrelsesorden rundt 6,6 milliarder kroner mot 8,7 milliarder kroner i 1978. Størrelsen på disse underskottene avviker fra de tilsvarende underskottene på post 17 i tabell 64 pga. ulik føringsmåte for en del poster.

I tabell 64 er hovedpostene i statens bevilgningsregnskap gruppert etter nasjonaløkonomisk art (se kolonne 2 b). Tallene for 1977 og 1978 er endelige regnskapstall, mens tallene for 1979 bygger på anslag. I denne tabellen er bevilgningsregnskapet satt opp noe annerledes enn i de oppstillinger som vanligvis brukes i de trykte statsregnskaper og statsbudsjetter. Av større avvik kan nevnes at kompensert merverdiavgift på matvarer er bruttoført i tabellen, dvs. at den er inntektsført som indirekte skatt og tilsvarende utgiftsført under subsidier. Lønn under sykdom er ført netto, dvs. at utbetalt lønn er redusert med refundert sykelønn fra folketrygden.

Forskottsbetalinger i forbindelse med det nye jagerflyet F-16 og oppfyllelse av garantiforpliktelser er regnet som henholdsvis utlån og gjeldsavdrag, mens det i statsbudsjett og regnskap er regnet som driftsutgift. Videre omfatter ikke tabellen utgifter og inntekter i forbindelse med lån, gjeldsavdrag mv. I tabell 64 er underskottet på statens forretningsdrift ført til fradrag under posten «Formuesinn-

tekt» på inntektssiden, mens det i de vanlige oppstillinger er tatt med blant utgiftene. Bruk av varer og tjenester til sivilt og militært offentlig konsum er regnet netto (utgifter minus gebyrinntekter), mens det i bevilgningsregnskapet regnes brutto. I Statistisk Sentralbyrås oppstillinger blir utgifter til nybygg og nyanlegg ved statens forretningsdrift — i likhet med aksjetegning i offentlige aksjeselskaper — regnet som fordringsøkning for den offentlige forvaltning. I tabell 64 er beløpet ført opp som egen post under «Økning i kapitalinnskott i statsforetak». På denne måten vil posten «Annen netto fordringsøkning», korrigert for forskottsbetalinger på F-16 og oppfyllelse av garantiforpliktelser, svare til det som i statens bevilgningsregnskap kalles «Overskott før lånetransaksjoner».

Etter denne oppstillingsmåten er utgiftene over statens bevilgningsregnskap for 1979 anslått til 60 540 mill. kroner (postene 9—15, kolonne 2 b i tabell 64). Dette var en økning på 6,6 prosent fra året før mot en tilsvarende økning på 17,5 prosent fra 1977 til 1978. Av utgiftene i 1979 ble 17 285 mill. kroner brukt til nettokjøp av varer og tjenester til konsumformål og 2 983 mill. kroner til bruttoinvesteringer i sivil konsumkapital. Totale renteutgifter og subsidier og stønader til private konsumenter var 22 405 mill. kroner, av dette var 1 339 mill. kroner kompensasjon for merverdiavgift på matvarer.

Inntektene på statens bevilgningsregnskap utgjorde ifølge anslagene 58 572 mill. kroner, det vil si en økning på 11,7 prosent fra året før, mot 12,6 prosent fra 1977 til 1978. De indirekte skattene steg med 5,0 prosent og innbrakte 38 498 mill. kroner i 1979, av dette utgjorde merverdiavgiften (brutto) og avgift på investeringer 24 839 mill. kroner.

De direkte skattene er anslått til 14 719 mill. kroner i 1979, en stigning på 3 500 mill. kroner fra året før.

Utgiftene på statens bevilgningsregnskap for 1979 oversteg inntektene med 1 968 mill. kroner (summen av postene 16 og 17 i tabell 64). I 1978 var det tilsvarende inntektsunderskottet 4 347 mill. kroner og i 1977 1 726 mill. kroner. I 1979 gikk 3 827 mill. kroner med til å dekke økningen i kapitalinnskottet i statens forretningsdrift, slik at underskottet før lånetransaksjoner på statens bevilgningsregnskap i 1979 skulle utgjøre 5 795 mill. kroner. Dette tall må imidlertid betraktes som usikkert. De foreløpige anslag for både inntektene og utgiftene for 1979 er svake, og relativt små feilvurderinger her vil kunne slå forholdsvis sterkt ut i underskott før lånetransaksjoner. I 1978 var underskottet

Tabell 65. Trygdeforvaltningens inntekter og utgifter¹. Mill. kr

	I alt			Folketrygden			Barnetrygden			Krigspen- sjonerings for militær- personer			Pensjons- trygden for fiskere			Pensjons- trygden for skogs- arbeidere			Pensjons- trygden for sjømenn			Folketrygd- fondet ²		
	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978	1979	1977	1978	1979	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*
Inntekter																								
1. Renter.....	986	1112	1190	52	92	94	-	-	-	-	-	-	3	4	4	1	2	2	47	53	60	883	961	1030
2. Trygde- og pensjonspremier.....	22775	25103	27880	22582	24904	27680	-	-	-	-	-	-	4	5	4	7	6	6	182	188	190	-	-	-
a. Medlemspremie.....	8164	8506	10428	8094	8432	10355	-	-	-	-	-	-	4	5	4	2	1	2	64	68	67	-	-	-
b. Arbeidsgiveravgift ³	14611	16597	17452	14488	16472	17325	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5	4	118	120	123	-	-	-
3. Overføringer (tilskott) fra bevil- ningsregnskapet.....	4709	6042	6921	2780	4192	4831	1666	1562	1778	128	138	141	-	-	-	-	-	-	135	150	171	-	-	-
4. Overføringer (tilskott) fra kom- muneforvaltningen.....	96	375	175	96	375	175	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Andre inntekter.....	116	75	95	81	45	65	-	-	-	-	-	-	35	30	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Inntekter i alt.....	28682	32707	36261	25591	29608	32845	1666	1562	1778	128	138	141	42	39	38	8	8	8	364	391	421	883	961	1030
Utgifter																								
7. Trygdestønader.....	21581	25735	30184	19500	23632	27886	1608	1585	1778	110	128	135	27	26	26	6	5	5	330	359	354	-	-	-
a. Pensjonsstønader.....	14430	16672	18059	13957	16154	17539	-	-	-	110	128	135	27	26	26	6	5	5	330	359	354	-	-	-
b. Andre stønader.....	7151	9063	12125	5543	7478	10347	1608	1585	1778	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8. Andre utgifter.....	1121	1098	1103	1087	1061	1066	19	21	22	2	2	3	1	1	1	-	-	-	9	10	8	3	3	3
9. Overført til kommuneforvaltningen	3888	4101	4661	3888	4101	4661	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10. Overskott ⁴	2092	1773	313	1116	814	-768	39	-44	-22	16	8	3	14	12	11	2	3	3	25	22	59	880	958	1027
11. Utgifter i alt.....	28682	32707	36261	25591	29608	32845	1666	1562	1778	128	138	141	42	39	38	8	8	8	364	391	421	883	961	1030

¹ Tallene er beregnet etter kontantprinsippet. ² Medregnet Folketrygdens arbeidsmarkedsfond. ³ Medregnet statens og kommunenes utgifter til trygdeforvaltningen som arbeidsgivere. ⁴ Omfatter for folketrygdens vedkommende også den delen som blir overført til Folketrygdfondet.

Tabell 66. Folketrygden. Avgifts- og tilskottssatser

Fra	Medl.avgift beregnet av			Arbeids- giver- avgift	Kommune- tilskott	Stats- tilskott	Maksimal pensjons- givende inntekt
	Pensjons- givende lønnss- inntekt ¹	Annen erhvervs- inntekt	Antatt inntekt (gjelder syke- trygden)				
1/1—72 ..	4,9	11,50	3,5	14,8	2,25	2,25	94 800
1/1—73 ..	5,4	13,90	3,8	16,7	2,25	2,25	102 000
1/1—74 ..	4,5	13,00	4,4	16,7	2,25	2,25	110 400
1/1—75 ..	4,3	12,80	4,4	² 14/16/17	2,25	2,25	129 600
1/1—76 ..	3,8	8,7	4,4	² 14/16/17	2,25	1,90	141 600
1/1—77 ..	3,8	8,7	4,4	² 12,8/14,8/15,8	—	2,60	157 200
1/5—77 ..	3,8	8,7	4,4	² 12,3/14,3/16,5	—	2,60	160 596
1/1—78 ..	3,8	8,7	4,4	² 12,3/14,3/16,5	0,4	3,75	174 600
1/7—78 ..	4,2	9,1	4,4	² 12,3/14,3/16,5	0,4	3,75	174 600
1/1—79 ..	5,0	9,9	4,4	² 12,3/14,3/16,5	—	4,00	182 400
1/1—80 ..	5,3	10,2	4,4	² 12,6/14,6/16,8	—	4,90	193 200

¹ Fra og med 1976 gjelder denne satsen også for ervervsinntekt innen jord- og skogbruk. ² Regionalt differensiert etter arbeidstakers bosted.

før lånetransaksjonene 8 030 mill. kroner og i 1977 5 040 mill. kroner. Til dekning av utlån, gjeldsavdrag, kjøp av aksjer mv. gikk det i 1979 med anslagsvis 10,4 milliarder kroner, som er forutsatt dekket ved bruk av kontantbeholdning og lånemidler.

Trygdeforvaltningens regnskaper

Trygdeforvaltningen består av syv undersektorer hvorav folketrygden er den viktigste. Tabell 65 gir en oversikt over inntekter og utgifter til hver av undersektorene.

Folketrygdens utgifter omfatter alle utgifter som har hjemmel i lov om folketrygd eller som har hjemmel i egne lover, men dekkes av folketrygden. Grunnlaget for å anslå folketrygdens utgifter i 1979 er foreløpige regnskapsoppgaver.

Trygdebudsjettet for 1979 ble vedtatt med et inntektsoverskott på 45 mill. kroner. De samlede utgifter utgjorde 32 732 mill. kroner og inntektene 32 777 mill. kroner. I løpet av budsjettåret ble det vedtatt endringer i utgiftene som svarte til en økning på om lag 992 mill. kroner. Dette skyldes vesentlig oppjusteringer av utgiftene til sykepengene og dagpenger til arbeidsløse.

Av tabell 65 går det fram at en ved årsskiftet 1979—80 har anslått folketrygdens samlede utgifter i 1979 til 33 613 mill. kroner og inntektene til 32 845 mill. kroner. Dette

innebærer at folketrygden ventes å få et regnskapsmessig underskott i 1979 på om lag 768 mill. kroner mot et overskott på 814 mill. kroner i 1978 og 1 116 mill. kroner i 1977.

Av utgiftene i 1979 gjaldt 10 881 mill. kroner alderspensjon, 4 596 mill. kroner uførestønader, 1 243 mill. kroner etterlattestønad og 4 630 mill. kroner sykepengene.

I tabell 66 er det gitt en oversikt over avgifts- og tilskottssatsene (i prosent) til folketrygden og maksimal pensjonsgivende inntekt (i kroner) siden 1. januar 1972.

Folketrygdens grunnbeløp ble fra 1. januar 1979 forhøyet fra 14 700 kroner til 15 200 kroner. Fra 1. januar 1980 blir minstepensjonen for enslig pensjonist 23 362 kroner og for ektepar hvor begge ektefellene har rett til sært tillegg, 38 102 kroner i året.

Satsene for barnetrygden ble hevet med 396 kroner pr. barn f.o.m. 1. oktober 1979. De årlige stønadsbeløp utgjør fra dette tidspunkt for:

første stønadsberettigede barn 1 200 kroner
annet stønadsberettigede barn 2 424 kroner
tredje stønadsberettigede barn 3 444 kroner
fjerde stønadsberettigede barn 3 720 kroner
femte stønadsberettigede barn 4 008 kroner

For hvert stønadsberettigede barn utover fem ytes 4 008 kroner pr. år. Fra og med inntektsåret 1977 ble det innført forsørger-

Tabell 67. *Annen statsforvaltnings¹ inntekter og utgifter, etter art. Mill. kr*

	I alt			Statsforvaltningens fond mv. ²			Statens pensjonskasser ³			Sektor for skatteinnkreving ⁴			Annet ⁵		
	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*	1977	1978	1979*
Inntekter															
1. Formuesinntekt	167	193	195	154	156	179	12	13	13	—	—	—	1	24	3
2. Trygde- og pensjonspremier	1 958	2 652	2 025	—	—	—	1 635	1 708	1 740	323	944	285	—	—	—
3. Direkte skatter	1 736	4 489	6 241	734	950	1 825	—	—	—	985	3 511	4 391	17	28	25
4. Indirekte skatter	1 895	506	856	214	199	200	—	—	—	823	— 526	— 275	858	833	931
5. Overført fra kommuneforvaltningen	71	77	45	14	2	5	—	—	—	—	—	—	57	75	40
6. Inntekter i alt	5 827	7 917	9 362	1 116	1 307	2 209	1 647	1 721	1 753	2 131	3 929	4 401	933	960	999
Utgifter															
7. Stønader	1 713	1 768	1 825	50	39	40	1 653	1 728	1 785	—	—	—	10	1	—
8. Subsidier	1 948	2 170	2 199	1 141	1 309	1 383	—	—	—	98	119	3	709	742	813
9. Overført til kommuneforvaltningen	2 247	2 529	2 863	2 141	2 458	2 780	—	—	—	—	—	—	106	71	83
10. Netto overføring til bevilgningsregnskapet og trygdeforvaltningen	—2349	—2643	—2158	—2302	—2552	—1974	— 28	— 30	— 47	—	—	—	— 19	— 61	— 137
11. Andre utgifter (netto)	151	148	151	16	21	20	2	18	22	—	—	—	133	109	109
12. Nettofordringsøkning	2 117	3 945	4 482	70	32	40	20	5	7	2 033	3 810	4 398	— 6	98	131
13. Utgifter i alt	5 827	7 917	9 362	1 116	1 307	2 209	1 647	1 721	1 753	2 131	3 929	4 401	933	960	999

¹ Den offentlige forvaltning unntatt statens bevilgningsregnskap, trygde- og kommuneforvaltningen. ² Omfatter Finansdepartementets, Kirkedepartementets og Prisdirektoratets fond, Prisreguleringsfondet for sild, Kraftførfondet og Arbeidsløysetrygdas tiltaksfond for fylkene. Distriktenes utbyggingsfond er ikke med. ³ Omfatter også Pensjonsordningen for apoteketaten. ⁴ Svarer til differansen mellom påløpne og bokførte skatter og subsidier. (I hovedsaken skatter og avgifter som næringslivet har innkrevd fra publikum, men som ved utgangen av året ikke var innbetalt til offentlige kasser.) ⁵ Omfatter bl. a. forskott og deposita og beløp som en av regnskapsmessige grunner har tatt med under offentlig forvaltning som indirekte skatter, resp. subsidier, med samme beløp. Dette gjelder bl. a. overskottet i Norsk tipping A/S, korntrygden og stempelavgift på radio- og TV-materiell.

stønad også for barn som er berettiget til barnetrygd. I 1979 var stønadsbeløpet 900 kroner pr. barn og for 1980 er beløpet vedtatt hevet til 1 200 kroner pr. barn.

Tabell 65 viser at for hele trygdeforvaltningen er det for 1979 regnet med en samlet utbetaling av stønader på 30 184 mill. kroner. Av dette falt 27 886 mill. kroner på folketrygden og 1 778 mill. kroner på barnetrygden.

Av de samlede inntekter på 36 261 mill. kroner utgjorde 17 452 mill. kroner premie-tilskott fra arbeidsgivere, 10 428 mill. kroner medlemspremie, 6 921 mill. kroner tilskott fra staten og 175 mill. kroner tilskott fra kommuner.

Folketrygdfondet (medregnet arbeidsmarkedsfondet) hadde pr. 30. november 1979 en forvaltningskapital på 17 057 mill. kroner, eller 1 581 mill. kroner mer enn ved utgangen av 1978. Av dette var 1 076 mill. kroner plassert som bankinnskott i forretnings- og sparebanker og 14 246 mill. kroner i ihendehaverobligasjoner (herav 9 348 mill. kroner i stats- eller statsbankobligasjoner). I beløpene ovenfor inngår ikke den del av folketrygdens midler som holdes tilbake av Rikstrygdeverket for likviditetsformål.

Regnskapene for Annen statsforvaltning

Annen statsforvaltning består av statsforvaltningens fond, statens pensjonskasser, sektor for skatteinnkreving og annet. Tabell 67 viser inntekter og utgifter til hver av undersektorene. Disse tallene er også inkludert i kolonne 2 a i tabell 64. I tabell 67 omfatter direkte skatter under Statsforvaltningens fond i det alt vesentlige fellesskatt til Skattefordelingsfondet. For 1979 er dette beløpet anslått til 1 800 mill. kroner. Subsidiene under Statsforvaltningens fond gjelder Finansdepartementets fond og Prisreguleringsfondet for sild. Nærmere opplysninger om hva de forskjellige undersektorer omfatter, er gitt i fotnoter til tabellen.

Kommuneforvaltningen medregnet kommuneforetaksregnskaper

I tabell 64 er inntekter og utgifter for kommuneforvaltningen (medregnet kommuneforetak) gruppert etter nasjonaløkonomisk art. Tallene for 1977 bygger på endelige regnskaper, mens de for 1978 og 1979 bygger dels på budsjettoppgaver og dels på anslag. Tallene både for 1978 og 1979 må derfor anses som meget usikre.

De samlede inntekter for kommuneforvaltningen slik de er definert i tabell 64, utgjorde i 1979 38 858 mill. kroner. Av dette falt 23 260 mill. kroner på skatter og avgifter, dvs. en stigning på 2,8 prosent fra året før. Fra 1977 til 1978 var det en økning i skatteinntektene på 9,1 prosent. Kommuneforvaltningens samlede utgifter (postene 9—15 i tabell 64) er for 1979 anslått til 42 901 mill. kroner, eller 5,4 prosent mer enn i 1978.

Underskottet for lånetransaksjoner for kommuneforvaltningen medregnet kommuneforetak var etter dette 4 043 mill. kroner i 1979, mot 3 550 mill. kroner i 1978 og 1 640 mill. kroner i 1977.

Den offentlige forvaltnings etterspørsel etter varer og tjenester

Den offentlige forvaltnings samlede inntekter og utgifter er gitt i kolonne 1 i tabell 64. Kolonnene 1 og 2 a gir tall for på løpne skatter, avgifter og subsidier. I kolonnene 2 b og 3 er disse postene gitt som bokførte tall.

Det samlede nettokjøp av varer og tjenester til konsum og investering i den offentlige

Tabell 68. Innbetalte (bokførte) indirekte skatter. Mill. kr

	1977	1978	1979*
Merverdiavgift og avgift på investeringer mv.	22 401	24 387	24 839
Av dette			
Kompensasjon for merverdiavgift	1 129	1 155	1 339
Avgift på motorvogner mv. ¹	5 128	4 681	5 097
Avgifter på alkohol	2 155	2 121	2 643
Tobakksstempelavgift ..	841	974	1 000
Tollinntekter	371	263	300
Avgifter på sjokolade mv.	186	224	230
Avgift på elektrisk kraft	435	523	1 150
Avgift på utvinning av petroleum mv.	703	1 264	1 600
Kraftfôravgift	880	1 113	593
Andre indirekte skatter	2 404	2 591	2 657
Indirekte skatter i alt ..	35 504	38 141	40 109

¹ Omfatter ikke årsavgift betalt av private konsumenter, da denne avgift er regnet som en direkte skatt.

forvaltning (postene 14 og 15 i tabell 64) er for 1979 anslått til 56 776 mill. kroner, eller 3,9 prosent mer enn i 1978. Fra 1977 til 1978 var det en økning på 12,3 prosent. For bruttoinvesteringene i sivil konsumkapital og i kommunale foretak tyder anslagene på at det var en nedgang på vel 3 prosent fra 1978 til 1979. Når det gjelder offentlig konsum, var veksten fra 1978 til 1979 på vel 6 prosent mot vel 12 prosent fra 1977 til 1978.

Den offentlige forvaltnings samlede nettokjøp av varer og tjenester utgjorde 24,4 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1979. Det tilsvarende tall for 1978 var 25,8 prosent og for 1977 25,4 prosent.

Inntektsoverføringene mellom den private sektor og den offentlige forvaltning

De samlede inntektsoverføringer i 1979 til den offentlige forvaltning definert ved postene 1—5 i tabell 64, er anslått til 121 186 mill. kroner. I forhold til foregående år var dette en økning på 11 118 mill. kroner eller 10,1 prosent, mot 12,8 prosent fra 1977 til 1978. Av inntektsoverføringene til det offentlige i 1979 utgjorde på løpne skatter og avgifter (inkl. trygde- og pensjonspremier og medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer) i alt 113 670 mill. kroner. Dette var 48,8 prosent av bruttonasjonalproduktet. Det tilsvarende tall for 1978 var også 48,8 prosent og for 1977 48,4 prosent.

Avgifts- og skatteinntektene på oljeutvinning var 9 719 mill. kroner i 1979. Eksklusive inntektene på oljeutvinning var de påløpne skatter og avgifter 44,6 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1979.

I tabell 68 er det gitt en oversikt over innbetalte indirekte skatter for årene 1977—1979.

De samlede renteutgifter og subsidier og stønader til private konsumenter fra den offentlige forvaltning (postene 9 og 10 i tabell 64) er for 1979 anslått til 63 285 mill. kroner. Det vil si en stigning på 7 739 mill. kroner, eller 13,9 prosent, mot 8 919 mill. kroner, eller 19,1 prosent, året før. Størstedelen av disse overføringene består av trygde- og pensjonsstønader til private konsumenter. Fra 1978 til 1979 steg disse stønadene med 4 542 mill. kroner, eller 16,4 prosent, mens det fra 1977 til 1978 var en økning på 4 228 mill. kroner, eller 18,0 prosent.

Alt i alt førte overføringene til og fra den offentlige forvaltning, slik de er definert i tabell 64, etter de foreløpige anslag til en nominell netto inntektsinndraging til det offentlige på 57 901 mill. kroner i 1979 (postene 8-9-10, kolonne 1 i tabell 64). Til sammen-

likning var de tilsvarende tall for 1978 54 522 mill. kroner og for 1977 50 980 mill. kroner. Regnet i prosent av bruttonasjonalproduktet svarer dette til 24,9 prosent i 1979, 25,8 prosent i 1978 og 26,6 prosent i 1977.

Kredittmarkedet

Kredittpolitikken og kredittutviklingen i 1979

Ved opplegget av kredittpolitikken for 1978 ble det lagt særlig vekt på tiltak for å dempe kostnadsøkningen og bedre konkurranseevnen overfor utlandet. Som ledd i dette arbeidet ble det lagt opp til en strammere finans- og kredittpolitikk og en betydelig demping av veksten i lønninger og privat konsum. Blant de kredittpolitiske tiltak som bidrog til å dempe den innenlandske etterspørselen i 1978, var avtalen mellom bankene og myndighetene om en sterk begrensning av utlån til konsumformål (konsumlånforståelsen). Viktige ledd i kredittpolitikken var også bestemmelsen om bruk av kredittlovens § 8 om tilleggsreserver for forretnings- og sparebankene og Norges Banks bruk av markedspapirer som supplement til likviditetsreservekravene overfor bankene. Justeringen av rentepolitikken i desember 1977 bidrog også til å styrke den kredittpolitiske styring. I 1978 var utlånsøkningen (eksklusive valutalån etter lisens) fra forretnings- og sparebankene til næringslivet og privatpersoner på 2,9 milliarder kroner for hver av de to bankgruppene. Dette var godt i samsvar med det måltall myndighetene hadde satt og betydde en nedgang på 4 milliarder kroner for de to bankgruppene samlet i forhold til året før. At kredittpolitikken i 1978 ble såpass vellykket, hadde trolig i stor grad sammenheng med bruken av kredittlovens § 8 om tilleggsreserver fra mai 1978. For statsbankene (inkl. Postsparebanken) kom utlånsøkningen i 1978 opp i 12 milliarder kroner eller 2,9 milliarder mer enn året før. Den direkte kapitalinngangen fra utlandet utgjorde om lag 3 milliarder kroner (jfr. tabell 69).

I nasjonalbudsjettet for 1979 ble det pekt på at kredittpolitikken i 1979 måtte bidra til å understøtte pris- og inntektsstoppen, slik at konkurranseevnen overfor utlandet kunne bedres. For å oppnå dette ble det forutsatt at det samlede kredittvolum for 1979 bare skulle vise en mindre økning fra året før. Av hensyn til finansieringen av driftsunderskottet overfor utlandet ble det tatt sikte på at en størst mulig del av kreditttilførselen burde komme fra utlandet. Som en følge av

Tabell 69. Kapitaltilførsel til næringslivet¹ og privatpersoner. Mill. kr

	1974	1975	1976	1977	1978		1979
					1.—3. kvartal	Hele året	1.—3. kvartal
A. Kapitaltilførsel i alt	19 628	28 782	36 745	42 539	19 956	25 242	19 731
B. Kapitaltilførsel fra utlandet ²	7 061	10 442	14 716	17 725	3 436	3 045	515
Av dette							
Til skipsfart	357	2 233	4 479	4 400	968	1 785	237
Til oljevirksomhet	5 164	4 057	6 455	7 967	2 099	2 846	1 755
Til andre ³	1 540	4 152	3 782	5 358	2 305	1 980	2 507
C. Innenlandsk kapitaltilførsel	12 567	18 340	22 029	24 810	16 520	22 197	19 216
1. Utlån ⁴	10 955	16 040	19 862	23 314	15 592	20 996	18 079
Norges Bank	59	15	27	41	115	89	8
Postsparebanken	164	262	282	458	358	362	404
Forretningsbanker	2 575	4 370	4 383	5 713 ⁸	2 625 ⁸	2 911 ⁸	4 185
Sparebanker	2 396	2 865	3 523	4 133	1 656	2 913 ⁸	3 052
Statsbanker	3 714	5 295	6 819	8 668	8 730	11 701	7 680
Private kredittforetak	776	1 976	3 216	2 852 ⁹	1 120	1 884 ⁹	1 706
Private finansieringsselskaper ⁵	191	261	344	249	2	61	193
Livsforsikringsselskaper	820	844	1 060	940	856	1 039	822
Skadeforsikringsselskaper	260	152	262	260	130	158	29
2. Annen innenlandsk kapitaltilførsel	1 612	2 300	2 167	1 500	928	1 201	1 137
Valutalån etter lisens	—	—	—	—	100	214	428
Forretningsbanker	—	—	—	—	100	214	428
Sparebanker	—	—	—	—	—	—	—
Obligasjonsmarkedet (netto) ⁶	831	1 016	1 053	248	337	503	362
Aksjemarkedet ⁷	781	1 284	1 114	1 252	1 165	1 490	1 071

¹ Medr. kommuner. ² Netto kapitalinngang ifølge utenriksregnskapets kapitalregnskap. ³ Medr. statistiske feil. ⁴ Før avskrivninger. ⁵ Ikke medregnet leasing. F.o.m. 4. kv. 1978 netto utlån. ⁶ Ikke medregnet statskassen og finansinstitusjoner. Avdrag er trukket fra. ⁷ Ikke medregnet finansinstitusjoner og fondsemissjoner. ⁸ Ikke medregnet valutalån etter lisens, utbetalt f.o.m. 1/7 1978. ⁹ Anslag.

dette ble det gitt stramme utlånsrammer for de private kredittinstitusjonene. For forretnings- og sparebankene ble således utlånsrammen for 1979 satt til 5 550 mill. kroner, mot 5 800 mill. kroner året før. Det ble dessuten lagt opp til en ytterligere reduksjon på 500 mill. kroner i bankenes utlån til konsumformål i 1979 i tillegg til reduksjonen på 2 000 mill. kroner i 1978. Retningslinjene for konsumlånene var i hovedtrekk de samme som for 1978, idet slike lån først og fremst skulle gis til kunder med forutgående oppsparing og uten adgang til automatiske lønnskonto-lån. Også når det gjaldt statsbankenes innvilgningsrammer ville det bli nødvendig med en begrensning av veksten, jfr. avsnittet om statsbankene.

Bestemmelsene om tilleggsreserver for forretnings- og sparebankene (etter kredittlovens § 8) falt bort fra og med 1. januar 1979. Fra samme tidspunkt ble det tatt i bruk nye regler for bankenes ikke-behovsprøvede adgang til lån i Norges Bank. Det var lagt vekt på å gi reglene en slik utforming at den enkelte bank fikk større ansvar for sin likvide stilling og myndighetene større muligheter til å få hurtig kontroll over utlånsveksten. Den nye ordningen omfattet to kategorier lån uten behovsprøving, nemlig *automatiske* lån (A-lån) og *betingede* lån (B-lån). Dessuten ville banker som på kort sikt fikk vanskeligheter med å tilpasse sine utlån til innskottsutviklingen, kunne gis spesielle behovsprøvede lån til vilkår som

skulle fastsettes av direksjonen i Norges Bank. Grovt sett kan det sies at reglene for A-lån var direkte sammenliknbare med de tidligere bestemmelser for ordinære, ikke-behovsprøvede lån. For B-lån stilte Norges Bank bestemte betingelser om at låntakerbankens utlån til publikum i en periode etter B-lån-opptaket skulle holdes innenfor de rammer som var fastsatt i det kredittpolitiske opplegget. I prinsippet betydde dette at banker som hadde behov for å oppta B-lån, ville komme i samme situasjon som om deres utlån ble regulert etter kredittlovens § 8. De nye reglene for bankenes lån i Norges Bank var for øvrig meget detaljerte, og interesserte henvises til Norges Banks kvartalsskrift Penger og Kreditt nr. 4/1978.

Målet for likviditetspolitikken i 1979 var at bankene skulle kunne dekke sine behov for likvider innenfor rammen for de automatiske lån (A-lån). I perioder med større likviditet enn ønsket, ville Norges Bank tilby bankene å kjøpe markedspapirer. Tilsvarende ville Norges Bank i perioder med for stram likviditet kunne kjøpe markedspapirer tilbake fra bankene eller utvide rammene for de automatiske lån, og myndighetene kunne redusere plasseringsplikten. En slik styring av likviditeten skulle etter myndighetenes oppfatning være tilstrekkelig til å holde utlånsutviklingen i forretnings- og sparebankene under kontroll. Dersom denne ordningen likevel ikke skulle være tilstrekkelig til å dempe utlånene, kunne likviditeten strammes inn ved bruk av krav om primærreserver.

I rundskriv til forretnings- og sparebankene av 1. juni 1979 framholdt Norges Bank at selv om utviklingen i norsk økonomi inntil da hadde vist en positiv utvikling, var det svært viktig at bankenes utlånsvekst ble holdt innenfor rammene for kredittbudsjettet. I de første måneder av året økte sparebankenes utlån betydelig sterkere enn det var forutsatt i kredittbudsjettet, mens utlånene fra forretningsbankene viste en moderat vekst. På bakgrunn av dette ble det ved kgl. res. av 1. juni 1979 innført primærreservekrav på 3 prosent for sparebankene i Sør-Norge. Innstrammingen ville ikke føre til noen stor binding av likvider (anslagsvis 700 mill. kr), men var i første rekke ment som et varsel til sparebankene, slik at de kunne unngå å gjøre bruk av de betingede lån i Norges Bank.

I rundskrivet fra Norges Bank ble det videre antydnet at det kunne bli aktuelt å innføre primærreservekrav også for forretningsbankene, da det forelå indikasjoner på at det kunne bli vanskelig å holde utlånene innenfor kredittbudsjettet også for disse bankene. Utlånstallene for mai, som forelå kort tid

etter, viste at også forretningsbankene hadde hatt en sterk utlånsvekst, særlig når det gjaldt nedbetalingslån (dvs. andre lån enn kassekreditter og byggelån). Ved kgl. res. av 29. juni 1979 ble det med virkning fra 5. juli innført primærreservekrav på 3 prosent også for forretningsbankene i Sør-Norge. I rundskriv til bankene fra Norges Bank ble det samtidig pekt på at dersom det ikke kom snarlige tegn på en mer moderat utlånsutvikling, kunne det bli nødvendig med en betydelig økning i primærreservekravene for både forretnings- og sparebankene.

Ved halvårsskiftet viste utlånene fra sparebankene fortsatt langt sterkere vekst enn det myndighetene hadde lagt opp til. I løpet av de seks første måneder av 1979 steg således utlånene med 2,5 milliarder kroner, dvs. omtrent like mye som den budsjetterte utlånsvekst for hele året. For forretningsbankene var veksten i utlånene mer moderat, sesongmessig vurdert. På bakgrunn av dette ble det ved kgl. res. av 10. august 1979 vedtatt å heve primærreservekravet for de sørnorske sparebankene med seks prosentpoeng til 9 prosent fra 15. august. Dette medførte en økt binding av likvider på ca. 3 milliarder kroner. Den sterke økningen i sparebankenes utlån førte til at myndighetene også overveiet å ta i bruk kredittlovens § 8 om tilleggsreservekrav. Norges Bank rådet imidlertid til fortsatt bruk av generelle virkemidler og til bruk av B-lånsordningen ved lån i Norges Bank. Som argument for dette ble det blant annet nevnt at bruken av tilleggsreserver gjør det vanskelig å ta hensyn til de ulike tilbuds- og etterspørselsforhold som den enkelte bank og dens kunder står overfor. Ved bruk av generelle virkemidler derimot unngås en skjematisk regulering som omfatter alle banker. Som et supplement til økningen i primærreservekravet for sparebankene, ble det samtidig besluttet å halvere forretnings- og sparebankenes automatiske lånerammer i Norges Bank med virkning fra 1. september. Dette betydde en reduksjon i bankenes automatiske likviditetspotensial i Norges Bank på rundt 500 mill. kroner for forretningsbankene og 400 mill. kroner for sparebankene. I samme forbindelse ble renten på statskasseveksler hevet med ett prosentpoeng. Denne økningen var bare en tilpasning til de rentejusteringer som fant sted i 1977/1978, idet renten på statskasseveksler den gang ble holdt uendret. Fra 13. august 1979 var således renten på statskasseveksler med en måneds løpetid 6,05 prosent og 6,5 prosent for tre måneders veksler.

Likviditeten i forretnings- og sparebankene var i de første åtte—ni måneder av 1979 rom-

Tabell 70. *Forretningsbanker. Utlån til næringslivet¹ og privatpersoner. Mill. kr*

	1978				1979			
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning			Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning		
		Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall	Vei- ledende sesong- korrigerte tall ²		Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall	Vei- ledende sesong- korrigerte tall ²
Januar	— 150	— 150	529	229	— 374	— 374	329	253
Februar	994	844	893	458	635	261	290	506
Mars	820	1 664	916	687	649	910	93	759
April	286	1 950	1 060	916	744	1 654	691	1 012
Mai	603	2 553	1 555	1 145	749	2 403	1 319	1 265
Juni	— 346	2 207	1 028	1 374	514	2 917	1 632	1 518
Juli	— 329	1 878	1 539	1 604	— 455	2 462	2 082	1 771
August	258	2 136	1 896	1 833	440	2 902	2 634	2 024
September ..	489	2 625	2 032	2 062	1 282	4 184	3 532	2 277
Oktober	— 317	2 308	2 385	2 291	— 536	3 648	3 747	2 530
November...	297	2 605	2 375	2 520	557	4 205	3 974	2 783
Desember ...	306	2 911	2 952	2 749	..	..	..	..

Kilder: Norges Bank og Byrådet.

¹ Medr. kommuner. Ikke medregnet valutalån etter lisens, utbetalt f.o.m. 1/7 1978. ² Lineær fordeling av nasjonalbudsjettets veiledende utlånsvekst, sesongkorrigert.Tabell 71. *Sparebanker. Utlån til næringslivet¹ og privatpersoner. Mill. kr*

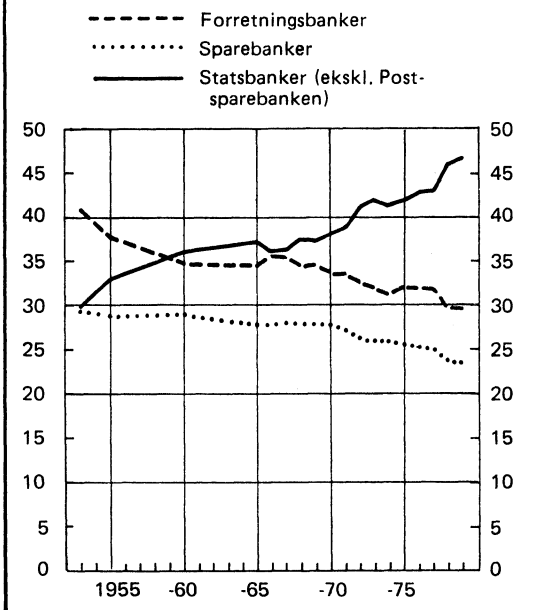
	1978				1979			
	Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning			Månedlig utlåns- økning	Kumulert utlånsøkning		
		Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall	Vei- ledende sesong- korrigerte tall ²		Faktiske tall	Sesong- korrigerte tall	Vei- ledende sesong- korrigerte tall ²
Januar	20	20	310	223	17	17	342	211
Februar	153	173	537	448	145	162	554	421
Mars	369	542	761	670	630	792	1 026	632
April	118	660	947	894	247	1 039	1 348	843
Mai	151	811	1 101	1 117	371	1 410	1 729	1 054
Juni	431	1 242	1 240	1 341	1 112	2 522	2 500	1 265
Juli	— 106	1 136	1 360	1 564	152	2 674	2 916	1 475
August	86	1 222	1 608	1 787	— 137	2 537	2 963	1 686
September ..	436	1 658	1 917	2 011	514	3 051	3 340	1 897
Oktober	— 90	1 568	2 030	2 234	— 130	2 921	3 437	2 108
November...	317	1 885	2 264	2 458	343	3 264	3 686	2 319
Desember ...	1 029	2 914	2 895	2 681	..	..	..	..

Kilder: Norges Bank og Byrådet.

¹ Medr. kommuner. Ikke medregnet valutalån etter lisens, utbetalt f.o.m. 1/7 1978. ² Lineær fordeling av nasjonalbudsjettets veiledende utlånsvekst, sesongkorrigert.

DISPONERTE UTLÅN¹⁾ FRA FORRETNINGSBANKER, SPAREBANKER OG STATS BANKER TIL NÆRINGS LIVET OG PRIVATPERSONER
PR. 31. DESEMBER 1953 —
30. SEPTEMBER 1979

PROSENT

Kilde: Historisk statistikk 1978 og kredittmarkedstatistikken.

1) Utestående lån ved utgangen av år, resp. måned. Før avskrivninger.

Fig. 26.

melig, blant annet som følge av store netto utbetalinger fra det offentlige og tilføring av kronelikviditet ved Norges Banks valutatransaksjoner. Norges Bank kjøpte således i pe-

rioden januar—august valuta fra bankene for 3,9 milliarder kroner netto. For å trekke inn noe av bankenes likviditet la Norges Bank ut 90 dagers markedspapirer for salg seks ganger i løpet av de åtte første måneder av 1979, de fleste ganger til en emisjonskurs på 97,625 og en effektiv rente på 9,9 prosent p.a. Den effektive avkastningen på markedspapirene lå periodevis vesentlig høyere enn avkastningen på dagslån i interbankmarkedet, og markedspapirene gav vel 2 prosentenheter større avkastning enn bankene gjennomsnittlig betalte på sine likviditetslån i Norges Bank.

Ved tegningen av markedspapirer som ble avsluttet den 11. oktober, hadde de sørnorske sparebankene tegnet markedspapirer for vel 3 milliarder kroner. Som følge av dette ble kravet om primærreserver for disse bankene ved kgl. res. av 12. oktober 1979 satt ned med 6 prosentpoeng til 3 prosent av beregningsgrunnlaget. Imidlertid fortsatte bankenes utlån å øke. Særlig gjaldt dette forretningsbankene hvor den sesongkorrigerte utlånsvæksten i september kom opp i hele 898 mill. kroner. For sparebankene var det tilsvarende tall 377 mill. kroner (jfr. tabellene 70 og 71). I løpet av månedene januar—september steg utlånene (sesongkorrigert) fra forretnings- og sparebankene til næringslivet og privatpersoner med rundt 1,4 milliarder kroner mer enn kredittbudsjettet for hele året 1979 la opp til. Overskridelsen falt omtrent likt på de to bankgruppene.

Som følge av den sterke utlånsøkningen i september, ble det i begynnelsen av oktober gjennomført en rekke kredittpolitiske tiltak. Opprinnelig foreslo Norges Bank overfor myndighetene å heve primærreservekravet for forretnings- og sparebankene i Sør-Norge med henholdsvis fire og ett prosentpoeng til 7 og 4 prosent av beregningsgrunnlaget. Dessuten ble det foreslått å innføre primærreservekrav

Tabell 72. Forretnings- og sparebanker.
Oversikt over plasseringspliktsatser og maksimalsatser etter kredittloven

	Plasseringspliktsatsen ¹			Maksimalsatsen ²		
	Tidligere satser	Nye satser ³	Lovens maksimum	Tidligere satser	Nye satser ³	Lovens maksimum
Sørnorske forretningsbanker.....	35 %	60 %	60 %	27 %	30 %	30 %
Sørnorske sparebanker	35 %	60 %	60 %	27 %	30 %	40 %
Nordnorske forretningsbanker	15 %	15 %	60 %	27 %	27 %	30 %
Nordnorske sparebanker	15 %	15 %	60 %	27 %	27 %	40 %

Kilde: St. prp. nr. 1, tillegg nr. 13, 1979—80 (saldering av stats- og trygdebudsjettet 1980).

¹ Plasseringspliktsatsen angir hvor stor andel av veksten i forvaltningskapitalen bankene må plassere i obligasjoner. ² Maksimalsatsen er et tak på hvor stor beholdning av obligasjoner bankene trenger å sitte med som andel av forvaltningskapitalen. ³ Fra og med 31. desember 1979.

Tabell 73. *Forretningsbanker. Bevilgede utlån til lønnstakere o. l.¹ fordelt på boligformål og «konsumformål» pr. 30/9 og 31/12 1978, 31/3, 30/6 og 30/9 1979. Mill. kr og prosent*

	1978				1979					
	30/9		31/12		31/3 ²		30/6 ²		30/9	
	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.
Utlån til boligformål	9 405	63	9 866	64	10 102	65	10 700	67	11 617	69
Utlån til «konsumformål»	5 439	37	5 444	36	5 391	35	5 222	33	5 223	31
Utlån til lønnstakere o. l. i alt.	14 844	100	15 310	100	15 493	100	15 922	100	16 840	100

¹ Gruppen «lønnstakere o. l.» er ikke alltid lett å skille ut fra andre grupper av låntakere. Tallene er derfor gitt med et visst forbehold. ² På grunn av et teknisk uhell under den maskinelle bearbeidningen av bankenes regnskapstall er de registrerte tallene for bevilgede kassekreditter og byggelån for forretningsbankene blitt noe for høye i månedene mars—juni 1979.

på 3 prosent for sparebankene i Nord-Norge. Disse forslagene ble seinere trukket tilbake. I stedet tilbød Norges Bank den 26. oktober bankene å kjøpe markedspapirer som bare skulle kunne diskonteres i Norges Bank i en to-dagers periode i hele løpetiden, første gang 31. desember 1979. Minste tegningsbeløp ved denne tegningen ble redusert fra 500 000 til 100 000 kroner. Ved utgangen av oktober 1979 hadde bankene tegnet slike markedspapirer for 3,3 milliarder kroner. Dette betydde en binding av likvider i forretnings- og sparebankene som omtrent svarte til den som de økte primærreservekrav ville ha medført. Totalt var det pr. 6. november markedspapirer for vel 9 milliarder kroner i omløp. I tillegg til tilbudet om kjøp av markedspapirer vedtok Norges Bank med virkning fra 1. november 1979 midlertidig å suspendere bankenes automatiske låneadgang i Norges Bank (de såkalte A-lån). Dette betydde at banker som ikke kunne dekke sine likviditetsbehov på andre måter, måtte oppta betingede lån (B-lån) i Norges Bank.

I et rundskriv til kredittinstitusjonene, datert 30. november 1979, kunngjorde Norges Bank en rekke nye kredittpolitiske tiltak som gjaldt endringer i plasseringsplikten, i renten på statspapirer og i Norges Banks diskonto. Hensikten med de nye tiltakene var å sikre at det kredittpolitiske opplegget for 1980 skulle kunne gjennomføres etter planen. I rundskrivet pekte Norges Bank blant annet på at opplegget overfor forretnings- og sparebankene i 1979 hadde vist seg vanskelig å gjennomføre når det gjaldt utlånene. En av årsakene til dette var at innskottøkningen i bankene var blitt langt sterkere enn tidligere antatt. Ved kgl. res. av 30. november 1979 ble det derfor besluttet å heve plasseringsplikten, slik at en større del av likviditeten i bankene

ble bundet i obligasjoner. De nye bestemmelsene påla de sør-norske forretnings- og sparebankene å plassere 60 prosent (mot tidligere 35 prosent) av *økningen* i forvaltningskapitalen i norske statsobligasjoner og andre norske ihendehaverobligasjoner, inntil den enkelte banks obligasjonsbeholdning kom opp i 30 prosent (mot tidligere 27 prosent) av forvaltningskapitalen. Satsen på 60 prosent for plasseringsplikten er den høyeste som kredittloven gir adgang til å bruke. For de nordnorske bankene var det ingen endring i plasseringsplikten. De nye bestemmelsene skulle tre i kraft straks og hadde virkning for bankenes obligasjonsbeholdninger fra utgangen av desember 1979, jfr. tabell 72.

Når det gjelder endringene i renten på statslån og i Norges Banks diskonto, viser vi til avsnittene nedenfor om obligasjonsmarkedet og om renteutviklingen i 1979.

Forretnings- og sparebankene. Nærmere om utlånsutviklingen i 1979

Som nevnt foran, var utlånsøkningen fra forretnings- og sparebankene i 1978 i godt samsvar med det måltall myndighetene hadde satt. I alt steg utlånene til næringslivet og privatpersoner fra forretnings- og sparebankene i 1978 med 2,9 milliarder kroner fra hver av bankgruppene.

For 1979 var utlånsrammen fra forretningsbankene satt til 2,6 milliarder kroner og for sparebankene til 2,4 milliarder kroner. I tillegg var det gitt en spesialkvote på 550 mill. kroner til sammen for begge bankgruppene til statsgaranterte miljøvern lån og til spesielle effektiviserings- og utviklingstiltak. Utlånsutviklingen for de enkelte måneder i 1978 og 1979 er vist i tabellene 70 og 71. Av tabellene går det fram at forretningsbankenes

Tabell 74. Sparebanker. Bevilgede utlån til lønnstakere o. l.¹ fordelt på boligformål og «konsumformål» pr. 30/9 og 31/12 1978, 31/3, 30/6 og 30/9 1979. Mill. kr og prosent

	1978				1979					
	30/9		31/12		31/3		30/6		30/9	
	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.
Utlån til boligformål	13 903	73	14 469	74	14 516	74	15 195	74	15 592	75
Utlån til «konsumformål»	5 257	27	5 062	26	5 100	26	5 221	26	5 099	25
Utlån til lønnstakere o. l. i alt.	19 160	100	19 531	100	19 616	100	20 416	100	20 691	100

¹ Gruppen «lønnstakere o. l.» er ikke alltid lett å skille ut fra andre grupper av låntakere. Tallene er derfor gitt med et visst forbehold.

faktiske utlån til næringslivet og privatpersoner i de ti første måneder av 1979 steg med vel 3,6 milliarder kroner, mot 2,4 milliarder kroner i samme tidsrom året før. De tilsvarende sesongkorrigerte utlånstall for 1979 utgjorde 3,7 milliarder kroner, mens de veiledende sesongkorrigerte tall var på vel 2,5 milliarder kroner. I sparebankene steg de faktiske utlånene i de ti første måneder av 1979 med 2,9 milliarder kroner, mot 1,6 milliarder kroner i samme periode i 1978. Tilsvarende sesongkorrigerte tall for 1979 var på 3,4 milliarder kroner og de veiledende tall på 2,1 milliarder kroner. De sesongkorrigerte tallene for forretnings- og sparebankene samlet var i de ti første måneder av 1979 rundt 1,5 milliarder kroner høyere enn forutsatt i kredittopplegget for hele året 1979. Etter en nedgang i de faktiske utlånene fra forretnings- og sparebankene i oktober, var det i

november igjen en økning på 557 mill. kroner for forretningsbankene og 343 mill. kroner for sparebankene.

Økningen i utlånene i 1979 falt for en stor del på nedbetalingslån. Særlig gjaldt dette for sparebankene hvor knapt en fjerdedel av utlånsøkningen falt på kassekreditter og byggelån. Også når det gjaldt bevilgede kassekreditter og byggelån, var det en betydelig økning i 1979 i forhold til året før.

Statistikken over bankenes utlån gruppert etter låntakersektorer viser at det i de tre første kvartaler av 1979 hadde vært en markert økning i forhold til samme periode året før både for gruppen lønnstakere o.l. og for gruppen foretak (inkl. personlig næringsdrivende).

Utlånstallene for forretnings- og sparebankene i de elleve første måneder av 1979 tydet på at det kunne bli vanskelig for både

Tabell 75. Utestående lån fra finansinstitusjoner til næringslivet og privatpersoner pr. 31/12 1955—1975 og pr. 30/9 1979. Prosent

	1955	1960	1965	1970	1975	30/9 1979
Forretningsbanker	29,66	26,56	24,54	24,60	24,25	23,09
Sparebanker	22,59	22,17	20,07	20,22	19,35	18,49
Statsbanker	25,97	27,46	26,70	27,75	31,53	36,58
Private kredittforetak	8,01	7,53	10,76	11,58	11,27	12,05
Private finansieringsselskaper ¹						
Livsforsikringsselskaper . . .	12,42	14,86	16,93	15,20	12,42	8,10
Skadeforsikringsselskaper . .						
Andre ²	1,35	1,42	1,00	0,65	1,18	1,69
I alt	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Kilder: Historisk statistikk 1978 og Byrået.

¹ Ikke medregnet leasing. F.o.m. 4. kv. 1978 netto utlån. ² Norges Bank og Norges Postsparebank.

Tabell 76. *Nettoøkning i utlån¹ fra finansinstitusjoner til næringslivet og privatpersoner, etter låntakergrupper. Mill. kr*

Låntakergrupper	1978		1979
	1. halv- år	Hele året	1. halv- år
A. Kommuner inkl. kommuneforetak	1 842	4 458	1 875
B. Næringslivet (unnt. kommuner)	5 286	9 477	6 065
1. Jordbruk og skogbruk	547	1 119	587
2. Fiske og fangst ..	260	499	271
3. Bergverksdrift ..	47	171	90
4. Industri	2 124	3 124	2 418
5. Kraft- og vannforsyning	— 52	8	— 21
6. Bygge- og anleggsvirksomhet.	317	446	326
7. Varehandel	846	1 219	875
8. Hotell- og restaurantdrift ..	143	481	194
9. Utenriks sjøfart.	293	464	226
10. Transport, lagring mv.	233	442	363
11. Finansiering, eiendomsdrift mv.	250	1 124	530
12. Annen tjenesteyting	319	450	122
13. Annet	— 41	— 70	84
C. Lønnstakere, skoleelever, trygdede mv.	3 613	7 923	5 050
Næringslivet og privatpersoner i alt	10 741	21 858	12 990

¹ F.o.m. 4. kv. 1978 medr. utlån fra leasing-selskaper.

forretningsbankene og sparebankene på årsbasis å holde seg innenfor de rammer som var satt av myndighetene.

Når det gjaldt konsumlånene, hadde bankene i 1978 stort sett oppfylt det måltall som myndighetene hadde satt, nemlig en reduksjon på minst 2 milliarder kroner. Som nevnt tidligere, var det for 1979 budsjettert med en ytterligere reduksjon av de utestående lån til konsumformål på 500 mill. kroner. Tabellene 73 og 74 viser utestående *bevilgede* lån fra forretningsbankene, resp. sparebankene, til lønnstakere o.l. pr. 30. september og 31. de-

sember 1978 og ved utgangen av de tre første kvartaler i 1979. Utlånene er spaltet i lån til boligformål og lån til «konsumformål». Tabellene viser at i løpet av de tre første kvartaler i 1979 var konsumlånene fra forretningsbankene gått ned med 221 mill. kroner, mens det for sparebankene var en mindre økning. Også i sparebankene var det en nedgang i konsumlånenes andel av de totale bevilgede utlån til lønnstakere o.l. (Tallene ovenfor omfatter ikke lån til personlig næringsdrivende, f.eks. bønder, fiskere mv. Skillet mellom gruppen «Lønnstakere o.l.» og andre grupper av låntakere (innskytere) er for øvrig ikke alltid lett å trekke. Tallene ovenfor er derfor gitt med et visst forbehold.)

Innskottsutviklingen i 1979

I løpet av 1978 steg innskottene på tid fra næringslivet og privatpersoner i forretningsbankene med 4,5 milliarder kroner eller med nær 16 prosent. I sparebankene var det en økning på 5,0 milliarder kroner (15 prosent) og i Postsparebanken 981 mill. kroner (16,4 prosent). Også for innskott på anfordring var det en betydelig økning i de tre bankgrupper (henholdsvis 8,3, 7,8 og 23,3 prosent). Av økningen i tidsinnskottene i 1978 falt hele tre fjerdedeler på gruppen lønnstakere o.l., noe som blant annet hadde sammenheng med stigningen i innskottsrentene og med nye former for bankinnskott i 1978.

I de tre første kvartaler av 1979 steg tidsinnskottene fra næringslivet og privatpersoner i forretningsbankene med vel 2,8 milliarder kroner eller 8,6 prosent, mot en stigning på 6,8 prosent i samme tidsrom året før. I sparebankene var de tilsvarende tall 2,3 milliarder kroner og 6,0 prosent (6,4 prosent i 1978) og i Postsparebanken 579 mill. kroner og 8,4 prosent (13,4 prosent i 1978) (jfr. tabell 77). Samlet for de tre bankgruppene var det en økning i tidsinnskottene i de tre første kvartaler av 1979 på nær 5,7 milliarder kroner.

Innskottene på anfordring viste totalt sett en vesentlig sterkere økning i de tre første kvartaler av 1979 enn i samme periode året før. I forretningsbankene var således stigningen i 1979 på 4,5 prosent (2,1 prosent i 1978), i sparebankene 10,4 prosent (3,9 prosent i 1978) og i Postsparebanken hele 30,6 prosent (26,4 prosent i 1978).

Alt i alt tydet innskottstallene for de tre første kvartaler av 1979 på at det for næringslivet og privatpersoner sett under ett, hadde vært en større sparing ved bankinnskott i 1979 enn året før.

Tabell 77. *Forretningsbanker, sparebanker og Postsparebanken. Økning i bankinnskott på tid fra næringslivet og privatpersoner, etter innskytergrupper. Mill. kr og prosent*

Innskytergrupper	Forretningsbanker				Sparebanker				Postsparebanken			
	1978		1979		1978		1979		1978		1979	
	1.—3. kvartal		1.—3. kvartal		1.—3. kvartal		1.—3. kvartal		1.—3. kvartal		1.—3. kvartal	
	Mill. kr	Prosent	Mill. kr	Prosent	Mill. kr	Prosent	Mill. kr	Prosent	Mill. kr	Prosent	Mill. kr	Prosent
1. Kommuner inkl. kommune-foretak	— 571,5	— 18,7	— 555,0	— 17,8	— 334,0	— 9,9	— 325,3	— 9,0	—	—	—	—
2. Foretak og personlig næringsdrivende ¹	+1 033,4	+ 9,4	+1 513,2	+ 11,7	+ 80,8	+ 1,4	+1 691,8	+ 27,0	—	—	—	—
3. Lønnstakere o.l.	+1 465,0	+ 10,1	+1 890,5	+ 11,1	+2 373,6	+ 9,8	+ 931,5	+ 3,3	+ 802,2	+ 13,4	+ 579,3	+ 8,4
Næringslivet og privatpersoner i alt (1+2+3).....	+1 926,9	+ 6,8	+2 848,7	+ 8,6	+2 120,4	+ 6,4	+2 298,0	+ 6,0	+ 802,2	+ 13,4	+ 579,3	+ 8,4

¹ Omfatter sektorene Statsforetak, Private ikke-personlige foretak, Personlige foretak, Personlig næringsdrivende og Andre private sektorer.

Tallene for innskott som er nevnt ovenfor, gjelder innskott fra foretak (inkl. kommuner og personlig næringsdrivende) og lønnstakere o.l. under ett. Tabell 77 gir også tall som viser utviklingen av tidsinnskottene i 1978 og 1979 for undergrupper av innskytere. Av tabellen går det fram at i de tre første kvartaler av 1979 hadde gruppen lønnstakere o.l. omtrent samme prosentvise økning i tidsinnskottene i 1979 som året før når det gjaldt forretningsbankene, mens tidsinnskottene i sparebankene og i Postsparebanken viste en betydelig lavere vekst i 1979 enn i 1978.

Samlet for de tre bankgrupper steg innskottene på tid fra gruppen lønnstakere o.l. i de tre første kvartaler av 1979 med rundt 3,4 milliarder kroner, mot en stigning på vel 4,6 milliarder i samme periode året før. Økningen i tidsinnskottene for lønnstakerne i 1979 falt for en stor del på langtidssparing, sparebrev o.l., idet disse innskottstypene i de tre første kvartaler av 1979 viste en økning på rundt 1,9 milliarder kroner for de tre bankgruppene sett under ett. For innskott på anfordring (som blant annet omfatter lønnskonti) var det derimot for lønnstakergruppen en større økning (1 262 mill. kroner) i perioden 1/1—30/9 1979 enn i samme tidsrom året før (932 mill. kroner).

Dette tyder på at det for gruppen lønnstakere o.l. var en noe lavere sparing ved bankinnskott i 1979 enn i 1978. Noe av forklaringen på dette er trolig lønnsstoppen som ble innført høsten 1978. I avsnittet foran om utlånsutviklingen i 1979 ble det nevnt at det hadde vært en markert økning i utlånene fra bankene til gruppen lønnstakere o.l. i 1979 sammenliknet med året før. Sett i sammenheng med den lavere veksten i bankinnskottene i 1979 kan dette tyde på at den personlige sparing har vært lavere i 1979 enn i 1978.

For foretakssektoren (inkl. personlig næringsdrivende) tydet innskottstallene ved utgangen av september 1979 på at det var en betydelig større sparing ved bankinnskott i 1979 enn i 1978. Dette hadde trolig sammenheng med at industriproduksjonen og aktivitetssnivået generelt viste en ganske sterk oppgang i 1979.

På bakgrunn av de høyere rentesatser på bankinnskott og en stigning i konsumprisindeksen i 1979 på rundt 5 prosent, har det i 1979 vært en positiv realrente for mange innskytere.

Aksjekapitalen i forretningsbankene etter eiersektorer

Statistisk Sentralbyrå har utarbeidd en ny statistikk som viser aksjekapitalen i forretningsbanker fordelt på eiersektorer. Statistik-

ken viser at 53 prosent av aksjekapitalen pr. 31. desember 1978 var eid av lønnstakere, formuesinntektstakere, pensjonister o.l. (jfr. tabell 78). 17 prosent av aksjekapitalen var eid av private bedrifter, 13 prosent av forretnings- og sparebanker og nær 10 prosent av forsikringsselskaper. Personlig næringsdrivende eide bare en mindre andel. Endringene i eierforholdet fra 1977 til 1978 var ubetydelige. I alt utgjorde aksjekapitalen i forretningsbankene 1 958 mill. kroner til pålydende verdi ved utgangen av 1978 og 2 055 mill. kroner pr. 30. september 1979.

Statsbankene (inkl. Postsparebanken)

I løpet av 1978 steg utlånene fra statsbankene til næringslivet og privatpersoner med rundt 12 milliarder kroner. Rammen for statsbankenes utlånsvekst i 1979 ble i nasjonalbudsjettet for 1979 satt til 11 milliarder kroner. I nasjonalbudsjettet for 1980 ble rammetallet for 1979 hevet til 12 150 mill. kroner. I disse tallene er også Kommunalbankens formidling av utenlandske lån til kommuner og kommunale elektrisitetsverk regnet med. Innvilgningsrammen for denne typen lån var 2,4 milliarder kroner for 1979. I likhet med foregående år ble det også for 1979 bestemt at bare 40 prosent av innvilgningsrammen for statsbankene skulle nyttes i første halvår. Hensikten var å få en forskyvning av aktiviteten utover i året og å få større handlingsfrihet i kredittpolitikken. Regelen om 40 prosent utnyttning i første halvår 1979 ble seinere (blant annet i det reviderte nasjonalbudsjett for 1979) noe modifisert.

I løpet av de tre første kvartaler av 1979 steg utlånene til næringslivet og privatpersoner fra statsbankene (inkl. Postsparebanken) med 8,1 milliarder kroner eller vel 12 prosent. I samme tidsrom året før var det en økning på rundt 9 milliarder kroner (vel 16 prosent). Av en samlet utlånsøkning til næringslivet og privatpersoner fra de private og offentlige bankene i de tre første kvartaler av 1979 på 15 328 mill. kroner falt med andre ord vel 50 prosent på de offentlige bankene.

(Fra og med 1/1 1978 gikk A/S Låneinstituttet for strukturrasjonalisering inn i Den Norske Industribank A/S og er således fra dette tidspunkt med i gruppen «statsbanker».)

Private kredittforetak

Denne gruppen omfatter blant annet realkredittforeninger, skipshypotekforeninger og en rekke kredittinstitusjoner med ulike for-

Tabell 78. *Forretningsbanker. Aksjekapitalen etter eiersektorer. 1977 og 1978. Mill. kr*

Eiersektorer	Aksjekapital pr. 31/12		Emittert i regnskapsåret			
			Pålydende beløp		Innbetalt beløp	
	1977	1978*	1977	1978*	1977	1978*
I alt	1 947,6	1 957,6	303,9	10,0	318,9	10,0
A. Offentlig forvaltning	9,1	9,6	0,8	—	0,8	—
01. Statsforvaltningen	1,8	2,2	0,2	—	0,2	—
02. Trygdeforvaltningen	—	—	—	—	—	—
03. Kommuneforvaltningen inkl. kom- muneforetak	7,3	7,4	0,6	—	0,6	—
B. Finansinstitusjoner	472,3	475,9	48,6	1,4	57,1	1,4
04. Norges Bank	—	—	—	—	—	—
05. Postgiro og Postsparebanken....	—	—	—	—	—	—
06. Forretningsbanker	84,0	90,0	7,8	0,6	11,9	0,6
07. Sparebanker	164,5	162,0	7,4	0,2	8,8	0,2
08. Bankenes sikringsfond	—	—	—	—	—	—
09. Statsbanker	4,1	4,1	0,1	—	0,1	—
10. Private kredittforetak	14,9	15,7	2,6	0,4	2,6	0,4
11. Andre private finansieringssel- skaper	17,8	16,9	2,6	0,2	4,6	0,2
12. Livsforsikringsselskaper mv.	114,0	113,3	15,4	—	16,1	—
13. Skadeforsikringsselskaper	73,0	73,9	12,7	—	13,0	—
C. Andre innenlandske sektorer	1 431,9	1 440,5	249,2	8,6	255,7	8,6
14. Statsforetak	1,7	1,9	—	—	—	—
15. Private ikke-personlige foretak..	242,8	244,8	32,1	—	34,8	—
16. Personlige foretak	82,6	90,6	18,3	—	18,5	—
17. Personlig næringsdrivende	28,6	28,8	3,5	0,4	3,5	0,4
18. Lønnstakere o. l.	1 040,3	1 038,0	186,8	7,9	190,3	7,9
20. Andre private sektorer	35,9	36,4	8,5	0,3	8,6	0,3
D. Utlandet	34,3	31,6	5,3	—	5,3	—
211. Utenlandske banker	1,9	1,6	0,4	—	0,4	—
212. Utlandet ellers	32,4	30,0	4,9	—	4,9	—
Næringslivet og privatpersoner (sum sektorer 03 og 14—20)	1 439,2	1 447,9	249,8	8,6	256,3	8,6

mål, som A/S Låneinstituttet for skipsbyggeriene, Eksportkreditt, Næringskreditt mfl. A/S Låneinstituttet for strukturrasjonalisering derimot er f.o.m. 1/1 1978 tatt med i gruppen «statsbanker», jfr. avsnittet om statsbankene.

Utlånene fra de private kredittforetakene til næringslivet og privatpersoner steg i løpet av 1978 med vel 1,8 milliarder kroner. I de tre første kvartaler av 1979 steg utlånene med anslagsvis 1,7 milliarder kroner, mot 1,1 milliarder kroner i samme tidsrom 1978. Den sterke økningen i utlånene i 1979 i for-

hold til året før har bl.a. sammenheng med større kreditttilførsel fra skipsfinansieringsinstituttene. Av den innenlandske utlånsøkningen i første halvår 1979 på nær 1,4 milliarder kroner falt således vel 1 milliard kroner på utenriks sjøfart og på skipsbyggingsindustri.

Finansieringen av utlånene fra de private kredittforetakene skjer vesentlig ved opptak av ihendehaverobligasjonslån. I løpet av de tre første kvartaler av 1979 ble det tatt opp slike lån for i alt 2 951 mill. kroner innenlands og for 122 mill. kroner utenlands.

Private finansieringsselskaper

Fra og med 31/12 1978 er det foretatt en større omlegging av regnskapsstatistikken for de private finansieringsselskapene. Av viktige endringer kan nevnes at rene leasingselskaper (leiefinansiering) nå er tatt med i statistikken og at finansiell leasing er gruppert som utlån. Videre er utlånene fra finansieringsselskapene ført netto, dvs. at tidsavgrensede poster (kapitaliserte, ikke opptjente renter) og gjeld til utlånskunder (margintrekk og andre ikke finansierte fordringer) er trukket fra. En del selskaper som har fått avslag fra Bankinspeksjonen på søknad om konsesjon, er dessuten tatt ut av statistikken. Av disse grunner er statistikken fra og med 31/12 1978 ikke direkte sammenliknbar med tall for tidligere perioder. I tabell 69 foran har en valgt å holde leasing utenom utlånstallene også for 1979.

Utlånsrammen for de private finansieringsselskapene var for 1979 satt til 75 mill. kroner. I løpet av de tre første kvartalene av 1979 steg utlånene ekskl. leasing til næringslivet og privatpersoner med 193 mill. kroner og inkl. leasing med 233 mill. kroner. Pr. 30. september 1979 utgjorde de samlede utlån (netto) fra finansieringsselskapene nær 5,4 milliarder kroner, og av dette falt vel 1,1 milliarder kroner på leasing.

Livsforsikringsselskaper mv.

Utlånsrammen for 1979 for livsforsikringsselskapene og de private og kommunale pensjonskasser og -fond ble i nasjonalbudsjettet for 1979 satt til 1 milliard kroner, men ble seinere justert opp til 1 350 mill. kroner. Utlånene fra disse institusjonene er regulert ved plasseringsplikt ifølge kredittlovens § 9. Satsen for plasseringsplikten er for tiden maksimal, nemlig 60 prosent.

I løpet av 1978 steg utlånene til næringslivet og privatpersoner fra livsforsikringsselskapene med godt og vel 1 milliard kroner, hvorav rundt 360 mill. kroner var lån til boliger for lønnstakere o.l. I de tre første kvartaler av 1979 steg utlånene fra livsforsikringsselskapene med 856 mill. kroner, dvs. med samme beløp som i tilsvarende periode året før. Da utlånene fra pensjonskassene og -fondene vanligvis viser små endringer fra år til år, er det grunn til å tro at utlånene fra livsforsikringsselskapene på årsbasis vil ligge innenfor den ramme som myndighetene hadde satt for 1979.

Skadeforsikringsselskaper

Utlånene fra skadeforsikringsselskapene var lenge underlagt direkte regulering gjennom § 12 i kredittloven. Ved kgl. res. av 29. juni 1979 ble det vedtatt et nytt regulerings-system som var mer hensiktsmessig for selskapene. Den nye ordningen tok bl.a. hensyn til tilgangen av midler i de enkelte selskaper og var ment som en prøveordning.

I løpet av 1978 økte skadeforsikringsselskapene sine utlån til næringslivet og privatpersoner med 158 mill. kroner. Utlånsrammen for 1979 var satt til 150 mill. kroner. I de tre første kvartaler av 1979 var det en økning i utlånene på bare 29 mill. kroner, mot 130 mill. kroner i samme tidsrom i 1978.

Kreditttilførselen fra utlandet

Tilførselen av kredittmidler til næringslivet og privatpersoner fra utlandet (netto kapitalinngang ifølge utenriksregnskapet) utgjorde i 1978 vel 3 milliarder kroner. Av dette gjaldt 2,8 milliarder kroner oljevirkksomhet, mens skipsfarten hadde en netto *kapitalutgang* på 1,8 milliarder kroner (jfr. tabell 69).

I nasjonalbudsjettet for 1979 ble det for året 1979 regnet med en netto kapitalinngang fra utlandet på vel 6 milliarder kroner. Dette tallet ble seinere endret til 2,3 milliarder kroner (nasjonalbudsjettet for 1980). Anslag for de tre første kvartaler i 1979 viste en samlet netto kapitaltilførsel til næringslivet og privatpersoner fra utlandet på rundt 500 mill. kroner. I samme tidsrom var det for oljevirkksomheten beregnet en *kapitalutgang* på vel 1,7 milliarder kroner.

De siste tall som foreligger fra den årlige finanstillingen (tellingen av landets fordringer og gjeld overfor utlandet), viste at Norges nettogjeld overfor utlandet pr. 31. desember 1978 utgjorde 99,4 milliarder kroner. Av dette falt rundt 55 milliarder på private foretak, 25 milliarder på statskassen og 19 milliarder kroner på statsforetak. Av nettogjelden på 99,4 milliarder kroner gjaldt 29,7 milliarder oljesektoren.

Obligasjonsmarkedet

I 1978 ble det emittert ihendehaverobligasjoner innenlands for i alt 10,5 milliarder kroner (jfr. tabell 79). Av dette falt nesten 7 milliarder kroner på statskassen. Staten tok også opp store lån utenlands i 1978, nemlig for vel 8 milliarder kroner. Dessuten la statsbankene ut lån i utenlandsk valuta for 4 milliarder kroner. Alt i alt ble det i 1978

Tabell 79. Ihendehaverobligasjonsgjelden. Emisjoner og total gjeld. Mill. kr

Låntakere	Emittert i			Obligasjonsgjeld i alt ¹		
	1978		1979	31/12-77	31/12-78	30/9-79
	Hele året	1/1-30/9	1/1-30/9			
A. Obligasjoner i alt	25 485	19 156	16 822	89 705	111 160	124 631
B. Obligasjoner i norske kroner	10 516	7 209	8 076	57 418	64 728	70 030
1. Statsforvaltningen	6 952	4 739	4 977	21 519	27 581	31 792
2. Kommuneforvaltn. inkl. kommune-foretak	25	15	23	5 098	4 796	4 562
3. Forretningsbanker	—	—	—	15	15	15
4. Statsbanker	1 012	12	—	6 117	7 419	7 060
5. Private kredittforetak	2 419	2 355	2 951	20 196	20 645	22 457
a. Realkredittforeninger	809	748	802	5 479	6 108	6 784
b. Skipsfinansieringsinstitutter ² ...	1 383	1 383	1 820	12 667	13 089	13 960
6. Statsforetak	60	40	40	1 319	1 272	1 217
7. Private foretak	48	48	85	3 154	3 000	2 927
C. Obligasjoner i utenlandsk valuta ³	14 969	11 947	8 746	32 287	46 432	54 601
1. Statsforvaltningen	8 072	6 567	4 411	14 041	22 089	26 464
2. Kommuneforvaltn. inkl. kommune-foretak	948	762	437	5 110	5 659	5 736
3. Statsbanker	4 007	2 953	2 548	5 785	9 651	12 158
4. Andre kredittinstitusjoner	887	610	122	312	1 135	1 236
5. Statsforetak	724	724	1 172	5 850	6 432	7 529
6. Private foretak	331	331	56	1 168	1 445	1 457
7. Utlandet	—	—	—	21	21	21

¹ Medr. oppkjøpte egne obligasjoner. Tallene for 1978 og 1979 er foreløpige. ² Alle selskaper som låner ut vesentlig til skip og/eller borerigger (Norges Skibshypotekforening, Redernes Skibskredittforening, A/S Eksportfinans, A/S Låneinstituttet for Skipsbyggeriene, Norges Skibshypotek A/S og Norsk Skibskredittforening A/S). ³ For 1977 og 1978 beregnet etter kurs ved utgangen av vedk. år. For 1979 beregnet etter gjennomsnittlig kurs for de resp. måneder.

tatt opp obligasjonslån i utlandet for nær 15 milliarder kroner.

I løpet av de elleve første måneder av 1979 ble det emittert ihendehaverobligasjoner innenlands for vel 9,6 milliarder kroner, dvs. for 1 463 mill. kroner mer enn i samme periode året før. Av emisjonene i 1979 falt 5,7 milliarder kroner på statskassen og vel 3,4 milliarder kroner på private kredittforetak. En betydelig del av låneopptakene fra kredittforetakene gjaldt skipsfinansieringsinstitutter. I samme tidsrom ble det tatt opp ihendehaverobligasjonslån i utlandet for i alt 10,2 milliarder kroner, dvs. for 4,2 milliarder kroner mindre enn i samme periode året før. Av de utenlandske lånene i 1979 stod statskassen for vel 4,9 milliarder kroner og statsforetak for vel 1,1 milliarder kroner, mens statsbankene (Kommunalbanken) tok opp lån for vel 2,8 milliarder kroner til finansiering

av kommunal utbygging (såkalte «formidlingslån»). Private foretak emitterte ihendehaverobligasjoner bare for mindre beløp både i 1978 og i 1979. Ved utgangen av tredje kvartal i 1979 utgjorde den samlede ihendehaverobligasjonsgjeld nær 125 milliarder kroner, hvorav nesten 55 milliarder gjaldt lån i utenlandsk valuta.

Endringene i rentepolitikken i 1977—1978 førte til en stigning i rentenivået også for innenlandske ihendehaverobligasjonslån som ble lagt ut i 1978, på rundt 1 prosentenhet. For lån uten statsgaranti lå den nominelle rente både i 1978 og i 1979 for det meste på 8½ prosent. Av innenlandske statslån i 1978 og i de elleve første måneder i 1979 ble 5 års lån lagt ut til 7½ prosent og 10 års lån til 8 prosent. Som et ledd i de kredittpolitiske tiltak som ble vedtatt i slutten av november 1979 (jfr. avsnittet foran om kredittpolitikk-

Tabell 80. Enkelte større obligasjonsemisjoner i tiden 1. november 1978—31. oktober 1979

Utsteder	Ar	Beløp	Nominell rente- sats	Løpetid	Emi- sjons- kurs
		Mill. kr	Pst.	Ar	Pst.
A. Emisjoner i norske kroner:					
1. Statskassen	1978	910	7 1/8	15	100
Statskassen	1979	1 090	7 1/2	5	100
2. Kommuneforvaltn. inkl. komm. foretak:					
Lofotbruene A/S	1979	15	8 1/2	17	100
3. Statsbanker:					
Den Norske Industribank A/S ¹	1978	500	7 1/2	5	100
4. Private kredittforetak:					
A/S Låneinst. for skipsbyggeriene ¹	1979	200	7 1/2	5	100
A/S Eksportfinans	1979	300	8 3/4	13	100
Norges Skibshypotek A/S	1979	100	8 1/2	10	100 1/2
5. Statsforetak:					
Selskapet for industrivekstanlegg (SIVA) ¹ ..	1979	20	7 1/2	5	100
6. Andre norske sektorer:					
Saga Petrokjemi A/S & Co.	1979	50	9	17	100
Stiftelsen Rogaland Studiesenter	1979	35	8 1/2	16	100
B. Emisjoner i utenlandsk valuta:					
1. Statskassens lån i Sveits	1979	610	3	5	99
Statskassens lån i Japan	1978	1 039	5,60	5	99 3/4
Statskassens lån i Vest-Tyskland	1979	549	6 1/4	5	100 1/2
Statskassens lån i Europa	1979	780	9 1/4	5	100 1/4
Statskassens lån i USA	1979	761	9 3/4	5	99 1/2
2. Kommuneforvaltn. inkl. komm. foretak:					
Oslo kommunes lån i Sveits	1979	306	4 3/8	12	99 1/4
Bergen kommunes lån i Vest-Tyskland ...	1979	123	4 3/4	12	100
Oslo kommunes lån i Luxembourg	1979	86	8	10	99 1/2
3. Statsbanker:					
Norges Kommunalbanks lån i Sveits ¹	1979	306	4 3/8	12	100
Norges Kommunalbanks lån i Vest-Tyskland ¹	1979	415	7 3/4	13	100 1/4
Norges Kommunalbanks lån i USA ¹	1979	499	9 7/8	20	100
4. Private kredittforetak:					
Norges Hypotekforening for Næringslivets lån i Sveits	1979	138	4 1/2	12	99 1/2
5. Statsforetak:					
Norsk Hydro A/S' lån i Europa	1979	254	9 1/4	15	99
Statoils lån i Vest-Tyskland ¹	1979	505	9 5/8	5	100
6. Andre norske sektorer:					
A/S Norcems lån i Vest-Tyskland	1979	56	7 1/2	7	100

¹ Lånet er statsgarantert.

ken og kredittutviklingen i 1979), ble obligasjonsrenten for 5 års statslån hevet med 2 prosentpoeng til 9 1/2 prosent og for 10 års lån til 10 prosent. Økningen i renten for statsobligasjoner vil føre til en tilsvarende økning i rentenivået for andre typer av nye ihendehaverobligasjonslån.

For ihendehaverobligasjonslån tatt opp i utlandet varierte renten i 1979 mellom 3 prosent (statens 5 års lån i Sveits) og 9 7/8 prosent (Kommunalbankens 20 års lån i

USA). I november 1979 tok Bergen Bank opp et obligasjonslån i eurodollar til bevegelig rente, 14 5/16 prosent for de tre første månedene.

Aksjemarkedet

Emisjonene av aksjer i 1978 utgjorde 1 730 mill. kroner (ekskl. fondsemisjoner). Av dette gjaldt 526 mill. kroner virksomhet som direkte er knyttet til oljevirkksomhet (Statoil og

Norpipe). I løpet av de tre første kvartaler av 1979 ble det emittert aksjer for 1 217 mill. kroner, mot for 1 393 mill. kroner i samme tidsrom året før. Av emisjonene i 1979 gjaldt 540 mill. kroner oljevirksomhet (Statoil og Norpipe).

Oslo Børs' totalindeks for aksjekurser (1/1 1972 = 100) svingte i 1978 mellom 67 og 82. I de elleve første måneder av 1979 var det en sammenhengende stigning, fra 72 i januar til 108 i november.

Renteutviklingen

I desember 1977 ble det gjennomført en omfattende justering av rentepolitikken. Dette førte til at de fleste rentesatser ble justert oppover i tiden som fulgte. Utlånsrentene i finansinstitusjonene steg således med mellom 1½ og 2½ prosentpoeng og de fleste innskottsrenter med 1 til 1½ prosentpoeng. Fra 15. september 1978 ble imidlertid alle utlånsrenter frosset fast som et ledd i pris- og inntektsstoppen. I Økonomisk utsyn for 1978 ble det gitt en oversikt over de viktigste renteendringer i 1978. I prinsippet ble også

renten på ihendehaverobligasjonslån sluppet fri, men inntil høsten 1979 var renten på slike lån i gjennomsnitt steget med bare ett prosentpoeng. Obligasjonsrenten lå således lavere enn renten på de fleste andre utlån fra bankene og lavere enn renten på langsiktige bankinnskott.

Som et ledd i de kredittpolitiske tiltak som Norges Bank kunngjorde i sitt rundskriv av 30. november 1979, ble renten på nye statsobligasjoner hevet med to prosentpoeng, jfr. avsnittet foran om obligasjonsmarkedet. Samtidig ble Norges Banks diskontosats hevet fra 7 til 9 prosent. Dette er den høyeste diskontosats i Norges Banks historie. Renten på statskasseveksler og på andre typer statslån ble også hevet med to prosentpoeng. (Som nevnt foran i avsnittet om kredittpolitikken og kredittutviklingen i 1979 ble renten på statskasseveksler hevet med ett prosentpoeng fra den 13. august 1979.) Etter dette var renten på statskasseveksler med 30 dagers løpetid 8,05 prosent og for 90 dagers veksler 8,5 prosent. Også rentesatsene for bankenes lån i Norges Bank ble hevet. For nærmere detaljer vises til rundskrivet fra Norges Bank av 30. november 1979.

Tabell 81. *Forretningsbanker og sparebanker. Rente- og provisjonssatser på nye utlån i norske kroner. Prosent p.a.¹*

	Utlån i alt		Veksler		Utlån mot avbet.- kontr.		Kasse- kreditter		Byggelån		Andre utlån			
	Rente	Pro- vi- sjon	Rente	Pro- vi- sjon	Rente	Pro- vi- sjon	Rente	Pro- vi- sjon	Rente	Pro- vi- sjon	Under 1 år		Over 1 år	
											Rente	Pro- vi- sjon	Rente	Pro- vi- sjon
<i>Forretningsbanker</i>														
4. kvartal 1977														
Lavest	8,1	0,4	8,5	0,8	10,4	0,6	7,4	0,7	7,8	1,3	8,1	0,0	7,9	0,0
Høyest	10,5	1,6	9,8	1,7	11,3	1,7	8,5	1,7	8,4	1,6	10,9	1,8	11,4	1,5
4. kvartal 1978														
Lavest	9,4	0,5	10,7	1,2	12,2	0,4	9,8	0,8	9,2	1,4	9,6	0,0	9,1	0,0
Høyest	12,5	1,7	11,9	1,7	13,1	1,8	10,3	1,5	9,8	1,5	13,5	1,0	13,6	1,0
2. kvartal 1979														
Lavest	9,4	0,4	10,7	1,2	12,2	0,4	9,8	0,8	9,2	1,3	9,7	0,0	9,1	0,0
Høyest	12,5	1,4	11,9	1,8	13,1	1,7	10,2	1,5	9,8	1,6	13,4	1,0	13,7	1,0
<i>Sparebanker</i>														
4. kvartal 1977														
Lavest	7,8	0,3	9,1	0,7	10,1	0,3	7,3	1,0	7,5	1,2	8,3	0,0	7,9	0,0
Høyest	9,8	1,3	10,0	1,2	10,7	1,4	7,9	1,4	7,7	1,4	10,5	1,4	10,4	1,2
4. kvartal 1978														
Lavest	9,0	0,3	11,1	0,7	12,3	0,4	9,3	0,8	8,5	1,3	9,7	0,0	9,1	0,0
Høyest	11,8	1,4	12,0	1,4	12,8	1,5	9,9	1,4	8,8	1,4	12,8	1,1	12,7	0,5
2. kvartal 1979														
Lavest	9,0	0,3	11,1	0,7	12,3	0,4	9,4	0,8	8,5	1,3	9,7	0,0	9,1	0,0
Høyest	11,8	1,4	12,1	1,3	12,8	1,5	9,9	1,4	8,7	1,4	12,8	1,2	12,7	0,4

Kilde: Norges Bank: Penger og Kreditt.

¹ Rente- og provisjonssatsene er veide gjennomsnitt av det de enkelte banker oppgir som vanlig laveste, henholdsvis høyeste sats for de forskjellige arter av utlån. Oppgavene fra bankene er for øvrig beheftet med en viss usikkerhet, og små endringer i tallene må ikke tillegges noen vekt.

Tabell 82. *Forretningsbanker og sparebanker. Rentesatser på nye bankinnskott fra kunder i norske kroner. Prosent p.a.¹*

	Inn- skott i alt	Folio- inn- skott	Lønns- konti ²	An- fordring i alt	Oppsigelse		Lang- tids- sparing ⁴	Termin og andre vilkår		Bundne inn- skott	Tids- inn- skott i alt
					3 mndr.	12 mndr.		Under 1 år	1 år og over		
<i>Forretningsbanker</i>											
4. kvartal 1977											
Lavest	4,3	0,0	3,0	0,6	} 4,0	} 6,0	..	5,7	6,0	} 6,0	5,4
Høyest	..	..	..	..				10,2	8,1		7,5
4. kvartal 1978											
Lavest	5,3	0,1	4,0	0,9	5,0	7,5	..	6,7	7,5	7,5	6,7
Høyest	7,2	2,2	4,6	2,7	5,0	7,6	..	10,9	9,4	7,5	8,6
2. kvartal 1979											
Lavest	5,0	0,1	4,0	0,9	5,0	7,5	7,8	6,0	7,6	7,5	6,4
Høyest	6,7	1,8	4,3	2,3	5,1	7,6	10,0	10,0	9,3	7,5	8,1
<i>Sparebanker</i>											
4. kvartal 1977											
Lavest	4,5	0,3	3,0	1,3	} 4,0	} 6,0	..	5,2	6,2	} 6,0	5,2
Høyest	..	..	..	..				8,5	7,3		5,4
4. kvartal 1978											
Lavest	5,7	0,4	4,0	1,7	5,1	7,4	..	6,2	7,8	7,5	6,5
Høyest	6,3	2,7	4,3	3,3	5,1	7,6	..	9,5	8,9	7,5	6,9
2. kvartal 1979											
Lavest	5,7	0,4	4,0	1,8	5,1	7,4	7,1	6,3	7,8	7,5	6,5
Høyest	6,4	3,3	4,8	3,9	5,1	7,6	10,2	9,5	9,0	7,5	6,9

Kilde: Norges Bank: Penger og Kreditt.

¹ Se note til tabell 81. ² På lønnskonti gis vanligvis rente bare av laveste saldo hver måned. ³ Den tidligere normering av innskottsrentene ble opphevet i begynnelsen av desember 1977. Det er i denne tabellen antatt at de normerte renter gjaldt fram til utgangen av 4. kvartal 1977. ⁴ Langtidssparing (medr. sparebrev o. l.) er utskilt som egen innskottsart med virkning fra 31/12 1978. Fram til denne dato er slike innskott tatt med under andre innskottsarter.

Ved utgangen av annet kvartal 1979 lå gjennomsnittrenten for nye utlån fra forretningsbankene på mellom 9,4 og 12,5 prosent og fra sparebankene på mellom 9,0 og 11,8 prosent. Det vil si at utlånsrentene i

bankene hadde holdt seg så å si uendret i første halvår 1979. For innskottsrentene var det bare ubetydelige endringer i første halvår 1979 (jfr. tabellene 81 og 82).

Inntektsnytting

Privat konsum

Foreløpige beregninger viser at det totale private konsumet regnet i løpende priser, var 114 935 mill. kroner i 1979. Dette er en verdiøkning på 5,8 prosent i forhold til 1978. Nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum økte med 5,1 prosent fra 1978 til 1979 som er den laveste prisstigning på 10 år. I volum økte således det private konsum bare 0,5 prosent siste år. Mens årene 1975—1977 var kjennetegnet av en uvanlig sterk vekst i privat konsum sammenliknet med veksten i 60- og første halvpart av 70-årene, har veksten de to siste årene under ett vært negativ. Ser vi imidlertid på siste halvpart av 70-årene under ett, får vi et bilde av veksten i privat konsum som er godt i samsvar med utviklingen i etterkrigsperioden (se tabell 83).

Foreløpige tall over volumveksten for hovedgrupper av det private konsum viser at varekonsumet sank med 0,5 prosent fra 1978 til

1979, mens tjenestekonsumet økte med 3,9 prosent.

I varekonsumet skilte konsum av drikkevarer og tobakk seg ut med en volumvekst på hele 8,9 prosent. Den sterke veksten fra 1978 til 1979 kan kanskje forklares på bakgrunn av en unormal sterk nedgang året før (Vinmonopolstreiken) og en uvanlig lav prisstigning i forhold til andre deler av privat konsum (se tabell 84). Matvarekonsumet sank med 0,6 prosent og konsumet av klær og skotøy med 2,7 prosent fra 1978 til 1979. Den sterke nedgangen i kjøp av møbler og husholdningsartikler fortsatte også i 1979. Nedgangen var på hele 7,5 prosent, og kjøpet av disse varene er nå på samme nivå som i 1974 regnet i faste priser. Konsum av bolig, lys og brensel økte med 3,6 prosent fra 1978 til 1979 og helsepleie med 4,7 prosent. Mens konsumet av transport, post og teletjenester sank sterkt fra 1977 til 1978, var det fra 1978 til 1979 en vekst på 4,4 prosent. Kjøp av egne transportmidler, som veier tungt i denne

Tabell 83. *Konsumets volumutvikling¹*

	Nettonasjonalprodukt	Totalt konsum	Offentlig konsum	Privat konsum	Privat konsum pr. innbygger
	Gj.sn. årlig økning i prosent				
1900—1939.....	2,9	2,3	3,2	2,3	1,4
1946—1962.....	4,5	3,6	3,7	3,6	2,6
1962—1967 ²	4,6	4,2	6,9	3,4	2,6
1967—1974 ²	3,8	4,0	5,0	3,6	2,9
1975 ²	5,8	5,3	6,4	4,9	4,3
1976 ²	5,8	6,4	7,4	6,1	5,6
1977 ²	2,8	6,4	4,9	6,9	6,5
1978* ²	2,8	—1,6	4,4	—3,8	—4,2
1979* ²	3,9	1,1	2,4	0,5	0,1

¹ Ved en sammenlikning av tallene i denne tabellen med tidligere publiserte nasjonalregnskapstall, må en ta omsyn til at beregningsmåten for privat og offentlig konsum i nasjonalregnskapet er lagt om. Omleggingen innebærer at deler av konsum av helsepleie (sykehusopphold) nå regnes som offentlig konsum mot tidligere privat konsum. Dette påvirker nivået og vekstratene for privat og offentlig konsum hver for seg, men ikke for summen. ² Ny nasjonalregnskapsgruppering.

gruppen, økte med om lag 5 prosent siste år, etter en nedgang på om lag 30 prosent året før. Konsum av fritidssysler og utdanning sank 0,7 prosent siste år, mens konsum av andre varer og tjenester var om lag uforandret fra 1978 til 1979.

Det er vanligvis en nær sammenheng mellom endringer i volumet av privat konsum og husholdningenes disponible realinntekt. Således kan vi i stor grad forklare den sterke veksten i privat

konsum i årene 1975—77 med veksten i husholdningenes disponible realinntekter. Dessuten ble det fra og med 1976 ført en rommelig kredittpolitikk med stor utlånsøkning til lønnstakere, trygdede o.l. som økte disse gruppenes likviditet, og virket stimulerende på privat konsum- etterspørsel. I tillegg kom frigivelsen av midler fra konti for skattefri banksparing mot slutten av 1976 og i 1977 som ytterligere bedret husholdningenes likviditet. Dette kan også bidra til

Tabell 84. Prosentvise endringer i volum og priser for det private konsum, etter utgiftsgrupper

	Prosentvise endringer i volum fra år til år			Prosentvise prisendringer fra år til år			Prosentvis endring i relative priser (gruppepriser i forhold til konsumpris) 1978—1979
	1976—1977	1977—1978	1978—1979	1976—1977	1977—1978	1978—1979	
Matvarer	3,0	0,9	— 0,6	8,2	6,7	4,3	— 0,9
Drikkevarer og tobakk	1,4	— 6,4	8,9	7,6	10,8	1,3	— 3,8
Klær og skotøy	6,5	— 5,0	— 2,7	10,0	8,7	5,7	0,4
Bolig, lys og brensel	5,4	4,9	3,6	8,8	10,6	6,9	1,5
Møbler og husholdningsartikler	7,1	— 9,7	— 7,5	8,2	6,4	4,3	— 0,9
Helsepleie	4,1	1,0	4,7	9,0	8,3	2,7	— 2,5
Transport, post, teletjenester ..	14,5	— 15,2	4,4	9,8	9,2	6,2	0,9
Fritidssysler og utdanning ...	8,6	— 6,8	— 0,7	6,9	7,6	3,3	— 1,9
Andre varer og tjenester	5,2	— 0,7	0,1	9,0	8,6	3,9	— 1,3
Spesifisert konsum i alt	6,3	— 3,9	0,9	8,7	8,4	4,8	— 0,5
Privat konsum i alt	6,9	— 3,8	0,5	8,6	8,7	5,3	—

Tabell 85. Forbruk av enkelte matvarer¹

		1974	1975	1976	1977	1978*	1979*
Mjolk ²	Mill. liter	714	703	686	669	668	669
Fløte, omregnet til helmjolk	» »	228	228	230	229	239	244
Smør	1 000 tonn	20,9	18,6	21,6	21,2	21,7	21,9
Margarin	» »	73,0	72,4	68,7	68,8	66,9	67,3
Hvit ost	» »	24,9	26,3	27,3	30,3	32,5	33,9
Brun ost	» »	14,2	14,9	14,1	14,3	14,3	14,3
Egg	» »	38,3	37,5	39,8	39,7	39,5	39,5
Kjøtt	» »	98,3	107,7	103,6	110,0	115,2	115,9
Flesk	» »	84,1	82,3	88,3	85,2	84,3	87,0
Kaffe, rå vekt	» »	40,0	37,3	37,4	32,0	36,2	38,1
Importert frukt	» »	170,6	160,9	173,4	179,9	169,2	184,4
Norsk frukt	» »	87,1	68,5	88,7	69,8	91,0	70,0
Tørket frukt, nøtter	» »	12,1	10,4	13,0	10,5	10,7	11,1
Importerte grønnsaker	» »	21,9	54,9	53,6	28,5	31,7	36,8
Norske grønnsaker	» »	136,0	122,0	127,0	136,0	148,0	137,0

¹ Omfatter alt innenlandsk forbruk, ikke bare husholdningenes forbruk. ² Omfatter også forbruket av tørrmjolk og kondensert mjolk.

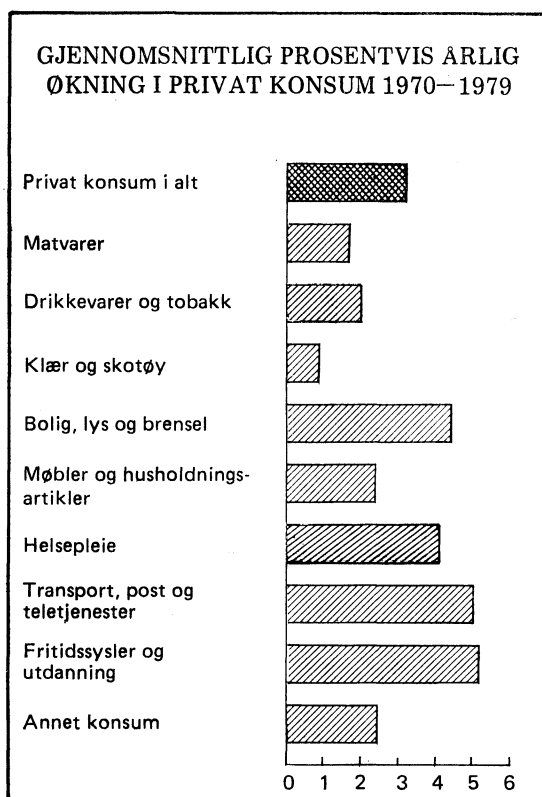

Fig. 27.

å forklare den uvanlig sterke økningen i kjøp av varige konsumgoder i 1976 og 1977.

Inntekts- og konsumutviklingen i 1978 brøt drastisk med utviklingen i foregående treårsperiode. For det første førte endringer i rentepolitikken i desember 1977 til en økning av

rentesatsene for utlån fra og innlån i banker med om lag 2 prosentpoeng fra 1977 til 1978 i gjennomsnitt. Etter som husholdningene under ett er netto-debitorer overfor finansinstitusjoner, fikk dette en betydelig negativ inntektsvirkning for husholdningene. Beregninger viser at mens disponibel realinntekt for husholdninger eksklusive netto renteutgifter sank med om lag 0,5 prosent fra 1977 til 1978, gikk disponibel realinntekt inklusive netto renteutgifter ned med vel 2 prosent. Når nedgangen i privat konsum var enda sterkere (— 3,8 prosent), skyldes nok dette i første rekke den usedvanlig stramme kredittpolitikken i 1978 da utlånsøkningen til lønnstakere, trygdene o. l. var om lag 3 milliarder kroner lavere enn året før. I tillegg kom et redusert behov for kjøp av varige konsumgoder som følge av de store kjøpene årene før. Resultatet av disse forholdene ved nedgang i konsumet og økt finansinvestering for husholdningene (se tabell 89).

I 1979 har som nevnt konsumet økt svakt samtidig som de disponible realinntekter for husholdningene under ett var om lag uendret fra året før. For trygdene o. a. har de disponible realinntektene økt noe, mens det har vært nedgang for selvstendig næringsdrivende. Lønnstakere under ett har hatt om lag uendret realinntekt, mens det har vært nedgang for den enkelte lønnstaker i gjennomsnitt. Utviklingen i konsummotiverende inntekter har således ikke bidratt nevneverdig til økningen i konsumet. Det er sannsynlig at husholdningenes finansinvesteringer har gått noe ned i 1979; således var kredittøkningen til lønnstakere, trygdene o. a. en del større i 1979 enn i 1978 og økningen i bankinnskottene var moderat. Den mindre stramme kredittpolitikken i 1979 i forhold til i 1978 må antakelig ha vært en faktor bak konsumøkningen siste år. I tillegg var det å vente

Tabell 86. Forbruk av tobakk og drikkevarer

		1974	1975	1976	1977	1978*	1979*
Sigarer	Tonn	90,3	98,5	103,1	91,0	84,2	82,9
Sigaretter	Mill. stk.	1 735,3	1 754,6	1 731,1	1 956,7	1 850,5	1 992,0
Røyketobakk, skrå, snus	Tonn	4 880	4 905	4 665	4 752	4 515	4 630
Alkoholrie drikkevarer	Mill. liter	188,2	196,7	204,3	216,7	226,4	236,5
Alkoholholdig øl	» »	174,2	181,7	179,2	182,3	183,1	182,5
Vin	» »	12,7	13,4	13,5	13,5	11,8	15,6
Brennevin	» »	16,8	17,4	17,7	18,1	14,9	18,9
Ren alkohol i alt	» »	16,8	17,1	17,4	17,7	16,2	18,4

Tabell 87. Salg¹ av andre forbruksvarer

	1974	1975	1976	1977	1978*	1979*
Kjøleskap 1 000 stk.	85	85	98	96	87	86
Dypfrysere » »	78	79	83	80	73	69
Kombinerte kjøleskap og dypfrysere » »	19	21	29	34	30	24
Vaskemaskiner » »	91	99	98	108	97	95
Varmtvannsbeholdere » »	84	97	106	81	85	80
Varmekolber for innbygging » »	34	26	32	32	23	22
Strykejern » »	77	91	89	112	100	112
Elte- og røremaskiner » »	95	112	110	122	93	100
Oppvaskmaskiner » »	11	19	29	36	35	34
Støvsugere » »	121	125	127	138	124	120
Båndopptakere » »	111	111	132	153	115	123
Radiomottakere » »	255	307	363	431	315	300
Fjernsynsapparater » »	126	154	185	202	166	170
Motorsykler ² » »	14	13	15	16	13	13
Personbiler ^{2,3} » »	92	105	130	149	80	91

¹ For enkelte varer inkluderer tallene lager hos detaljist. ² Førstegangsregistrerte. ³ Medr. stasjonsbiler og drosjer.

Tabell 88. Konsum av reiser etc.

	1974	1975	1976	1977	1978*	1979*
Jernbanereiser Mill. personkm	1 884	1 948	1 997	2 004	2 058	2 185
Bussreiser » »	4 067	3 963	3 918	3 987	4 000	4 000
Innenl. ruteflyging » »	947	1 000	1 103	1 224	1 324	1 460
Hotellgjestedøgn (nordmenn) 1 000	3 660	3 863	4 010	4 324	4 405	4 400

at kjøp av varige konsumgoder ville øke noe i 1979 etter den kraftige nedgangen året før. Ellers kan det være grunn til å legge merke til at økningen i realrenten på nesten 4 prosentpoeng fra 1978 til 1979 ikke synes å ha hatt noen vesentlig innflytelse på konsumutviklingen.

Nasjonalregnskapets beregning av privat konsum bygger på kjøpsprinsippet, dvs. en vare regnes for konsumert når den er kjøpt. Det eneste unntaket er konsum av boligjenester hvor forbruksprinsippet brukes, dvs. det beregnes en leiepris for boligen uansett eierforhold. Dette er viktig å ha klart for seg ved en vurdering av konsumutviklingen de siste fem årene. Fra et konjunkturokonomisk synspunkt er svingningene i privat konsum slik det beregnes i nasjonalregnskapet interessante, men hvis en ønsker å benytte konsumtallene som velferdsindikator kan beregningsmåten i nasjonalregnskapet være mindre hensiktsmessig. Selv om husholdningene reduserer sitt kjøp av varige konsumgoder, kan beholdningene av slike goder øke og dermed øke konsumet av tjenester fra beholdningen.

Tabell 89. Faktisk og beregnet utvikling av det privatfinansierte private konsum. Prosentvis volumøkning fra året før¹

Ar	Faktisk økning (1)	Beregnet økning (2)	Avvik (2)—(1)
1973*.....	2,9	3,0	0,1
1974*.....	3,8	4,2	0,4
1975*.....	5,3	4,9	—0,4
1976*.....	6,3	6,8	0,5
1977*.....	7,1	6,2	—0,9
1978*.....	—4,1	—4,0	0,1
1979*.....	0,3	0,9	0,6

¹ Beregningene bygger på nylig foretatt reestimering av makrokonsumfunksjonen i den økonomiske modellen MODIS IV. Privatfinansiert privat konsum er definert som samlet privat konsum minus helsepleie og skolegang. Formelen for beregnet konsum er $0,92 \times (\text{lønnskateres disponible realinntekt}) + 0,83 \times (\text{trygdedes disponible realinntekt}) + 0,57 \times (\text{selvstendiges disponible realinntekt}) + 0,52 \times (\text{kredittøkning til lønnskater, trygdede o. a.}) + \text{konstant}$

Tabell 90. Sammenhengen mellom nasjonalproduktet, private disponible inntekter og privat konsum

Ar	Privat disponibel inntekt i pst. av nettonasj.-produktet	Privat konsum i pst. av privat disponibel inntekt	Privat konsum i pst. av nettonasj.-produktet (1 x 2:100)
	(1)	(2)	(3)
1946.....	83,3	90,1	75,0
1950.....	80,0	92,3	73,8
1955.....	80,2	86,1	69,1
1960.....	77,9	88,7	69,1
1965.....	76,9	84,1	64,7
1965 ¹	74,7	86,3	64,5
1970 ¹	71,1	87,9	62,5
1971 ¹	68,5	91,1	62,4
1972 ¹	66,8	92,7	61,9
1973 ¹	65,3	92,4	60,3
1974 ¹	65,9	90,3	59,5
1975 ¹	66,1	92,0	60,8
1976 ¹	65,1	95,2	62,0
1977 ¹	65,1	99,4	64,7
1978* ¹	64,8	95,2	61,7
1979* ¹	65,2	90,5	59,0

¹ Ny nasjonalregnskapsgruppering.

Investering

Foreløpige tall for 1979 viser en betydelig volumnedgang i de samlede investeringer i fast realkapital sammenliknet med året før. Etter det høye investeringsnivået i 1976 og 1977 har investeringene både i 1978 og 1979 vært markert lavere. Det er imidlertid noe mindre nedgang i investeringene i 1979 enn det var i 1978. Nedgangen i investeringene i 1979 skyldes en sterk reduksjon av investeringene i oljevirksomhet og industri. Virkningene på innenlandsk produksjon av nedgangen i oljeinvesteringene ble begrenset, fordi nedgangen ble motsvart av en like stor nedgang i importen. Investeringene i sjøtransport hadde en liten økning fra det lave 1978-nivået. Investeringsetterspørselen utenom sjøtransport og oljevirksomhet har i volum vært noe mindre i 1979 enn året før.

Foreløpige anslag viser at lagrene, regnet i 1975-priser, steg med 1,1 milliarder kroner

i 1979 mot en nedgang på 4,6 milliarder kroner året før. Lagrene av varer under arbeid økte sterkt i 1979, mens det var nedgang i varelagrene. Årsaken til lagerøkningen i varer under arbeid er opptrappingen av byggingen av Statfjord B-plattformen, som antas å bli levert i slutten av 1981.

For bruttoinvesteringene i fast kapital og lager sett under ett var det en økning på 2,4 prosent målt i faste priser fra 1978 til 1979, etter en nedgang på 18,9 prosent fra 1977 til 1978. Gjennomsnittsprisen på investeringsvarer økte med 4,7 prosent fra 1978 til 1979. De samlede bruttoinvesteringer regnet i løpende priser steg med 7,3 prosent til 66 004 mill. kroner i 1979 etter en nedgang på 11,5 prosent i 1978.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital målt i faste priser gikk ned med 9,0 prosent fra 1978 til 1979. Regnet i løpende priser utgjorde disse investeringene bare 27,4 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1979 mot 31,7 prosent i 1978. I 1977 var investeringsandelen helt oppe i 37,1 prosent. Det sterke fallet i investeringsandelen de to siste årene skyldes hovedsakelig nedgangen i investeringene i oljevirksomhet og sjøfart og i noe mindre grad nedgangen i industriinvesteringene. Investeringandelen i 1979 ligger om lag på samme nivå som i begynnelsen av 1970-årene, før det var foretatt større investeringer i oljevirksomhet.

De foreløpige anslag for volumendringer i bruttoinvesteringene i fast realkapital viser forskjellig utvikling for ulike arter utenom oljevirksomhet. Bruttoinvesteringer i bygninger og anlegg viste i 1979 en nedgang på 4 prosent etter å ha økt med omkring 7 prosent både i 1977 og 1978. Bruttoinvesteringene i maskiner, redskap og inventar gikk ned med 8 prosent i 1979, mot en nedgang på 9 prosent året før. Bruttoinvesteringene i transportmateriell utenom skip og båter økte med nesten 7 prosent i volum etter å ha falt kraftig (30 prosent) i 1978. Bruttoinvesteringene i skip og båter økte med 20 prosent fra 1978, men utgjorde i volum likevel ikke mer enn i underkant av 3 prosent av bruttoinvesteringene i fast realkapital, mot 2 prosent året før. Andelen i 1977 var i underkant av 8 prosent. De lave bruttoinvesteringene i skip og båter i 1978 og 1979 skrev seg hovedsakelig fra volumnedgang i importen. I 1979 sank bruttoinvesteringene til direkte oljeboring og oljeleting med 14 prosent målt i volum, mens bruttoinvesteringene i borerigger og utvinningsplattformer gikk ned med hele 52 prosent. Andelen av bruttoinvesteringene i oljevirksomhet utgjorde i 1979 i overkant av 10 prosent av bruttoinvesteringene i fast

Tabell 91. *Investeringsindikatorer. Prosentvis endring fra tilsvarende kvartal året før*

	1978				1979			
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.
Utførte (og antatte) investeringer ¹								
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning	49	—35	—18	1	—30	—11	—2	—3
Bergverksdrift	151	—55	—31	7	—35	—8	—9	—22
Industri	14	—12	—20	—6	—35	—25	—13	1
Kraftforsyning	11	33	23	3	—6	6	21	19
Innenlandske ordrer i maskinindustri, jern- og metallvareindustri og elektroteknisk industri								
Ordretilgang	6	4	—5	6	—9	—12	5	..
Ordreserver	11	7	—3	—1	1	—3	1	..
Industriproduksjon								
Investeringsvareproduksjon	—20	—1	—9	—10	4	—5	10	..
Byggevirksomhet								
Bygg under arbeid, total golvflate ...	3	—1	—3	—8	—10	—8	—2	..
Bygg satt i gang, total golvflate	—7	—6	—5	—9	—14	5	3	..
Importverdi								
Maskiner og apparater	4	8	—5	—12	—3	—7	13	..
Lastebiler, varevogner o.l.	—33	—21	—76	—58	2	—17	76	..
Skip	—67	—14	—91	—44	—4	—41	707	..

¹ Etter oppgaver fra bedriftene. For 4. kvartal 1979 antatt investering i forhold til antatt investering i samme kvartal året før, ellers utført investering.

Tabell 92. *Bruttoinvestering i fast kapital etter art (mill. kroner, 1975-priser)*

	1975*	1976*	1977*	1978*	1979*
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljeleting, olje- og gassrørledninger	3 821	5 218	4 252	2 817	2 420
Andre anlegg, bygninger	23 312	23 909	25 533	27 191	26 073
Skip og båter	6 831	7 716	4 427	1 026	1 231
Annet transportmateriell	2 837	3 224	3 842	2 679	2 861
Oljerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	3 721	4 854	7 015	4 756	2 284
Maskiner, redskap, inventar ellers	10 269	11 012	12 899	11 725	10 799
I alt	50 791	55 933	57 968	50 194	45 668

realkapital mot 15 prosent i 1978 og 20 prosent i 1977.

De foreløpige beregningene for endringer i bruttoinvesteringer viser en uensartet utvik-

ling også for de ulike typer næringsvirksomhet. Endringstall i løpende priser er gitt i tabell 93. Regnet i volum var det sterkest nedgang fra 1978 til 1979 i oljevirksomheten

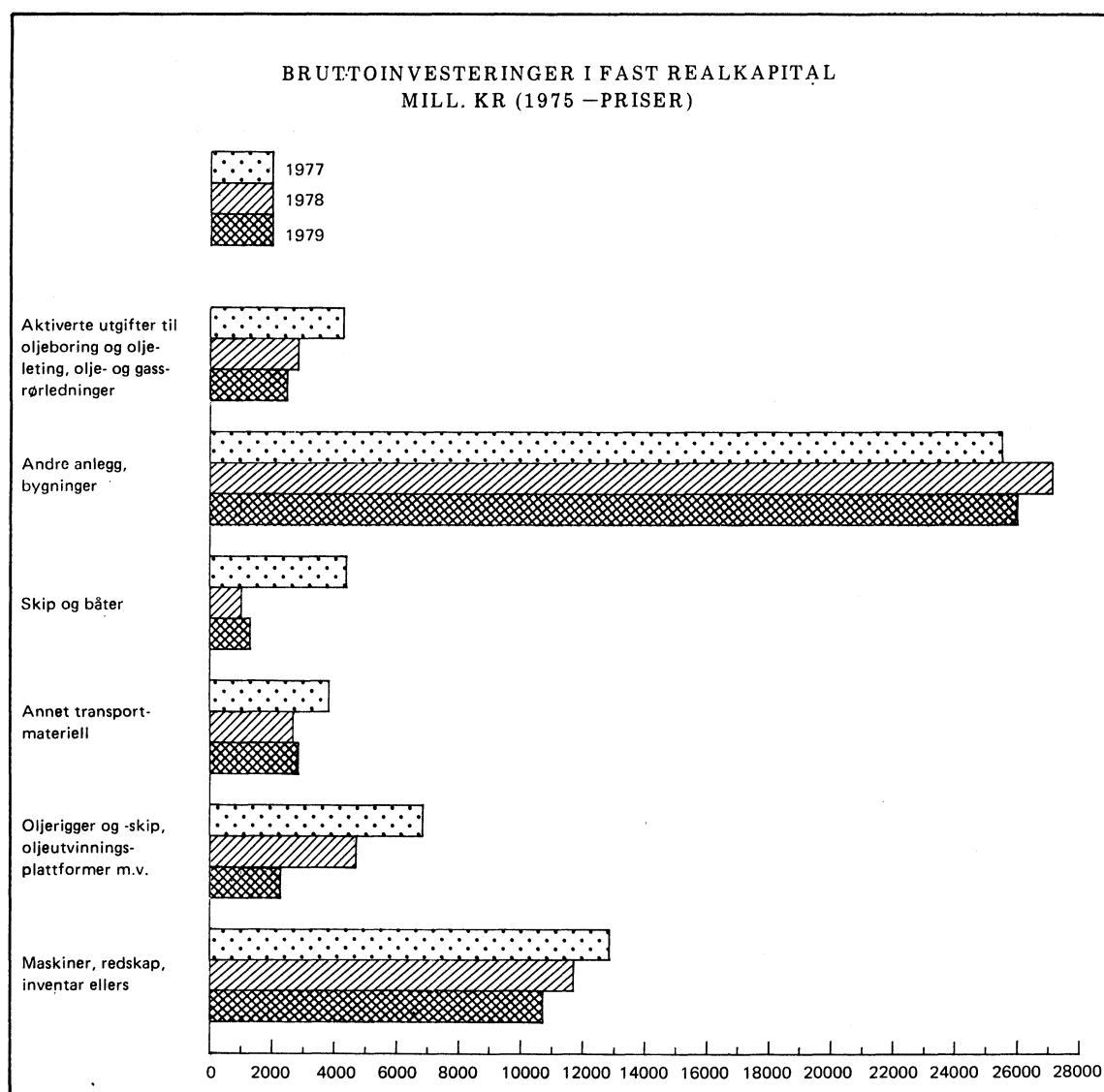

Fig. 28.

i alt (38 prosent). Tabelloppstillingen nedenfor viser investeringene, regnet i millioner kroner løpende priser, i de tre næringsgruppene som oljevirkksomheten er inndelt i.

	1977	1978	1979
Boring etter olje og gass	1 552	913	—98
Utvinning av råolje og naturgass	10 696	8 442	6 746
Olje- og gasstransport med rør	1 375	659	248
Oljevirkksomhet i alt	13 623	10 014	6 896

Investeringer i form av boring etter olje og gass framkommer som differansen mellom anskaffelser og salg av kapitalgjenstander, vesentlig oljeboreplattformer. Anskaffelsene av plattformer i løpende priser ble i 1979 redusert til under det halve sammenliknet med året før, mens salget økte sterkt. Nettoresultatet ble negative bruttoinvesteringer i 1979.

I sjøtransport økte investeringsvolumet med 40,4 prosent i 1979. Denne sterke volumveksten målt i 1975-priser skyldes at prisutviklingen på salg av skip er lavere enn prisutviklingen for anskaffelsene fra 1975 til 1979.

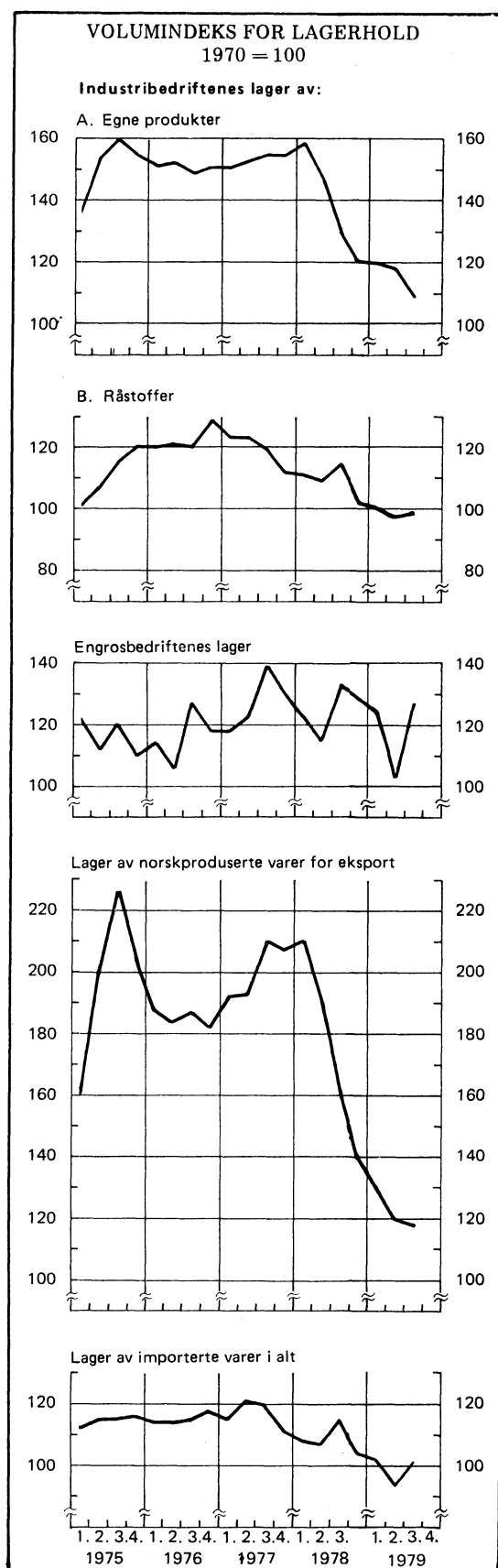

Fig. 29.

Tabell 93. Bruttoinvestering i fast kapital etter næring

	I løpende mill. kr		
	Endringer fra år til år		
	1976- 1977	1977- 1978	1978- 1979
Jordbruk	843	26	119
Skogbruk	22	41	5
Fiske og fangst	151	47	138
Bergverksdrift	74	52	29
Industri	1 910	757	1 319
Kraft- og vannforsyning	938	1 044	608
Bygge- og anleggsvirksomhet	289	190	34
Varehandel, hotell- og restaurantdrift, forretningsbygg	552	48	29
Hjelpevirksomhet for landtransport, veier	443	282	120
Sjøtransport	1 924	3 726	80
Annen samferdsel ...	732	234	693
Bank- og forsikringsvirksomhet	73	134	29
Boliger	1 195	1 407	386
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	1 001	763	460
I alt uten oljevirk- somhet	6 299	319	209
Utvinning og boring etter olje og gass, olje- og gasstrans- port med rør	2 775	3 609	3 118
Bruttoinvestering i fast kapital i alt ...	9 074	3 928	3 327
Av dette i			
Private bedrifter ..	1 772	4 031	3 135
Offentlige bedrifter	6 134	1 056	455
Stats- og trygdefor- valtning	507	298	367
Kommunalforvalt- ning	661	861	280

I løpende priser økte investeringene i sjøtransport med 2,3 prosent i 1979. Bruttoinvesteringene i fast kapital utenom oljevirk-
somhet og sjøtransport sank med 4,6 prosent i volum fra 1978 til 1979, mot 1,6 prosent året før.

Boliginvesteringene var uendret i volum i 1979 etter en markert økning fra 1977 til 1978. Bruttoinvesteringene i offentlig kon-
sumkapital viste en volumnedgang på 10 pro-

sent etter å ha økt med 5 prosent i både 1978 og 1977.

Utenom sjøfart, oljevirkksomhet og boliger gikk investeringsvolumet i fast realkapital i næringslivet ned med nær 5 prosent fra 1978 til 1979, mot 7 prosent året før. Nedgangen i 1979 skyldes den kraftige nedgangen i investeringsvolumet for industrien på 21 prosent. Det var sterk vekst i investeringsvolumet i de innenlandske samferdselssektorene på knapt 11 prosent. I kraft- og vannforsyning var det i 1979 en volumøkning i investeringene på vel 5 prosent.

Foreløpige oppgaver over investeringsutviklingen fra 1978 til 1979 for de enkelte greinene av industrien gir et bilde preget av stagnasjon. Den markerte nedgangen i industriinvesteringene skyldes hovedsakelig at de petrokjemiske anleggene på Rafnes nå er ferdig utbygd. Andelen av industriinvesteringene som kjemisk industri stod for, ble halvert fra 1978 til 1979. Investeringene i industri ellers var omtrent uendret målt i løpende priser. Dette tilsvarte en volumnedgang på om lag 6 prosent. Treforedling var den eneste industrigreinen som hadde volumøkning i investeringene. Årsaken til denne økningen er opptrappingen av Nye-Tofte prosjektet på Hurum som ble påbegynt i 1978. I verkstedsindustrien viser de foreløpige oppgavene en svak nedgang i investeringene målt i løpende priser. I en del typisk konsumvareorienterte industrigreiner hadde investeringene en svak verdiøkning.

I 1979 fortsatte utviklingen med nedbyggingen av varelagrene, men nedgangen var mindre i 1979 enn den var året før. Lager volumet av ferdigvarer gikk sterkt tilbake (se fig. 26). Således ble lagrene av norskproduserte varer beregnet for eksport i 1979 betydelig redusert. Også lagrene av råvarer sank noe. Derimot gikk, som allerede nevnt, lagrene av varer under arbeid sterkt opp.

Nedgangen i bruttoinvesteringene i fast realkapital regnet i løpende priser gjaldt hovedsakelig de private investeringer som falt med 7 prosent, mens offentlige bruttoinvesteringer bare var ubetydelig lavere enn året før. Som følge av dette økte de offentlige bruttoinvesteringers andel av de samlede bruttoinvesteringer i fast realkapital til nesten 39 prosent i 1979 (se tabell 94). Bruttoinvesteringene i offentlige bedrifter økte med 3 prosent i 1979, slik at andelen av de samlede bruttoinvesteringene utgjorde over 23 prosent. De offentlige bedrifters andel av offentlige bruttoinvesteringer økte dermed fra 58 prosent i 1978 til 60 prosent i 1979.

Det samlede kapitalslit i 1979 er foreløpig beregnet til 38,3 milliarder kroner i løpende

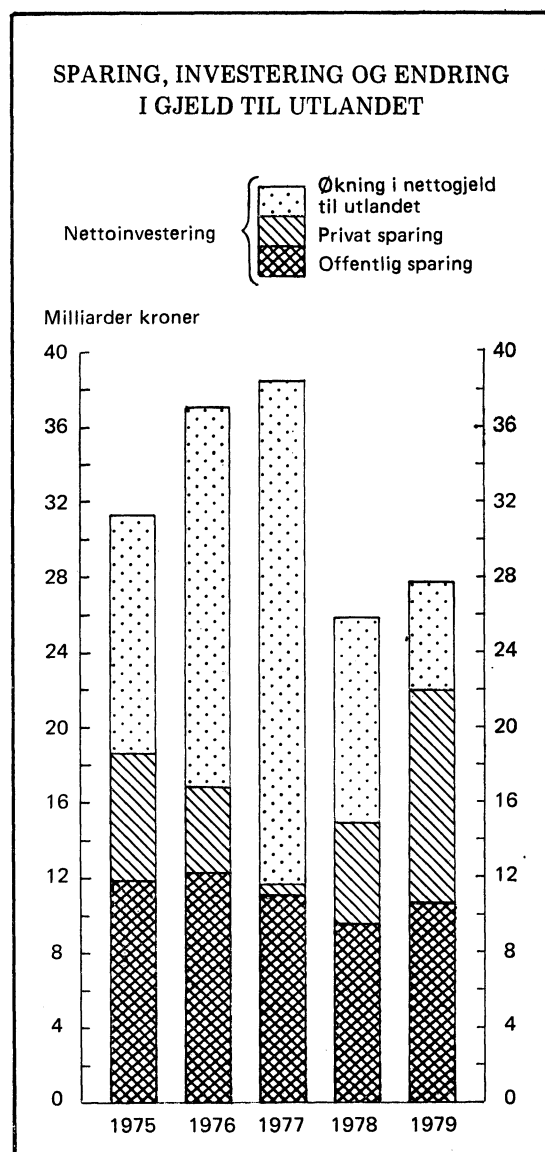

Fig. 30.

priser eller 2,7 milliarder kroner mer enn i 1978. Nettoinvesteringene i 1979 ble dermed 27,7 milliarder kroner, om lag 7 prosent høyere enn året før. Likevel gikk andelen som nettoinvesteringene utgjør av nettonasjonalprodukt noe ned i forhold til året før, til 14 prosent. De private nettoinvesteringene økte med 2,8 milliarder kroner fra 1978 til 1979. Økningen i lagerinvesteringene er hovedårsaken til økningen i de private nettoinvesteringene. De offentlige nettoinvesteringene viste en nedgang på noe under 6 prosent (se tabell 95).

I året 1979 fortsatte utviklingen fra 1978 med at de samlede nettoinvesteringer i øk-

Tabell 94. *Offentlig og privat bruttoinvestering i fast kapital unnt. lager i løpende priser*

	1975*	1976*	1977*	1978*	1979*
Privat bruttoinvestering Mill. kr	35 311	44 517	46 289	42 258	39 123
Offentlig bruttoinvestering » »	15 480	17 483	24 785	24 888	24 696
Av dette					
Offentlige bedrifter » »	8 359	9 329	15 463	14 407	14 862
Offentlig konsumkapital » »	7 121	8 154	9 322	10 481	9 834
I alt mill. kr	50 791	62 000	71 074	67 146	63 819
Prosentvis fordeling					
Privat bruttoinvestering	69,5	71,8	65,1	62,9	61,3
Offentlig bruttoinvestering	30,5	28,2	34,9	37,1	38,7
Av dette					
Offentlige bedrifter	16,5	15,0	21,8	21,5	23,3
Offentlig konsumkapital	14,0	13,2	13,1	15,6	15,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabell 95. *Investering, kapitaltilvekst og nettoøkning i lån. Mill. kr*

	1975	1976	1977*	1978*	1979*
A. Bruttoinvestering (medr. lager).....	52 335	63 376	69 498	61 534	66 004
B. Kapitalslit	21 089	26 280	31 060	35 628	38 293
C. Nettoinvestering (A—B)	31 246	37 096	38 438	25 906	27 711
1. Offentlig	11 227	12 441	18 942	17 515	16 483
2. Privat	20 019	24 655	19 496	8 391	11 228
D. Kapitaltilvekst i alt ¹	18 554	16 726	11 636	15 006	22 111
1. Offentlig	11 828	12 202	11 045	9 586	10 106
2. Privat	6 726	4 524	591	5 420	12 005
E. Nettoopplåning (C—D) ²	12 692	20 370	26 802	10 900	5 600
1. Offentlig	— 601	239	7 897	7 929	6 377
2. Privat	13 293	20 131	18 905	2 971	— 777

¹ Medregnet netto gaver fra utlandet. ² Samlet nettoopplåning svarer til underskottet på driftsbalansen overfor utlandet.

ende grad ble dekket ved innenlandsk kapitalvekst (sparing), som økte med 7 milliarder kroner. Nettoopplåningen i utlandet utgjorde i 1979 20 prosent av de samlede nettoinvesteringer mot 42 prosent i 1978 og 70 prosent

i 1977. Nedgangen i nettoopplåningen i utlandet og den økte private sparing gjorde den private sektor til nettolångiver overfor utlandet i 1979.

Utenriksøkonomien

Utenriksregnskapet

Det samlede driftsregnskap overfor utlandet viste sterkt stigende underskott i årene fra 1973 til 1977. I 1978 fant det sted et kraftig omslag, fra et toppnivå på 26,8 milliarder kroner i 1977 sank underskottet til 10,9 milliarder kroner i 1978 og 5,6 milliarder kroner i 1979 etter foreløpige beregninger (tabell 96). Vare- og tjenestebalansen i 1979 viste for første gang siden 1972 et overskott. Overskottet for 1979 var 6 milliarder kroner. Rente- og stønadsbalansen, derimot, viste en forverring på 2,5 milliarder kroner. Regnet som andel av bruttonasjonalproduktet utgjorde driftsunderskottet 2,4 prosent i 1979, mot 5,1 prosent i 1978.

Utviklingen i vare- og tjenestebalansen må bl.a. ses i sammenheng med kronenedskrivningen i februar 1978, pris- og inntektsstoppen og den store økningen i eksporten av råolje og naturgass. Importoverskottet av varer, uten skip og oljeplattformer mv. gikk ned med 8,2 milliarder kroner fra 1978 til 1979. Dette svarte omtrent til oppgangen i eksporten av råolje og naturgass. En oppgang i nettoeksporten av tjenester på 3,4 milliarder kroner ble oppveid av en nedgang i nettoeksport av skip og oljeplattformer mv.

Eksportoverskottet for utvalgte poster knyttet til skipsfart (nettofrakter av skip i

utenriksfart, eksport av eldre skip og import av skip) viste en oppgang på 0,6 milliarder kroner fra 1978 til 1979. Bedringen skyldes hovedsakelig økning i fraktratene.

Den store økningen i eksport av råolje og naturgass og en nedgang på 2,4 milliarder kroner i importen til oljevirksomhet var de viktigste årsakene til at eksportoverskottet for utvalgte poster knyttet til oljevirksomhet viste en oppgang på hele 11,6 milliarder kroner fra 1978 til 1979. (Av tabell O i nasjonalregnskapstabellene bak i boka framgår det hvilke poster som er tatt med i utvalget.)

For første gang siden 1973 steg eksportprisene mer enn importprisene. Fra 1978 til 1979 ser det etter foreløpige oppgaver ut til at prisene på varer og tjenester under ett gikk opp med 12,6 prosent for eksporten og 9 prosent for importen. Bytteforholdet ble dermed bedret med 3,3 prosent mens det året før var en forverring på 1 prosent. Regnet uten skip og oljeplattformer mv. bedret bytteforholdet seg med 3,9 prosent fra 1978 til 1979.

Verdien av vareeksporten, uten skip og oljeplattformer mv., steg med 35 prosent fra 1978 til 1979. Regnet i volum var stigningen 14,9 prosent. Holdes også eksporten av råolje og naturgass utenfor var verdiøkningen 25,3 prosent, mens volumet økte med 11,2 prosent. Samlet vare- og tjenesteeksport steg

Tabell 96. *Driftsregnskap overfor utlandet. Mill. kr*

	1975	1976	1977	1978*	1979*
A. Eksport av varer og tjenester	62 189	70 173	76 264	87 563	104 400
B. Import av varer og tjenester	72 139	86 413	96 768	89 343	98 400
C. Vare- og tjenesteoverskott (A—B)	— 9 950	— 16 240	— 20 504	— 1 780	6 000
D. Rente- og stønadsoverskott	— 2 742	— 4 130	— 6 298	— 9 120	— 11 600
E. Driftsoverskott (C+D)	— 12 692	— 20 370	— 26 802	— 10 900	— 5 600

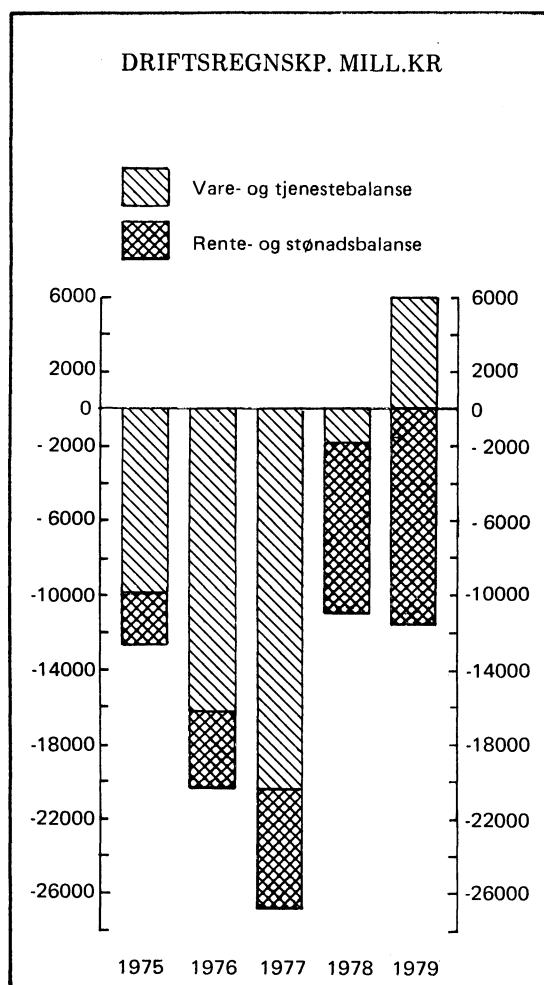

Fig. 31.

med 19,2 prosent i verdi og 5,9 prosent i volum.

Verdien av vareimporten, uten skip og oljeplattformer mv., gikk opp med 14,4 prosent. Regnet i volum var stigningen 4,3 prosent. Samlet vare- og tjenesteimport gikk opp med 10,1 prosent i verdi og 1 prosent i volum.

Rente- og stønadsunderskottet gikk opp fra 9,1 milliarder kroner i 1978 til 11,6 milliarder kroner i 1979. Netto renteutgifter (inkl. aksjeutbytte) bidro til å øke underskottet med 2,2 milliarder kroner. Det var statsforvaltningen, statsbanker og oljevirk-somhet som hadde sterkest økning i renteutgifter og aksjeutbytte til utlandet. Netto stønader til utlandet gikk opp med 0,3 milliarder kroner.

Tabell 97. Fordringer og gjeld overfor utlandet¹.
Mill. kr

	Gjeld	Fordringer	Nettogjeld
1973	45 743	31 574	14 169
1974	54 805	35 033	19 772
1975	74 670	39 493	35 177
1976	92 232	37 804	54 428
1977	124 747	40 320	84 427
1978	146 886	47 518	99 368

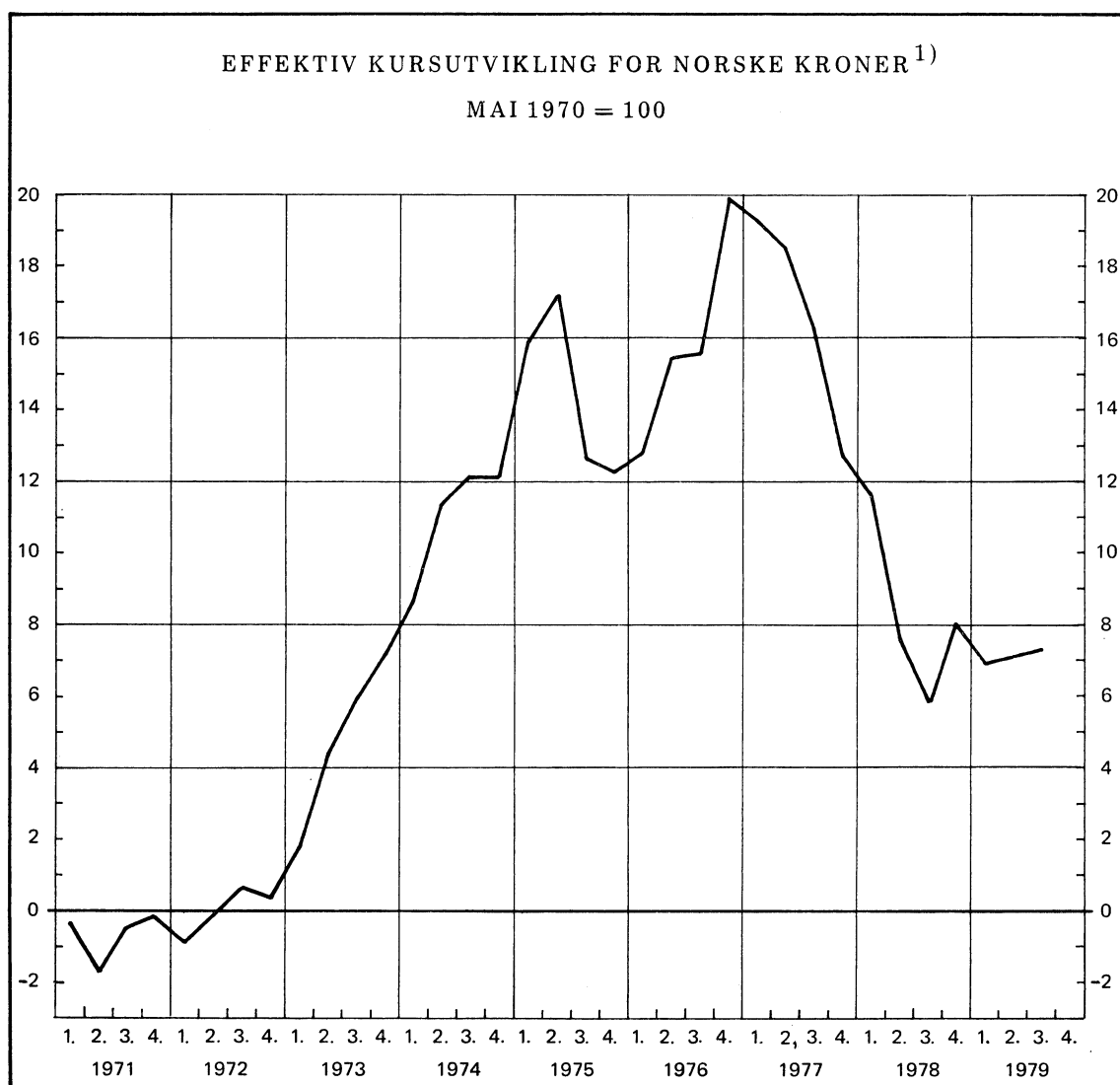
¹ Ved utgangen av året.

Norges nettogjeld til utlandet var ved utgangen av 1978 kommet opp i 99,4 milliarder kroner. Fem år tidligere, ved utgangen av 1973, var nettogjelden bare 14 milliarder kroner. Lar en driftsunderskottet i 1979 på 5,6 milliarder kroner uttrykke endringen i Norges nettogjeld dette året, var nettogjelden ved utgangen av 1979 kommet opp i 105 milliarder kroner. For flere detaljer om utenriksregnskapet vises til tabell O i tabellvedlegget om nasjonalregnskapet bak i boka.

Valutaforhold

De internasjonale valutamarkedene viste som helhet en klart roligere utvikling i 1979 enn året før; i siste del av 1978 hadde de vært preget av til dels betydelig uro. Også forholdene omkring norske kroner har vært rolige i 1979. Dette må ses på bakgrunn av utviklingen på de internasjonale valutamarkedene. Norges overgang fra medlemskap i det såkalte slangesamarbeidet til et «valutakurvsystem» i desember 1978 bedret også mulighetene for å holde kronekursen mer stabil.

I figur 32 er det gitt en grafisk framstilling av den effektive kursutvikling for norske kroner i årene 1971—1979. Figuren gir et totalbilde av endringene i kronens verdi i forhold til andre valutaslag. Den bygger på beregninger foretatt av det internasjonale valutafond (IMF), og er framkommet ved at en har veid sammen kursendringene for valutaene til de 20 land som er viktigst i Norges utenrikshandel. Figuren viser at kroneverdien endret seg lite gjennom 1979 i forhold til de relativt sterke utslagene i de nærmest foregående årene.

Kilde: IMF.

1) Kurven er framkommet ved at en har veid sammen kursendringene for valutaene i de 20 land som er viktigst i Norges utenrikshandel.

Fig. 32.

Vareomsetningen med utlandet

Verdien av norsk vareeksport, regnet uten skip, var i tidsrommet januar—oktober 1979 vel 20 prosent høyere enn i samme periode i 1978 og hele 55 prosent høyere enn i januar—oktober 1977. En betydelig del av verdioøkningen kan forklares ved høyere priser på råolje og økt eksport av naturgass fra Nordsjøen, men på den annen side var det ekstraordinær stor utførsel av bore- og produksjonsplattformer mv. i 1978. Økningen i verdien av den tradisjonelle vareeksporten (eksport av varer utenom skip, oljeplattformer mv., råolje og naturgass) var enda sterkere enn for den samlede utførselen. Fra januar—oktober 1978 til januar—oktober 1979 økte denne verdien med 28 prosent.

Sesongkorrigerte tall viste vekst i verdien av den tradisjonelle vareeksporten gjennom hele perioden januar—oktober 1979. Veksten var sterkest i begynnelsen av året; f.eks. økte

Verdien av den tradisjonelle vareeksporten (eksport av varer utenom skip, oljeplattformer mv., råolje og naturgass) var enda sterkere enn for den samlede utførselen. Fra januar—oktober 1978 til januar—oktober 1979 økte denne verdien med 28 prosent.

verdien av denne del av utførselen i februar—april med 10 prosent sammenliknet med foregående tremånedersperiode mot bare 2—3 prosent i august—oktober. Verdiøkningen for den tradisjonelle vareeksporten fra januar—september 1978 til samme periode 1979 skyldtes omtrent i samme grad høyere priser og økt volum. Prisene begynte å stige først fra årsskiftet 1978—1979, mens volumet tok til å øke allerede tidlig i 1978. Sett kvartalsvis steg prisene på tradisjonelle eksportvarer med 9 prosent fra 1. kvartal 1978 til 1. kvartal 1979, mens volumet samtidig gikk opp med 17 prosent. Tilsvarende sammenlikninger

for 3. kvartal viser en prisoppgang på hele 20 prosent og en økning i volum på 9 prosent.

Verdi-, volum- og pristall for samlet utførsel uten skip framgår av tabell 99. De forholdsvis høye pris- og volumtall i 2. kvartal 1978 har sammenheng med at det da var stor utførsel av bore- og produksjonsplattformer.

Råolje og naturgass utgjorde vel 32 prosent av verdien av samlet utførsel uten skip i januar—oktober 1979 mot 26 prosent i januar—oktober 1978. Utførselsverdien for råolje økte med 47 prosent, til nærmere 11 milliarder kroner. Det meste av denne verdiøkningen skyldtes høyere priser. Målt i volum

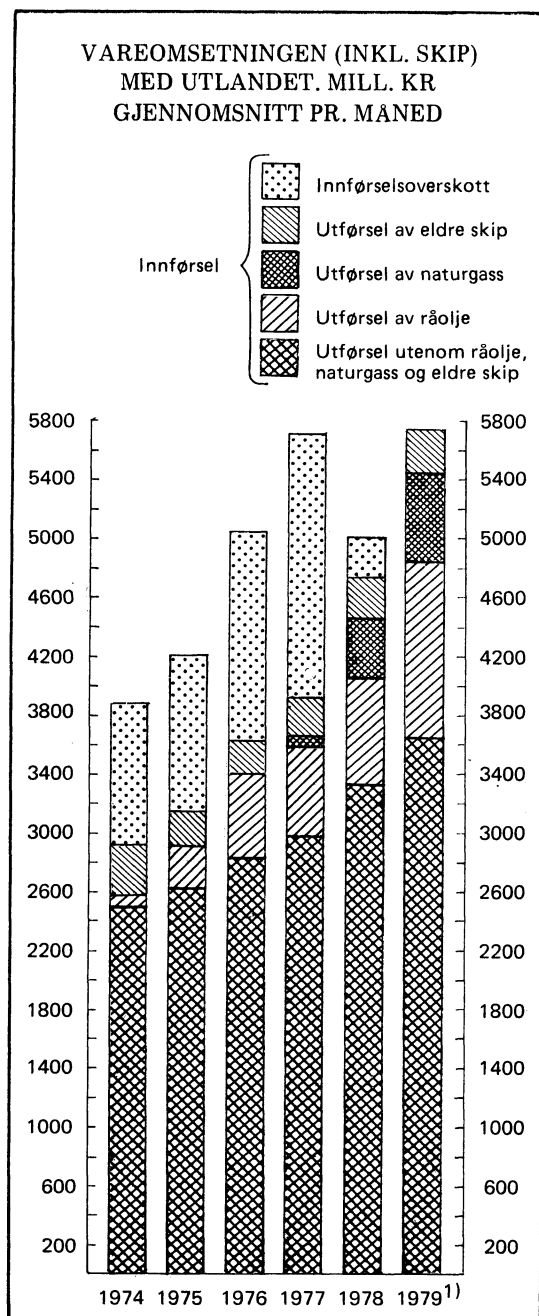
Tabell 98. *Innførselen og utførselen, etter handelsstatistikken. Mill. kr*

	1978	Jan.—okt. 1978	Jan.—okt. 1979
1. Innførsel i alt.....	60 169	49 713	56 305
Av dette			
Skip, nybygde	3 235	2 612	2 888
Skip, eldre.....	117	71	337
Bore- og produksjonsplattformer mv.	1 227	1 224	27
2. Innførsel uten skip, bore- og produksjonsplattformer mv.	55 590	45 806	53 053
3. Utførsel i alt	57 084	47 021	55 116
Av dette			
Skip, nybygde	2 004	1 788	1 202
Skip, eldre.....	3 535	2 930	2 956
Bore- og produksjonsplattformer mv.	4 977	4 867	526
Råolje.....	8 796	7 345	10 833
Gass	4 802	3 633	5 728
4. Utførsel uten skip, råolje, naturgass og bore- og produksjonsplattformer mv.	32 970	26 458	33 871
Samlet innførselsoverskott (1—3)	3 085	2 692	1 189
Innførselsoverskott uten skip, råolje, naturgass og bore- og produksjonsplattformer mv. (2—4)	22 620	19 348	19 182

Tabell 99. *Verdi-, volum- og pristall for innførsel og utførsel (uten skip). 1970 = 100*

Ar og kvartal	Verditall		Volumtall		Pristall		Indeks for bytte- forholdet ¹
	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	Innførsel	Utførsel	
1978	242	335	132	180	183	186	102
1. kv.	244	282	138	157	177	180	102
2. »	258	419	141	212	183	198	108
3. »	210	292	114	160	184	183	99
4. »	255	349	136	192	188	182	97
1979 1. »	250	356	132	182	189	195	103
2. »	269	399	137	193	196	207	106
3. »	266	415	128	182	208	228	110

¹ Forholdet mellom utførselspristall og innførselspristall. I tabellen er nyttet avrundede tall.

1) Anslag.

Fig. 33.

var økningen 6 prosent. Eksporten av naturgass fra Nordsjøen kom i januar—oktober 1979 opp i en verdi av 5 728 mill. kr, 58 prosent høyere enn i januar—oktober 1978.

Av bore- og produksjonsplattformer mv. ble det i januar—oktober 1979 utført for vel 0,5 milliarder kr mot for nærmere 5 milliarder kr i samme periode i 1978.

Den samlede innførselen uten skip steg i verdi med 13 prosent fra januar—oktober 1978 til januar—oktober 1979. Holdes også oljeplattformer mv. utenfor, var verdistigningen 16 prosent. Sesongkorrigererte tall viser at i forhold til foregående tremånedersperiode, steg importverdien (uten skip og oljeplattformer) med 3 prosent i februar—april, 17 prosent i mai—juli og med 7 prosent i august—oktober.

Pris- og volumtall for innførselen uten skip og oljeplattformer mv. viser at fra januar—september 1978 til samme tidsrom i 1979 gikk prisene opp med 9 prosent mens volumet økte med 4 prosent. Kvartalsvis sammenlikninger mellom 1978 og 1979 viser at det var størst stigning i importprisene i 3. kvartal. Se ellers tabell 99 med kvartalsvis verdi-, volum- og pristall for innførselen uten skip.

Verdien av skipsimporten gikk opp fra 2 683 mill. kr i januar—oktober 1978 til 3 225 mill. kr i samme periode 1979. Eksportverdien av nye skip gikk på samme tid ned fra 1 788 mill. kr til 1 202 mill. kr, mens eksporten av eldre skip gikk opp fra 2 930 mill. kr til 2 956 mill. kr.

Medregnet skip gikk importoverskottet ned fra 2 692 mill. kr i januar—oktober 1978 til 1 189 mill. kr i januar—oktober 1979. Holdes skip, bore- og produksjonsplattformer mv. og utførsel av råolje og naturgass utenfor, var nedgangen i importoverskottet under 1 prosent, fra 19 348 mill. kr til 19 182 mill. kr.

Indeksen for bytteforholdet (forholdet mellom prisindeksen for utførselen og prisindeksen for innførselen) regnet uten skip gikk opp fra 97 i 4. kvartal 1978 til 110 i 3. kvartal 1979 (tabell 99), dvs. at eksportprisene har steget langt sterkere enn importprisene. Holdes skip og oljeplattformer mv. utenfor på innførselssiden og skip, oljeplattformer mv., råolje og naturgass utenfor på utførselsiden, var bytteforholdet i 1., 2. og 3. kvartal 1979 henholdsvis 101, 99 og 103.

Innførselen av varer

Verdien av innførselen (uten skip) var i januar—september 1979 på 46 108 mill. kr, en økning på 10 prosent fra januar—september 1978. Medregnet skip var verdiøkningen 11 prosent.

Av de enkelte varegruppene var det særlig stor oppgang i importverdien for malmer og avfall av metall og for mineralolje og mineraloljeprodukter. Ellers økte verdien av innførselen under de fleste av de viktigste varegruppene. Nedgang i innførselsverdien var det for gruppene kaffe, te, kakao mv. og varer av uedle metaller.

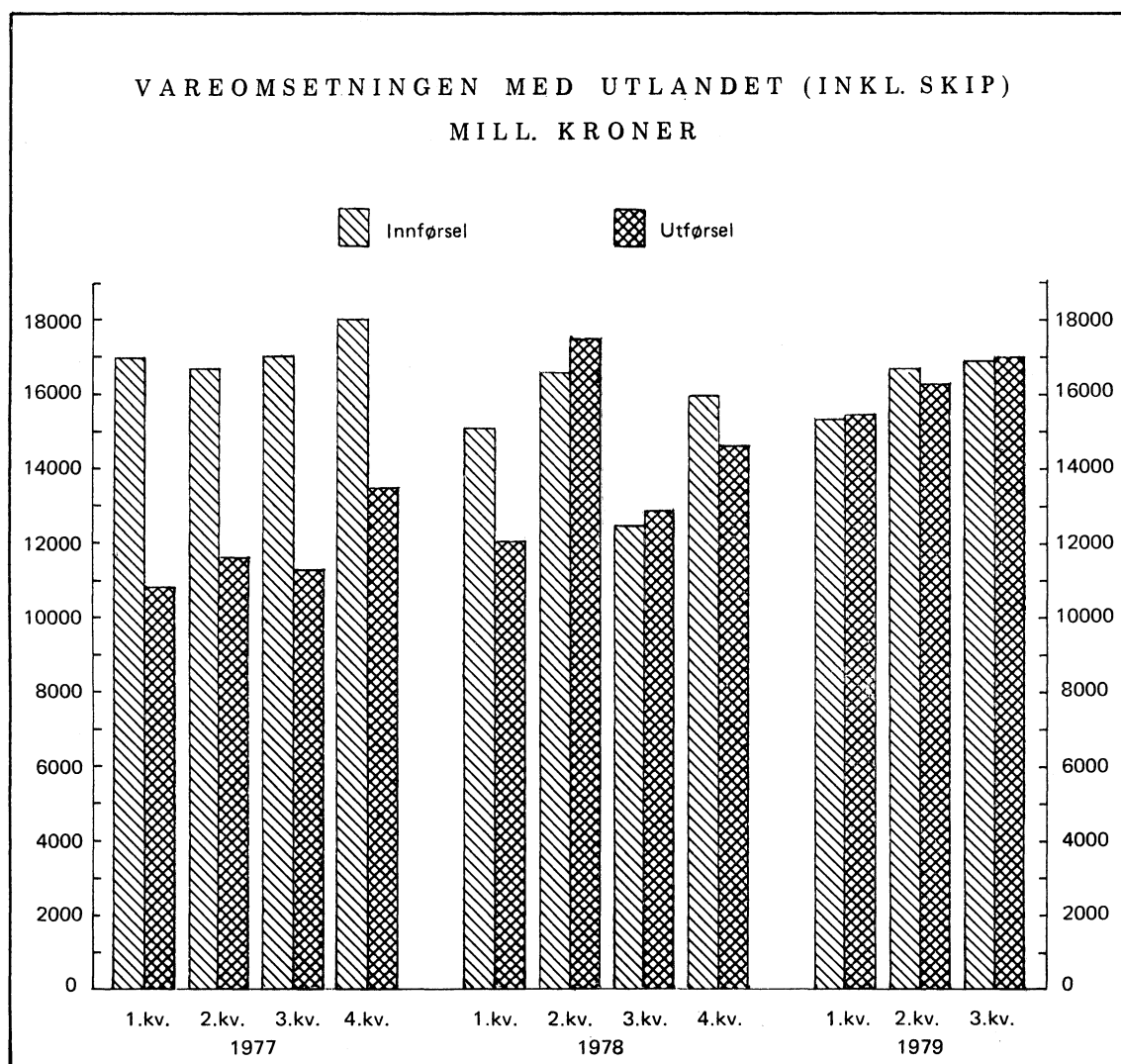

Fig. 34.

Importen av malmer og avfall av metall økte med hele 53 prosent målt i verdi, vesentlig som følge av større volum og høyere priser på nikkelmatte, -speiss o.l.

Innførselen av mineralolje og mineralolje-produkter steg i verdi med 1 556 mill. kr (34 prosent) fra januar—september 1978 til samme tidsrom i 1979. Nesten hele verdiøkningen skrev seg fra høyere priser, idet volumøkningen for varegruppen bare var på 2 prosent.

Den store nedgangen i innførselen av varer av uedle metaller har i sin helhet sammenheng med redusert import av jern- og stålkonstruksjoner til olje- og gassvirksomheten.

Innførselen av maskiner og apparater var i verdi nær uendret fra januar—september

1978 til januar—september 1979. Dette gjaldt både elektriske og ikke-elektriske maskiner og apparater. Målt i volum var det imidlertid en nedgang på 4 prosent.

For gruppen transportmidler unntatt skip gikk verdien av importen opp fra 3 236 mill. kr i januar—september 1978 til 3 499 mill. kr i samme periode i 1979. Innførselen av kjøretøyer for veg kom opp i nær 3 milliarder kr, en verdiøkning på 23 prosent fra januar—september 1978. Transportmidler unntatt skip omfatter også bore- og produksjonsplattformer for olje- og gassvirksomhet. Det ble ikke registrert innførsel av slike plattformer i de ni første månedene i 1979, mens det i samme periode i 1978 ble innført plattformer til en verdi av 457 mill. kr.

Innførselsverdien for klær, hodeplagg og

Tabell 100. *Pristall for vareinnførselen.*

1970 = 100

SITC-REV/varegruppe	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
0 Matvarer og levende dyr	194	197	192	192	186	191	213
04 Korn og kornvarer	162	171	178	174	169	177	194
05 Frukt og grønnsaker	153	172	165	174	164	177	186
06 Sukker, sukkervarer og honning	193	201	210	227	223	223	227
07 Kaffe, te, kakao, krydderier	285	268	237	214	213	212	244
1 Drikkevarer og tobakk	143	149	160	158	156	162	164
2 Råvarer, ikke spiselige, unntatt brenselstoffer	139	142	153	150	149	159	172
22 Oljefrø, -nøtter og -kjerner	148	173	184	167	165	192	194
24 Tømmer, trelast og kork	209	208	208	203	222	222	234
25 Papirmasse og -avfall	120	131	131	134	130	135	156
26 Tekstilfibrer og -avfall	154	151	149	149	154	163	182
27 Rå gjødningsstoffer, rå mineraler	171	183	179	168	178	180	195
28 Malmer og avfall av metall	106	103	117	122	112	140	145
3 Brenselstoffer, smørefett, elektrisk strøm, gass	331	343	329	335	354	395	434
32 Kull, koks og briketter	238	223	239	230	241	243	265
33 Mineralolje og mineraloljeprodukter ...	352	359	361	362	400	478	522
4 Dyre- og plantefett, -olje og voks	168	180	171	156	144	191	228
5 Kjemikalier	158	163	165	166	170	184	191
51 Kjemiske grunnstoffer og forbindelser ..	153	155	160	159	161	181	189
53 Farge- og garvestoffer	171	160	172	174	179	176	183
54 Medisinske og farmasøytiske produkter	157	178	183	181	180	177	172
58 Plast, regenerert cellulose og kunsthar-pikser	158	163	163	162	170	193	206
6 Bearbeidde varer, hovedsakelig gruppert etter materiale	156	160	162	164	168	173	180
62 Gummivarer	167	169	179	176	174	177	182
63 Varer av tre og kork, unntatt møbler ...	174	183	176	186	180	155	200
64 Papir og papp og varer derav	166	174	174	178	173	185	190
65 Tekstilgarn, -stoffer og -varer	142	149	146	147	152	152	160
66 Varer av ikke-metalliske mineraler	162	175	163	165	176	178	180
67 Jern og stål	151	154	161	166	173	179	186
68 Metaller, unntatt jern og stål	125	129	131	133	138	164	157
69 Varer av uedle metaller i.e.n.	168	173	185	180	187	188	195
7 Maskiner og transportmidler	180	188	181	188	197	189	193
71 Maskiner, ikke-elektriske	170	179	167	181	189	172	175
72 Elektriske maskiner, apparater og ma-teriell	170	171	176	172	179	181	188
73 Transportmidler, unntatt skip	223	222	247	240	250	239	239
8 Forskjellige ferdige varer	168	167	175	178	166	175	183
82 Møbler	155	163	166	168	168	180	184
84 Klær og hodeplagg	176	178	185	199	196	197	200
85 Skotøy	160	158	209	200	185	177	237
86 Instrumenter, fotografiske og optiske artikler, ur	178	157	153	149	116	142	139
89 Forskjellige ferdige varer	161	167	170	176	170	173	180
0-9 I alt unntatt skip	177	183	184	188	189	196	208
Av dette							
0,1 Matvarer, drikkevarer, tobakk	188	191	187	189	183	187	205
2,4 Råvarer, unntatt brenselstoffer	140	143	153	150	149	160	173
3 Brenselstoffer	331	343	329	335	354	395	434
5-9 Bearbeidde varer, unntatt matvarer, drikkevarer, tobakk	167	173	172	176	179	181	187

Tabell 101. *Pristall for vareutførselen*

SITC-REV/varegruppe	1978				1979		
	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.
0 Matvarer og levende dyr	211	205	206	204	203	200	209
02 Meierivarer og egg	238	259	272	242	242	271	262
03 Fisk og fiskevarer	240	218	213	219	220	219	232
08 Førstoffer for dyr	162	166	164	155	149	143	145
1 Drikkevarer og tobakk	165	167	166	165	179	182	183
2 Råvarer, ikke spiselige, unntatt brenselstoffer	157	153	150	159	172	184	172
21 Huder og skinn	221	231	247	252	314	315	323
24 Tømmer, trelast og kork	189	184	192	189	199	204	201
25 Papirmasse og -avfall	148	151	153	159	168	178	181
26 Tekstilfibrer og -avfall	177	179	186	185	190	207	223
27 Rå gjødningsstoffer og rå mineraler	175	163	169	174	193	177	172
28 Malmer og avfall av metall	131	129	121	114	135	137	130
3 Brenselstoffer, smørefett, elektr. strøm og gass	195	204	200	199	222	255	280
33 Mineralolje og mineraloljeprodukter	193	200	197	194	226	276	318
4 Dyre- og plantefett, -olje og voks	158	175	181	177	174	170	184
41 Dyrefett og -oljer	153	166	183	177	166	158	182
43 Bearbeidd dyre- og plantefett, -olje og voks	167	191	179	181	182	184	189
5 Kjemikalier	179	179	188	184	194	197	219
51 Kjemiske grunnstoffer og forbindelser ..	197	198	228	214	264	276	296
53 Farge- og garvestoffer	171	167	170	179	188	194	201
56 Kunstgjødsel	184	181	188	190	198	188	204
58 Plast, regenerert cellulose og kunsthar-pikser	165	164	168	166	167	187	215
6 Bearbeidde varer hovedsakelig gruppert etter materiale	157	154	158	161	170	184	197
61 Lær, lærvarer og beredte pelsskinn	104	112	121	132	126	131	150
62 Gummivarer	185	197	208	217	210	205	243
63 Varer av tre og kork, unntatt møbler ..	169	174	184	192	181	183	220
64 Papir og papp og varer derav	188	187	182	188	201	205	216
65 Tekstilgarn, -stoffer og -varer	140	154	158	160	166	168	170
66 Varer av ikke-metalliske mineraler	207	199	202	198	211	224	225
67 Jern og stål	163	160	171	176	185	195	216
68 Metaller unntatt jern og stål	140	138	141	141	150	169	182
69 Varer av uedle metaller	199	197	185	188	199	199	202
7 Maskiner og transportmidler	199	249	206	196	222	191	216
71 Maskiner, ikke-elektriske	230	235	215	200	282	193	220
72 Elektriske maskiner, apparater og materiell	153	170	172	170	176	180	194
73 Transportmidler unntatt skip	208	260	241	235	194	195	233
8 Forskjellige ferdige varer	166	167	173	173	172	186	186
82 Møbler	175	181	185	182	185	190	195
84 Klær og hodeplagg	216	213	208	206	214	218	211
89 Forskjellige ferdigvarer	163	161	166	172	170	185	192
0-9 I alt unntatt skip	180	198	183	182	195	207	228
Av dette							
0,1 Matvarer, drikkevarer, tobakk	210	205	205	203	203	200	209
2,4 Råvarer, unntatt brenselstoffer	158	156	154	161	172	182	173
3 Brenselstoffer	195	204	200	199	222	255	280
5-9 Bearbeidde varer unntatt matvarer, drikkevarer og tobakk	170	199	172	173	184	188	204

Tabell 102. *Endring i innførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1978 til januar—september 1979*

Varegruppe	Innførsels- verdi jan.—sept. 1979 Mill. kr	Endring			
		Mill. kr	Prosent		
			Verdi- indeks	Volum- indeks	Pris- indeks
Korn og kornvarer	487	+ 51	+ 12	+ 7	+ 5
Hvete	181	+ 16	+ 10	— 3	+ 12
Frukt og grønnsaker	785	+ 71	+ 10	+ 3	+ 7
Frisk frukt	449	+ 41	+ 11	+ 5	+ 5
Sukker og sukkervarer	349	+ 37	+ 12	+ 1	+ 11
Kaffe, te, kakao mv.	828	— 105	— 11	+ 5	— 15
Kaffe	562	— 101	— 15	+ 8	— 21
Tømmer, trelast og kork	484	+ 17	+ 3	— 2	+ 8
Malmer og avfall av metall	1 027	+ 355	+ 53	+ 24	+ 23
Mineralolje og -produkter	6 174	+ 1 556	+ 34	+ 2	+ 31
Kjemiske grunnstoffer og forb.	1 692	+ 224	+ 15	+ 2	+ 13
Plast, regenerert cellulose og kunst- harpikser	1 093	+ 188	+ 21	+ 3	+ 17
Papir og papp og varer derav	789	+ 116	+ 17	+ 10	+ 6
Tekstilgarn, -stoffer og -varer	1 469	+ 108	+ 8	+ 2	+ 6
Tekstilgarn og -tråd	289	+ 41	+ 16	+ 13	+ 4
Jern og stål	2 031	+ 208	+ 11	— 3	+ 15
Metaller, unntatt jern og stål	858	+ 106	+ 14	— 5	+ 20
Varer av uedle metaller	1 508	— 736	— 33	— 39	+ 9
Jern- og stålkonstruksjoner	190	— 770	— 80	— 83	+ 19
Maskiner, ikke-elektriske	6 109	— 64	— 1	— 4	+ 3
Elektriske maskiner, apparater og ma- teriell	3 522	+ 88	+ 3	— 4	+ 6
Transportmidler, unntatt skip	3 499	+ 263	+ 8	+ 2	+ 7
Møbler	649	+ 2	+ 0	— 9	+ 10
Klær og hodeplagg	2 089	+ 233	+ 12	+ 3	+ 9
Fottøy	546	+ 76	+ 17	+ 2	+ 14
I alt uten skip, bore- og produksjons- plattformer mv.	46 081	+ 5 442	+ 13	+ 4	+ 9
Bore- og produksjonsplattformer mv.	26	— 1 198	..	..	..
I alt uten skip	46 107	+ 4 244	+ 10	+ 1	+ 9
Skip	2 851	+ 501	+ 21	..	..
I alt	48 958	+ 4 745	+ 11	..	..

Tabell 103. *Innførselsverdien av varer til konsum, investering og vareinnsats*

	Jan.—sept. 1978 Mill. kr	Jan.—sept. 1979 Mill. kr	Endring Mill. kr	Prosentvis endring
Konsum	9 913	11 256	+ 1 343	+ 14
Investering	9 419	9 705	+ 286	+ 3
Varer utenom skip og oljeboringsplatt- former etc.	6 612	6 854	+ 242	+ 4
Skip over 100 br.tonn	2 350	2 851	+ 501	+ 21
Oljeboringsplattformer etc.	457	—	— 457	—100
Vareinnsats	24 881	27 997	+ 3 116	+ 13
Varer utenom konstruksjoner og utstyr til oljeboringsindustrien	24 114	27 971	+ 3 857	+ 16
Konstruksjoner og utstyr til olje- boringsindustrien	767	26	— 741	— 97
I alt uten skip	41 863	46 107	+ 4 244	+ 10
I alt med skip	44 213	48 958	+ 4 745	+ 11

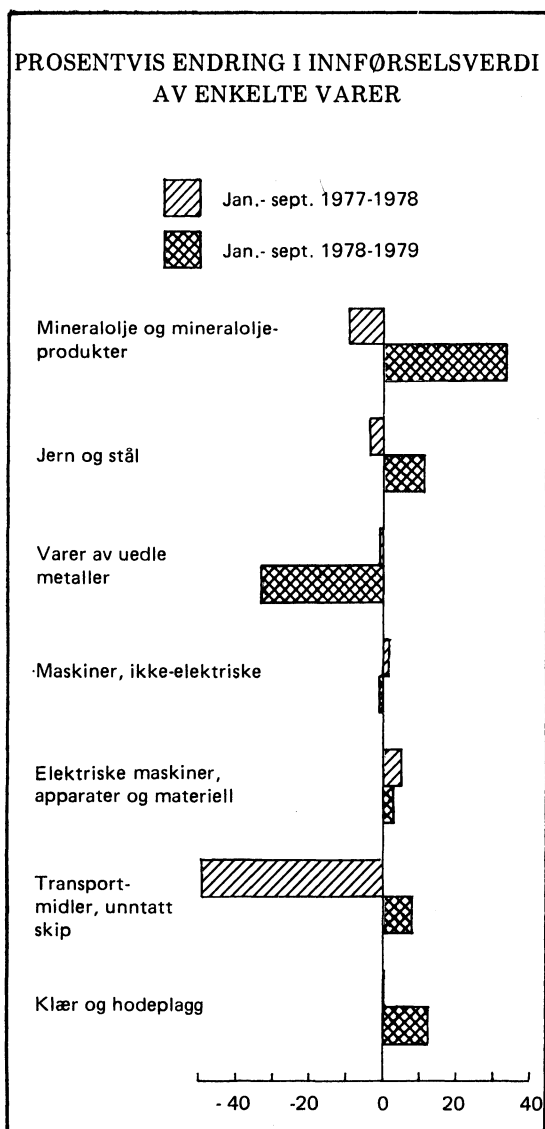
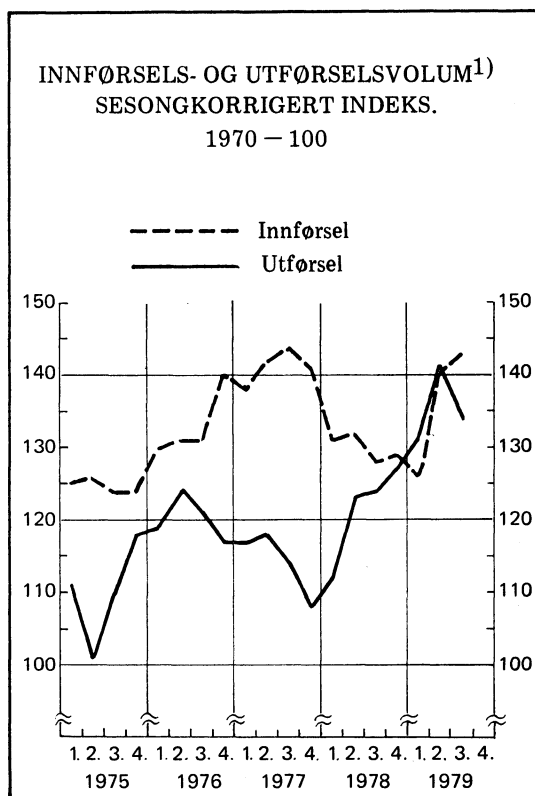

Fig. 35.

fottøy gikk opp med 13 prosent, i hovedsak som følge av høyere priser.

Av en total innførselsverdi (medregnet skip) på 48 958 mill. kr i januar—september 1979 gikk 23 prosent til konsum, 20 prosent til investering og 57 prosent til vareinnsats. De tilsvarende andeler for importen i januar—september 1978 var henholdsvis 22, 21 og 56 prosent, altså en nesten uendret fordeling. I forhold til januar—september 1978 økte verdien av innførselen til konsum med 14 prosent, til investering med 3 prosent og til vareinnsats med 13 prosent. Disse endringstallene blir ikke vesentlig forskjellig om skip og plattformer, konstruksjoner og utstyr til oljevirksomheten holdes utenfor.

1) Innførselen er regnet uten skip og oljeplattformer mv. Utførselen er regnet uten skip, oljeplattformer mv., råolje og naturgass.

Fig. 36.

Tabell 102 gir en oversikt over den prosentvise endring i innførselsverdi, volum- og pristall for en del viktige varegrupper (se også figur 35). Tabell 103 viser innførselen av varer fordelt på konsum, investering og vareinnsats.

Utførselen av varer

Verdien av vareeksporten (uten skip) steg fra 38 134 mill. kr i januar—september 1978 til 44 938 mill. kr i januar—september 1979, en verdioppgang på 18 prosent. Medregnet skip økte eksportverdien med 15 prosent.

Eksportverdien var høyere i januar—september 1979 enn i samme tidsrom i 1978 for alle hovedgrupper av varer bortsett fra transportmidler. Sterkest var verdioppgangen for mineralolje og mineraloljeprodukter, naturgass, kjemiske grunnstoffer og forbindelser, plast, regenerert cellulose og kunstharpikser, papir og papp og jern og stål.

Tabell 104. *Endring i utførselsverdi, volumtall og pristall fra januar—september 1978 til januar—september 1979*

Varegruppe	Utførsels- verdi jan.—sept. 1979 Mill. kr	Endring			
		Mill. kr	Prosent		
			Verdi- indeks	Volum- indeks	Pris- indeks
Fisk og fiskevarer	2 650	+ 385	+ 17	+ 16	+ 0
Fisk, fersk, saltet og tørket	2 140	+ 337	+ 19	+ 19	— 0
Fiskehermetikk o.a. bearbeidd fisk	510	+ 48	+ 11	+ 8	+ 2
Fôrstoffer for dyr	655	+ 33	+ 6	+ 18	— 11
Papirmasse og -avfall	720	+ 90	+ 14	— 3	+ 17
Mekanisk papirmasse	187	+ 27	+ 18	—	+ 18
Sulfitcellulose	99	— 1	— 2	— 21	+ 26
Malmer og avfall av metall	770	+ 122	+ 19	+ 13	+ 6
Jernmalm, slig og konsentrat	322	— 1	— 1	+ 5	— 5
Mineralolje og mineraloljeprodukter ..	11 306	+ 3 769	+ 50	+ 7	+ 41
Dyre- og plantefett, -olje og voks ...	432	+ 60	+ 16	+ 13	+ 3
Kjemiske grunnstoffer og forbindelser..	1 096	+ 300	+ 38	+ 3	+ 35
Kunstgjødsel	763	+ 120	+ 19	+ 11	+ 6
Plast, regenerert cellulose og kunst- harpikser	987	+ 469	+ 91	+ 66	+ 14
Papir og papp og varer derav	2 051	+ 496	+ 32	+ 18	+ 11
Avispapir	746	+ 266	+ 55	+ 47	+ 5
Tekstilgarn, -stoffer og -varer	383	+ 65	+ 20	+ 8	+ 12
Jern og stål	2 717	+ 786	+ 41	+ 16	+ 21
Ferromangan	474	+ 116	+ 32	+ 17	+ 13
Andre ferrolegeringer	1 167	+ 396	+ 51	+ 10	+ 37
Stangstål, profilstål mv.	310	+ 101	+ 48	+ 49	— 1
Metaller, unntatt jern og stål	4 845	+ 542	+ 13	— 6	+ 19
Kopper	201	+ 90	+ 80	+ 30	+ 39
Nikkel	572	— 106	— 16	— 17	+ 3
Aluminium	3 280	+ 240	+ 8	— 7	+ 16
Sink	165	+ 42	+ 34	+ 1	+ 34
Varer av uedle metaller	674	+ 69	+ 12	+ 8	+ 3
Maskiner, ikke-elektriske	2 322	+ 287	+ 14	+ 15	— 1
Elektriske maskiner, apparater og mate- riell	1 164	+ 143	+ 14	+ 3	+ 12
Elektriske motorer, generatorer, transformatorer	396	+ 100	+ 34	+ 38	— 3
Telekommunikasjonsapparater	297	— 13	— 4	— 18	+ 16
Elektriske husholdningsapparater ...	185	+ 6	+ 3	— 4	+ 7
Transportmidler, unntatt skip	1 418	— 4 013	— 74	— 67	— 21
Transportmidler, unntatt eldre skip ..	2 406	— 4 707	— 66	..	..
Møbler	260	+ 55	+ 28	+ 21	+ 6
I alt uten skip, råolje, gass og bore- og produksjonsplattformer mv.	29 717	+ 6 207	+ 27	+ 12	+ 13
Bore- og produksjonsplattformer mv.	526	— 4 341	..	..	..
Råolje	9 559	+ 2 933	..	..	..
Gass	5 137	+ 2 006	..	..	..
I alt uten skip	44 939	+ 6 805	+ 18	+ 6	+ 12
Nye skip	988	— 694	— 41	..	..
Eldre skip	2 885	+ 245	+ 9	..	..
I alt	48 812	+ 6 356	+ 15	..	..

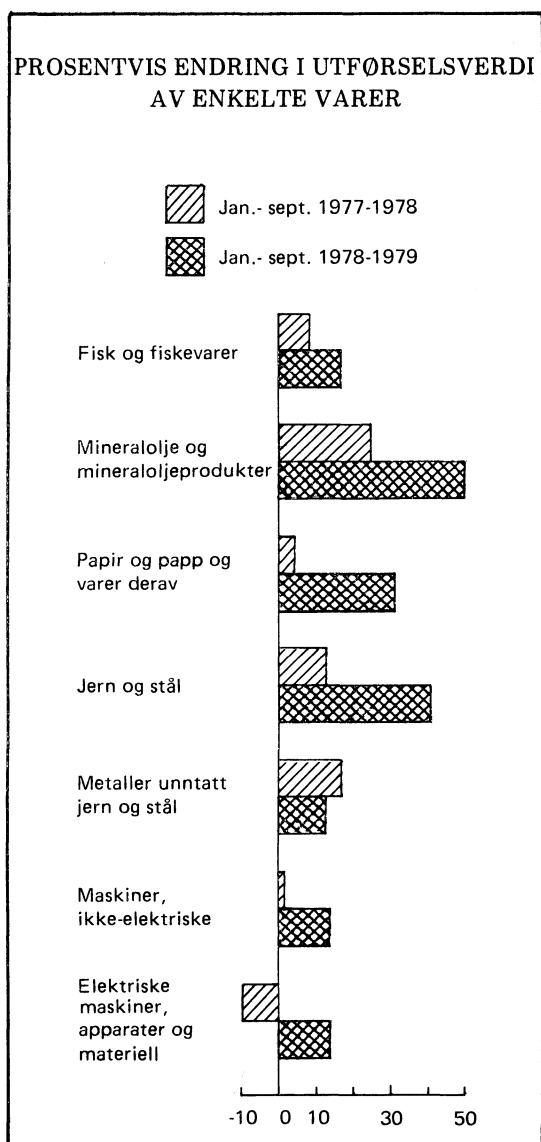

Fig. 37.

Utførselen av fisk og fiskevarer økte i verdi med 17 prosent fra januar—september 1978 til januar—september 1979. Da prisene i gjennomsnitt var uendret, var økningen i volum like sterk som verdioppgangen.

For papirmasse og -avfall var det høyere priser som førte til økt eksportverdi, målt i volum gikk utførselen av disse varene ned med 3 prosent.

Mineralolje og mineraloljeprodukter er i verdi blitt den langt største varegruppe i norsk eksport. Den økte sin andel av samlet vareeksport (uten skip) fra 20 prosent i ja-

nuar—september 1978 til 25 prosent i januar—september 1979. Varegruppen omfatter først og fremst utførsel av råolje som i januar—september 1979 utgjorde nær 13,4 mill. tonn til en verdi av 9 559 mill. kr. Tilsvarende tall i januar—september 1978 var 12,5 mill. tonn og 6 626 mill. kr. Den store verdiøkningen for mineralolje og mineraloljeprodukter (+ 50 prosent) har først og fremst sammenheng med prisøkningen på råolje på verdensmarkedet. Regnet i volum gikk utførselen av mineralolje og mineraloljeprodukter opp med 7 prosent.

Utførselen av naturgass fra Nordsjøen økte betydelig fra januar—september 1978 til januar—september 1979. Målt i volum gikk gasseksporten opp med 56 prosent, i verdi var økningen 64 prosent (fra 3 131 mill. kr til 5 137 mill. kr).

Eksporten av papir og papp og varer derav økte med nær 500 mill. kr til vel 2 milliarder kr. Det var særlig sterk oppgang for avis-papir, en vare som tidligere har hatt svak eksportutvikling gjennom flere år.

Utførselen av plast, regenerert cellulose og kunstharpikser ble nesten fordoblet fra januar—september 1978 til samme tidsrom i 1979. En vesentlig del av veksten skrev seg fra økt eksport av petrokjemiske produkter.

Verdien av utførselen av jern og stål gikk opp med 41 prosent i de ni første månedene av 1979. For ferromangan bidrog økt volum mest til oppgangen, mens det for andre ferrolegeringer var høyere priser som telte mest. (Eksporten av ferrosilicium økte i volum med 14 prosent, i verdi med hele 75 prosent.)

Metaller unntatt jern og stål hadde en eksportverdiøkning på 13 prosent, men med store variasjoner mellom de enkelte metallene. Eksporten av aluminium økte i verdi på grunn av høyere priser, målt i volum var det en nedgang på 7 prosent. Eksportvolumet var imidlertid rekordstort i 1978. Utførselen av nikkel ble derimot redusert også i verdi.

Eksporten av maskiner og apparater steg i verdi med 14 prosent. For ikke-elektriske maskiner var det en tilsvarende økning også målt i volum, mens verdiøkningen for elektriske maskiner og apparater i hovedsak hang sammen med høyere priser.

Den store nedgangen i utførselen av transportmidler skyldtes dels mindre eksport av nye skip og dels ekstraordinær stor utførsel av bore- og produksjonsplattformer i 1978. Utførselen av plattformer gikk ned fra 4 697 mill. kr i januar—september 1978 til 507 mill. kr i januar—september 1979.

Prosentvise endringer i utførselsverdi, volumtall og pristall for viktige varegrupper er gitt i tabell 104 (se også figur 37).

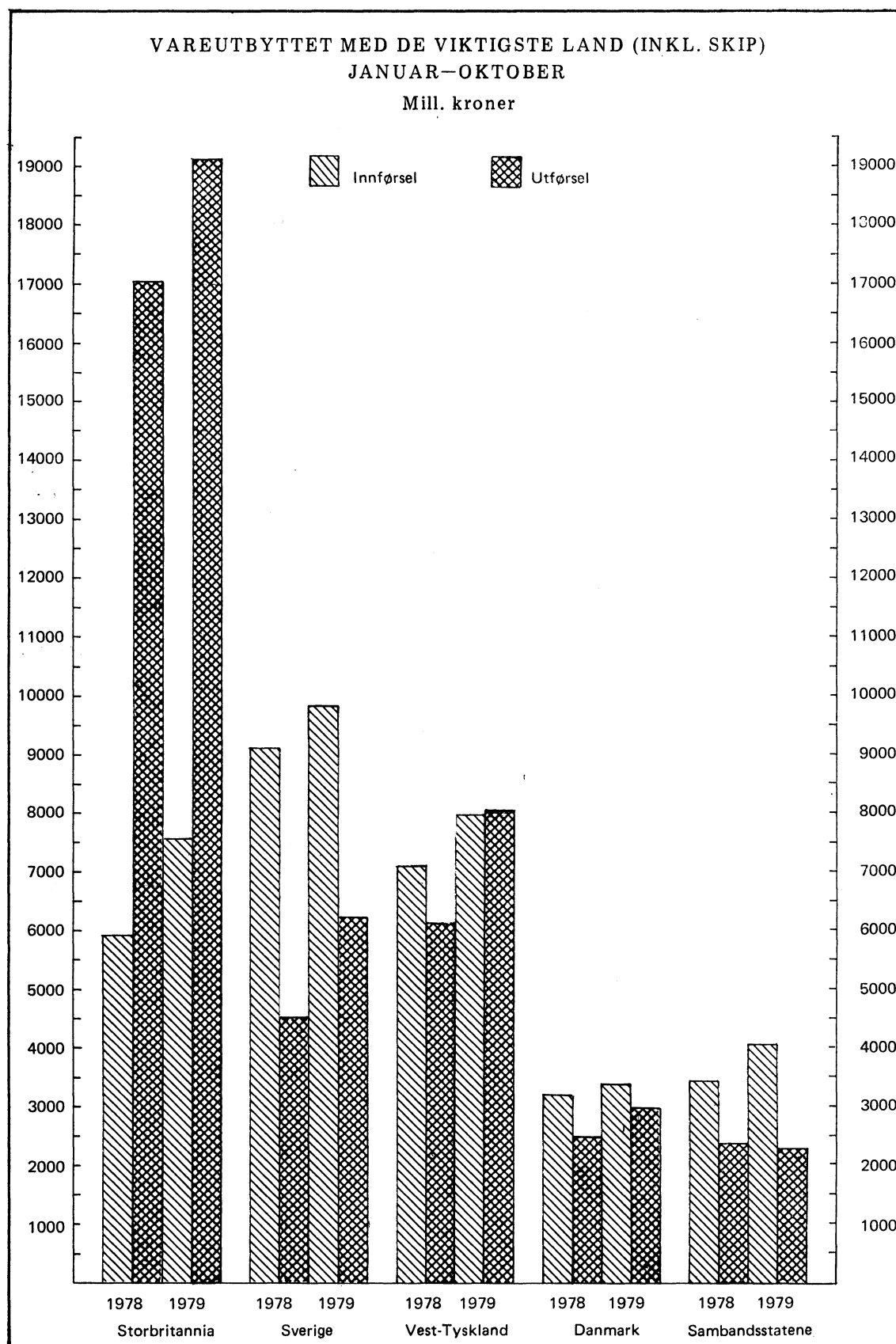

Fig. 38.

Tabell 105. *Innførselen og utførselen (medregnet skip), etter land. Prosent*

	Innførsel						Utførsel					
	1975	1976	1977	1978	Jan.- okt. 1978	Jan.- okt. 1979	1975	1976	1977	1978	Jan.- okt. 1978	Jan.- okt. 1979
Nordiske land	28,0	26,3	27,3	29,1	28,3	28,5	26,4	24,1	22,4	17,9	17,3	19,2
Danmark ¹	5,8	5,5	5,7	6,7	6,4	6,0	7,2	7,1	6,1	5,4	5,2	5,4
Færøyane	.	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	.	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2
Finland	2,9	2,3	3,4	4,0	3,5	4,9	2,7	2,2	2,9	1,8	1,7	1,9
Island	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,6	0,4	0,7	0,5	0,5	0,4
Sverige	19,2	18,4	18,0	18,3	18,3	17,5	15,9	14,2	12,4	10,0	9,6	11,3
EF	43,7	44,4	45,3	44,9	45,1	46,3	52,0	55,9	55,1	62,4	63,5	63,1
Danmark	5,8	5,5	5,7	6,7	6,4	6,0	7,2	7,1	6,1	5,4	5,3	5,4
Belgia, Luxembourg .	2,6	2,5	2,5	2,7	2,7	3,2	1,9	1,5	1,2	1,2	1,2	1,1
Frankrike	3,8	3,7	4,9	3,2	3,3	3,7	3,6	2,5	3,1	2,9	3,0	2,4
Irland	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,2	0,2	0,2
Italia	1,6	1,7	1,7	2,2	2,3	2,3	1,6	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6
Nederland	4,5	5,5	3,3	3,9	4,1	3,4	3,3	3,6	3,8	2,9	2,9	3,0
Storbritannia og Nord-Irland	9,7	9,8	12,2	11,9	11,9	13,4	24,2	29,8	29,6	35,0	36,3	34,8
Vest-Tyskland	15,7	15,5	14,9	14,2	14,3	14,2	9,8	9,5	9,4	13,2	13,0	14,6
EFTA ²	25,7	24,2	24,8	26,2	25,7	26,0	21,0	18,7	17,9	14,1	13,6	15,2
OECD ³	86,2	85,3	86,1	85,6	85,8	86,7	83,2	84,0	81,3	85,1	85,6	86,2
Europeiske OECD-land	70,4	69,4	70,8	72,0	71,6	73,1	75,4	76,9	75,4	78,4	79,0	79,7
Sambandsstatene	7,1	6,5	6,1	6,8	6,9	7,2	5,8	4,7	4,1	5,0	5,0	4,2
Canada	1,9	1,8	1,5	1,3	1,4	2,0	0,8	1,2	0,7	0,4	0,4	0,6
Japan	6,1	6,8	7,1	5,0	5,3	3,7	0,8	0,9	0,8	1,0	0,8	1,3
Australia	0,6	0,7	0,5	0,5	0,6	0,6	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
New Zealand	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
Comecon ⁴	2,6	3,1	3,1	2,8	2,9	3,0	3,5	3,5	3,1	2,9	2,9	1,9
Utviklingsland ⁵	10,2	10,8	10,2	10,7	10,6	9,6	10,7	11,4	13,3	10,5	10,0	10,7
I Afrika	2,2	1,8	1,6	1,8	1,8	1,8	5,3	6,5	5,7	4,2	4,3	4,1
I Asia	5,2	6,0	5,5	5,2	5,2	4,5	2,8	2,4	3,7	3,2	2,9	3,5
Andre	2,9	3,0	3,1	3,7	3,6	3,3	2,5	2,6	3,9	3,1	2,8	3,1

¹ Omfatter i 1975 også Færøyane. ² Omfatter Finland, Island, Sverige, Portugal, Sveits og Østerrike.

³ Land tilsluttet Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling. ⁴ Bulgaria, Polen, Romania, Sovjetunionen, Tsjekkoslovakia, Øst-Tyskland og Ungarn. ⁵ Afrika unntatt Sør-Afrika, Asia unntatt Israel, Japan og Kina, Nord- og Sør-Amerika unntatt Sambandsstatene og Canada, Oseania unntatt Australia og New Zealand.

Utenrikshandelens fordeling på land

Utenrikshandelens fordeling på land fra 1975 til januar—oktober 1979 er vist i tabell 105. Tallene i tabellen omfatter også handelen med skip.

Innførselen fra Sverige kom i januar—oktober 1979 opp i nær 10 milliarder kr, en økning på 8 prosent fra samme periode i 1978. Likevel ble Sveriges andel av samlet norsk vareimport redusert til under 18 prosent. Eksporten til Sverige gikk samtidig opp med hele 38 prosent i verdi, slik at vårt underskott i

samhandelen med Sverige ble redusert fra 4 584 mill. kr i januar—oktober 1978 til 3 588 mill. kr i januar—oktober 1979.

Importen fra de nordiske land utenom Sverige økte med 25 prosent, noe som blant annet hadde sammenheng med betydelig skipsimport fra Finland i januar—oktober 1979. Utførselen til de samme landene gikk opp med 9 prosent.

Det samlede underskottet i vår samhandel med de nordiske land var i januar—oktober 1979 på 5 446 mill. kr, mens vi i samhandelen med land utenom Norden hadde et overskott på 4 257 mill. kr.

Olje- og gassvirksomheten virket sterkt inn på tallene for handelen med enkelte av landene i Det europeiske fellesskap (EF). Den samlede innførselen fra EF-landene var i januar—oktober 1979 på vel 26 milliarder kr, en økning på 16 prosent fra januar—oktober 1978. Verdien av utførselen til de samme landene kom opp i nær 35 milliarder kr som svarte til 63 prosent av vår samlede vareutførsel. Dette var for øvrig samme andel som i januar—oktober 1978.

Importen fra Storbritannia var 28 prosent større i januar—oktober 1979 enn i samme tidsrom i 1978. Regnet uten oljeplattformer mv. var økningen 35 prosent. Av en samlet utførsel til Storbritannia på 19 142 mill. kr i januar—oktober 1979 utgjorde råolje 10 133 mill. kr og naturgass 2 207 mill. kr. Eksporttallet for januar—oktober 1978 (17 075 mill. kr) omfatter bl.a. oljeplattformer mv. til en verdi av 4 867 mill. kr. Regnet uten råolje, naturgass og oljeplattformer mv. var verdien av eksporten til Storbritannia 5 799 mill. kr i januar—oktober 1979 mot 4 148 mill. kr i januar—oktober 1978, en økning på hele 40 prosent. Økningen fordelte seg på flere av de viktigste tradisjonelle eksportvarene.

Verdien av innførselen fra Vest-Tyskland var nær 8 milliarder kr i januar—oktober 1979, noe som innebærer at landet fortsatt er vår nest største vareleverandør (etter Sverige). Også eksporten til Vest-Tyskland kom i januar—oktober 1979 opp i om lag 8 milliarder kr mot 6,1 milliarder kr i januar—oktober 1978. Disse tallene omfatter også levering av naturgass fra Nordsjøen til Emden, som i verdi økte fra 2 620 mill. kr til 3 521 mill. kr. Regnet uten naturgass var verdien av eksporten til Vest-Tyskland i månedene januar—oktober 4 522 mill. kr i 1979 mot 3 501 mill. kr i 1978, en økning på 29 prosent.

Av land utenfor Europa er Sambandsstatene vår største handelspartner. Innførselen derfra var i januar—oktober 1979 vel 4 milliarder kr, vel 19 prosent mer enn i samme periode i 1978. Utførselen til Sambandsstatene viste samtidig en nedgang fra 2 365 mill. kr til 2 298 mill. kr. Denne nedgangen må imidlertid ses på bakgrunn av en svært sterk oppgang i eksporten til Sambandsstatene fra 1977 til 1978, en oppgang som i særlig grad skyldtes økt salg av nikkel og aluminium.

Innførselen fra Japan har i de siste par årene vært fallende, noe som henger sammen med redusert import av skip. I januar—oktober 1979 var skipsimporten fra Japan 852 mill. kr mot 1 118 mill. kr i januar—oktober 1978. Eksporten til Japan ble derimot nær fordoblet i verdi, fra 391 mill. kr til 732 mill. kr. En stor del av denne økningen skriver seg fra større eksport av metaller.

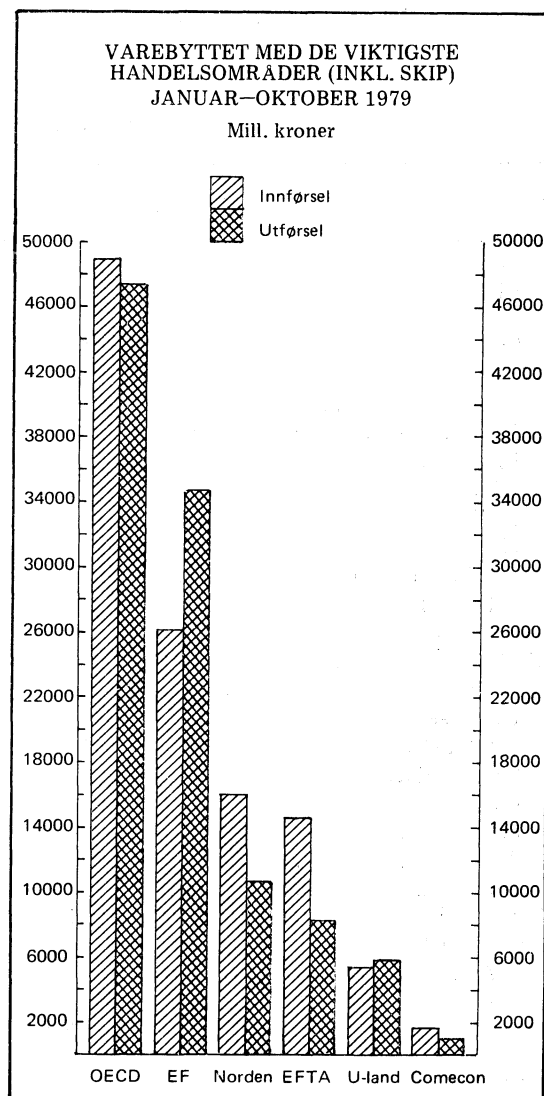

Fig. 39.

Både når det gjelder innførsel og utførsel foregikk vel 86 prosent av vår samhandel i januar—oktober 1979 med land tilsluttet Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD). Dette var en litt større andel enn i januar—oktober 1978.

I varebyttet med landene innen Comecon (se note 4 til tabell 105) var det en økning i importen på 18 prosent og en nedgang i eksporten på 24 prosent. Regnet uten skip var det oppgang både i importen fra og i eksporten til Comecon-landene, med henholdsvis 14 og 6 prosent.

Innførselen av varer fra utviklingsland gikk opp fra 5 262 mill. kr i januar—oktober 1978 til 5 409 mill. kr i januar—oktober 1979. Dette svarer til en økning på bare 3 prosent, mens vår samlede innførsel gikk opp

med 13 prosent. Utviklingslandenes del av importen gikk dermed ned fra 10,6 prosent til 9,6 prosent. Viktige årsaker til den svake veksten i innførselen fra utviklingsland var mindre importverdi av kaffe, te, kakao mv. og av råolje. Av en samlet utførsel til utviklingsland på 5 887 mill. kr (25 prosent høyere enn i januar—oktober 1978) utgjorde skip 2 763 mill. kr. Regnet uten skip var eksporten til utviklingsland 3 124 mill. kr i januar—oktober 1979 mot 2 107 mill. kr i samme periode i 1978. Denne økningen som var på hele 48 prosent, var i særlig grad konsentrert om fisk og fiskevarer, kjemiske produkter, papp og papp og maskiner og apparater.

Kostnadsutvikling og markedsandeler for konkurranseutsatt industri

I årene fram til 1977 tapte norsk industri betydelige markedsandeler både på eksportmarkedet og på hjemmemarkedet. I stor grad skyldtes dette at økningen i lønnskostnadene var sterkere i norsk industri enn i industrien i andre land. Mange bedrifter fikk problemer med å levere varer til gjeldende verdensmarkedspriser, og bedrifter som kunne overvelte deler av kostnadsøkningen i økte priser, tapte markedsandeler fordi etterspørerne i økende grad rettet sin etterspørsel mot andre lands produkter.

I løpet av de siste to årene har lønnskostnadene i norsk industri sunket i forhold til lønnskostnadene i andre lands industri som følge av kursnedgangen på norske kroner og etter hvert lavere lønnsøkning. Beregninger for utviklingen i de norske markedsandelene viser at nedgangen har stoppet opp, og på utenlandsmarkedet er det tegn til en viss økning.

En mye benyttet indikator på kostnadsutviklingen i Norge sammenliknet med andre land, er en indeks for relative lønnskostnader. Indeksen i figur 40 er beregnet som forholdet mellom lønnskostnader pr. produsert enhet i norsk industri og et veiet gjennomsnitt av lønnskostnadene i industrien i andre OECD-land. Tallene for lønnskostnader omfatter også bedriftenes sosiale kostnader og er omregnet til en felles valuta. Vektene for andre land er konstruert slik at de best mulig uttrykker landenes betydning som konkurrenter for Norge.

Det framgår av figur 40 at kostnadsutviklingen i 70-årene i norsk industri, avvek betydelig fra kostnadsutviklingen i de landene

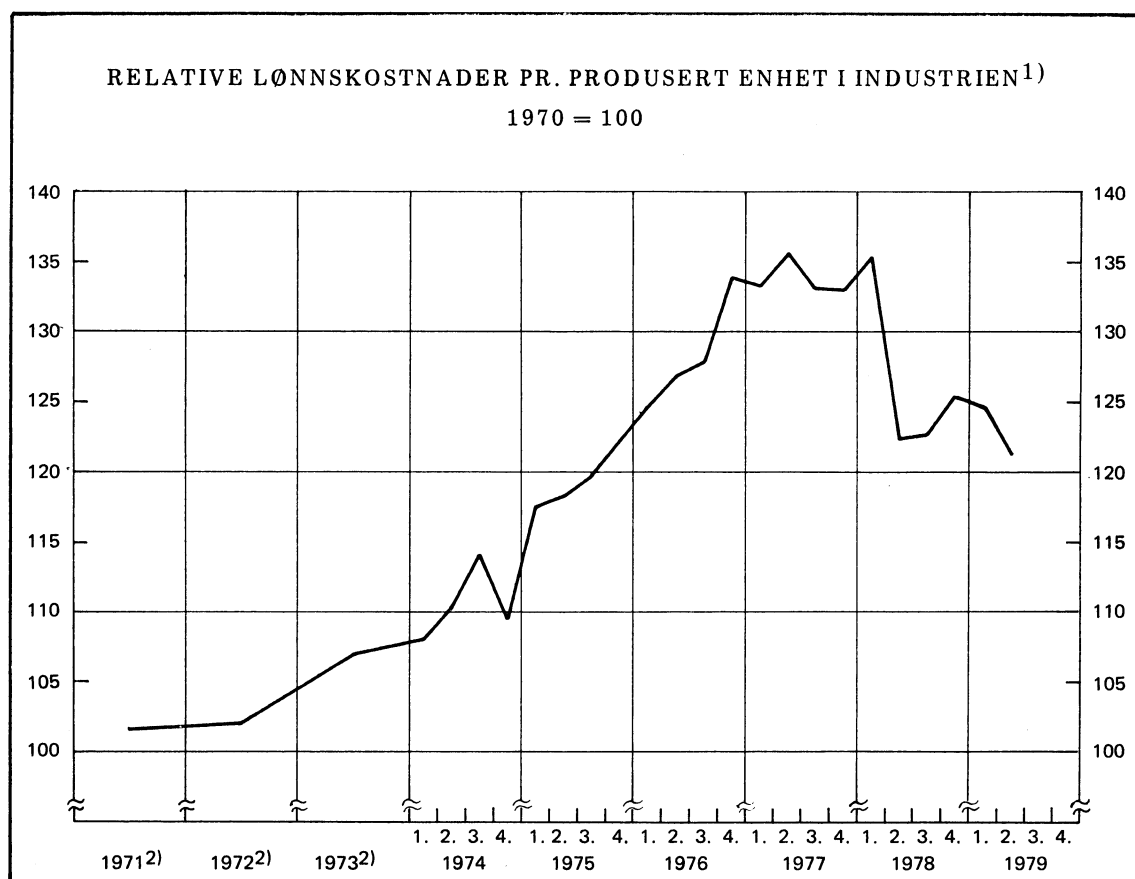
Norge konkurrerer med. Fra 1972 til 1977 var kostnadsøkningen i norsk industri betydelig sterkere enn i de fleste andre industriland; relative lønnskostnader pr. produsert enhet steg med om lag 30 prosent. I løpet av 1977 passerte indeksen for relative lønnskostnader et toppunkt og var synkende gjennom 1978 og 1979. I første halvår 1979 var de relative lønnskostnader pr. produsert enhet for Norge $4\frac{1}{2}$ og $8\frac{1}{2}$ prosent lavere enn henholdsvis ett og to år tidligere. Publiserte tall for andre halvår 1979 forelå ikke da dette ble skrevet, men foreløpige beregninger tyder på at nedgangen i relative lønnskostnader fortsatte i andre halvår i fjor, blant annet på grunn av lavere vekst i timelønningene i Norge enn i de fleste andre land.

Lønnskostnader pr. produsert enhet er beregnet ut fra følgende størrelser:

- Lønnskostnader pr. arbeidstime (inkludert sosiale utgifter),
- valutakurser og
- produktivitet.

Det kan være av interesse å undersøke hvor mye disse komponentene hver for seg har bidratt med i den relative kostnadsutviklingen for Norge. Utviklingen i relative lønnskostnader pr. arbeidstime korrigert for endringer i valutakursene er en indikator på endringer i kostnadene pr. arbeidstime i norske industribedrifter sammenliknet med industribedrifter i andre land. Endringer i beregnet relativ produktivitet vil vise om produksjonen pr. utført timeverk har økt eller sunket i norsk industri i forhold til industrien i andre land. Beregninger foretatt av Norges Bank tyder på at om lag tre fjerdedeler av økningen i lønnskostnader pr. produsert enhet i Norge i forhold til andre land i perioden 1972—77, kan tilskrives sterkere vekst i lønnskostnader pr. arbeidstime — korrigert for valutakursendringer — i Norge enn i andre land; om lag en fjerdedel av økningen kan tilskrives relativt svakere produktivitetsutvikling i Norge. Den sterke nedgangen i relative lønnskostnader pr. produsert enhet i 1978 og i første halvår 1979 skyldes etter disse beregninger i sin helhet lavere vekst i lønnskostnader pr. arbeidstime i Norge enn i Norges viktigste konkurrentland, både som følge av kursnedgang på den norske krone og lavere lønnsvekst i Norge enn i andre land regnet i hjemlig valuta.

Ved produksjon av mer bearbejdede industriprodukter er trolig lønnskostnader den viktigste kostnadskomponenten når en også tar hensyn til indirekte kostnader ved produksjonen. Det er imidlertid grunn til å under-

Kilder: IMF og Norges Bank.

1) Forholdet mellom lønnskostnader regnet i felles valuta i norsk industri og i industrien i Norges viktigste konkurrentland.

2) For årene 1971-73 foreligger kun årstall.

Fig. 40.

streke at også den relative utviklingen i andre kostnader, for eksempel energi- og kapital-kostnader, kan gi store endringer i bedriftenes konkurranseevne. Pålitelige beregninger over kostnadsutviklingen som også tar hensyn til disse faktorene foreligger ikke, men den sterke prisøkningen på råolje og råoljeprodukter gjennom 1979 har trolig ført til en betydelig forbedring av konkurranseevnen til de deler av norsk industri som får sitt energibehov dekket av vannkraft, fordi prisøkningen på elektrisitet var betydelig svakere.

Utviklingen i Norges samlede vareeksport har de siste årene stort sett fulgt utviklingen i OECD-landenes samlede vareimport når en ser bort fra den særlig sterke norske eksportveksten i 1978. Økningen i den samlede norske vareeksporten i perioden 1974—1978 skyldtes i stor grad den sterke veksten i eksporten av skip, boreplattformer mv., rå-

olje og naturgass; utviklingen i eksporten av andre varer, den såkalte tradisjonelle vareeksporten, var betydelig svakere. Fra 1978 til 1979 økte derimot den tradisjonelle vareeksporten med hele 12 prosent, mens veksten i den samlede eksporten var bare 5 prosent som følge av en sterk nedgang i eksporten av oljeplattformer mv. og skip.

Den tradisjonelle norske vareeksporten har en landsammensetning som avviker betydelig fra landsammensetningen i verdenshandelen og i OECD-landenes samlede import. De andre skandinaviske landene og Storbritannia er avtakere av relativt store deler av den norske eksporten. En bedre indikator på utviklingen i Norges eksportmarkeder enn OECD-landenes import vil derfor være et veiet gjennomsnitt av andre lands import, hvor vektene er de respektive landenes andeler av norsk eksport (jfr. tabell 106). Fra 1977 til 1978 var importveksten i Norges eksportmarkeder om lag

Tabell 106. Verdenshandelen og Norges vareeksport. 1973—1979. Prosentvis volumendring

	1973—1974	1974—1975	1975—1976	1976—1977	1977—1978	1978—1979
Norges eksport av varer ..	— 1	7	11	4	16	5
Norges eksport av varer utenom skip, oljeplattformer, råolje og naturgass	— 1	— 12	10	— 6	7	12
Verdenshandelen ¹	5	— 4	11	3	5	² 5
OECD-landenes import av varer	1	— 8	14	4	5	³ 8
Norges eksportmarkeder ⁴ ...	2	— 5	8	3	5	³ 10

¹ Samlet eksport fra alle land unntatt de med sentraldirigert planøkonomi. ² Endring fra første halvår 1978 til første halvår 1979. ³ Anslag fra OECD. ⁴ Veiet gjennomsnitt av andre lands importvekst for varer utenom olje. Vektene er de respektive lands gjennomsnittlige andel av Norges vareeksport.

den samme som økningen i verdenshandelen og i OECD-landenes import, men fra 1978 til 1979 var veksten i de norske eksportmarkedene større, i første rekke på grunn av særlig sterk importvekst i Sverige.

Etter de beregningene som er gjengitt i tabell 106 tapte de norske eksportørene betydelige markedsandeler i perioden 1973—1977; for perioden under ett gikk den norske eksporten av tradisjonelle varer betydelig ned, mens Norges eksportmarkeder økte. Tallene for 1978 og 1979 tyder på at denne utviklingen har snudd, og at det har funnet sted

en viss økning i de norske markedsandelene; i begge årene var veksten i den tradisjonelle norske vareeksporten 2 prosentpoeng større enn veksten i Norges eksportmarkeder.

Det er grunn til å understreke at det er betydelig usikkerhet knyttet til disse beregningene. De tar ikke hensyn til at varesammensetningen i den norske eksporten avviker en god del fra varesammensetningen i importen i de landene som utgjør de norske eksportmarkedene. En særlig sterk vekst i andre lands import av en vare og en tilsvarende vekst i den norske eksporten av

Tabell 107. Markedsandelen av norsk eksport hos Norges viktigste handelspartnere for utvalgte varegrupper¹. Verditall 1975—1979. Markedsandel 1975 = 100

	1975	1976	1977	1978	1979 ²
Førstoffer for dyr, unntatt korn	100,0	111,4	138,2	82,3	80,0
Papirmasse og avfall	100,0	107,5	88,0	93,6	80,8
Malmer og avfall av metall	100,0	93,3	95,2	87,2	82,2
Organisk-kjemiske produkter	100,0	91,9	83,2	83,7	75,5
Kunstgjødsel	100,0	84,7	82,5	86,2	88,6
Kunstharpikser og plast, cellulose estere og etere	100,0	93,5	99,5	98,0	142,2
Papir og papp og varer derav	100,0	91,4	82,8	77,9	84,8
Jern og stål	100,0	94,3	78,6	77,8	90,5
Metaller unntatt jern og stål	100,0	116,1	107,9	121,3	134,3
Maskiner	100,0	87,3	76,5	70,5	68,8
Møbler	100,0	92,1	79,5	78,2	82,7

¹ Samlet eksport fra Norge til Sverige, Danmark, Storbritannia, Vest-Tyskland, USA og Nederland.

² Beregnet på grunnlag av oppgaver for de to første kvartaler 1979 for Sverige, Danmark, Vest-Tyskland, Nederland og Storbritannia og første kvartal for USA.

denne varen, vil etter våre beregninger gi en økning i den norske markedsandelen totalt dersom den varen vi ser på, utgjør en relativt stor andel av den norske eksporten. Det kan derfor være av interesse å studere utviklingen i de norske markedsandelene etter en mer detaljert vareinndeling.

Tabell 107 viser utviklingen i markedsandelene for enkelte viktige norske eksportvarer. Da det er vanskelig å få volumtall for importen etter en mer detaljert vareinndeling i flere land, er disse indeksseriene basert på verdioppgaver. Endring i markedsandelen for en vare er definert som forskjellen mellom den prosentvise endringen i verdien av norsk eksport av varen til Norges 6 viktigste handelspartnere og den prosentvise endringen i Norges eksportmarked for denne varen, beregnet som en veiet sum av endringene i importverdien til de samme landene.

De norske markedsandelene gikk betydelig ned fra 1975 til 1978 for de fleste varene i tabell 107. Tallene i kolonnen for 1979 er beregnet ut fra veksten i markedsandelene fra første halvår 1978 til første halvår 1979, da flere av landene ikke hadde offentliggjort senere oppgaver over vareimporten da dette ble skrevet. Etter disse beregningene gikk de norske markedsandelene for flere viktige norske eksportvarer betydelig opp fra første halvår 1978 til første halvår 1979. Sterkest økning i markedsandelene var det for vare-

gruppen kunstharpikser og plast, cellulose estere og etere, og for metaller, men også den norske markedsandelen for kunstgjødsel, papir og papp og møbler gikk noe opp. For de andre varegruppene i tabell 107 viste de norske markedsandelene fortsatt svikt fra første halvår 1978 til første halvår 1979.

Også på h j e m m e r k e d e t vil norske industribedrifter konkurrere med andre lands industribedrifter. Et uttrykk for de norske bedriftenes andel av hjemmemarkedet vil være hvor stor del av leveransene til vareinnsats og innenlandske sluttleveringer utenom lagerendringer, som utgjøres av norskproduserte varer. Slike andeler er det ikke mulig å beregne ut fra nasjonalregnskapets tall, fordi det ikke blir skilt mellom lagerendringer av norskproduserte og importerte varer. I de beregningene som er gjengitt i tabellene 108 og 109 regnes derfor lager som en del av hjemmemarkedet, selv om dette medfører at de beregnede markedsandelsendringene blir noe vanskelig å tolke. Store endringer i forholdet mellom lagrene av norskproduserte og importerte varer kan føre til betydelig ulik utvikling i de markedsandelene som er framstilt i tabell 108 og markedsandelene for leveranser til vareinnsats, konsum og investering.

Etter tallene i tabell 108 var andelene på hjemmemarkedet for norskproduserte bearbeidde industriprodukter sett under ett syn-

Tabell 108. *Markedsandeler for importkonkurrerende industri. Andelene er i prosent og er beregnet på grunnlag av volumtall*

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979 ¹
Foredlede jordbruks- og fiskeprodukter	92,0	91,5	92,0	91,3	92,8	91,0	91,6	91,8	90,7
Drikkevarer, tobakk og sjokolade	80,7	80,1	80,1	80,2	79,7	78,9	77,8	78,0	76,3
Tekstil- og bekledningsprodukter	47,5	45,2	43,8	43,0	40,5	37,2	34,6	35,2	33,0
Trevarer	85,9	85,8	85,8	85,6	85,4	84,5	83,7	83,0	82,8
Treforedlingsprodukter	84,3	79,4	76,6	77,1	78,0	74,0	73,1	70,6	69,4
Olje- og kullprodukter	46,2	41,8	46,3	45,5	56,6	59,5	60,8	60,3	53,2
Kjemiske produkter	43,1	41,2	38,0	39,0	41,2	38,3	35,8	36,5	36,7
Jord- og steinvareprodukter	87,7	88,9	88,3	87,7	86,9	88,0	86,7	87,8	88,4
Metaller ²	38,6	33,3	30,1	27,8	34,4	26,6	32,5	18,6	34,5
Metallvarer	71,1	71,3	68,5	64,9	60,5	60,6	57,2	63,6	64,0
Maskiner	32,4	36,3	36,2	33,0	33,9	32,4	31,0	35,8	32,7
Elektriske apparater og materiell	54,9	54,9	50,5	48,0	46,9	44,6	42,7	46,9	44,4
Diverse industriprodukter	68,8	68,9	67,1	65,6	64,7	61,9	60,1	59,6	57,2
Alle varer	63,2	63,1	61,6	60,4	60,9	59,2	58,4	60,0	58,4

¹ Beregnet ut fra foreløpige nasjonalregnskapstall. ² De store svingningene fra år til år i markedsandelen for denne varegruppen skyldes i første rekke store lagerbevegelser.

Tabell 109. *Relativ pris på norske importkonkurrerende industriprodukter¹. Indeks, nivå 1975 = 100*

	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979 ²
Foredlede jordbruks- og fiskeri- produkter	102,5	104,2	87,7	81,2	100,0	102,5	98,9	101,3	99,7
Drikkevarer, tobakk og sjokolade	97,4	95,3	95,0	90,8	100,0	104,2	108,3	114,7	110,0
Tekstil- og bekledningsprodukter	96,1	99,5	99,4	98,0	100,0	104,0	107,0	101,8	97,0
Trevarer	104,7	100,6	95,8	95,8	100,0	98,9	97,2	98,5	93,6
Treforedlingsprodukter	93,3	103,0	102,8	97,6	100,0	109,3	109,4	101,7	93,3
Olje- og kullprodukter	89,2	104,6	105,2	101,3	100,0	106,2	109,1	114,2	110,7
Kjemiske produkter	96,8	103,7	113,0	92,3	100,0	115,8	119,5	119,3	108,8
Jord- og steinvareprodukter	93,6	93,6	92,7	97,8	100,0	95,1	95,7	90,1	86,2
Metaller	71,7	69,0	84,8	96,1	100,0	98,3	101,5	83,0	70,1
Metallvarer	91,7	87,9	96,6	105,3	100,0	94,2	97,0	100,3	95,1
Maskiner	106,6	99,4	105,1	110,4	100,0	104,3	104,3	96,4	104,3
Elektriske apparater og materiell	83,4	84,6	96,1	102,3	100,0	99,0	97,8	86,2	89,0
Diverse industriprodukter	83,5	86,7	93,0	95,3	100,0	110,5	115,8	117,1	123,1
Alle varer	95,2	96,8	100,4	96,8	100,0	103,7	104,7	103,0	100,0

¹ Forholdet mellom en prisindeks for leveringer av norskproduserte varer til hjemmemarkedet og en prisindeks for importen. ² Beregnet ut fra foreløpige nasjonalregnskapstall.

kende fram til 1977. I 1978 økte andelen noe, men gikk ned igjen i 1979. Som nevnt ovenfor, er det stor usikkerhet knyttet til disse tallene hvis de skal tolkes som indikatorer på utviklingen i markedsandeler for varer kjøpt av norske bedrifter og husholdninger. Det er likevel grunn til å tro at den nedgang i de norske markedsandelene på hjemmemarkedet som fant sted fram mot 1977, seinere har stanset opp, selv om tallene ikke gir grunnlag for å hevde at norsk industri ennå har gjenrobret noe av de tapte markeder.

I tabell 109 er gjengitt utviklingen i forholdet mellom prisene på norskproduserte varer levert til hjemmemarkedet og på importerte varer. For alle varene sett under ett, økte prisene på de norskproduserte varene gjennomgående sterkere enn prisene på importerte varer fram til 1977, mens prisstigningen var sterkest på de importerte varene både i 1978 og 1979. Den forholdsvis svake prisøkningen på de norske varene i 1978 og 1979 må ses på bakgrunn av de strenge pris-

reguleringene i sommerhalvåret 1978 og prisstoppen fra slutten av 1978 fram til siste årsskifte.

For mange bedrifter kan imidlertid eksport være et alternativ til salg på hjemmemarkedet. For alle varegruppene i tabell 108 viser et studium av tallene at det fant sted en betydelig vekst i eksporten (regnet i faste priser) fra 1978 til 1979; for varene sett under ett var økningen vel 10 prosent. Prisstoppen på hjemmemarkedet på norskproduserte varer kan således ha ledet norske produsenter til å rette relativt mer av tilbudet mot eksportmarkedet. Det kan derfor være av interesse å undersøke utviklingen i den andelen den totale norske produksjonen (medregnet produksjonen for eksport) har utgjort av den totale innenlandske anvendelsen av disse varene. For de varene som er gjengitt i tabell 108 sett under ett, var denne andelen om lag uendret fra 1978 til 1979 regnet i faste priser.

Sluttord

For to år siden var norsk næringslivs konkurranseevne overfor utlandet svak, og den innenlandske etterspørsel oversteg langt landets produksjon. I dag — ved inngangen til 1980 — er dette bildet vesentlig endret.

Konkurranseevnen er styrket. Både i 1978 og 1979 steg det relative kostnadsnivået i Norge langt svakere enn i de land vi handler mest med. Viktige årsaker til dette var nedskrivningen av kronen med 8 prosent i februar 1978 og pris- og inntektsstoppen fra september 1978, samtidig som det fant sted en sterk pris- og kostnadsstigning ute.

Balansen mellom produksjon og innenlandsk etterspørsel er bedret. I årene 1974—77 steg det innenlandske forbruket med vel 19 prosent målt i faste priser, mens den disponible realinntekten for Norge — som tilsvarende nettonasjonalproduktet korrigert for endret bytteforhold og fratrullet renter og stønader til utlandet — bare steg med 6 prosent. Fra 1977 til 1979 sank samlet privat og offentlig konsum med en halv prosent i volum, trass i at inntektsveksten var sterkere enn i årene før. Samlet kapitaltilvekst som andel av disponibel inntekt for Norge, som hadde falt fra 17,3 prosent i 1974 til 7,5 prosent i 1977, steg igjen til 12,1 prosent i 1979. Utviklingen i konsumet bør ses på bakgrunn av forskyvninger i den funksjonelle inntektsfordelingen. Lønnsandelen av faktorinntekten — det vil si av den samlede godtgjørelse til arbeid og kapital — steg fra 64,3 prosent i 1974 til 70,0 prosent i 1977, for igjen å falle tilbake til 64,4 prosent i 1979.

Industriproduksjonen var i volum på samme lave nivå i 1979 som to år tidligere. Produksjonen av råolje og gass økte derimot sterkt gjennom denne perioden, samtidig som oljeprisene steg på det internasjonale marked. I 1978 var for første gang oljeinntektene på årsbasis større enn investeringsutgiftene i Nordsjøen, og i 1979 var differansen betydelig. Det fant sted en nedtrapping av bruttoinvesteringene i Nordsjøen og oljeinvesteringenes andel av totale bruttoinvesteringer ble sterkt redusert.

Omslaget i den økonomiske utviklingen innenlands — sammen med et oppsving i utenlandsetterspørselen, lagerbevegelser og en stabilisering av bytteforholdet — førte til en oppsiktsvekkende endring i vare- og tjenestebalansen overfor utlandet, som hadde vist økende underskott fram til 1977 da underskottet var på 20 milliarder kroner. I 1979 var vi for første gang på 7 år på plussiden i vare- og tjenestebalansen, med 6 milliarder kroner i overskott. Norges nettogjeld til utlandet fortsatte imidlertid å øke som følge av rentebetalinger på den store gjelden landet hadde pådratt seg i de foregående år. Men nettogjelden regnet i forhold til verdien av de varer og tjenester vi eksporterer har sunket betydelig fra 1977 til 1979.

Den økonomiske politikken

Den økonomiske politikk tok i årene 1975—1977 sikte på å motvirke konjunkturedgangen ute og å opprettholde sysselsettingen på et høyt nivå. Det ble satt i verk tiltak for å holde veksten i den innenlandske etterspørselen oppe, og støtte ble gitt til kriserammede deler av næringslivet. Forutsetningene for motkonjunkturpolitikken var forventninger om rikelige oljeinntekter i siste del av 1970-årene og tro på et snarlig konjunkturoppsving ute. I løpet av 1977 ble det klart at disse forutsetningene ikke ville slå til. Store underskott i utenriksøkonomien og svekket konkurranseevne førte til en omlegging av politikken fra høsten 1977. Mer dramatiske tiltak for å gjenopprette konkurranseevnen fulgte i 1978 og 1979.

Et hovedelement i det økonomisk-politiske opplegget for 1979 var de bestemmelser om pris- og inntektsstopp som fikk virkning fra 12. september 1978. Et annet viktig element var tiltak for å dempe den samlede innenlandske etterspørsel gjennom en restriktiv finans- og kredittpolitikk. I opplegget inngikk dessuten en gradvis nedtrapping av støtten til enkeltbedrifter kombinert med særskilte arbeidsmarkedstiltak. I løpet av 1979 ble dette

opplegget ikke endret vesentlig, men det ble gjennomført visse justeringer. Av disse kan nevnes nedsettelse av investeringsavgiften for å stimulere til økte investeringer i industrien og tilstramming av kredittpolitikken.

Stats- og trygdeforvaltningens samlede utgifter til varer og tjenester i faste priser var høyere både i 1978 og 1979 enn i de foregående årene, men veksten var avtakende særlig fra 1978 til 1979. Som andel av den samlede innenlandske bruk av varer og tjenester gikk stats- og trygdeforvaltningens utgifter til varer og tjenester likevel opp i begge år.

Den direkte personskattlegging ble skjerpet både i 1978 og 1979 for de fleste inntektsnivåer og husholdningstyper. Riktignok ble det i begge år foretatt visse justeringer av fribeløp og progresjonstrinn, men justeringene var ikke tilstrekkelige til å kompensere prisstigningen og den satsøkningen av medlemsavgiftene til folketrygden som samtidig ble gjennomført. Direkte skatter i prosent av samlet privat inntekt økte således langt sterkere de to siste årene enn i de nærmest foregående år, hovedsakelig som følge av den reelle økningen i direkte skatter for personer.

Den finanspolitiske innstrammingen ble til en viss grad også søkt oppnådd gjennom endringer i den indirekte skattleggingen. Således ble avgiften på elektrisk kraft fordoblet samtidig som avgiftsfritaket for husholdningsstrøm ble opphevet (fra 1. juli 1978). Dessuten ble satsene oppjustert for en rekke andre viktige volumavgifter, eksempelvis på tobakk, brennevin og bensin (fra 1. januar 1978) og på sjokolade og sukkervarer (fra 1. januar 1979). Men det var også mange volumavgifter som ikke ble endret. Heller ikke satsene for de viktigste verdiavgiftene ble justert, bortsett fra en gradvis satsreduksjon i investeringsavgiften for industri og bergverk. Utviklingen i indirekte skatter regnet i forhold til samlet innenlandsk bruk av varer og tjenester tyder på en reell skjerping etter 1977. Dette kan imidlertid i noen grad skyldes vridninger i den samlede innenlandske inntektsanvendelsen i retning av varer og tjenester som er relativt sterkt avgiftsbelagt.

Trygdeutbetalinger og andre overføringer til private konsumenter økte reelt sett klart sterkere i 1978 og 1979 enn året før. Dette skyldtes blant annet en sterk økning i utgiftene til helseinstitusjoner og innføring av lønn under sykdom fra 1. juli 1978. Økningen i veksttakten var likevel langt sterkere fra 1977 til 1978 enn det siste året. En tilsvarende utvikling hadde subsidiene fra stats- og trygdeforvaltningen, men her var endringen i veksttakten vesentlig mer moderat. De såkalte forbrukersubsidier (medregnet kompensasjon for mer-

verdiavgift på visse matvarer) holdt seg derimot på omtrent samme nivå i 1978 og 1979 som i de foregående årene, regnet som andel av det private konsumet.

De finanspolitiske tiltakene som er nevnt ovenfor, hadde i 1978 og 1979 både elementer som var i samsvar med den tilslåtte tilstramming, og elementer som virket ekspansivt. Det er vanskelig å avgjøre om disse tiltakene samlet medvirket til en omlegging i kontraktiv retning allerede i 1978, men for 1979 tyder tallene på at de kontraktive elementene dominerte.

Også de andre postene på stats- og trygdeforvaltningens budsjetter har innvirkning på det innenlandske aktivitetsnivået, men i mindre grad enn de som er behandlet foran. På inntektssiden gjelder dette renteinntekter og på utgiftssiden renteutbetalinger innenlands og til utlandet, stønader til utlandet og økt kapitalinnskott i statens forretningsdrift. I tillegg inngår overføringer mellom stats- og trygdeforvaltningen på den ene siden og kommuneforvaltningen på den andre. Endringer i veksttakten for disse postene er i samsvar med konklusjonen ovenfor om at omleggingen av finanspolitikken i kontraktiv retning kan spores i 1978, men ble åpenbar først i 1979. Etter foreløpige og usikre anslag for stats- og trygdeforvaltningens regnskaper (inklusive skatteoppkreverkonti) sett under ett, var det et regnskapsunderskott før lånetransaksjoner på vel 0,5 milliarder kroner i 1979. Til sammenlikning var det i de foregående år et overskott før lånetransaksjoner på vel 3 milliarder kroner i 1976, et underskott på nær 0,8 milliarder kroner i 1977 og et underskott på 2 milliarder kroner i 1978. Budsjettbalansen ble med andre ord svekket med over 3,8 milliarder kroner fra 1976 til 1977 og med vel 1,2 milliarder kroner fra 1977 til 1978, men styrket med nesten 1,5 milliarder kroner fra 1978 til 1979. Ser en imidlertid bort fra skatter og avgifter av oljevirkksomheten og overføringer til utlandet (renter og stønader), som ikke har samme virkning for aktivitetsnivået innenlands som de andre budsjettpostene, blir bildet et annet. Korrigert på denne måten var regnskapsunderskott før lånetransaksjoner i 1979 i underkant av 6,5 milliarder kroner, eller 2,8 prosent av bruttonasjonalproduktet. Tilsvarende tall for de foregående år viser for 1976 et overskott på vel 1,3 milliarder kroner (0,8 prosent av bruttonasjonalproduktet), for 1977 et underskott på snaut 1,9 milliarder kroner (1,0 prosent av bruttonasjonalproduktet) og for 1978 et underskott på nær 5 milliarder kroner (2,3 prosent av bruttonasjonalproduktet). Etter de korrigerte tall ble således budsjettbalansen svekket med hele 7,8 milliarder

kroner over treårsperioden 1976—1979 og med 1,5 milliarder kroner fra 1978 til 1979.

Kredittpolitikken ble i 1979 strammet til i flere omganger for om mulig å holde utlånsøkningen innenfor de fastlagte rammer. Tiltakene siktet, som i 1978, først og fremst mot å begrense lån til konsumformål, blant annet ved at konsumlånforståelsen ble opprettholdt. Likviditeten i forretnings- og sparebankene var romslig i første halvår 1979, for en stor del som følge av store netto utbetalinger fra det offentlige og utviklingen i utenriksøkonomien. I første halvår forsøkte myndighetene å styre forretnings- og sparebankenes likviditet ved hjelp av Norges Banks 90 dagers markedspapirer. I annet halvår gikk myndighetene over til en mer direkte regulering av bankenes aktivitet. Krav til primærreserver ble gjeninnført, og bankenes adgang til automatiske lån i Norges Bank ble først halvert og seinere suspendert. På tross av dette viser sesongkorrigerte tall at utlånene i de 10 første månedene av 1979 økte med om lag 1,5 milliarder kroner mer enn forutsatt for hele året. Mot slutten av året ble satsene for de sør-norske forretnings- og sparebankenes plasseringsplikt økt fra 35 prosent til kredittlovens maksimumssats på 60 prosent. Plasseringsplikten gjelder hvor stor andel av veksten i forvaltningskapitalen bankene må plassere i obligasjoner.

For statsbankene ble innvilgningsrammene strammet til i løpet av året. I de tre første kvartalene av 1979 steg utlånene fra statsbankene (herunder Postsparebanken) med 8,1 milliarder kroner eller vel 12 prosent, mens det i samme tidsrom året før var en økning på vel 16 prosent.

Det fant også i 1979 sted en betydelig økning i publikums likviditet som følge av budsjettpolitikken, kreditttilførselen fra bankene og utviklingen i utenriksøkonomien. Publikums beholdning av kontanter, innskott i private og offentlige banker (unntatt sparing med skattefradrag) og ubenyttede kassekreditter og byggelån, økte således etter foreløpige anslag med 14 prosent i løpet av året. Dette er en sterkere likviditetsøkning enn i 1978, men mindre enn gjennomsnittet for de tre foregående årene.

Renten på ihendehaverobligasjoner, statskasseveksler mv. ble 30. november 1979 økt med 2 prosentenheter. Norges Bank økte samtidig diskontoen fra 7 til 9 prosent, som er den høyeste diskontosats i Norges Banks historie. Forretnings- og sparebankene hadde under prisstoppene ikke adgang til å øke rentenivået på sine utlån. Innskottsrentene ble heller ikke vesentlig endret, men som følge av dempet prisstigning økte realrenten sterkt.

Det har vært rolige forhold på det norske valutamarkedet etter at Norge gikk over til valutakurssystemet 12. desember 1978. Gjennom 1979 var kursen på norske kroner stort sett stabil.

Konjunkturbildet

I de vestlige industrilandene var det i 1979 tegn til svikt i den moderate konjunkturoppgangen som satte inn tidlig i 1978. I Vest-Europa var produksjonen fortsatt i oppgang gjennom 1979, men veksten viste en tydelig avtakende tendens mot slutten av året. Regnet på årsbasis var veksten i bruttonasjonalproduktet for Vest-Europa under ett likevel like høy i 1979 som i 1978, nemlig 3 prosent. I Sambandsstatene stagnerte produksjon og etterspørsel allerede tidlig i 1979. Bruttonasjonalproduktet økte med 2 prosent fra 1978 til 1979, mot 4,4 prosent året før. Arbeidsløsheten var i 1979 fortsatt høy i alle større vestlige industriland. Takten i prisstigningen tiltok markert. I stor grad hadde dette sammenheng med kraftig stigning i oljeprisene, men også prisene på en rekke andre viktige råvarer økte betydelig. Den økonomiske politikken, som i de fleste land hadde vært forholdsvis restriktiv gjennom 1977 og 1978, ble strammet ytterligere til i flere viktige land i 1979. Det var i første rekke hensynet til prisutviklingen som motiverte dette.

I Norge fulgte konjunkturutviklingen i 1978 og 1979 på de fleste punkter mønsteret fra tidligere konjunkturoppganger i etterkrigstiden. Den svake utenlandske konjunkturoppgangen fra 1978 førte via lagerbevegelser til en sterk økning i den tradisjonelle norske vareeksporten og resulterte i reduserte eksportvarelagre og økt produksjon og kapasitetsutnyttning i eksportindustrien. I 1979 slo økte eksportpriser ut i økte driftsresultater i eksportnæringene og et oppsving i den konjunkturbestemte del av investeringsvareproduksjonen og -etterspørselen. Som følge av den restriktive økonomiske politikken, fikk konjunkturoppgangen uvanlig liten innvirkning på innenlandske priser og lønninger og på innenlandsk konsumetterspørsel.

Den sesongkorrigerte kurven for verdien av tradisjonell vareeksport som steg sterkt gjennom 1978, flatet ut i løpet av sommeren og høsten 1979, og i 2. halvår gikk eksportvolumet ned. Dette innebærer trolig at eksportvolumet i løpet av høsten passerte et konjunkturelt toppunkt, slik også tendensen til konjunktursvikt i flere viktige norske markeder kan tyde på.

Bedringen i markedsforholdene for norske eksportvarer gjennom 1978 og 1979 slo i løpet av 1979 også ut i en sterk prisoppgang. Fordi norsk eksport i stor grad er bundet til langsiktige kontrakter vil det i første rekke være volumøkning som driver eksportverdien oppover i tidlige faser av en konjunkturoppgang; prisstigningen slår først ut når tilstrekkelig mange eksportavtaler er inngått til nye priser. Det var særlig olje og oljeprodukter som bidrog til den sterke prisoppgangen, men også for kjemikalier, råjern og ferrolegeringer mv. og ikke-jernholdige metaller var prisstigningen sterk. Prisene på treforedlingsprodukter økte også, men betydelig svakere.

For den innenlandske investeringsetterspørsel pekte de kvartalsvise investeringsundersøkelsene i 1979 mot et markert omslag oppover. Dette gjaldt særlig eksportindustrien. Ordrestatistikken tydet på at den delen av den samlede investeringsetterspørsel som er rettet mot innenlandsk produksjon, snudde oppover tidlig i 1979.

Den innenlandske konsumetterspørselen var fortsatt svak i 1979. Etter en nedgang i 1978 økte det private konsumet i 1979 med bare 0,5 prosent, mens husholdningenes disponible realinntekter under ett endret seg lite. Utviklingen gjennom 1979 tyder ikke på at det skjedde noe markert omslag oppover i konsumetterspørselen.

For industriproduksjonen fikk endringene i styrken og sammensetningen av etterspørselen gjennom 1979 klare konsekvenser. Produksjonen av industrielle eksportvarer, som hadde passert et bunnpunkt våren 1978, steg sterkt gjennom første halvår 1979, men den sesongkorrigerte produksjonskurven flatet ut utover sommeren og høsten. Dette kan bety at eksportvareproduksjonen passerte en topp allerede høsten 1979. Investeringsvareproduksjonen, som hadde vært i nedgang gjennom 1977 og 1978, passerte et markert bunnpunkt omkring årsskiftet 1978/79, med noe kortere etterslep etter oppgangen i eksportvareproduksjonen enn normalt i konjunkturmønsteret. Produksjon av varer for vareinnsats viste om lag samme utvikling som investeringsvareproduksjonen. Den sesongkorrigerte kurven for konsumvareproduksjonen, som var i stagnasjon ved inngangen til året, viste sterk økning fra våren 1979. Omslaget var markert på bakgrunn av utviklingen i konsumvareetterspørselen. Sett under ett passerte industriproduksjonen et bunnpunkt i første kvartal 1979 eller noe tidligere. Produksjonskurven pekte sterkt oppover gjennom våren og sommeren, men flatet ut utover høsten.

Ved inngangen til 1979 var den registrerte arbeidsløsheten fremdeles i oppgang, når en

ser bort fra sesongbestemte og tilfeldige svingninger. Toppunktet ble nådd ut på vinteren, omtrent samtidig med at industriproduksjonen passerte konjunkturbunnen. Tallet på registrerte arbeidsløse var da av samme størrelsesorden som under den forrige konjunkturbunnen ved årsskiftet 1975—1976. Utover våren og sommeren 1979 var arbeidsløsheten — når en ser bort fra vanlige sesongsvingninger — i tydelig nedgang. Ved utgangen av året var det registrert 24 900 helt arbeidsløse ved arbeidskontorene. For året 1979 under ett var arbeidsløsheten høyere enn i 1978, enda myndighetenes arbeidskrafttiltak var mer omfattende. Byråets konjunkturbarometerundersøkelser viser at det er forholdsvis få industribedrifter som ved utgangen av året anser knapphet på arbeidskraft som en «flaskehals» i produksjonen.

Fraktratene i utenriks sjøfart steg kraftig gjennom hele 1979 og tallet på båter i opplag gikk betydelig ned. Ved utgangen av 1979 lå 4,9 prosent av tanktonnasjen og kun ett tørrlastskip i opplag. Handelsflåten er redusert med nær 20 prosent i løpet av de to siste årene, målt i tonnasje.

Produksjon og etterspørsel

Bruttonasjonalproduktet var 233 milliarder kroner i 1979. I volum var dette en økning på 3,7 prosent fra 1978, mot 3,0 prosent året før. Veksten i bruttonasjonalproduktet utenom oljeutvinning og sjøfart var 2,2 prosent fra 1978 til 1979 mot bare 0,9 prosent året før.

I de siste årene har det skjedd uvanlig store forskyvninger i anvendelsen av bruttonasjonalproduktet. Privat konsum som andel av bruttonasjonalproduktet økte sterkt fra 1974 til 1977. Seinere har utviklingen snudd. I 1978 var andelen falt tilbake til 1974-nivået og i 1979 var andelen for første gang under 50 prosent. Det offentlige konsum som andel av bruttonasjonalproduktet økte sterkt i årene etter 1974, men andelen sank noe i 1979. Investeringsandelen har hatt om lag samme utvikling som konsumandelen siden 1974, men er nå nede på et nivå som svarer til gjennomsnittet for 60-årene. I løpet av 1978 og 1979 har en derfor vendt tilbake til en innenlandsk anvendelse av bruttonasjonalproduktet som er godt i samsvar med trenden fra 1960- og begynnelsen av 1970-årene. Eksportandelen økte sterkt i 1979, og bare i 1974 har den vært høyere. Samtidig har importandelen sunket slik at 1979 blir det første år med eksportoverskott siden 1972.

Det var betydelige ulikheter i veksttakten mellom de enkelte næringene i 1979. Sterkest

vekst hadde — som året før — utvinning av olje og gass — med en økning i bruttoproduktet på hele 20 prosent i volum. I industrien økte bruttoproduktet i 1979 i volum med 2,3 prosent, etter en om lag like sterk nedgang året før, men lå likevel ikke høyere enn i 1974. Kraft- og vannforsyning viste betydelig produksjonsstigning (5 prosent) også i fjor. I bygge- og anleggsvirksomhet sett under ett (medregnet oljeboring) gikk derimot bruttoproduktet ned med 5 prosent. I jordbruk, skogbruk og fiske gikk samlet bruttoprodukt ned med om lag 3 prosent. Blant de tjenesteytende næringene ble utviklingen i varehandelen påvirket av den svake konsumveksten; bruttoproduktet steg her med bare 0,5 prosent. Den markerte bedringen i det internasjonale fraktmarkedet ble avspeilet i en kraftig økning i bruttoproduktet i utenriks sjøfart (9 prosent). De fleste av de andre tjenesteytende næringene bidro også betydelig til veksten i det samlede bruttonasjonalproduktet.

Bruttoproduktet i den samlede oljevirkomheten — utvinning av olje og gass, oljeboring og olje- og gasstransport med rør — utgjorde i 1979 om lag 10 prosent av verdien av det samlede bruttonasjonalprodukt.

Det private konsumet var i 1979 på 114,9 milliarder kroner. De foreløpige tall tyder på at konsumet regnet i volum økte med om lag 0,5 prosent fra året før, enda husholdningenes disponible realinntekter antakelig lå på om lag samme nivå i 1979 som i 1978. Konsumet av varer gikk ned med 0,5 prosent, mens tjenestekonsumet økte med 3,9 prosent. Sterkest var nedgangen for møbler og husholdningsartikler, men også konsumet av klær og skotøy og matvarer gikk ned. På den annen side økte bilkjøpene etter den sterke nedgangen året før. For de fleste tjenester viste konsumet betydelig stigning, sterkest for helsetjenester (4,7 prosent).

Det offentlige konsum var på 46,1 milliarder kroner i 1979. Volumøkningen på 2,4 prosent var betydelig svakere enn i de nærmest foregående årene. Det var særlig kommunalt konsum som viste økning i 1979.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital utgjorde 63,8 milliarder kroner i 1979. Regnet i volum var det en nedgang på 9 prosent, mot hele 13 prosent året før. Volumet av bruttoinvesteringene i oljeutvinning gikk ned med hele 27 prosent og industriinvesteringene med 21 prosent. Nedgangen i industriinvesteringene var sterkt påvirket av nedtrappingen av investeringsarbeidene ved de petrokjemiske anleggene i Bamble. Boliginvesteringene endret seg lite, mens bruttoinvesteringer i offentlig konsumkapital gikk ned med 10 prosent fra året før.

Lagerinvesteringene endret seg betydelig fra 1978 til 1979. Mens det i 1978 var en lagernedgang, regnet i løpende priser, på 5,6 milliarder kroner, gikk lagrene i 1979 opp med 2,2 milliarder kroner. Både i 1978 og 1979 var det endringer i oljeplattformer under arbeid (som regnes som lagerendring i nasjonalregnskapet) som gav de største utslagene. Ordinære varelagre gikk ned i begge år. Gjennom de tre første kvartalene av 1979 viste lagerindeksene klar nedgang. Dette gjaldt særlig eksportvarer, men også for importvarer og norskproduserte varer for innenlandsk forbruk var det lagernedgang.

Eksporten av varer og tjenester kom opp i alt 104,4 milliarder kroner i 1979, en økning i verdi på nær 17 milliarder kroner. I volum var økningen fra året før nær 6 prosent. Eksporten av råolje og naturgass økte fra 13,6 milliarder kroner i 1978 til 21,6 milliarder i 1979. Storparten av denne verdiøkningen skrev seg fra prisstigning. Utførsel av varer utenom skip, oljeplattformer mv., råolje og gass gikk i verdi opp med 8,6 milliarder kroner. Storparten av denne oppgangen skyldtes prisstigning, men også volumøkningen var betydelig. Eksporten av oljeplattformer falt sterkt fra 1978 til 1979 og også utførselen av skip gikk noe ned. Foreløpige beregninger tyder på at bruttofrakter i skipsfart økte betydelig.

Samlet import av varer og tjenester utgjorde i 1979 i verdi 98,4 milliarder kroner, en stigning på 9,1 milliarder kroner fra året før. I volum var økningen bare 1,0 prosent, mot en nedgang på hele 13,5 prosent året før. Importen av varer (uten skip og oljeplattformer) økte i volum med 6,6 prosent. Importen av skip og oljeplattformer, som kan svinge sterkt fra år til år, fortsatte å synke betydelig både i verdi og volum. Tjenesteimporten økte i verdi med 6,1 prosent, mens den gikk ned med 3,8 prosent regnet i volum.

Oljevirkomheten gav sterke vekstimpulser til norsk økonomi i 1979. Beregninger som Byrået har gjort for å kartlegge årsakene til produksjonsvekstene, tyder på at økningen i eksporten av olje og gass isolert sett trakk bruttonasjonalproduktet opp med 1,4 prosentpoeng. Investeringsnedgangen i oljevirkomheten trakk veksten i bruttonasjonalproduktet ned med om lag 0,6 prosentpoeng. Dette ble mer enn oppveiet av en kraftig vekstimpuls fra økte lagre av varer under arbeid, vesentlig oljeplattformer (Statfjord B); endringer i lagerinvesteringene bidro samlet med hele 2,8 prosentpoeng av veksten i bruttonasjonalproduktet. Investeringene utenom lagre og oljevirkomhet trakk veksten ned med om lag 0,7 prosentpoeng. Av dette skrev halv-

parten seg fra nedgangen i investeringene i offentlig konsumkapital. Eksporten av nye skip og oljeplattformer gikk kraftig ned fra 1978 til 1979 og trakk veksten i bruttonasjonalproduktet ned med 2,2 prosentpoeng. Vareeksporten ellers trakk veksten opp med ett prosentpoeng og tjenesteeksporten med 0,8 prosentpoeng. Den moderate veksten i offentlig konsum økte veksten i bruttonasjonalproduktet med 0,6 prosentpoeng. Veksten i privat konsum, sammen med endringer i konsumets sammensetning hvor tjenestekonsumet med lav importandel økte mens varekonsumet med høy importandel sank, bidro med 0,4 prosentpoeng til veksten i bruttonasjonalproduktet.

Priser og lønninger

To forhold ble bestemmende for prisutviklingen i Norge i 1979: Den innenlandske pris- og inntektsstoppen som ble iverksatt fra høsten 1978, og den sterke internasjonale prisstigningen på mange varer som veier tungt i norsk økonomi, særlig olje og oljeprodukter.

Prisstigningen på verdensmarkedet sammen med ettervirkninger av kronedestruksjonen i 1978, førte til sterk stigning i prisene på norske eksport- og importvarer regnet i kroner i 1979. Fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979 gikk prisene på norske eksportvarer (uten skip og brennstoffplattformer) opp med gjennomsnittlig 25 prosent. En prisstigning på råolje og gass med 62 prosent trakk prisindeksen sterkt opp. Men selv når olje og gass holdes utenfor, var prisstigningen så vidt sterk som 20 prosent. For importen var prisstigningen svakere og utgjorde 13 prosent for alle varer (utenom skip) sett under ett. Bak dette lå en prisstigning på 32 prosent for brennstoffstoffer (herunder olje) og 10 prosent i gjennomsnitt for alle andre varer.

Den sterke prisstigningen på eksport- og importvarer slo bare delvis gjennom innenlands, fordi den ble motvirket av strenge prisbestemmelser. Dette gav seg uttrykk i ulik prisutvikling for norskproduserte varer avhengig av om de var beregnet på omsetning innenlands eller på eksport. Totalt sett viste produsentprisindeksen, som måler prisene på produsentleddet, sterkere stigning i 1979 (7,7 prosent) enn i 1978 (4,0 prosent), vesentlig fordi prisstigningen på eksportvarene var svært sterk gjennom 1979. Prisstoppbestemmelsene omfattet ikke varer til eksport, og for viktige varegrupper som kjemiske produkter mv. (medregnet olje) og metaller steg produsentprisindeksen med hele 12,6 og 18,0 prosent. Derimot var stigningen moderat for de delindeksene som representerer typiske

konsumvarer; 3,7 prosent for næringsmidler mv. og 3,8 prosent for tekstilbekleddningsvarer og lærvarer.

Økningen i konsumprisindeksen fra 1978 til 1979 var moderat, bare 4,8 prosent, mot 8,1 prosent ett år tidligere, og 9,1 prosent i både 1976 og 1977. Stigningen i konsumprisindeksen fra 1978 til 1979 var den svakeste siden 1969. Bakgrunnen for den moderate konsumprisstigningen i 1979 var i første rekke pris- og inntektsstoppen, men også avgiftspolitikken og jordbruksavtalen bidro til å holde konsumprisstigningen nede. Prisstoppen blokkerte nesten fullstendig prisstigningsimpulsene fra den innenlandske økonomi, mens stigende importpriser delvis ble sluppet gjennom. Utviklingen i konsumprisindeksens delindekser etter leveringssektorer avspeiler denne utviklingen. Delindeksen for importvarer steg således med 6,1 prosent fra 1978 til 1979, altså betydelig sterkere enn totalindeksen. Som følge av en gradvis forsterkning av prisstigningen på importvarer gjennom året, viste også konsumprisene økende stigningstakt. Delindeksen for importvarer var uendret fra 4. kvartal 1978 til 1. kvartal 1979, økte med 9,8 prosent i gjennomsnitt pr. måned (regnet som årlig rate) i 2. kvartal, 11,5 prosent i 3. kvartal og 12,3 prosent i 4. kvartal.

Et samlet uttrykk for prisstigningen i Norge har en i nasjonalregnskapets prisindeks for varer og tjenester levert til innenlandsk sluttanvendelse. Denne steg med 4,8 prosent fra 1978 til 1979. Prisindeksen for privat konsum gikk opp med 5,1 prosent og prisindeksen for offentlig konsum steg med 3,8 prosent. Prisindeksen for bruttoinvesteringer i fast kapital steg med 4,4 prosent i 1979, mot 9,1 prosent i 1978.

Lønnsutviklingen i 1979 var i det alt vesentlige fastlagt ved bestemmelsene av 12. september 1978 om pris- og inntektsstopp. Bestemmelsene i lønnsoverenskomstene fra 1978 om adgang til forhandlinger om eventuell lønnsregulering etter første avtaleår ble da satt ut av kraft. Stort sett var det bare akkordarbeidere og andre arbeidstakere med produksjonsstimulerende lønssystemer som hadde muligheter for å oppnå økte fortjenester i 1979. Økningen i tariffbestemt lønn fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979 ble derfor meget svak (0,3 prosent). Lønnsglidningen i 1979 var også svakere enn i de nærmest foregående år. Fra 3. kvartal 1978 til 3. kvartal 1979 er glidningen innenfor N.A.F.'s tariffområde beregnet til i gjennomsnitt 1,6 prosent. Bestemmelsene i inntektsstoppen synes å ha vært svært effektivt overholdt.

Den samlede lønnsstigningen ble dermed uvanlig svak i 1979. Etter foreløpige tall fra

nasjonalregnskapet steg lønn pr. årsverk for alle næringer under ett med 4,1 prosent fra 1978 til 1979. Bedriftenes lønnskostnader pr. årsverk, der arbeidsgiveravgiften til folketrygden er regnet med, steg også med 4,1 prosent. Stigningen i lønnskostnadene har vært avtakende siden 1975, da lønnskostnadene steg med hele 18,2 prosent. Stigningen var 13,4 prosent i 1976, 10,1 prosent i 1977 og 7,9 prosent i 1978.

Samlet gav 1979 en prisstigning som var sterkere enn lønnsstigningen. Reallønnsnedgangen i 1978 ble dermed etterfulgt av en noe sterkere nedgang i 1979.

Inntekter og inntektsfordeling

Nasjonalregnskapets oppgaver over inntektsutviklingen bygger for en stor del på indirekte beregninger med betydelige feilmarginer. For hver næring beregnes en faktorinntekt som etter fradrag av beregnede lønnskostnader gir driftsresultatet (inntekt av kapital og eget arbeid) som residual. Usikkerheten i anslagene blir særlig store for driftsresultatet og fordelingen av dette på næringer, spesielt i år med store prisendringer.

De foreløpige beregningene viser at den samlede faktorinntekten økte med 11 prosent fra 1978 til 1979; korrigert for innenlandsk prisstigning er dette en kraftigere økning enn i de foregående årene. Økte oljeinntekter, bedre markedsførhold for mange tradisjonelle eksportprodukter og restriktiv økonomisk politikk med pris- og inntektsstopp innenlands, førte imidlertid til store forskjeller i inntektsutviklingen, både funksjonelt og mellom næringene.

Som følge av lønnsstoppen økte de samlede lønnskostnadene bare med 4,9 prosent fra 1978 til 1979. Dette er den laveste årlige økningen siden krigen. Stigningstakten i lønnskostnadene har avtatt for hvert år siden 1975; fra 1976 til 1977 økte lønnskostnadene med 13 prosent og fra 1977 til 1978 med 9,3 prosent.

Samlet driftsresultat økte med nær 35 prosent fra 1978 til 1979. De sterkt økte inntektene fra utvinning og rørtransport av råolje og naturgass stod for over halvparten av den veksten. Disse inntektene er firedoblet gjennom de to siste årene, og med sine 14,3 milliarder kroner utgjorde de i 1979 hele 33,6 prosent av samlet driftsresultat.

For de øvrige næringene økte driftsresultatet i alt med nær 19 prosent fra 1978 til 1979. Halvparten av denne økningen falt på industrien, den andre halvparten på sjøtransport og flere andre tjenesteytende næringer. For sjøtransport var det likevel et betydelig negativt driftsresultat for tredje år på rad.

I jordbruket var driftsresultatet omtrent uendret, etter å ha steget sterkt i de foregående årene.

I industrien sett under ett økte driftsresultatet med nær 45 prosent fra 1978 til 1979, men fra et svært lavt nivå i 1978. Tallet dekker over store ulikheter mellom de enkelte industrigreiner, avhengig av prisutvikling og etterspørsel i de ulike markedene. Således viser ikke offentliggjorte beregninger at det meste av inntektsøkningen faller på den utekonkurrerende industrien, der driftsresultatet i 1979 — etter tre år med svært svake driftsresultat — igjen antakelig nådde nivået fra de gode år 1973—1974 regnet i nominelle kroner. I hjemmekonkurrerende investeringsvareindustri varierte driftsresultatet, tross statsstøtte, meget sterkt fra bransje til bransje, men sett under ett var det nominelle driftsresultatet i 1979 trolig blant de høyeste i 1970-årene. På den annen side ble driftsresultatene for både skjermet industri og og hjemmekonkurrerende konsumvareindustri ett av de dårligste i 1970-årene, og det etter flere år med nedgang.

De store ulikhetene i inntektsutviklingen mellom næringene medførte ulik utvikling i den funksjonelle inntektsfordelingen innen næringene. For bedriftene i alt (alle næringer utenom offentlig forvaltning) utgjorde lønnskostnadene nær 70 prosent av faktorinntekten i 1979, dette tilsvarer nivået fra første halvdel av 1970-årene og ligger godt under nivået for de mellomliggende årene. For bedrifter utenom utvinning og rørtransport av råolje og naturgass var lønnsandelen vel 77 prosent i 1979, dette tilsvarte nivået i 1976 og lå betydelig over nivået på vel 70 prosent fra begynnelsen av 1970-årene. For industrien sett under ett var lønnsandelen 82 prosent i 1979 etter foreløpige beregninger. Dette var noe over nivået i 1971 og 1976 og betydelig over nivået for årene 1972—1975.

Som følge av veksten i utenlandsgjelden, har utlendingers nettoinntekt av kapitalplasingen i Norge steget sterkt i de siste årene. Regnet som andel av faktorinntekten var den 5,5 prosent i 1979 mot 1,7 prosent fire år tidligere.

Disponibel inntekt for Norge (nettonasjonalprodukt fratrukket netto kapitalinntekter og stønader til utlandet) steg med vel 16 milliarder kroner fra 1978 til 1979 etter foreløpige og usikre beregninger. Nominelt var dette en økning på bortimot 10 prosent, mens den reelle stigning (etter deflatering med prisindeksen for innenlandsk bruk av varer og tjenester) var 4,7 prosent. Dette var en betydelig ster-

kere reell økning enn i de nærmest foregående årene.

Den private disponible inntekt (det vil si husholdningers og selskapers inntekt av arbeid og kapital, tillagt stønader fra det offentlige og utlandet og fratrullet direkte skatter og trygdeavgifter) økte med 13 milliarder kroner, eller 11,3 prosent, fra 1978 til 1979. Dette var en noe sterkere økning enn i de private bruttoinntektene — det vil si inntekter før direkte skatter og trygdeavgifter er trukket fra og stønader lagt til — som samlet steg med 10,8 prosent. Riktignok økte de direkte skattene (inklusive trygdeavgiftene) langt sterkere enn bruttoinntektene, men dette ble mer enn oppveiet av en meget sterk vekst også i stønadene. Deflateres privat disponibel inntekt med et veiet gjennomsnitt av nasjonalregnskapets indekser for privat konsum og investering (medregnet lagerøkning), finner en at realverdien av den private disponible inntekten økte med om lag 5,9 prosent fra 1978 til 1979. Året før var det en økning på bare 0,5 prosent, mens det fra 1976 til 1977 var en økning på 1,0 prosent.

På det nåværende tidspunkt er fordelingen av privat disponibel inntekt i 1979 på selskaper og grupper av husholdninger meget usikker, men anslag for husholdninger under ett viser en økning i nominell disponibel inntekt på om lag 5,8 prosent fra 1978 til 1979. Med den prisstigning som fant sted, innebærer det at veksten i disponibel realinntekt var mindre enn en halv prosent. Mesteparten av den reelle veksten i samlet privat disponibel inntekt falt med andre ord på selskaper. Den har i første rekke tilfalt selskaper engasjert i utvinning av råolje og naturgass, men det var også sterk vekst for selskaper i en del andre næringer.

Anslag for grupper av husholdninger viser at gruppen lønnstakere i alt hadde om lag samme vekst i disponible realinntekter (inntekter etter skatt, tillagt stønader og korrigert for prisstigning) som husholdninger under ett, men regnet pr. lønnstaker innebar dette en svak nedgang. Gruppen ikke-yrkesaktive (hovedsakelig pensjonister) hadde en klar vekst i samlet disponibel realinntekt. Relativt sett var veksten sterkest for minstepensjonistene. For gruppen selvstendig næringsdrivende sett under ett peker usikre beregninger i retning av en nedgang i realinntektene.

Endringer i skattereglene, blant annet forsørgerfradraget i skatt og barnetrygd, gjorde at realinntektsutviklingen i 1979 — under ellers like forhold — var ugunstigere for enslige og barnløse ektepar enn for ektepar med barn under 17 år, og ugunstigere for skattytere med høy enn med lav inntekt.

Utenriksøkonomi. Markedsandeler

Underskottet på driftsregnskapet overfor utlandet i 1979 ble 5,6 milliarder kroner etter foreløpige oppgaver, det vil si vel 5,3 milliarder kroner mindre enn i 1978, og hele 21,2 milliarder kroner mindre enn rekordunderskottet i 1977. Driftsunderskottet i 1979 var det laveste i siste halvdel av 1970-årene, og svarte til 2,4 prosent av bruttonasjonalproduktet, mot hele 5,1 prosent året før, og hele 14,0 prosent i 1977. Vare- og tjenestebalansen viste et overskott for første gang siden 1972, med 6 milliarder kroner, mot et underskott på 1,8 milliarder kroner i 1978 og hele 20,5 milliarder kroner i 1977. Bytteforholdet, som hadde forverret seg i de foregående år, bedret seg med 3,1 prosent i 1979. Med samme priser i 1979 som i 1978 ville overskottet på vare- og tjenestebalansen ha vært 3 til 4 milliarder kroner lavere enn det faktisk var.

Eksportunderskottet for tradisjonelle varer økte med rundt 1 milliard kroner til 23,5 milliarder kroner i 1979, idet eksporten steg med 8,6 milliarder kroner og importen med 9,5 milliarder kroner. Når en ser bort fra eksporten av råolje og gass, endret vare- og tjenestebalansen seg bare lite fra 1978 til 1979. Eksporten av råolje og gass økte med 8 milliarder kroner, om lag like mye som bedringen i den samlede vare- og tjenestebalansen (7,8 milliarder kroner).

Underskottet på rente- og stønadsbalansen økte med 2,5 milliarder kroner og utgjorde i 1979 hele 11,6 milliarder kroner. Stigningen skyldtes i første rekke økte netto renteutgifter som følge av den sterke stigningen i Norges gjeld til utlandet de siste årene, men også nettostønadene til utlandet gikk opp.

Nettogjelden utgjorde etter foreløpige anslag 105 milliarder kroner ved utgangen av 1979, mot 20 milliarder kroner ved utgangen av 1974. Som andel av bruttonasjonalproduktet er dette en økning fra 15 prosent i 1974 til 45 prosent i 1979. Økningen i nettogjelden til utlandet i 1979 på 5,6 milliarder kroner, sammen med de innenlandske nettoinvesteringene på 27,7 milliarder kroner, gav for dette året en økning i nasjonalformuen på 22,1 milliarder kroner i 1979.

Den kraftige økningen i underskottet i Norges varebalanse overfor utlandet i årene 1974—77 skyldtes i stor grad at norsk industri tapte markedsandeler i betydelig omfang både ute og hjemme. I 1978 og 1979 sett under ett har det funnet sted en viss gjenvinning av norske markedsandeler på eksportmarkedene. Men gjenvinningen har trolig i alt vesentlig vært konjunkturbestemt, og henger sammen med at utenlandske importører under en kon-

junkturoppgang ute ofte kjøper inn store kvanta av konjunkturfølsomme lagervarer, og slike varer utgjør en større del av norsk eksport enn av de fleste andre lands eksport. For enkelte viktige eksportprodukter, blant annet metaller, har imidlertid bedringen etter alt å dømme vært reell. På hjemmemarkedet ser det derimot ikke ut til at norsk industri har gjenereobret markedsandeler, men uvisshet om lagerbevegelsene gjør det vanskelig å si noe sikkert om dette. Det er tegn som tyder på at hjemmemarkedsindustrien — kanskje som følge av prisbestemmelsene — i 1979 har søkt ut på eksportmarkedene i større grad enn tidligere.

I løpet av de siste to årene har lønnskostnadene pr. produsert enhet i norsk industri, regnet i internasjonal valuta, steget betydelig svakere enn lønnskostnadene i industrien i andre land, både som følge av kursnedgangen på norske kroner og forholdsvis svak norsk lønnsstigning. Etter å ha steget med vel 30 prosent fra 1970 til 1977, falt de relative lønnskostnadene i Norge med nær 14 prosent fra 1977 til 1979. Slike beregninger har imidlertid en betydelig feilmargin. Foruten lønns- og valutakursutviklingen kan ulik energiprisutvikling i Norge og utlandet i noen grad ha bidratt til å bedre norsk konkurranseevne, særlig for kraftkrevende eksportindustri.

Virkningene av den forholdsvis svake kostnadsutvikling i Norge på utviklingen av norske markedsandeler ser altså ut til å ha vært moderat foreløpig. Det tar rimeligvis noen tid før bedringen i konkurranseevnen gir seg utslag i økte markedsandeler, men den beskjedne virkningen kan også skyldes at norsk industris konkurranseevne ennå ikke er sterk nok til å vinne tilbake det tapte.

Perspektiver

I løpet av 1978 og 1979 er det tatt et krafttak for å gjenopprette konkurranseevnen i industrien, bryte inflasjonsforventningene og skape balanse i utenriksøkonomien. Men målene er bare delvis nådd. De forhold som skapte problemer for våre konkurranseutsatte næringer i midten av 1970-årene — svake internasjonale konjunkturer, et hardere konkurranseklima og innpasning av en stadig mer omfattende oljevirksomhet i norsk økonomi — er fortsatt til stede.

Internasjonalt er vi inne i en økonomisk konjunkturavslapning. Konjunkturbildet for den vestlige verden har i løpet av høsten forverret seg fra måned til måned. OECD regner i sine prognoser med uendret produksjon fra 1979 til 1980 for OECD-området som helhet, og en produksjonsvekst på 1—1½ prosent for Vest-Europa.

Hos våre viktigste handelspartnere ventes prisstigningen å bli om lag 10 prosent og lønnsstigningen 11—12 prosent i 1980. Under disse forhold burde det være mulig også i år å holde kostnadsveksten i Norge lavere enn i andre land. Men det er ved inngangen til 1980 til stede en viss undertrykt lønns- og prisstigning etter 16 måneder med pris- og inntektsstopp. Forventninger om økt forbruksvekst som følger av økte oljeinntekter, og smitteeffekten fra lønnskrav i de deler av industrien som har spesielle fortrinn — for eksempel i form av gunstige kontrakter for leveringer til eller fra Nordsjøen, eller lave energipriser — kan også hindre at norsk industris relative konkurranseposisjon vil bli bedret i løpet av 1980.

Økte investeringer og offentlige utgifter sammen med det forestående inntektsoppgjøret, kan føre med seg betydelig vekst i innenlandsk etterspørsel i 1980. Det ventes et stramt arbeidsmarked i de fleste næringer.

Med svake konjunkturer ute, et høyt etterspørselsnivå innenlands, et stramt arbeidsmarked og fortsatt svak konkurranseevne i industrien, kan problemene som karakteriserte norsk økonomi i midten av 1970-årene melde seg på nytt. Det tradisjonelle varebytte med utlandet vil komme til å vise et større underskott igjen allerede i 1980, og pris- og kostnadspresset — og dermed omstillingsproblemer for konkurranseutsatt industri — kan bli betydelig. På ett punkt er situasjonen fundamentalt forandret: De store oljeinntekter som kan ventes, gjør at balansen i utenriksøkonomien ikke framstår som noe problem på kort sikt.

I løpet av 1970-årene vokste oljeutvinningen fra norsk kontinentalsokkel til å utgjøre om lag ti prosent av vårt bruttonasjonalprodukt og mer enn tjue prosent av samlet eksport. I 1980-årene vil disse andelene bli enda høyere. Oljevirksomheten vil fra nå av være en grunnpilar i norsk økonomi. Men fortsatt er det slik at vi vanskelig kan dra nytte av den lønnsomme oljeutvinningen uten at konkurranseevnen i industrien svekkes.

Økonomisk-politisk kalender 1979

Utlandet

Januar

10. Sverige

Regjeringen legger fram sitt forslag til statsbudsjett for finansåret 1979/80 (fra 1. juli 1979 til 30. juni 1980). Forslaget har en total utgiftsside på 171,9 milliarder svenske kroner, knapt 7 prosent høyere enn det antatte regnskapsresultatet for forrige budsjettår. Budsjettet er gjort opp med et underskott på 45 milliarder svenske kroner mot et budsjettert underskott på 32,2 milliarder svenske kroner året før.

11. Japan

Regjeringen vedtar budsjettforslaget for finansåret 1979/80 (fra 1. april 1979 til 31. mars 1980). Budsjettet har en total utgiftsside på 38 600 milliarder yen, vel 12,5 prosent høyere enn det opprinnelige budsjettet for 1978/79. Underskottet på budsjettet er 15 270 milliarder yen mot et underskott på 10 985 milliarder yen i 1978/79.

16. Frankrike

Regjeringen presenterer en investeringspakke som tar sikte på å skape 12 000 arbeidsplasser.

22. Sambandsstatene

Presidenten legger fram sitt forslag til statsbudsjett for finansåret 1979/80 (fra 1. oktober 1979 til 30. september 1980). Forslaget har en total utgiftsside på 532 milliarder dollar mot et revidert anslag for 1978/79 på 493 milliarder dollar. Budsjettet er gjort opp med et underskott på 29 milliarder dollar mot et underskott på 37 milliarder i 1978/79.

Februar

16. Danmark

Prisstoppen fra 31. august 1978, som etter opprinnelige planer skulle utløpe 26. februar 1979, forlenges til 15. april 1979.

Mars

1. Sverige

Likviditetsreservekravene heves med 1 prosentpoeng for de tre største forretningsbankene og med 2 prosentpoeng for de fleste andre forretnings-, spare- og kooperativbankene.

8. Sverige

Regjeringen innfører en stimuleringspakke på 661 millioner svenske kroner for å fremme vekst og konkurranseevne i svensk industri. Støtten gis til forskning og i form av billig kreditt til små og mellomstore foretak.

Diskontojusteringer i utvalgte land i 1979. Rentesatser etter justeringer

Utvalgte land	Siste justering før 1979	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
Danmark	25/ 7-78 — 8						9						
Storbritannia ...	9/11-78 — 12 ½		14	13	12		14					17	
Frankrike	31/ 8-77 — 9 ½												
Italia	4/ 9-78 — 10 ½										12		15
Vest-Tyskland ..	16/12-77 — 3			4				5				6	
Sverige	21/ 7-78 — 6 ½							7		8		9	
Sambandsstatene.	1/11-78 — 9 ½							10	10 ½	11	12		
Japan	16/ 3-78 — 3 ½				4 ¼			5 ¼				6 ¼	

13. EMS (European Monetary System)

Det europeiske valutasystemet blir formelt satt i drift. Alle land i EF er medlemmer, untatt Storbritannia. Medlemslandenes valutaer har en fastsatt sentralkurs i forhold til en felles europeisk valutaenhet, ECU («European Currency Unit»). Sentralkursene på en ECU er i starten: DM 2,51064, Fr.fr. 5,79831, Fl. 2,72077, B.fr. 39,4582, Lire 1 148,15, D.kr 7,08592 og Irske £ 0,662638. Systemet tillater deltakernes valutaer å avvike inntil $\pm 2\frac{1}{4}$ prosent i forhold til sentralkursene (lire 6 prosent).

April

4. Frankrike

Regjeringen innfører skattelette på ny-investeringer og kjøp av forskningsutstyr i små og mellomstore bedrifter og øker kreditt-subsidiene med 2 milliarder franc. Tiltakene skal stimulere investeringer i 1979 og 1980.

12. GATT

En ny tolltariffavtale blir undertegnet av de fleste industrialiserte land. I avtalen er det bl.a. vedtatt: 52 prosent reduksjon over de neste åtte år i tollavgifter på råvarer og tiltak mot å subsidiere eksportvarer. De fleste av vedtakene i avtalen trer i kraft 1. januar 1980.

Mai

28. Hellas

Den greske regjering og representanter for EF-landene undertegner avtale om fullt gresk medlemskap i EF. Avtalen skal tre i kraft fra 1. januar 1981.

Juni

12. Storbritannia

Den nye regjeringen presenterer sitt budsjettforslag for finansåret 1979/80 (fra 1. april 1979 til 31. mars 1980). Statsbudsjettet er gjort opp med en total utgiftsside på 59,4 milliarder pund, 15,6 prosent høyere enn forslaget for finansåret 1978/79. Underskottet i budsjettforslaget er vel 8 milliarder pund.

28. OPEC

Etter møtet i Geneve offentliggjør OPEC-representanter at de er blitt enige om en «marker» grunnpris på 18 dollar pr. fat (lett råolje fra Saudi-Arabia). Medlemmer kan ta et maksimum tillegg på 2 dollar pr. fat for å kompensere for spesielle markedsforhold. Maksimum pris er 23,50 dollar pr. fat. Prisforskriftene skal virke i en periode på 3 måneder fra 1. juli.

Juli

1. Sverige

Likviditetsreservekravene blir hevet med 2 prosentpoeng for Post- og kredit-banken og med 1 prosentpoeng for kooperativbanker og sparebanker i distriktene.

September

5. Frankrike

Regjeringen legger fram sitt budsjettforslag for 1980. Forslaget har en total utgiftsside på 525 milliarder franc, 14,3 prosent mer enn i det opprinnelige budsjettforslag for 1979. Budsjettet er gjort opp med et samlet underskott (inklusive ekstraordinære overføringer) på 31 milliarder franc mot reviderte anslag for underskottet i 1979 på 40 milliarder franc.

12. Vest-Tyskland

Forbundsregjeringen legger fram sitt budsjettforslag for 1980. Samlede utgifter er beregnet til 215,3 milliarder tyske mark, rundt 5 ½ prosent mer enn reviderte anslag for utgiftene i 1979. Budsjettet er gjort opp med et netto lånebehov på 28 milliarder mark.

24. EMS

Sentralkursen på tyske mark blir satt opp med 2 prosent og kursen på danske kroner ned med 3 prosent.

Oktober

1. Italia

Regjeringen legger fram sitt forslag til statsbudsjett for 1980. Forslaget er gjort opp med totale utgifter på 124 948 milliarder lire, 18 prosent mer enn anslag for 1979. Underskottet i budsjettforslaget for 1980 er på 49 319 milliarder lire.

3. Danmark

Regjeringen legger fram sitt budsjettforslag for 1980. Totale utgifter er beregnet til 121,7 milliarder danske kroner, 10 prosent mer enn anslag for 1979. Budsjettet er gjort opp med et lånebehov på 21,1 milliarder danske kroner mot et lånebehov på 20,5 milliarder kroner i 1979.

November

1. Storbritannia

I regjeringens forslag til budsjetter for finansåret 1980/81 (fra 1. april til 31. mars) blir totale offentlige utgifter anslått til 69,8 milliarder pund (i 1979-priser); det samme som i inneværende finansår. Regjeringens po-

litikk er å stabilisere de offentlige utgifter og sørge for at veksten i disse ikke overstiger veksten i den private sektor. Utgifter til forsvar og sosiale ytelser er økt i budsjettet for 1980/81, mens utgiftene til utdanning, vegtransport, husbygging og lån til nasjonaliserte bedrifter er skåret ned.

4. Danmark

Regjeringen setter i verk en to måneder lang pris- og inntektsstopp. De kortsiktige tiltakene vil bli fulgt opp av et mer langsiktig økonomisk politisk program som vil ta sikte på å styrke dansk økonomi, i første omgang ved å redusere prisstigningen og under-skottet på driftsregnskapet.

27. Sovjetunionen

Partisjef Leonid Bresjnev orienterer sentralkomiteén i kommunistpartiet at kornhøsten i 1979 var 179 millioner tonn mot 237 millioner tonn i toppåret 1978.

29. Sovjetunionen

Formannen i Statens planleggingskomité, Nikolai Baibakov, orienterer Det øverste sovjet om at veksten i industriproduksjonen i 1980 vil bli 4,5 prosent mot 5,7 prosent i 1979. Både i tungindustrien (kategori A) og lettindustrien (kategori B) vil produksjonen øke med 4,5 prosent i 1980. Produksjonen av olje er beregnet til 606 millioner tonn i 1980 mot opprinnelig planlagt i 5-årsplanen 640 millioner tonn, mens kullproduksjonen vil bli 745 millioner tonn mot planlagt 805 millioner tonn.

30. Danmark

Kronen devalueres med 5 prosent vis-à-vis andre valutaer i EMS.

Desember

20. OPEC

Oljeminstrene fra medlemslandene blir ikke enige om en ny felles grunnpris på råolje under møtet i Carácas. Det laveste forslag til grunnpris (bl.a. fra Saudi-Arabia) er på 24 dollar pr. fat, mens det høyeste er på 34 dollar pr. fat (159 l).

Norge

Februar

2. Regjeringen vedtar å innlemme Kina i det generelle tollpreferansesystemet som gjelder for utviklingsland. Det innebærer at kinesiske varer får tollfri adgang til det norske marked på de vanlige vilkår som gjelder for preferansesystemet.

15. Stortinget endrer reglene for pristilskott til skipsverft ved bygging av skip. Det kan nå gis pristilskott på inntil 20 prosent (mot tidligere 10 prosent) av kontraktsummen på kontrakter som inngås i 1979 for levering innen 31. desember 1981.

Mars

14. Stortinget vedtar å heve grensen for det ansvar Distriktenes utbyggingsfond kan påføre staten med 100 millioner kroner til 1 000 millioner kroner.

22. Stortinget vedtar å forlenge avdrags-tiden fra 3 år til 6 år for likviditetslån gitt til industrien i perioden 1976—78, og at Finansdepartementet i særlige tilfeller kan utvide rente- og/eller avdragstiden med ytterligere ett år. Regjeringen gis fullmakt til helt eller delvis å ettergi likviditetslån.

30. Regjeringen fastsetter forskrifter for gjennomføringen og kontrollen av pris- og inntektsstoppen. Det blir blant annet forbudt å forhøye prisene i prisstopp-perioden (fra 10. februar 1978 til 31. des. 1979) med tilbakevirkende kraft etter at prisstoppen er opphevet.

April

1. Den særskilte reguleringen for inn- og utførsel av edle metaller oppheves. Gull og andre edle metaller som reguleringen omfatter, blir nå behandlet som friliste varer, og inn- og utførsel behøver ikke lenger meldes til Norges Bank.

2. Stortinget behandler Stortingsmelding nr. 42 (1978—79) om energiøkonomisering.

5. Stortinget gir ekstrabevilgninger på i alt 30 millioner kroner til bekjempelse av bark-biller og til tiltak for å ta vare på barkbille- og tørkeskadd virke.

27. Stortinget diskuterer konkursen til Wichmann Motorfabrikk A/S og bevilger 16,5 millioner kroner til det nystartede Wichmann A/S til dekning av garantikrav og produksjonstap mv. Bevilgningen til Fondet for vekst og omstilling i industrien forhøyes med 25 millioner kroner til 177 millioner kroner.

Mai

3. Stortinget vedtar å forhøye tilskottene til eksportfremmende tiltak med 25 millioner kroner til 57,5 millioner kroner.

3. Stortinget vedtar å forhøye den øvre grensen for statens samlede garantier ved eksport til utviklingsland og ved investeringer i utviklingsland fra 5 til 7 milliarder kroner.

4. Regjeringen legger fram revidert nasjonalbudsjett for 1979 og foreslår å fjerne investeringsavgiften på aktiverte investeringer i vareproduksjonen (se 1. juli) og å justere reglene for den geografiske differensieringen av arbeidsgiveravgiften.

10. Stortinget behandler Stortingsmelding nr. 90 (1977—78) om regional fordeling av statlige arbeidsplasser.

11. Regjeringen beslutter å utvide Husbankens utlånsrammer for første halvår fra 40 prosent til 45 prosent av det totale utlånsbudsjettet for 1979 for å stimulere aktiviteten i byggevirksomheten.

25. Stortinget behandler Stortingsmelding nr. 57 (1978—79) «Om petroleumundersøkelser nord for 62° N». I meldingen tas det sikte på å iverksette borestart utenfor Nord-Norge og Midt-Norge sommeren 1980. Et forslag fra Kristelig folkeparti, Venstre, Senterpartiet om å gå imot prøveboring nord for 62° i 1980 blir nedstemt.

Juni

1. Et primærreservekrav på 3 prosent for sør-norske sparebanker innføres etter vedtak i regjeringen.

1. Stortinget hever Statens garantiansvar overfor Kobberfondet med 32,5 millioner kroner til 250 millioner kroner.

Juli

1. Investeringsavgiften på aktiverbare investeringer som nyttes i vareproduksjonen, settes ned fra 5 til 0 prosent.

5. Et primærreservekrav på 3 prosent innføres for sør-norske forretningsbanker etter vedtak i regjeringen.

August

13. Finansdepartementet setter opp renten på statsveksler med ett prosentpoeng.

15. Primærreservekravene for sør-norske sparebanker settes opp fra 3 til 9 prosent etter vedtak i regjeringen.

20. Prisene på innenlandske flyreiser settes opp med 7 prosent.

22. Maksimalprisen på sement settes opp med om lag 7 prosent.

September

1. Bankenes automatiske låneadgang i Norges Bank halveres, og seks banker får sin automatiske lånegang suspendert etter vedtak i Norges Bank 8. august.

Oktober

5. Prisene på innenlandske flyreiser settes opp med ytterligere 8 prosent (se 20. august).

5. Regjeringen legger fram sitt forslag til statsbudsjett for 1980. De samlede utgiftene (ekskl. utlån) er beregnet til 76,5 milliarder kroner, en økning på 12,3 prosent i forhold til vedtatte bevilgninger for 1979. Inntektene for 1980 er anslått til 72,0 milliarder kroner, og underskottet før lånetransaksjoner til 4,5 milliarder kroner, 2,7 milliarder mindre enn i 1979. Regjeringen foreslår blant annet høyere barnetrygd, økning av de kommunale klassefradrag, høyere bensin- og bilavgifter og økt beskatning på bruk av elektrisk kraft. Grunnbeløpet i folketrygden foreslås satt opp nær 6 prosent. Regjeringen foreslår også endringer i finansieringen av boligbyggingen (se 30. oktober).

5. I nasjonalbudsjettet for 1980, som legges fram sammen med statsbudsjettet, regnes det med en volumvekst i bruttonasjonalproduktet på 4,2 prosent fra 1979 til 1980 (2,3 prosent utenom sjøfart og oljevirksomhet), mens stigningen fra 1978 til 1979 blir anslått

til 3,0 prosent (2,2 prosent utenom sjøfart og oljevirkksomhet). Det private konsumet ventes å øke med 2,1 prosent fra 1979 til 1980, og økningen i bruttoinvesteringene i fast realkapital anslås til 2,3 prosent. For volumet av samlet eksport og samlet import regnes det med en økning på henholdsvis 5,6 og 1,5 prosent fra 1979 til 1980.

5. Regjeringen legger også fram sitt forslag til reform av personbeskatningen. I reformen tas det sikte på en demping av inntektsbeskatningen og økt vekt på indirekte skatter. Det foreslås innført en proporsjonal ordinær inntektsskatt beregnet på grunnlag av netto inntekt og med høye klassefradrag og en progressiv særskatt på høyere inntekter beregnet av et bruttopreget inntektsbegrep. I tillegg skal de to nåværende medlemsavgiftene til folketrygden slås sammen til en medlemsavgift som skal innkreves fra lønns-takerne. Regjeringen tar sikte på at reformen skal settes i verk så snart som mulig, seinest fra og med inntektsåret 1982.

15. Regjeringen vedtar å legge fram en Stortingsmelding om utbygging av Alta-Kautokeino vassdraget. Anleggsarbeidet i forbindelse med utbyggingen vil ikke bli gjenopptatt før Stortinget har behandlet denne meldingen.

29. Drosjetakstene settes opp med 7 prosent.

30. Stortinget behandler Stortingsmeldingen om utbygging av Dagalifallene og om Hardangervidda. Et forslag om å anmode regjeringen å fremme en proposisjon til Stortinget om regulering av Dagalifallene blir nedstemt med 99 mot 25 stemmer.

30. Finansdepartementet legger fram forslag til nye finansieringsregler for boligbyggingen. Av en antatt boligbygging på 36 000 i 1980 skal, etter avtale med de private bankene, 6 000 enheter finansieres av private banker på særlige vilkår i stedet for å finansieres av Husbanken.

November

7. Finansdebatten starter i Stortinget.

30. Norges Banks diskonto settes opp med 2 prosentpoeng til 9 prosent. Plasseringsplikten for sør-norske forretnings- og sparebanker økes fra 35 til 60 prosent.

Desember

18. Stortinget vedtar lov om inntektsregulering.

18. Salderingsdebatten i Stortinget. De samlede utgifter i statsbudsjettet for 1980 økes med 900 millioner kroner i forhold til regjeringens opprinnelige forslag. Inntektsanslagene settes opp med 2,1 milliarder kroner.

Nasjonalregnskap.

	1975	1976	1977	1978*	1979*
A. Nasjonalprodukt etter anvendelse. ¹ Mill. kr					
Privat konsum	77 615	89 486	103 915	108 652	114 935
Offentlig konsum	28 701	34 087	38 625	43 326	46 063
Sivilt	23 951	28 791	32 884	37 034	39 418
Militært	4 750	5 296	5 741	6 292	6 645
Bruttoinvestering	52 335	63 376	69 498	61 534	66 004
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	3 821	5 472	4 914	3 643	3 514
Andre anlegg, bygninger	23 312	26 214	30 461	34 127	33 950
Skip og båter	6 831	9 307	7 428	3 730	3 651
Annet transportmateriell	2 837	3 697	4 637	4 145	4 602
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	3 721	5 360	8 601	6 217	3 313
Maskiner, redskap, inventar ellers	10 269	11 950	15 033	15 284	14 789
Lagerendring	1 544	1 376	— 1 576	— 5 612	2 185
Eksportoverskott	— 9 950	— 16 240	— 20 504	— 1 780	6 000
Eksport	62 189	70 173	76 264	87 563	104 400
— Import	72 139	86 413	96 768	89 343	98 400
Bruttonasjonalprodukt	148 701	170 709	191 534	211 732	233 002
Kapitalslit ²	21 089	26 280	31 060	35 628	38 293
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	706	1 312	1 771	2 002	2 401
Andre anlegg, bygninger	6 187	7 037	7 986	8 738	9 417
Skip og båter	5 083	6 683	7 485	7 457	7 419
Annet transportmateriell	2 949	3 718	4 549	6 240	6 426
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	647	1 076	1 771	2 316	2 713
Maskiner, redskap, inventar ellers	5 517	6 454	7 498	8 875	9 917
Nettonasjonalprodukt	127 612	144 429	160 474	176 104	194 709

B. Nasjonalprodukt etter anvendelse.¹ Prosentvis fordeling

Privat konsum	52,2	52,4	54,2	51,3	49,3
Offentlig konsum	19,3	20,0	20,2	20,5	19,8
Sivilt	16,1	16,9	17,2	17,5	16,9
Militært	3,2	3,1	3,0	3,0	2,9
Bruttoinvestering	35,2	37,1	36,3	29,0	28,3
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	2,6	3,2	2,6	1,7	1,5
Andre anlegg, bygninger	15,7	15,3	15,9	16,1	14,6
Skip og båter	4,6	5,5	3,9	1,8	1,6
Annet transportmateriell	1,9	2,2	2,4	2,0	2,0
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	2,5	3,1	4,5	2,9	1,4
Maskiner, redskap, inventar ellers	6,9	7,0	7,8	7,2	6,3
Lagerendring	1,0	0,8	— 0,8	— 2,7	0,9
Eksportoverskott	— 6,7	— 9,5	— 10,7	— 0,8	2,6
Eksport	41,8	41,1	39,8	41,4	44,8
— Import	48,5	50,6	50,5	42,2	42,2
Bruttonasjonalprodukt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kapitalslit ²	14,2	15,4	16,2	16,8	16,4
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	0,5	0,8	0,9	0,9	1,0
Andre anlegg, bygninger	4,2	4,1	4,2	4,2	4,0
Skip og båter	3,4	3,9	3,9	3,5	3,2
Annet transportmateriell	2,0	2,2	2,4	2,9	2,8
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	0,4	0,6	0,9	1,1	1,2
Maskiner, redskap, inventar ellers	3,7	3,8	3,9	4,2	4,2
Nettonasjonalprodukt	85,8	84,6	83,8	83,2	83,6

¹ Tallene for privat konsum er justert ned og tallene for offentlig konsum er justert tilsvarende opp i forhold til tidligere publiserte nasjonalregnskapstall. Dette er i samsvar med en ny klassifikasjon av refusjoner fra trygdeforvaltningen for utgifter i helseinstitusjoner. ² Beregningsgrunnlaget for kapitalslitstallene er endret fra 1976.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
C. Bruttonasjonalprodukt etter næring. Mill. kr					
Jordbruk	5 176	5 799	7 053	7 787	7 800
Skogbruk	1 715	1 697	1 649	1 736	1 801
Fiske og fangst	1 345	2 159	2 323	2 009	1 990
Olje- og gassutvinning	3 561	6 121	7 364	12 586	19 905
Bergverksdrift ellers	972	1 020	966	1 013	1 127
Industri	32 301	34 316	36 214	37 689	40 146
Kraft- og vannforsyning	5 037	5 736	5 984	7 755	9 120
Bygge- og anleggsvirksomhet	11 527	12 785	15 040	16 753	16 886
Varehandel	19 573	22 901	25 828	28 254	30 158
Hotell- og restaurantdrift	1 928	2 219	2 698	2 923	3 071
Sjøtransport	9 254	9 222	9 075	9 488	10 742
Annen samferdsel (medr. rørtransport) ..	8 695	10 246	11 629	13 471	14 294
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	4 452	5 345	5 938	6 437	7 414
Forretningsmessig tjenesteyting	3 318	3 825	4 696	5 445	6 159
Eiendomsdrift	7 178	8 156	9 446	10 475	11 354
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting ..	27 874	33 251	38 214	42 505	45 286
Korreksjonsposter ¹	4 795	5 911	7 417	5 406	5 749
Alle næringer	148 701	170 709	191 534	211 732	233 002
Fordelt på					
Bedrifter	127 997	145 661	163 015	179 947	199 131
Stats- og trygdeforvaltning	7 878	9 390	10 300	11 253	11 883
Kommuneforvaltning	12 826	15 658	18 219	20 532	21 988
Fordelt på ²					
Skjermede næringer	109 631	126 574	144 812	157 612	166 993
Utekonkurrerende næringer	14 893	14 165	14 239	15 113	18 661
Hjemmekonkurrerende næringer	20 585	23 545	24 712	25 471	26 043
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	3 592	6 425	7 771	13 536	21 305

D. Privat konsum.³ Mill. kr

Matvarer	17 304	19 285	21 480	23 130	23 990
Drikkevarer og tobakk	5 871	6 494	7 084	7 348	8 108
Klær og skotøy	6 940	7 970	9 332	9 641	9 911
Bolig, lys og brensel	10 844	12 445	14 275	16 561	18 337
Møbler og husholdningsartikler	7 154	8 347	9 672	9 295	8 972
Helsepleie	3 504	3 878	4 400	4 813	5 175
Transport, post- og teletjenester	10 056	12 441	15 635	14 477	16 057
Fritidssysler og utdanning	6 575	7 790	9 048	9 076	9 314
Annet konsum	7 628	8 702	9 984	10 761	11 193
Spesifisert konsum	75 876	87 352	100 910	105 102	111 057
+ Korreksjonsposter ⁴	1 739	2 134	3 005	3 550	3 878
Privat konsum	77 615	89 486	103 915	108 652	114 935

¹ Avgifter på import, refusjon av merverdiavgift på nyinvesteringer, investeringsavgift, korreksjon frie bank-tjenester. ² Utekonkurrerende næringer: Malm- og kullgruver, utenriks sjøfart, lufttransport, oljeboring og utekonkurrerende industrigrupper (del av produksjon av næringsmidler, treforedling utenom produksjon av emballasje o. l., kjemiske råvarer, raffinering av jordolje, produksjon, men ikke valsing og støping av metaller). Hjemmekonkurrerende næringer: Skogbruk, fiske og fangst og hjemmekonkurrerende industri (del av produksjon av næringsmidler, produksjon av tobakksvarer, tekstilvarer, klær, lær, lærvarer, skotøy, møbler og innredninger av tre, kjemisk-tekniske produkter, jordolje- og kullprodukter, gummiprodukter og plastvarer, keramikk, glass og glassvarer, valsing og støping av metaller, produksjon av metallvarer utenom metallkonstruksjoner, maskiner utenom reparasjon av maskiner, elektriske apparater og materiell, bygging av fartøyer, produksjon av andre transportmidler utenom jernbane- og sporvognsmateriell, annen industriproduksjon). Skjermede næringer omfatter resten av næringsgruppene, men ikke utvinning og rørtransport av råolje og naturgass. ³ Se note 1, tabell A. ⁴ Omfatter nordmenns konsum i utlandet minus utlendingers konsum av de spesifiserte poster.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
E. Bruttoinvestering i fast kapital etter næring. Mill. kr					
Jordbruk	2 121	2 713	3 556	3 582	3 701
Skogbruk	231	247	269	310	305
Fiske og fangst	591	679	830	877	739
Utvinning av råolje og naturgass	4 068	6 647	10 696	8 442	6 746
Bergverksdrift ellers	312	283	357	305	276
Industri	6 650	6 868	8 778	8 021	6 702
Kraft- og vannforsyning	3 266	4 006	4 944	5 988	6 596
Bygge- og anleggsvirksomhet unnt. olje- boring	856	1 271	1 560	1 750	1 784
Oljeboring	933	1 649	1 552	913	— 98
Varehandel, hotell- og restaurantdrift, for- retningsbygg	3 395	4 116	4 668	4 716	4 687
Hjelpevirksomhet for landtransport, veier	2 390	2 641	3 084	3 366	3 246
Olje- og gasstransport med rør	2 646	2 552	1 375	659	248
Sjøtransport	6 688	9 110	7 186	3 460	3 540
Annen samferdsel unnt. rørtransport av olje og gass	2 781	3 473	4 205	4 439	5 132
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsik- ring	490	527	600	734	705
Boliger	8 120	9 101	10 296	11 703	12 089
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting	5 253	6 117	7 118	7 881	7 421
Bruttoinvestering i fast kapital	50 791	62 000	71 074	67 146	63 819
Private bedrifter	35 311	44 517	46 289	42 258	39 123
Offentlige bedrifter	8 359	9 329	15 463	14 407	14 862
Stats- og trygdeforvaltning	2 274	2 656	3 163	3 461	3 094
Kommuneforvaltning	4 847	5 498	6 159	7 020	6 740

F. Faktorinntekt etter næring. Mill. kr

Nettonasjonalprodukt	127 612	144 429	160 474	176 104	194 709
— Indirekte skatter ¹	26 455	31 012	36 327	37 615	39 834
+ Subsidiær ¹	9 258	11 624	14 111	16 590	17 228
Faktorinntekt	110 415	125 041	138 258	155 079	172 103
Jordbruk	4 044	5 159	6 703	7 461	7 405
Skogbruk	1 435	1 397	1 349	1 413	1 445
Fiske og fangst	767	1 338	1 381	1 096	1 084
Olje- og gassutvinning	2 485	3 692	4 116	8 184	14 492
Bergverksdrift ellers	739	728	779	746	843
Industri	30 188	32 376	34 008	35 250	38 300
Kraft- og vannforsyning	2 522	2 895	2 912	4 051	4 478
Bygge- og anleggsvirksomhet	9 472	10 213	11 927	12 854	13 122
Varehandel	12 530	15 012	16 489	17 853	19 091
Hotell- og restaurantdrift	1 567	1 824	2 190	2 406	2 479
Sjøtransport	4 564	3 080	2 230	2 719	4 097
Annen samferdsel (medr. rørtransport) ..	5 682	6 665	7 303	8 370	8 894
Bank- og finansieringsvirksomhet, for- sikring	4 430	5 322	5 977	6 991	8 006
Forretningsmessig tjenesteyting	2 704	3 128	3 843	4 417	5 029
Eiendomsdrift	4 596	5 281	6 113	6 875	7 487
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting ..	26 751	31 890	36 567	40 558	43 133
Korreksjonsposter ²	— 4 061	— 4 959	— 5 629	— 6 165	— 7 282
Alle næringer	110 415	125 041	138 258	155 079	172 103
Fordelt på					
Bedrifter	90 865	101 373	111 354	125 172	140 308
Stats- og trygdeforvaltning	7 551	9 020	9 871	10 757	11 345
Kommuneforvaltning	11 999	14 648	17 033	19 150	20 450
Fordelt på ²					
Skjermede næringer	80 208	93 470	106 587	117 549	123 039
Utekonkurrerende næringer	9 876	7 491	6 467	7 114	11 088
Hjemmekonkurrerende næringer	18 119	20 540	21 239	21 923	22 790
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	2 212	3 540	3 965	8 493	15 186

¹ Se note 2, tabell L. ² Se noter til tabell C.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
G. Lønnskostnader etter næring. Mill. kr					
Jordbruk	196	242	288	307	313
Skogbruk	424	452	462	486	506
Fiske og fangst	140	145	154	168	173
Olje- og gassutvinning	115	245	374	675	900
Bergverksdrift ellers	628	675	698	715	704
Industri	23 204	26 048	28 823	30 493	31 415
Kraft- og vannforsyning	1 148	1 321	1 502	1 661	1 771
Bygge- og anleggsvirksomhet	7 822	8 828	10 073	11 327	11 576
Varehandel	10 585	12 605	14 417	16 345	16 991
Hotell- og restaurantdrift	1 357	1 613	1 966	2 137	2 283
Sjøtransport	5 542	6 113	6 840	6 552	6 932
Annen samferdsel (medr. rørtransport) ..	6 493	7 681	8 624	9 550	10 170
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	2 759	3 168	3 581	3 997	4 220
Forretningsmessig tjenesteyting	1 900	2 191	2 500	2 850	3 075
Eiendomsdrift	101	111	127	138	150
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting ..	23 772	28 555	32 553	36 142	38 466
Alle næringer	86 186	99 993	112 982	123 543	129 645
Fordelt på					
Bedrifter	66 636	76 325	86 078	93 636	97 850
Stats- og trygdeforvaltning	7 551	9 020	9 871	10 757	11 345
Kommuneforvaltning	11 999	14 648	17 033	19 150	20 450
Fordelt på ¹					
Skjermede næringer	63 683	74 883	85 312	94 975	99 804
Utekonkurrerende næringer	8 854	9 768	10 799	10 517	11 116
Hjemmekonkurrerende næringer	13 534	15 097	16 497	17 376	17 825
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	115	245	374	675	900

H. Driftsresultat (inntekt av kapital og av eget arbeid) etter næring. Mill. kr²

Jordbruk	3 848	4 917	6 415	7 154	7 092
Skogbruk	1 011	945	887	927	939
Fiske og fangst	627	1 193	1 227	928	911
Olje- og gassutvinning	2 370	3 447	3 742	7 509	13 592
Bergverksdrift ellers	111	53	81	31	139
Industri	6 984	6 328	5 185	4 757	6 885
Kraft- og vannforsyning	1 374	1 574	1 410	2 390	2 707
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 650	1 385	1 854	1 527	1 546
Varehandel	1 945	2 407	2 072	1 508	2 100
Hotell- og restaurantdrift	210	211	224	269	196
Sjøtransport	— 978	— 3 033	— 4 610	— 3 833	— 2 835
Annen samferdsel (medr. rørtransport) ..	— 811	— 1 016	— 1 321	— 1 180	— 1 276
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	1 671	2 154	2 396	2 994	3 786
Forretningsmessig tjenesteyting	804	937	1 343	1 567	1 954
Eiendomsdrift	4 495	5 170	5 986	6 737	7 337
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting ..	2 979	3 335	4 014	4 416	4 667
Korreksjonsposter ³	— 4 061	— 4 959	— 5 629	— 6 165	— 7 282
Alle næringer	24 229	25 048	25 276	31 536	42 458
Fordelt på					
Bedrifter	24 229	25 048	25 276	31 536	42 458
Stats- og trygdeforvaltning	—	—	—	—	—
Kommuneforvaltning	—	—	—	—	—
Fordelt på ¹					
Skjermede næringer	16 525	18 587	21 275	22 574	23 235
Utekonkurrerende næringer	1 022	— 2 277	— 4 332	— 3 403	— 28
Hjemmekonkurrerende næringer	4 585	5 443	4 742	4 547	4 965
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	2 097	3 295	3 591	7 818	14 286

¹ Se note 2, tabell C. ² Tallene for 1979 er svært usikre, spesielt gjelder dette for industri, varehandel, bygge- og anleggsvirksomhet og enkelte tjenesteytende næringer. ³ Korreksjon frie banktjenester.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
I. Økning i nasjonalformuen. Mill. kr					
Privat kapitaltilvekst	6 726	4 524	591	5 420	12 005
Offentlig kapitaltilvekst ¹	11 828	12 202	11 045	9 586	10 106
Økning i nasjonalformuen	18 554	16 726	11 636	15 006	22 111
Innenlandsk nettoinvestering	31 246	37 096	38 438	25 906	27 711
Netto nedgang (+) eller økning (—) i Norges nettogjeld til utlandet ²	— 12 692	— 20 370	— 26 802	— 10 900	— 5 600

J. Faktorinntekt etter inntektstype. Mill. kr

Privat inntekt av arbeid og kapital	107 671	121 584	133 782	147 817	163 746
Lønnskostnader	86 186	99 993	112 982	123 543	129 645
Lønn ³	73 354	85 665	96 708	105 545	110 818
Arbeidsgiveravgift til folke- trygden mv.	12 832	14 328	16 274	17 998	18 827
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skog- bruk mv. og fiske mv.	4 990	6 456	7 820	8 009	7 779
Inntekt av boliger	1 843	1 780	1 996	2 281	2 510
Personlige renteinntekter (netto)	2 080	2 597	3 374	4 401	5 375
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	12 572	10 758	7 610	9 583	18 437
Offentlig nettoinntekt av kapital	829	409	— 257	64	— 1 068
Renter, aksjeutbytter og inntektsført overskott av statlige foretak ⁴	490	200	— 558	— 266	— 1 440
Skatt på statlige foretak	158	131	163	182	201
Kapitaltilvekst i statlige foretak	181	78	138	148	171
Utlendingers nettoinntekt av kapital- plasseringer i Norge	1 915	3 048	4 733	7 198	9 425
Faktorinntekt	110 415	125 041	138 258	155 079	172 103

K. Faktorinntekt etter inntektstype. Prosentvis fordeling

Privat inntekt av arbeid og kapital	97,5	97,2	96,8	95,3	95,1
Lønn ³	66,4	68,5	70,0	68,0	64,4
Arbeidsgiveravgift til folketrygden mv. .	11,6	11,5	11,8	11,6	10,9
Selvstendiges inntekt av jordbruk, skog- bruk mv. og fiske mv.	4,5	5,1	5,7	5,2	4,5
Inntekt av boliger	1,7	1,4	1,4	1,5	1,5
Personlige renteinntekter (netto)	1,9	2,1	2,4	2,8	3,1
Annen privat inntekt av arbeid og kapital	11,4	8,6	5,5	6,2	10,7
Offentlig nettoinntekt av kapital	0,8	0,3	— 0,2	0,1	— 0,6
Utlendingers nettoinntekt av kapitalplas- seringer i Norge	1,7	2,5	3,4	4,6	5,5
Faktorinntekt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

¹ Kapitaltilvekst i offentlig forvaltning og offentlige foretak. ² Her satt lik overskott på driftsregnskapet overfor utlandet. ³ Kontant og in natura, medregnet sosiale ytelser. ⁴ Medregnet driftsresultat i kommuneforetak.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
L. Offentlig forvaltnings ¹ inntekter og utgifter ² , ³ . Mill. kr					
<i>Inntekter</i>					
Formuesinntekt	3 646	4 421	4 909	6 674	7 478
Direkte skatter og trygdepremier	43 653	51 330	56 311	65 713	73 836
Indirekte skatter medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer	26 455	31 012	36 327	37 615	39 834
Indirekte skatter fratrullet kompensert merverdiavgift på matvarer	25 642	29 953	35 139	36 344	38 472
Kompensert merverdiavgift på matvarer	813	1 059	1 188	1 271	1 362
Overføringer fra private konsumenter ⁴ ...	44	56	60	66	38
Stønader fra utlandet	—	—	—	—	—
Inntekter i alt	73 798	86 819	97 607	110 068	121 186
Herav: Skatter og avgifter på olje- og gassutvinning	1 364	3 223	3 333	6 060	9 719
<i>Utgifter</i>					
Renteutgifter	3 156	4 221	5 467	6 940	8 918
Stønader til private konsumenter	20 154	23 679	27 049	32 016	37 139
Subsidier medregnet kompensert merverdiavgift på matvarer	9 258	11 624	14 111	16 590	17 228
Subsidier fratrullet kompensert merverdiavgift på matvarer	8 445	10 565	12 923	15 319	15 866
Kompensert merverdiavgift på matvarer	813	1 059	1 188	1 271	1 362
Stønader til utlandet	882	1 084	1 448	1 758	1 903
Offentlig konsum	28 701	34 087	38 625	43 326	46 063
Kapitaltilvekst	11 647	12 124	10 907	9 438	9 935
Utgifter i alt	73 798	86 819	97 607	110 068	121 186

M. Private inntekter og utgifter.³ Mill. kr

<i>Inntekter</i>					
Privat inntekt av arbeid og kapital ⁵	107 671	121 584	133 782	147 817	163 746
Stønader fra det offentlige ⁶	20 154	23 679	27 049	32 016	37 139
Stønader fra utlandet	529	529	543	553	625
Inntekter i alt	128 354	145 792	161 374	180 386	201 510
<i>Utgifter</i>					
Direkte skatter og trygdepremier ⁷	43 495	51 199	56 148	65 531	73 635
Overføringer til det offentlige ⁴	44	56	60	66	38
Stønader til utlandet	474	527	660	717	897
Privat konsum	77 615	89 486	103 915	108 652	114 935
Privat kapitaltilvekst	6 726	4 524	591	5 420	12 005
Utgifter i alt	128 354	145 792	161 374	180 386	201 510

N. Disponibel inntekt for Norge.³ Mill. kr

Nettonasjonalprodukt	127 612	144 429	160 474	176 104	194 709
— Stønader til utlandet, netto	827	1 082	1 565	1 922	2 175
— Utlendingers inntekt av kapital	1 915	3 048	4 733	7 198	9 425
Disponibel inntekt for Norge	124 870	140 299	154 176	166 984	183 109
Privat disponibel inntekt	84 341	94 010	104 506	114 072	126 940
Offentlig disponibel inntekt ⁸	40 529	46 289	49 670	52 912	56 169

¹ Medregnet kommuneforetak. ² I denne tabell og ellers i nasjonalregnskapet er skatter, avgifter, subsidier og stønader i prinsippet registrert med de i året påløpne (i motsetning til innbetalte) beløp. Tallene for offentlige inntekter og utgifter i nasjonalregnskapet avviker derfor fra tallene i de offentlige regnskaper. ³ Tallene for privat konsum er justert ned og tallene for offentlig konsum er justert tilsvarende opp i forhold til tidligere publiserte nasjonalregnskapstall. Dette er i samsvar med en ny klassifikasjon av refusjoner fra trygdeforvaltningen for utgifter i helseinstitusjoner. Tallene for offentlige stønader til private konsumenter, privat og offentlig disponibel inntekt er også ajourført. ⁴ Bøter, inndragninger mv. betalt av private konsumenter. ⁵ For spesifikasjon, se tabell J. ⁶ Inkluderer ytelser fra sosiale trygder. ⁷ Unntatt skatter fra offentlige foretak. ⁸ Medregnet kapitaltilvekst i statlige foretak.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
O. Utenriksregnskap. Mill. kr					
<i>Varer og tjenester</i>					
Eksport					
Varer	38 140	43 853	48 747	57 658	69 400
Råolje og naturgass.....	3 443	6 660	8 111	13 598	21 600
Skip, nybygde	2 515	2 326	3 506	2 004	1 750
Skip, eldre	2 946	2 579	3 440	3 535	3 500
Oljeplattformer mv.....	2 220	1 701	1 887	4 977	530
Direkte eksport ved oljevirksomhet ¹ ..	—	30	1 050	335	240
Andre varer	27 016	30 557	30 753	33 209	41 780
Tjenester	24 049	26 320	27 517	29 905	35 000
Brutto frakter ved skipsfart	16 720	17 325	17 470	18 205	21 500
Brutto inntekter ved oljeboring	670	552	924	960	1 115
Reisetrafikk	1 924	2 223	2 586	3 018	3 000
Andre tjenester	4 735	6 220	6 537	7 722	9 385
I alt	62 189	70 173	76 264	87 563	104 400
Import					
Varer	54 366	64 713	72 002	62 199	69 600
Skip, nybygde	6 105	7 360	7 337	3 235	3 000
Skip, eldre	480	743	302	117	500
Oljeplattformer mv.....	—	1 776	3 474	1 227	165
Direkte import ved oljevirksomhet ...	3 660	4 048	3 351	1 933	703
Andre varer	44 121	50 786	57 538	55 687	65 232
Tjenester	17 773	21 700	24 766	27 144	28 800
Brutto utgifter ved skipsfart	7 970	8 895	9 495	9 960	12 500
Brutto utgifter ved oljeboring	150	120	268	295	225
Direkte import ved annen oljevirksomhet	2 090	3 460	3 884	2 964	2 230
Reisetrafikk	2 908	3 522	4 639	5 661	5 900
Andre tjenester	4 655	5 703	6 480	8 264	7 945
I alt	72 139	86 413	96 768	89 343	98 400
Eksportoverskott	— 9 950	— 16 240	— 20 504	— 1 780	6 000
Av dette					
Utvalgte poster knyttet til skipsfart ² ..	5 111	3 428	3 776	8 428	9 000
Utvalgte poster knyttet til oljevirksomhet ³	— 1 733	— 1 455	876	10 229	21 779

¹ Omfatter en justeringspost som skyldes fordeling av investeringsutgifter for olje- og gassfelt som bygges ut i samarbeid med Storbritannia. ² Omfatter nettofrakter av skip i utenriksfart, eksport av eldre skip og import av skip. ³ Omfatter eksport av råolje og naturgass, rørtjenester, boretjenester netto og eldre oljeplattformer. Import av oljeplattformer og varer og tjenester direkte til Nordsjøen.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
O. Utenriksregnskap (forts.). Mill. kr					
<i>Renter og stønader</i>					
Fra utlandet					
Renter, aksjeutbytte mv.	1 791	1 758	1 870	2 453	3 375
Stønader	529	529	543	553	625
I alt	2 320	2 287	2 413	3 006	4 000
Til utlandet					
Renter på gjeld	3 114	3 924	5 033	7 153	9 535
Andre renter, aksjeutbytte mv.	592	882	1 570	2 498	3 265
Stønader	1 356	1 611	2 108	2 475	2 800
I alt	5 062	6 417	8 711	12 126	15 600
Rente- og stønadsoverskott	— 2 742	— 4 130	— 6 298	— 9 120	— 11 600
Overskott på driftsregnskapet	— 12 692	— 20 370	— 26 802	— 10 900	— 5 600
Netto endring i internasjonale reserver og andre valutabeholdninger og lånegjeld ikke forårsaket av transaksjoner	— 1 187	1 861	— 3 295	— 4 606	..
Nedgang i Norges nettogjeld til utlandet .	— 13 879	— 18 509	— 30 097	— 15 506	..
<i>Kapitalregnskap</i>					
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner	13 480	17 090	22 889	16 846	..
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	— 1 671	2 110	1 863	— 8 627	..
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	883	1 170	2 050	2 681	..
Netto kapitaltransaksjoner i alt	12 692	20 370	26 802	10 900	..
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv.	1 187	— 1 861	3 295	4 606	..
Oppgang i Norges nettogjeld til utlandet .	13 879	18 509	30 097	15 506	..

P. Sysselsetting etter næring. 1 000 årsverk.

Jordbruk	117	115	112	109	107
Skogbruk	10	9	9	9	9
Fiske og fangst	21	21	21	21	21
Olje- og gassutvinning	1	2	2	3	4
Bergverksdrift ellers	10	9	9	9	9
Industri	389	388	389	384	379
Kraft- og vannforsyning	16	16	17	17	18
Bygge- og anleggsvirksomhet	136	139	142	147	145
Varehandel	210	217	223	225	224
Hotell- og restaurantdrift	32	33	34	35	36
Sjøtransport	59	58	59	55	55
Annen samferdsel (medr. rørtransport) ..	102	105	108	111	113
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	34	35	36	37	37
Forretningsmessig tjenesteyting	36	37	39	40	42
Eiendomsdrift	4	4	4	4	4
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting ..	419	436	453	469	480
Alle næringer	1 596	1 624	1 657	1 675	1 683
Fordelt på					
Bedrifter	1 289	1 304	1 324	1 327	1 325
Stats- og trygdeforvaltning	117	122	123	128	131
Kommuneforvaltning	190	198	210	220	227
Fordelt på ¹					
Skjermede næringer	1 250	1 280	1 313	1 342	1 352
Utekonkurrerende næringer	97	96	96	90	90
Hjemmekonkurrerende næringer	248	246	246	240	237
Utvinning og rørtransport av råolje og naturgass	1	2	2	3	4
Årsverk utført av lønnstakere	1 358	1 389	1 425	1 444	1 456
Årsverk utført av selvstendige	238	235	232	231	227

¹ Se note 2, tabell C.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
Q. Bruttonasjonalprodukt etter næring. I 1975-priser. Mill. kr					
Jordbruk	5 176	5 166	5 596	5 549	5 316
Skogbruk	1 715	1 609	1 367	1 468	1 504
Fiske og fangst	1 345	1 746	1 683	1 371	1 327
Olje- og gassutvinning	3 561	5 731	6 312	10 744	12 885
Bergverksdrift ellers	972	1 009	1 022	1 016	1 067
Industri	32 301	32 446	31 993	31 297	32 027
Kraft- og vannforsyning	5 037	5 314	4 849	5 357	5 616
Bygge- og anleggsvirksomhet	11 527	11 780	12 715	13 533	12 797
Varehandel	19 573	20 680	21 776	21 362	21 462
Hotell- og restaurantdrift	1 928	1 931	1 941	1 911	1 976
Sjøtransport	9 254	10 853	11 264	10 488	11 311
Annen samferdsel (medr. røtransport) ..	8 695	9 326	9 698	10 673	11 589
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	4 452	4 769	4 888	4 850	4 942
Forretningsmessig tjenesteyting	3 318	3 410	3 674	3 874	4 207
Eiendomsdrift	7 178	7 644	8 207	8 567	8 857
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting ..	27 874	30 202	31 808	33 012	34 203
Korreksjonsposter ¹	4 795	5 215	5 723	4 389	4 682
Alle næringer	148 701	158 831	164 516	169 461	175 768
Fordelt på					
Bedrifter	127 997	136 168	140 664	144 532	149 882
Stats- og trygdeforvaltning	7 878	8 505	8 630	8 847	9 107
Kommuneforvaltning	12 826	14 158	15 222	16 082	16 779
Fordelt på ²					
Skjermede næringer	109 631	115 080	120 309	121 511	123 514
Utekonkurrerende næringer	14 893	16 629	17 254	16 937	18 885
Hjemmekonkurrerende næringer	20 585	21 184	20 322	19 369	19 136
Utvinning og røtransport av råolje og naturgass	3 592	5 938	6 631	11 644	14 233

R. Privat konsum.³ I 1975-priser. Mill. kr

Matvarer	17 304	17 697	18 223	18 381	18 265
Drikkevarer og tobakk	5 871	5 870	5 952	5 570	6 067
Klær og skotøy	6 940	7 356	7 836	7 447	7 244
Bolig, lys og brensel	10 844	11 523	12 143	12 738	13 200
Møbler og husholdningsartikler	7 154	7 709	8 256	7 452	6 891
Helsepleie	3 504	3 594	3 742	3 780	3 958
Transport, post- og teletjenester	10 056	11 362	13 010	11 035	11 522
Fritidsysler og utdanning	6 575	7 229	7 853	7 318	7 268
Annet konsum	7 628	7 911	8 324	8 269	8 279
Spesifisert konsum	75 876	80 251	85 339	81 990	82 694
+ Korreksjonsposter ³	1 739	2 081	2 700	2 660	2 416
Privat konsum	77 615	82 332	88 039	84 650	85 110

¹ Se noter til tabell C. ² Se note 1, tabell A. ³ Se note 4, tabell D.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
S. Bruttoinvestering i fast kapital etter næring. I 1975-priser. Mill. kr					
Jordbruk	2 121	2 398	2 860	2 516	2 591
Skogbruk	231	222	223	237	221
Fiske og fangst	591	646	765	775	623
Utvinning av råolje og naturgass	4 068	6 256	8 988	6 557	4 781
Bergverksdrift ellers	312	252	298	239	207
Industri	6 650	6 261	7 397	6 315	4 969
Kraft- og vannforsyning	3 266	3 663	4 246	4 740	4 986
Bygge- og anleggsvirksomhet unnt. oljeboring	856	1 129	1 289	1 276	1 227
Oljeboring	933	1 466	1 184	604	— 211
Varehandel, hotell, restaurantdrift, forretningsbygg	3 395	3 763	4 050	3 507	3 338
Hjelpevirksomhet for landtransport, veier	2 390	2 443	2 641	2 733	2 517
Olje- og gasstransport med rør	2 646	2 364	1 186	522	181
Sjøtransport	6 688	7 548	4 253	836	1 174
Annen samferdsel unnt. rørtransport av olje og gass	2 781	3 181	3 554	3 415	3 746
Bank- og finansieringsvirksomhet, forsikring	490	493	523	588	542
Boliger	8 120	8 322	8 560	9 257	9 280
Offentlig, sosial og privat tjenesteyting ...	5 253	5 526	5 951	6 077	5 496
Bruttoinvestering i fast kapital	50 791	55 933	57 968	50 194	45 668
Private bedrifter	35 311	39 951	37 000	30 627	27 191
Offentlige bedrifter	8 359	8 593	13 178	11 359	11 087
Stats- og trygdeforvaltning	2 274	2 456	2 717	2 802	2 396
Kommuneforvaltning	4 847	4 933	5 073	5 406	4 994

T. Nasjonalprodukt etter anvendelse.¹ I 1975-priser. Mill. kr

Privat konsum	77 615	82 332	88 039	84 650	85 110
Offentlig konsum	28 701	30 819	32 339	33 770	34 594
Sivilt	23 951	26 043	27 570	28 880	29 673
Militært	4 750	4 776	4 769	4 890	4 921
Bruttoinvestering	52 335	57 512	56 241	45 623	46 704
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljefleting, olje- og gassrørledninger	3 821	5 218	4 252	2 817	2 420
Andre anlegg, bygninger	23 312	23 909	25 533	27 191	26 073
Skip og båter	6 831	7 716	4 427	1 026	1 231
Annet transportmaterieil	2 837	3 224	3 842	2 679	2 861
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	3 721	4 854	7 015	4 756	2 284
Maskiner, redskap, inventar ellers	10 269	11 012	12 899	11 725	10 799
Lagerending	1 544	1 579	— 1 727	— 4 571	1 036
Eksporthoverskott	— 9 950	— 11 832	— 12 103	5 418	9 360
Eksport	62 189	69 191	71 704	77 936	82 568
— Import	72 139	81 023	83 807	72 518	73 208
Bruttonasjonalprodukt	148 701	158 831	164 516	169 461	175 768
Kapitalslit ²	21 089	23 812	25 732	26 763	27 475
Aktiverte utgifter til oljeboring og oljefleting, olje- og gassrørledninger	706	1 260	1 532	1 556	1 680
Andre anlegg, bygninger	6 187	6 428	6 693	6 973	7 239
Skip og båter	5 083	5 945	5 953	5 722	5 532
Annet transportmaterieil	2 949	3 254	3 662	3 860	3 845
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinningsplattformer mv.	647	977	1 442	1 766	1 920
Maskiner, redskap, inventar ellers	5 517	5 948	6 450	6 886	7 259
Nettonasjonalprodukt	127 612	135 019	138 784	142 698	148 293

¹ Se note 1, tabell A. ² Se note 2, tabell A.

Nasjonalregnskap (forts.).

	1975	1976	1977	1978*	1979*
U. Nasjonalprodukt etter anvendelse. ¹ I 1975-priser. Vekstrater					
Privat konsum	4,9	6,1	6,9	— 3,8	0,5
Offentlig konsum	6,4	7,4	4,9	4,4	2,4
Sivilt	6,1	8,7	5,9	4,8	2,7
Militært	7,9	0,5	— 0,1	2,5	0,6
Bruttoinvestering	9,1	9,9	— 2,2	— 18,9	2,4
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	14,4	36,6	— 18,5	— 33,7	— 14,1
Andre anlegg, bygninger	6,3	2,6	6,8	6,5	— 4,1
Skip og båter	22,6	13,0	— 42,6	— 76,8	20,0
Annet transportmateriell	— 3,3	13,6	19,2	— 30,3	6,8
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	24,9	30,4	44,5	— 32,2	— 52,0
Maskiner, redskap, inventar ellers	22,4	7,2	17,1	— 9,1	— 7,9
Lagerendring	..	..	..	..	..
Eksportoverskott	..	..	..	..	..
Eksport	3,0	11,3	3,6	8,7	5,9
— Import	5,4	12,3	3,4	— 13,5	1,0
Bruttonasjonalprodukt	5,5	6,8	3,6	3,0	3,7
Kapitalslit ²	4,0	12,9	8,1	4,0	2,7
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	— 31,9	78,5	21,6	1,6	8,0
Andre anlegg, bygninger	4,2	3,9	4,1	4,2	3,8
Skip og båter	— 0,5	17,0	0,1	— 3,9	— 3,3
Annet transportmateriell	8,5	10,3	12,5	5,4	— 0,4
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	63,8	51,0	47,6	22,5	8,7
Maskiner, redskap, inventar ellers	8,5	7,8	8,4	6,8	5,4
Nettonasjonalprodukt	5,8	5,8	2,8	2,8	3,9

V. Nasjonalprodukt etter anvendelse.¹ Prisindekser. Prosentvis endring fra foregående år

Privat konsum	12,0	8,7	8,6	8,8	5,1
Offentlig konsum	13,5	10,6	8,0	7,5	3,8
Sivilt	13,8	10,6	7,9	7,5	3,6
Militært	12,2	10,9	8,6	6,9	4,9
Bruttoinvestering	10,0	10,2	12,2	9,1	4,7
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	11,0	4,9	10,2	11,9	12,3
Andre anlegg, bygninger	9,8	9,6	8,9	5,2	3,7
Skip og båter	54,1	20,6	39,1	116,6	— 18,4
Annet transportmateriell	13,4	14,7	5,2	28,2	4,0
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	15,1	10,4	11,1	6,6	11,0
Maskiner, redskap, inventar ellers	7,2	8,5	7,4	11,9	5,0
Lagerendring	..	..	..	..	..
Eksportoverskott	..	..	..	..	..
Eksport	0,6	1,4	4,9	5,6	12,5
— Import	7,3	6,7	8,2	6,7	9,1
Bruttonasjonalprodukt	8,6	7,5	8,3	7,3	6,2
Kapitalslit ²	8,5	10,4	9,3	10,3	4,7
Aktiverte utgifter til oljeboring og olje- leting, olje- og gassrørledninger	11,2	4,1	11,0	11,3	11,0
Andre anlegg, bygninger	10,9	9,5	8,9	5,0	3,8
Skip og båter	4,3	12,4	11,8	3,7	2,9
Annet transportmateriell	11,5	14,3	8,7	30,2	3,3
Oljeborerigger og -skip, oljeutvinnings- plattformer mv.	14,8	10,1	11,5	6,8	7,8
Maskiner, redskap, inventar ellers	7,4	8,5	7,1	10,9	6,0
Nettonasjonalprodukt	8,6	7,0	8,0	6,7	6,4

¹ Se note 1, tabell A. ² Se note 2, tabell A.

Publikasjoner sendt ut fra Statistisk Sentralbyrå siden 1. januar 1979

Publications issued by the Central Bureau of Statistics since 1 January 1979

I serien Norges offisielle statistikk (NOS):

Rekke XII

Boktrykk 1979

- Nr. 292 Økonomisk utsyn over året 1978 *Economic Survey* Sidetall 156 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-0922-6
 — 293 Yrkesskadetrygden 1966—1967 og 1968—1970 *Occupational Injuries Insurance* Sidetall 277 Pris kr 15,00
 ISBN 82-537-0928-5
 — 294 Fiskeristatistikk 1975—1976 *Fishery Statistics* Sidetall 175 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0936-6
 — 295 Statistisk årbok 1979 *Statistical Yearbook of Norway* Sidetall 503 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-0991-9
 ISSN 0377-8908

Rekke B

Offsettrykk 1979

- Nr. 1 Utdanningsstatistikk Grunnskoler 1. oktober 1977 *Educational Statistics Basic Schools* Sidetall 69
 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0914-5
 — 2 Legestatistikk 1978 *Statistics on Physicians* Sidetall 85 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0916-1 ISSN 0377-8886
 — 3 Kriminalstatistikk Reaksjoner 1977 *Criminal Statistics Sanctions* Sidetall 46 Pris kr 9,00
 ISBN 82-537-0918-8
 — 4 Dødsårsaker 1977 Hovedtabeller *Causes of Death Main Tables* Sidetall 94 Pris kr 11,00
 ISBN 82-537-0921-8 ISSN 0550-032X
 — 5 Lønnsstatistikk for ansatte i forsikringsvirksomhet 1. september 1978 *Wage Statistics for Employees in Insurance Activity* Sidetall 29 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0925-0
 — 6 Kriminalstatistikk Fanger 1977 *Criminal Statistics Prisoners* Sidetall 48 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0923-4
 — 7 Rutebilstatistikk 1976 *Scheduled Road Transport* Sidetall 60 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0924-2
 — 8 Psykiatriske sykehus 1977 *Mental Hospitals* Sidetall 75 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0926-9
 — 9 Forbruksundersøkelse 1974—1976 *Survey of Consumer Expenditure* Sidetall 228 Pris kr 15,00
 ISBN 82-537-0927-7
 — 10 Lønnsstatistikk for ansatte i bankvirksomhet 1. september 1978 *Wage Statistics for Bank Employees 1. September 1978* Sidetall 37 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0929-3
 — 11 Elektrisitetsstatistikk 1977 *Electricity Statistics* Sidetall 96 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0930-7
 — 12 Indirekte personalkostnader i varehandel, bankvirksomhet og forsikringsvirksomhet 1977 *Indirect Labour Costs in Wholesale and Retail Trade, Banking and Insurance Activity* Sidetall 27 Pris kr 7,00
 ISBN 82-537-0932-3
 — 13 Kredittmarkedstatistikk Livs- og skadeforsikringsselskaper m. v. 1977 *Credit Market Statistics Life and Non-Life Insurance Companies etc.* Sidetall 68 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0933-1
 — 14 Lønnsstatistikk for ansatte i jordbruk, gartnerier og hagebruk september 1978 *Wage Statistics for Workers and Salaried Employees in Agriculture and Horticulture September 1978* Sidetall 34 Pris kr 9,00
 ISBN 82-537-0937-4
 — 15 Industristatistikk 1977 *Industrial Statistics* Sidetall 198 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0938-2
 ISSN 0078-1886
 — 16 Folketallet i kommunene 1978—1979 *Population in Municipalities* Sidetall 37 Pris kr 9,00
 ISBN 82-537-0939-0
 — 17 De offentlige sektorers finanser 1973—1976 *Public Sector Finances* Sidetall 93 Pris kr 11,00
 ISBN 82-537-0941-2
 — 18 Lønnsstatistikk for arbeidere i bergverksdrift og industri 3. kvartal 1978 *Wage Statistics for Workers in Mining and Manufacturing 3rd Quarter 1978* Sidetall 30 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0942-0
 — 19 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i innenriks rutefart november 1978 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Scheduled Coasting Trade* Sidetall 31 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0943-9
 — 20 Sjøulykkesstatistikk 1978 *Marine Casualties* Sidetall 58 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0944-7
 — 21 Helsestatistikk 1977 *Health Statistics* Sidetall 127 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0945-5
 — 22 Folkemengden etter alder og ekteskapelig status 31. desember 1978 *Population by Age and Marital Status 31 December 1978* Sidetall 159 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0957-9 ISSN 0554-7170
 — 23 Lønnsstatistikk for ansatte i hotell- og restaurantdrift April og oktober 1978 *Wage Statistics for Employees in Hotels and Restaurants* Sidetall 38 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0949-8

Rekke B**Offsettrykk 1979 (forts.)**

- Nr. 24 Utdanningsstatistikk Oversikt 1. oktober 1977 *Educational Statistics Survey* Sidetall 106 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0950-1
- 25 Energistatistikk 1978 *Energy Statistics* Sidetall 83 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0953-6
- 26 Arbeidsmarkedstatistikk 1978 *Labour Market Statistics* Sidetall 171 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0958-7 ISSN 0078-1878
- 27 Varehandelsstatistikk 1977 *Wholesale and Retail Trade Statistics* Sidetall 137 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0960-9 ISSN 0078-1959
- 28 Bygge- og anleggsvirksomhet m. v. 1970—1977 *Construction etc.* Sidetall 88 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0962-5
- 29 Strukturtall for kommunenes økonomi 1977 *Structural Data from the Municipal Accounts* Sidetall 124 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0967-6
- 30 Varenomenklatur Tillegg til industristatistikk 1978 *Commodity Nomenclature Supplement to Industrial Statistics 1978* Sidetall 161 ISBN 82-537-0959-5
- 31 Utdanningsstatistikk Grunnskoler 1. oktober 1978 *Educational Statistics Basic Schools* Sidetall 70 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0973-0 ISSN 0332-804X
- 32 Lønns- og sysselsettingsstatistikk for statens embets- og tjenestemenn 1. oktober 1978 *Wage and Employment Statistics for Central Government Employees* Sidetall 96 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0974-9
- 33 Utenrikshandel 1978 Hefte I *External Trade Volume I* Sidetall 338 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0975-7 ISSN 0078-1940
- 34 Lønnsstatistikk 1978 *Wage Statistics* Sidetall 86 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0980-3 ISSN 0078-1916
- 35 Flyttestatistikk 1978 *Migration Statistics* Sidetall 90 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0983-8 ISSN 0550-8592
- 36 Samferdselsstatistikk 1978 *Transport and Communication Statistics* Sidetall 220 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0986-2
- 37 Kredittmarkedstatistikk Finansielle sektorbalanser 1973—1978 *Credit Market Statistics Financial Sector Balance Sheets* Sidetall 142 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0987-0
- 38 Oljevirksomheten 1978 *The Oil Activities* Sidetall 60 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0988-9
- 39 Skogavvirkning til salg og industriell produksjon 1977—78 *Roundwood Cut for Sale and Industrial Production* Sidetall 53 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0989-7
- 40 Lønns- og sysselsettingsstatistikk for ansatte i skoleverket 1. oktober 1978 *Wage and Employment Statistics for Employees in Publicly Maintained Schools* Sidetall 51 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0993-5
- 41 Skattestatistikk 1977 *Tax Statistics* Sidetall 193 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-1000-3
- 42 Folkemengdens bevegelse 1978 *Vital Statistics and Migration Statistics* Sidetall 74 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1004-6 ISSN 0377-8797
- 43 Utenrikshandel 1978 Hefte II *External Trade Volume II* Sidetall 307 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-1005-4 ISSN 0078-1940
- 44 Jaktstatistikk 1978 *Hunting Statistics* Sidetall 59 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1006-2
- 45 Rutebilstatistikk 1977 *Scheduled Road Transport* Sidetall 59 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1007-0
- 46 Veitrafikkulykker 1977 *Road Traffic Accidents* Sidetall 165 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1009-7
- 47 Kredittmarkedstatistikk Fordringer og gjeld overfor utlandet 1977 og 1978 *Credit Market Statistics Foreign Assets and Liabilities* Sidetall 89 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1010-0
- 48 Nasjonalregnskap 1962—1978 *National Accounts* Sidetall 220 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-1013-7
- 49 Utdanningsstatistikk Vaksenopplæring 1977—78 *Educational Statistics Adult Education* Sidetall 84 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-1017-8 ISSN 0332-8058
- 50 Sivilrettsstatistikk 1978 *Civil Judicial Statistics* Sidetall 41 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1018-6
- 69 Jordbruksstatistikk 1978 *Agricultural Statistics* Sidetall 122 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-1038-0 ISSN 0078-1894
- 70 Forretnings- og sparebanker Regnskapstall for de enkelte banker 1978 *Commercial and Savings Banks Statement of Account for the Individual Banks* Sidetall 102 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1039-9
- 71 Regnskapsstatistikk 1977 Engroshandel *Statistics of Accounts Wholesale Trade* Sidetall 104 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1042-9
- 72 Regnskapsstatistikk 1977 Bergverksdrift og industri *Statistics of Accounts Mining and Manufacturing* Sidetall 164 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-1043-7
- 73 Alkohol og andre rusmidler 1978 *Alcohol and Drugs* Sidetall 43 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1049-6 ISSN 0332-7965
- 74 Utdanningsstatistikk Universiteter og høyskoler 1. oktober 1978 *Educational Statistics Universities and Colleges* Sidetall 90 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-1051-8 ISSN 0300-5631
- 75 Lønnsstatistikk for sjøfolk på skip i utenriksfart Mars 1979 *Wage Statistics for Seamen on Ships in Ocean Transport March 1979* Sidetall 30 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1052-6

Rekke B**Trykt 1980**

- Nr. 90 Økonomisk utsyn over året 1979 *Economic Survey* Sidetall 157 Pris kr 20,00 ISBN 82-537-1074-7

I serien Statistiske analyser (SA):

- Nr. 35 Utviklingen i giftermål og dødsfall 1911—1976 *The Development in Marriages and Deaths* Sidetall 117
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0812-2
- 36 Folkemengdens bevegelse Oversikt 1971—1975 *Vital Statistics and Migration Statistics Survey* Sidetall 129
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0835-1
- 37 Miljøstatistikk 1978 Naturressurser og forurensning *Environmental Statistics Natural Resources and Pollution* Sidetall 296 Pris kr 15,00 ISBN 82-537-0855-6
- 38 Oljevirksomheten på norsk kontinentalsokkel fram til 1977 *The Oil Activities on the Norwegian Continental Shelf up to 1977* Sidetall 69 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0882-3
- 39 Bygging av frittliggende eneboliger Kostnader, materialbruk, utrustningsstandard mv. *Construction of Detached Houses Costs, Use of Materials, Equipment Standard etc.* Sidetall 86 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-0964-1
- 40 Spredningen av ferieturer *Staggering of Holidays* Sidetall 161 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0966-8
- 41 Regnskapsanalyse Dagligvarehandel *Accounting Analysis Grocery Trade* Sidetall 49 Pris kr 9,00
ISBN 82-537-0981-1
- 42 Eldre i aldershjem 1977 *People in Old Age Homes* Sidetall 101 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0997-8

I serien Samfunnsøkonomiske studier (SØS):

- Nr. 31 Det norske skattesystemet II Indirekte skatter og offentlige trygdeordninger 1976 *The Norwegian System of Taxation II Indirect Taxes and Social Security Schemes* Sidetall 124 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0713-4
- 32 Inntekt og forbruk for funksjonshemma *Income and Consumer Expenditure of Disabled Persons* Sidetall 166 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0732-0
- 33 Prinsipper og metoder for Statistisk Sentralbyrås utvalgsundersøkelser *Sampling Methods Applied by the Central Bureau of Statistics of Norway* Sidetall 105 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0771-1
- 35 Flyttemotivundersøkelsen 1972 *Survey of Migration Motives* Sidetall 233 Pris kr 15,00
ISBN 82-537-0783-5
- 36 Konjunkturbølger fra utlandet i norsk økonomi *International Cycles in Norwegian Economy* Sidetall 141
Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0910-2
- 37 Norske lytter- og seervaner *Radio Listening and Television Viewing in Norway* Sidetall 216 Pris kr 13,00
ISBN 82-537-0931-5
- 38 Analyse av investeringsatferd Problemer, metoder og resultater *Analysing Investment Behaviour Problems, Methods, and Results* Sidetall 91 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0952-8
- 39 Kvinners yrkesdeltaking i Norge *Female Labour Activity in Norway* Sidetall 162 Pris kr 13,00
ISBN 82-537-0961-7
- 40 Framskriving av befolkningens utdanning til år 2000 *Projections of the Educational Characteristics of the Population to the Year 2000* Sidetall 112 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0998-6

I serien Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART):

- Nr. 110 Etterspørselen etter energi i tjenesteytende næringer *The Demand for Energy by Trade and Service Industries* Sidetall 50 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0866-1
- 111 Etterspørsel etter energi En litteraturstudie *The Demand for Energy A Survey* Sidetall 76 Pris kr 11,00
ISBN 82-537-0892-0
- 112 Aktuelle skattetall 1978 *Current Tax Data* Sidetall 55 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0896-3
- 113 Skiftarbeid *Shift Work* Sidetall 72 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0915-3
- 114 Implicit Social Preferences in the Norwegian System of Indirect Taxation *Implisitte velferdsvurderinger i det norske systemet av indirekte skatter* Sidetall 36 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0935-8
- 115 Bosetningsutviklingen i Norge 1960—1970 *Population and Settlement Change in Norway 1960—1970* Sidetall 95 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0946-3
- 116 Cohabitation without Marriage in Norway *Samliv uten vigsel i Norge* Sidetall 30 Pris kr 9,00
ISBN 82-537-0955-2
- 117 Econometric Methods in Short-term Planning: The Norwegian Lesson *Økonometriske metoder i korttidsplanleggingen: Erfaringer fra Norge* Sidetall 84 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0963-3
- 118 Virkningen på norsk økonomi av en pause i den videre kraftutbygging *Impacts on the Norwegian Economy of a Temporary Halt in the Growth of Electricity Supply* Sidetall 36 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0984-6
- 119 Analytisk glatting av rater for første gangs giftermål *Analytic Graduation of First Time Nuptiality Rates* Sidetall 38 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1008-9

I serien Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå (RAPP):

- Nr. 79/1 Energibruk etter formål Sidetall 26 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0992-7
- 79/2 Det norske nasjonalregnskapet Dokumentasjonsnotat nr. 7 Sektorberegninger for samferdselssektorene og reparasjon av kjøretøyer mv. Sidetall 56 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0968-4
- 79/3 Undersøkelse av renholdsbedrifter 1977 Sidetall 32 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0969-2
- 79/4 Deltidsundersøkelsen 1978 Sidetall 105 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0970-6
- 79/5 Boligutgiftsbegrepet i forbruksundersøkelsene En metodestudie Sidetall 63 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0971-4
- 79/6 MAFO — Makromodell for folketrygden En skisse av en budsjettmodell Sidetall 31 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0972-2
- 79/7 Estimering av inntektsderiverte på tverrsnittsdata med målefeil Sidetall 37 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0976-5
- 79/8 Det norske nasjonalregnskapet Dokumentasjonsnotat nr. 14 Sektorberegninger for fiske og fangst Sidetall 34 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0977-3
- 79/9 Statsansattes vurdering av arbeidsforholdene i staten 1977 Sidetall 138 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-0954-4
- 79/10 Statistikk fra det økonomiske og medisinske informasjonssystem Alminnelige somatiske sykehus Sidetall 71 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0985-4
- 79/11 Substitusjonsmuligheter mellom energivarer Sidetall 38 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-0990-0
- 79/12 Skatter og overføringer til private Historisk oversikt over satser mv. Årene 1969—1979 Sidetall 59 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0978-1
- 79/13 Forbruksundersøkinga 1967—1977 samanlikna med nasjonalrekneskapen Sidetall 21 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1001-1
- 79/14 Oppgavebyrden for små bedrifter Sidetall 19 Pris kr 7,00 ISBN 82-537-0995-1
- 79/15 Det norske nasjonalregnskapet Dokumentasjonsnotat nr. 3 Sektorberegninger for jordbruk og skogbruk Sidetall 40 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1003-8
- 79/16 Forbrukseiningar Sidetall 48 Pris kr 11,00 ISBN 82-537-0994-3
- 79/17 Makro-økonomiske virkninger for Norge av økte råvarepriser Sidetall 27 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1011-9
- 79/18 Utgifter til reiser og transport i forbruksundersøkinga og nasjonalrekneskapen Sidetall 18 Pris kr 7,00 ISBN 82-537-1015-1
- 79/19 Yrke og dødelighet Tilleggsberegninger til tidligere analyse Sidetall 172 Pris kr 13,00 ISBN 82-537-1044-5
- 79/20 Eksakte metodar for analyse av 2×2-tabellar Sidetall 52 Pris kr 7,00 ISBN 82-537-1048-8
- 79/21 Two Notes on Labour Market Statistics Sidetall 23 Pris kr 7,00 ISBN 82-537-1045-3
- 79/22 Regional dødelighet Sidetall 41 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1046-1
- 79/23 Aktuelle skattetall Sidetall 55 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1040-2
- 79/24 En kvartalsmodell for priser og lønninger Sidetall 63 Pris kr 9,00 ISBN 82-537-1041-0

**Utvalgte publikasjoner i serien Statistisk Sentralbyrås Håndbøker
(SSH)**

*Selected publications in the series Manuals from the Central Bureau of Statistics
(MAN)*

- Nr. 9 Standard for næringsgruppering ISBN 82-537-0906-4
- 13 Standard for handelsområder ISBN 82-537-0715-0
- 19 Varenomenklatur for industristatistikken ISBN 82-537-0908-0
- 23 Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk ISBN 82-537-0196-9
- 24 Standard for gruppering av sykdommer — skader — dødsårsaker i offentlig norsk statistikk ISBN 82-537-0217-5
- 26 Statistisk varefortegnelse for utenrikshandelen ISBN 82-537-1079-8
- 27 Utsnitt om prinsipper og definisjoner i offisiell statistikk. Fra Forbruksundersøkelsen 1958
- 28 Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk ISBN 82-537-0272-8
- 29 Norsk-Engelsk ordliste
- 30 Lov, forskrifter og overenskomst om folkeregistrering ISBN 82-537-0099-7
- 32 Konsumprisindeksen ISBN 82-537-0775-4
- 35 Standard for kommuneklassifisering ISBN 82-537-0465-8
- 36 Produksjonsindeks for bergverksdrift, industri og kraftforsyning ISBN 82-537-0947-1
- 37 13 konjunkturindikatorer — En kort oversikt ISBN 82-537-0659-6
- 38 Internasjonal standard for varegruppering i statistikken over utenrikshandelen (SITC-REV. 2) ISBN 82-537-0874-2
- 39 Den statistiske behandlingen av oljevirksomheten ISBN 82-537-0702-9
- 42 Engrosprisstatistikk Engrosprisindeks Produsentprisindeks ISBN 82-537-0897-1

Pris kr 20,00.

Publikasjonen utgis i kommisjon hos H. Aschehoug & Co.
og Universitetsforlaget, Oslo, og er til salgs hos alle bokhandlere.